

РЗИ - СИЛИСТРА

**ДИРЕКТОР :
Д-Р ТЕОДОРА НАЧЕВА**

ГОДИШЕН ОТЧЕТ ЗА ДЕЙНОСТТА ПРЕЗ 2022 год.

Март, 2023

С Ъ Д Ъ Р Ж А Н И Е	стр.
Здравно-демографска характеристика на област Силистра към 31.12.2021г.	3
Ресурсно осигуряване на здравна мрежа в област Силистра и медицинско обслужване на населението през 2022г.	10
Лечебно-диагностична дейност и икономически показатели на болничните лечебни заведения в област Силистра през 2022г.	16
Цели на РЗИ-Силистра за 2022 г.	20
Щатна и кадрова осигуреност на РЗИ-Силистра към 01.01.2023г.	22
Административно-правно, финансово и стопанско обслужване през 2022г.	23
Дейност на дирекция „Медицински дейности“	38
Държавен здравен контрол (общ преглед)	48
Дейности по надзора на заразните болести	49
Дейности по държавния здравен контрол	77
Дейности по профилактика на болестите и промоция на здравето	122
Лабораторни дейности	128
Насоки за работа на РЗИ-Силистра през 2023 година	130

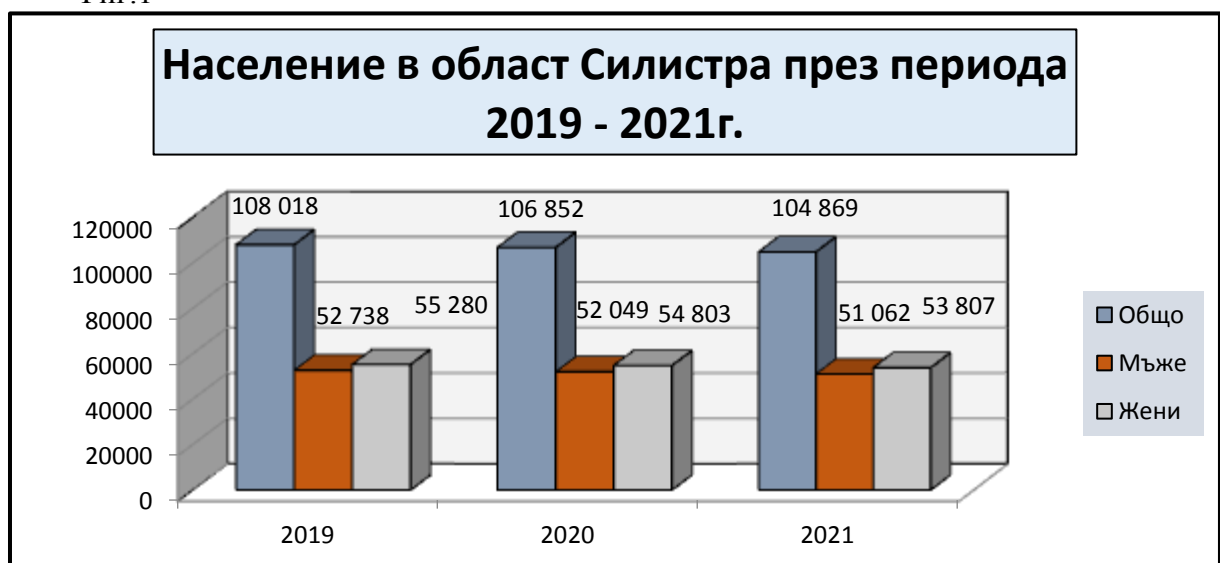
ЗДРАВНО-ДЕМОГРАФСКА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ОБЛАСТ СИЛИСТРА към 31.12.2022г.

Демографските процеси в страната се характеризират с намаляване и застаряване на населението. Неблагоприятната тенденция на депопулация през последните 30 години се формира от трайно ниската раждаемост и нарастващата смъртност, допълвани от засилените емиграционни процеси на хора в репродуктивна възраст. Област Силистра не прави изключение от тази характеристика. Към 31.12.2021г., по данни на НСИ, населението на областта наброява 104 869 души. Административното деление на областта включва 7 общини със 118 населени места. Преобладава селското население с 56,3 % относителен дял, без значими разлики по пол в годините за периода, но с непрекъснато нарастване за посочения таблица 1 период.

Табл.1. Население на област Силистра за периода 2011-2021г.

години	население общо	мъже	отн. дял	жени	отн. дял	в градовете	отн. дял	в селата	отн. дял
2021 г.	104 869	51 062	48,7	53 807	51,3	45 829	43,7	59 040	56,3
2020г.	106 852	52 049	48,7	54 803	51,3	46 750	43,8	60 102	56,2
2019г.	108 018	52 738	48,8	55 280	51,2	47 781	44,2	60 237	55,7
2018г.	109 271	53 464	48,9	55 807	51,0	48 382	44,2	60 889	55,7
2017г.	110 562	54 199	49,0	56 363	51,0	48 908	44,2	61 654	55,8
2016г.	111 957	55 011	49,1	56 946	50,8	49 620	44,3	62 337	55,7
2015г.	113 248	55 774	49,2	57 474	50,7	50 306	44,4	62 942	55,6
2014г.	114 670	56 620	49,4	58 050	50,6	51 429	44,8	63 241	55,2
2013г.	116 038	57 337	49,4	58 701	50,6	52 118	44,9	63 920	55,1
2012г.	117 196	58 049	49,5	59 147	50,5	52 826	45,1	64 370	54,9
2011г.	118 433	58 746	49,6	59 687	50,4	53 496	45,2	64 937	54,8

Фиг.1

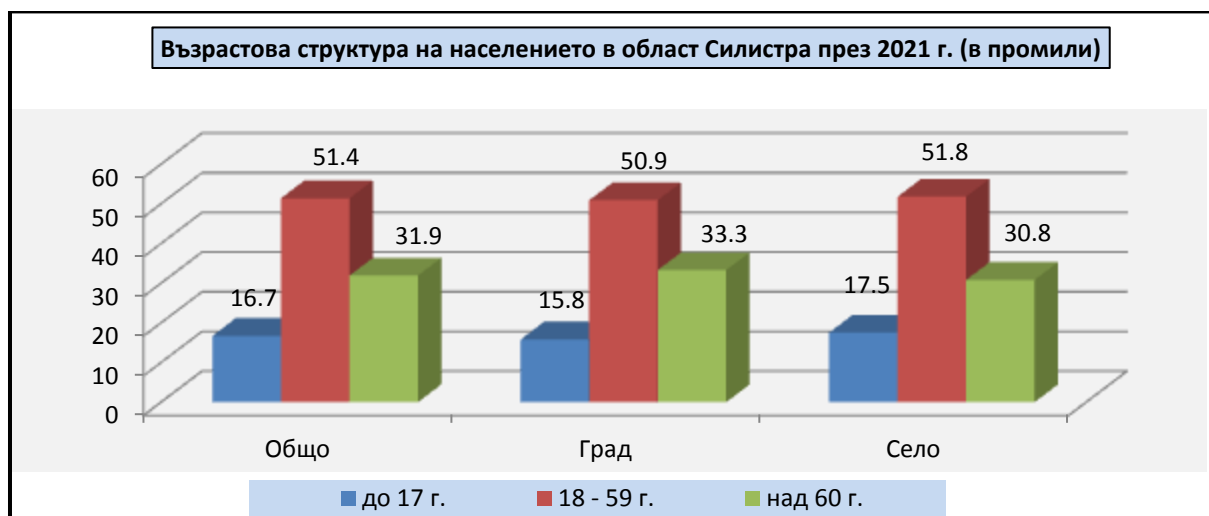

Възрастовата структура на населението в област Силистра е от регресивен тип. Нараства делът на възрастното население за сметка на по-младото (табл.2). Застаряването на населението неизбежно поражда проблеми от здравен, социален и икономически характер и очертава нарастващи потребности от здравни и социални услуги.

Табл. 2. Възрастова структура на населението в област Силистра към 31.12.2021г.

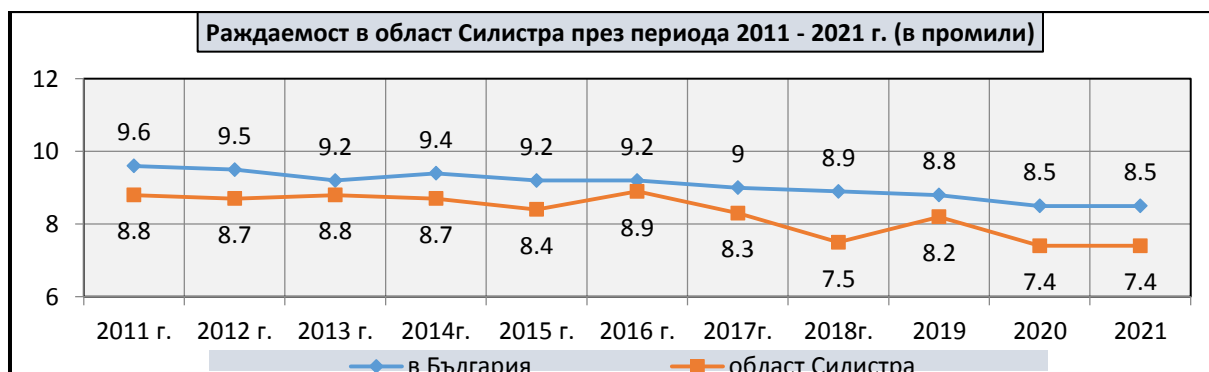
2021г.	Възрастови групи						
	Общо	0-17	%	18-59	%	60+	%
Общо	104 869	17537	16,7	53 900	51,4	33 432	31,9
Градове	45 829	7229	15,8	23 330	50,9	15 270	33,3
Села	59 040	10 308	17,5	30 570	51,8	18 162	30,8

Фиг.2.

Раждаемостта в област Силистра за 2021г. е 7,4 ‰ (фиг. 3). За периода 2011-2021г. този показател е с относително постоянни ниски стойности и ниво под средното за страната. Наблюдава се запазване на нивото на раждаемост от предходната година (7,4). Ниската раждаемост е един от основните фактори за намаляване общия брой на населението. При равни нива от 2011г. до 2014г., през 2015г. се наблюдава лек спад, последван от покачване през 2016г. до старите нива, след което наблюдаваме спад в следващия период от 2018г. до 2021г. При средни за страната стойности около 9,0‰ и спад през 2020г. и 2021г. със стойност от 8,5‰, продължава да се наблюдава разлика с около 1 пункт - 7,4‰ за областта.

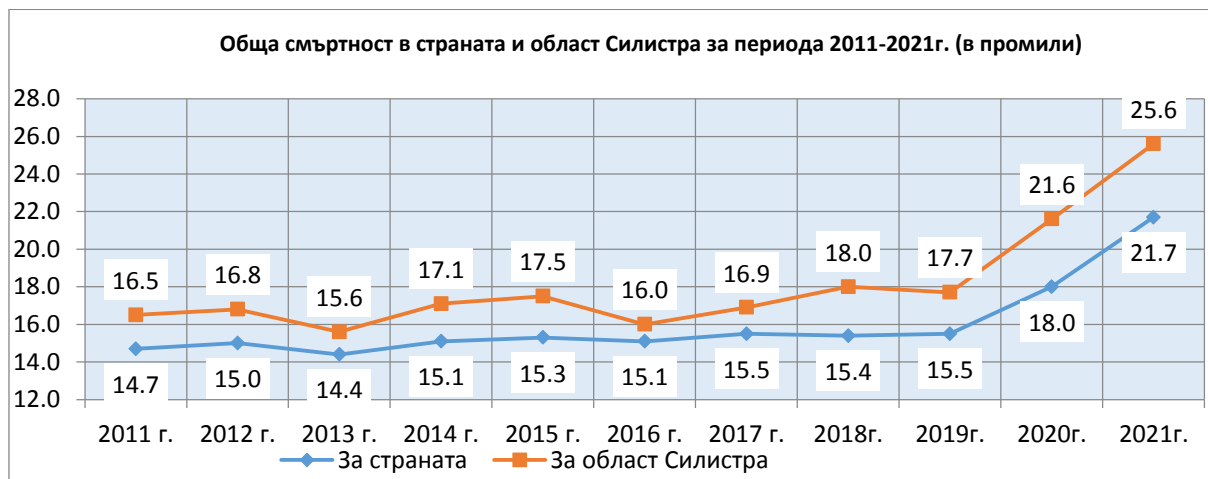
Фиг.3.

Общата смъртност в Силистренска област за 2021г. е 25,6 ‰ при среден за страната показател от 21,7 ‰ (фиг. 4). За периода 2011-2012г. общата смъртност е със стойности над

средните за страната и разлики около 1-2 пункта. През 2013г. и през 2016г. е налице епизодичен спад на общата смъртност за областта с 1 пункт, в сравнение с този за страната, без да може да се формира тенденция на намаляване. През 2014г. и 2015г. за областта се очертава още по-неблагоприятна характеристика на нарастване на общата смъртност със стойности над средните за страната и с разлика от 2 пункта. Тази тенденция продължава и през периода 2017-2019г., като рязко се покачва през 2020г., като достига стойност от 21,6‰ и още по-висока през 2021 г. (25,6‰), при средни за страната стойности, съответно 18,0‰ и 21,7‰), където вече наблюдаваме разлики от 3-4 пункта. Причина за тази тенденция е пандемията от Ковид-19.

Фиг. 4

Структура на причините за смърт - според класовете болести по МКБ-10 ревизия, данните за 2021г. показват, че водещо място отново заемат болестите на органите на кръвообращението - клас IX (54,33%).

От 2020г. второ място заема нов клас болести.- XXII Кодове за специални цели, в който се отразява Ковид-19 инфекция, като през 2021 г. от трето се покачва на второ място по причини за смърт (19,95%).

На трето място са новообразуванията - клас II (8,59%), които показват малък спад спрямо 2020г.

Отчита се лек спад при болестите на дихателната система - клас XI (4,68%) с половин пункт.

При останалите групи болести (болести на храносмилателната система, травми отравяния и някои други последици от въздействието на външни причини, болести на ендокринната система и болести на пикочо-половата система) отклоненията са намаляващи, с изключение на симптоми, признаци и отклонения от нормата, открити при клинични и лабораторни изследвания, неклассифицирани другаде, където има повишаване на показателя с 1 пункт.

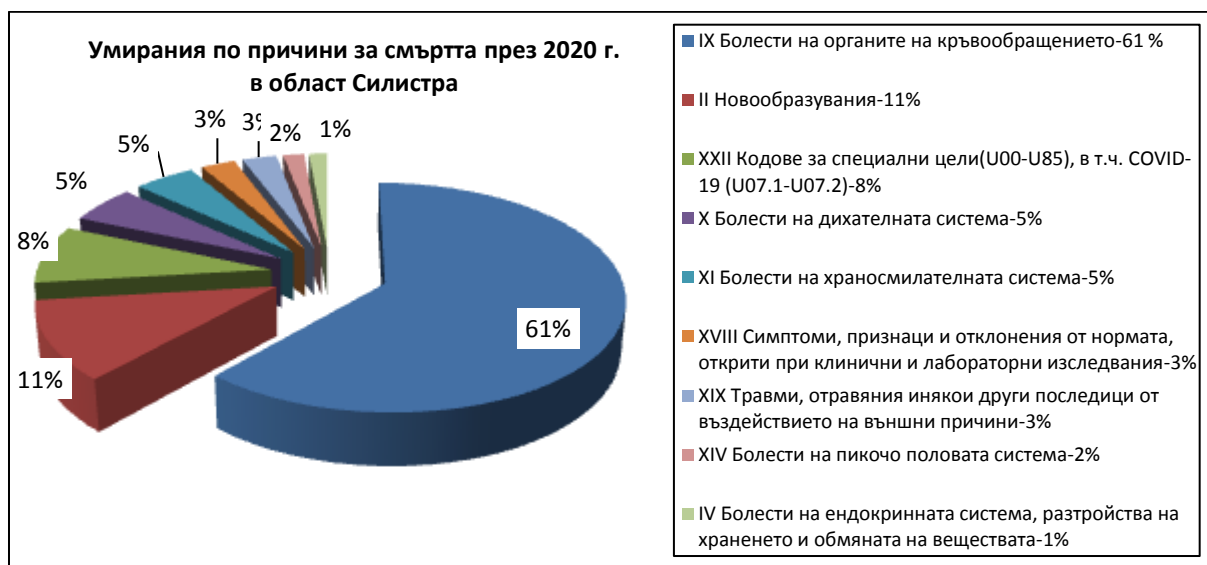
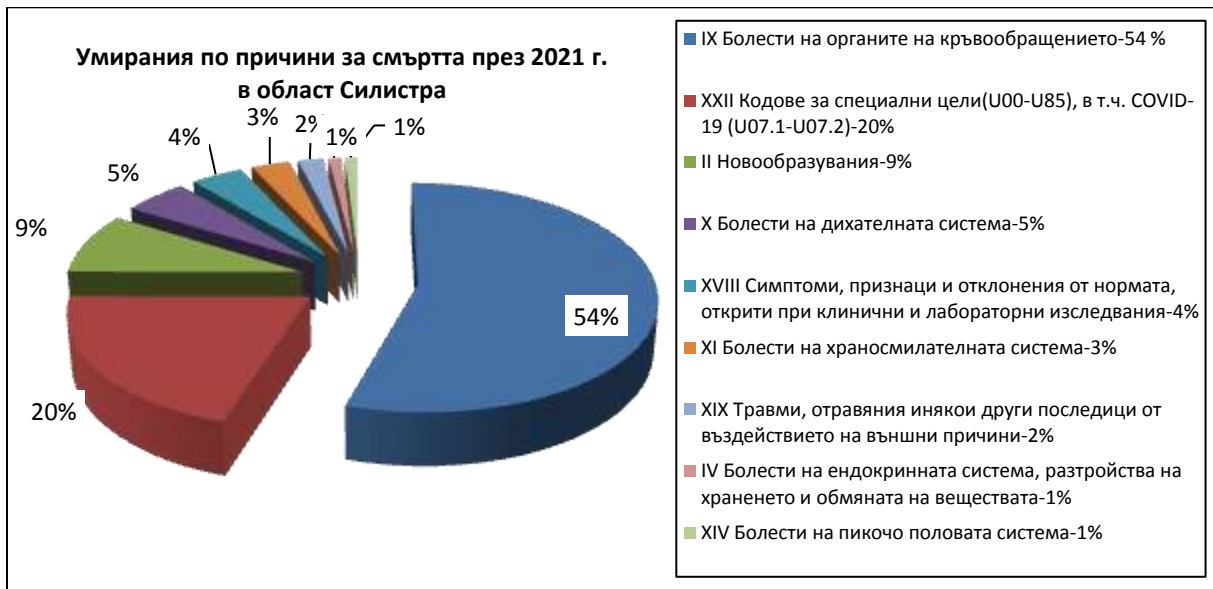
Броят на умрелите през 2021г. е 2 712 души, с коеф. на обща смъртност – 25.6 ‰. Спрямо предходната 2020г. (2 302), броят на умрелите се е увеличил с 410 случая, или с 15%.

Табл. 3 Групи болести по МКБ-10 - причина за обща смъртност през 2020г. и 2021г.

№	НАИМЕНОВАНИЕ НА БОЛЕСТИТЕ ПО МКБ-10		2021г. (%)	2020г. (%)	Отклонение (%)
1	IX	Болести на органите на кръвообръщението	54,33	60,52	-6,19
2	XXII	Кодове за специални цели	19,95	8,20	11,75
3	II	Новообразувания	8,59	11,80	-3,21
4	X	Болести на дихателната система	4,68	5,21	-0,53
5	XVIII	Симптоми, признаци и отклонения от нормата, открити при клинични и лабораторни изследвания, неклассифицирани другаде	3,72	2,64	1,08

6	XI	Болести на храносмилателната система	3,36	4,69	-1,33
7	XIX	Травми, отравяния и някои други последици от въздействието на външни причини	1,73	2,64	-0,91
8	IV	Болести на ендокринната система, разстройства на храненето и на обмяната на веществата	0,99	1,39	-0,4
9	XIV	Болести на пикочо-половата система	0,96	1,61	-0,65

Фиг.5.1. (2021г.) Фиг. 5.2. (2020г.)

Детската смъртност в област Силистра, разгледана в динамичен ред за периода 2011г.-2021г. (табл.4) запазва висока относителна стабилност на показателя, с изключение на снижението през 2013г., 2018г. и 2019г. През 2012г. и 2013г. детската смъртност показва умерени темпове на снижение (7,8‰ и 5,9‰), но през 2015г. достига 9,4‰, предимно в селата (11,6‰), което е значително над средната за страната детска смъртност (6,6‰). Основните причини за настъпване на смърт при деца до 1 годишна възраст са вродените аномалии. Спрямо 2016г. (6,0‰) детската смъртност през 2017г. бележи леко завишение (7,5‰), като е над средната за страната (6,4‰). През 2018г. се наблюдава отново значително понижение (3,7‰), а през 2019г. леко завишение (4,5‰), докато през 2020г. ръстът е почти двоен (8,8‰). Тенденцията за трайно повишаване продължава и през 2021г. (10,0‰) при среден за страната показател от 5,6‰.

В структурата на детската смъртност на първо място се нареждат Клас XVII Вродени аномалии (пороци на развитието), деформации и хромозомни аберации, следвани от Клас I „Някои инфекциозни и паразитни болести“, Клас IV „Болести на ендокринната система,

разстройства на храненето и на обмяната на веществата“, Клас IX Болести на органите на кръвообращението, Клас XVI Някои състояния, възникващи през перинаталния период. Фиг.6.

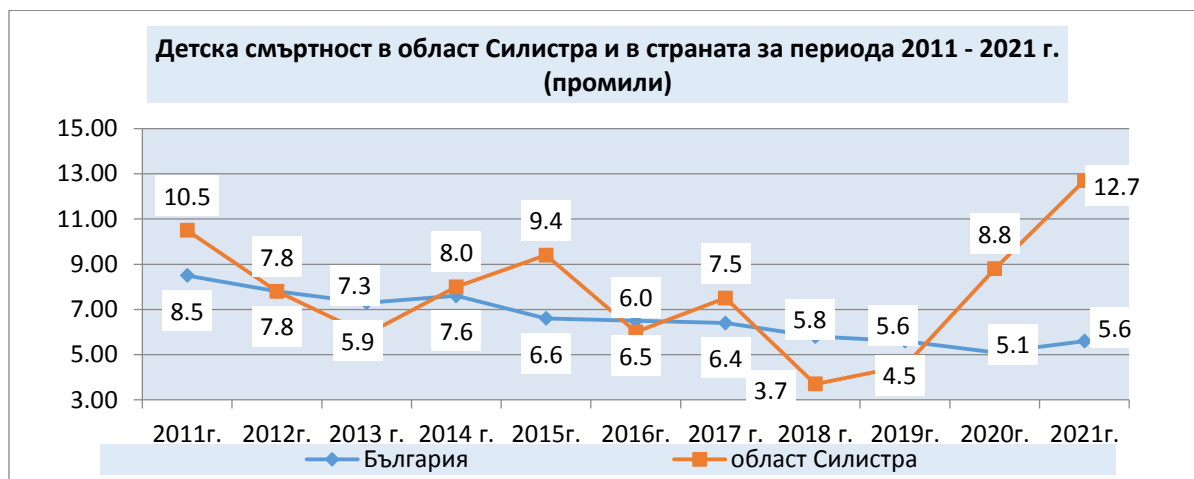

Табл.4. Детска смъртност (умрели деца до 1г. възраст) в област Силистра

година	Общо за област Силистра		В т.ч. градовете		В т.ч. селата		За страната	
	брой	на 1000 живородени	брой	на 1000 живородени	брой	на 1000 живородени	брой	на 1000 живородени
2021г.	10	12,7	3	10,0	7	14,4	326	5,6
2020г.	7	8,8	5	6,3	2	2,5	301	5,1
2019г.	4	4,5	2	2,2	2	2,2	342	5,6
2018г.	3	3,7	0	0	3	3,7	358	5,8
2017г.	7	7,5	4	10,8	3	5,4	408	6,4
2016г.	6	6,0	2	5,1	4	6,6	423	6,5
2015г.	9	9,4	2	5,6	7	11,6	434	6,6
2014г.	8	8	1	1	7	7	517	7,6
2013г.	6	5,9	3	2,9	3	2,9	489	7,3
2012г.	8	7,8	4	3,9	4	3,9	536	7,8
2011г.	11	10,5	5	11,7	6	9,7	601	8,5

През 2021 г. във всички общини на област Силистра естественият прираст е отрицателен. С най-нисък отрицателен естествен прираст е община Кайнарджа (-3.0%), която до 2016г. беше единствена с положителен естествен прираст. С най-голямо намаление на населението вследствие на високия отрицателен естествен прираст са общините Ситово (-26.9%) и Алфатар (-26.6%). Останалите общини са с отр. естествен прираст, както следва: Силистра (-21.1%) Главиница (-19.5%), Тутракан (-19.2%) и Дулово (-13.5%).

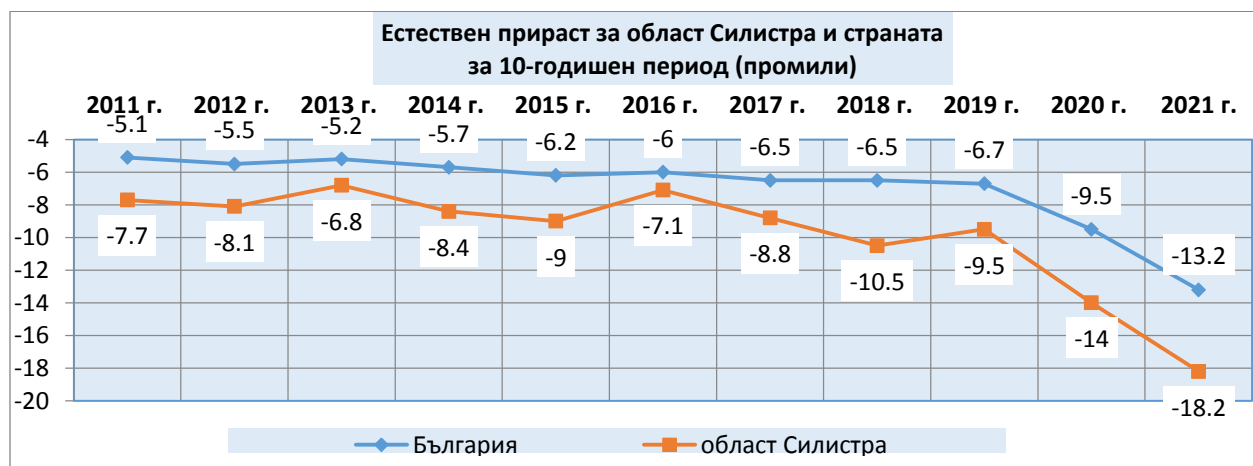
Намалението на населението, измерено чрез коефициента на естествения прираст, е минус 18.2%. Коефициентът на естествения прираст и в градовете (-18,8%) и в селата (-18.02%) е близък, т.е. намалението на населението в област Силистра е в резултат на негативни демографски тенденции, без разлика за град и село.

Табл.5 Естествен прираст по общини в обл. Силистра в динамичен ред за 2011-2021г.

	2021	2020	2019	2018г.	2017г.	2016г.	2015г.	2014г.	2013г.	2012г.	2011г.
	брой	брой	брой	брой	брой	брой	брой	брой	брой	брой	брой
	‰	‰	‰	‰	‰	‰	‰	‰	‰	‰	‰
За страната	-90317	-65649	-46545	-46329	-45836	-42596	-44167	-41367	-37767	-40160	-37412
	-13,2	-9,5	-6,7	-6,6	-6,5	-6	-6,2	-5,7	-5,2	-5,5	-5,1
Област Силистра	-1926	-1506	-1031	-1155	-977	-807	-1027	-973	-779	-960	-925
	-18,2	-14	-9,5	-10,5	-8,8	-7,1	-9	-8,4	-6,7	-8,1	-7,7
Алфатар	-67	-52	-38	-62	-41	-48	-52	-61	-50	-59	-41
	-26,6	-20,2	-14,4	-23,2	-15,2	-17,6	-18,3	-21,7	-16,5	-20	-13,5
Главиница	-187	-123	-82	-133	-87	-75	-99	-109	-68	-112	-103
	-19,5	-12,7	-8,3	-13,3	-8,6	-7,3	-9,5	-10,5	-6,2	-10,5	-9,5
Дулово	-363	-314	-175	-162	-84	-116	-90	-107	-62	-70	-94
	-13,5	-11,5	-6,3	-5,9	-3	-4,1	-3,2	-3,8	-2,2	-2,5	-3,3
Кайнарджа	-16	-27	-26	-2	-5	21	10	25	27	7	12
	-3	-5,4	-5,1	-0,4	-0,9	4,1	1,9	4,9	5,3	1,4	2,4
Силистра	-915	-698	-547	-561	-545	-394	-539	-503	-457	-505	-434
	-21,1	-15,8	-12,1	-12,2	-11,7	-8,3	-11,3	-10,3	-8,9	-10,1	-8,5
Ситово	-128	-64	-58	-63	-60	-49	-71	-77	-71	-51	-63
	-26,9	-13,1	-11,8	-12,6	-11,8	-9,5	-13,7	-15	-13,2	-9,7	-11,7
Тутракан	-250	-228	-157	-172	-155	-146	-186	-141	-118	-170	-178
	-19,2	-17,2	-11,7	-12,6	-11,2	-10,3	-13	-9,7	-7,7	-11,4	-11,6

Табл.6. Естествен прираст за периода 2011-2021 г. (в ‰)

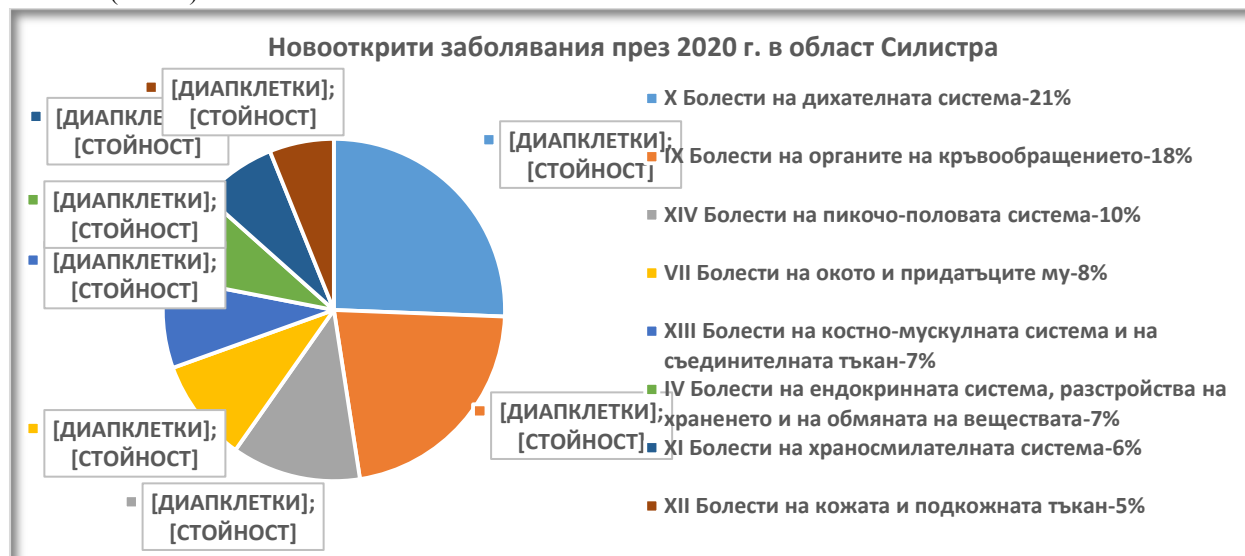
Показатели	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Раждаемост	8,8	8,7	8,8	8,7	8,4	8,9	8,3	7,5	8,2	7,4	7,4
Обща смъртност	16,5	16,8	15,6	17,1	17,4	16	17,1	18	17,7	21,4	25,6
Детска смъртност	10,5	7,8	5,9	8	9,4	6	7,5	3,7	4,5	8,8	12,7
Естествен прираст за областта	-7,7	-8,1	-6,8	-8,4	-9	-7,1	-8,8	-10,5	-9,5	-14	-18,2
Естествен прираст за страната	-5,1	-5,5	-5,2	-5,7	-6,2	-6	-6,5	-6,5	-6,7	-9,5	-13,2

Заболеваемост Структурата на новооткритите заболявания по МКБ-10 в област Силистра, през 2021г. и 2020 г. е показана на фиг.7.1 и фиг.7.2.

Фиг. 7.1 (2020г.)

Фиг. 7.2 (2021г.)

През 2021г. в лечебните заведения за извънболнична помощ от област Силистра са регистрирани 199 098 новооткрити заболявания, което е с 86 619 случая повече в сравнение с предходната 2020г. (112 479). Водещо място заемат болестите на органите на кръвообращението (48 861) или 24%. На 2-ро място са болестите на дихателната система (31 489) или 16%, следвани от клас XXII Кодове за специални цели, в който се отразява Ковид-19 инфекция (15 370) или 8%, заемащи 3-то място. Болестите на ендокринната система, разстройство на храненето и обмяната са на 4-то място (14 419) или 7%. Другата структурообразуваща група са болестите на пикочо-половата система (14 156) 7%, заемащи 5-то място. Болестите на костно-мускулната система и съединителната тъкан и болестите на окото и придатъците му ги следват, съответно с (13 579) 7% и (12 059) 6% нови случая .

При децата до 17 год. възраст през 2021г. водещо място заемат болестите на дихателната система -16 058 случая (51%), следвани от някои инфекциозни и паразитни болести -5 260 случая (17%), болести на окото и придатъците му - 1 688 случая (5%), болести на кожата и подкожната тъкан - 1 489 случая (5%), симптоми, признаци и отклонения от нормата, открити при клинични и лабораторни изследвания, неklasифицирани другаде- 1 355случая (4%), болести на пикочо-половата система - 940 случая (3%).

При лицата над 18год. възраст през 2021г. водещи са болестите на органите на кръвообращението – 48 728 случая (29 %), следвани от болести на дихателната система – 15 432 случая (9%), кодове за специални цели – 14 809 (9%), болести на ендокринната система, разстройства на храненето и на обмяната на веществата – 14 103 случая (8%) болести на пикочо-половата система – 13 279 случая (8%), болести на костно-мускулната система и на съединителната тъкан –12 513случая (7 %) и болести на окото и придатъците му – 10 393 случая (6 %).

Хоспитализирана заболеваемост

Налице е намаление на хоспитализираната заболеваемост на 100 000 души от **17 535** през 2020г. на **16 7455** през 2021г. Водещо място в хоспитализираната заболеваемост заема „Бременност, раждане и послеродов период“ (2 492/100 000), „Болести на кръвообращението“ (2 163/100 000), „Болести на дихателната система“ (2 103/100 000), като най-ниска е хоспитализираната заболеваемост за „Вродени аномалии, деформации и хромозомни аберации“(17/100 000).

Както при общата заболеваемост, така и при хоспитализираната заболеваемост през 2021г. двете водещи групи са болестите на дихателната система и болестите на органите на кръвообращението. По-високата потребност от болнични услуги за тези две групи болести е свързана и с недостига на специалисти в извънболничната помощ, заети на пълен работен график, за да осигуряват достъпа до медицинска помощ на пациентите със заболявания на дихателната система и на органите на кръвообращението и пълен обем от диагностично-лечебни дейности.

В тежест на болничната помощ са здравно неосигурените лица и пострадалите при ПТП и злополуки, които получават болнична медицинска помощ и разходват финансов ресурс на болниците, без покриване от страна на застрахователи или доброволни здравни фондове. Утежняващо обстоятелство, относно финансовите разходи за болнична помощ е още един факт, не намерил разрешение в годините, а именно: ОПЛ в областта не оказват организирана неотложна медицинска помощ, чрез дежурни кабинети, в извънработното време на своите амбулатории, в празничните и почивни дни, което неизбежно натоварва системата на спешната помощ, чрез повишено търсене на медицинска помощ в МСО на МБАЛ-Силистра, както и увеличената амбулатория във филиалите на ЦСМП в Дулово, Тутракан, Главиница и Кайнарджа.

РЕСУРСНО ОСИГУРЯВАНЕ НА ЗДРАВНАТА МРЕЖА В ОБЛ. СИЛИСТРА И МЕДИЦИНСКОТО ОБСЛУЖВАНЕ НА НАСЕЛЕНИЕТО

БОЛНИЧНА МЕДИЦИНСКА ПОМОЩ

Стационарното лечение на населението от област Силистра се осъществява в 3 МБАЛ (областна - в гр. Силистра и две общински - в гр. Тутракан и гр. Дулово).

„МБАЛ-Силистра“ АД е акционерно дружество с преобладаващо държавна собственост на капитала (79.64%) и пропорционално дялово участие на 7-те общини от областта (20,36%). Болницата обслужва население на областта (104 869 души към 31.12.2021г.) и осъществява дейност по 27 медицински специалности в 22 отделения (17 с легла и 5 без легла, в т.ч. отделение по хемодиализа) и 2 клинично-диагностични структури (клинична и микробиологична лаборатория). Общият брой на леглата е 304, в т.ч. 10 легла за продължително лечение без самостоятелна болнична структура и 18 места за краткотраен престой.

Болницата има одобрение за клинично обучение на студенти по медицина, на студенти по специалности от професионално направление „Здравни грижи“ (медицинска сестра, акушерка, медицински лаборант) и за следдипломно обучение на лекари по 21 медицински специалности.

През 2022г. 10 специализанта по 8 медицински специалности провеждат практическото си обучение в болницата.

Към 31.12.2022г. лечебната дейност в болницата се осигурява от 113 заети лекарски длъжности, от тях 106 на основен трудов договор (93%). С призната специалност са 79 от лекарите (75%).

Само 15 от лекарите са на възраст под 35г. (13 %), 30% (34) са на възраст до 55г. , също толкова 30% (34) са на възраст от 55г. до 64г., 12% (13) са на възраст от 65г. до 74г. и 15% (17) са на възраст над 75 години. Структурата ясно показва, че 27% от лекарите са в пенсионна възраст, а 30% са в предпенсионна възраст. Рискът част от лекарите до 35 год.възраст да не останат в областта е голям. С годините дефицита от лекари се задълбочава, с риск от спиране дейността на основни отделения.

МБАЛ-Тутракан ЕООД е със 100% общинска собственост и териториално обслужва населението на две общини (Тутракан и Главиница), с общо население към 31.12.2021г. от 22 560 души, в т.ч. 12 980 от община Тутракан и 9 580 от община Главиница.

Болницата осъществява дейност по 11 медицински специалности в 8 отделения (6 с леглова база и 2 без легла) и 2 клинично-диагностични структури (клинична и микробиологична лаборатория). Общият брой на леглата е 93, в т.ч. 6 за продължително лечение, с наличие на самостоятелна болнична структура и 7 места за краткотраен престой.

Болницата има разрешение за клинично обучение на студенти по медицина, на студенти по специалности от професионално направление „Здравни грижи“ (медицинска сестра, акушерка) и за следдипломно обучение на лекари по 2 медицински специалности.

През 2022г. в лечебното заведение 2 лекари специализират хирургия и 1 лекар е специализант по акушерство и гинекология .

Отличаващата характеристика за тази общинска болница е големият пациентопоток от населени места извън медицинския район и област Силистра, което се дължи основно на дейността на АГО (модернизирани условия на работа, обезпеченост със съвременна апаратура, лекари специалисти и база за специализация). В родилното отделение на МБАЛ-Тутракан през 2022г. са родени 452 бебета (вкл. 20 двойки и 1 тройка близнаци), което съставлява 53% от всички раждания в областта. Това се дължи на изградената професионална школа, с много добър медицински екип и модерни условия за работа в родилна зала и операционна, с професионална грижа за новородените и недоносени бебета. Тази дейност е пряко свързана с извършваната високотехнологична дейност In vitro в работещия в гр. Тутракан МЦ „Свети Иван Рилски“ ЕООД.

Към 31.12.2022г. медицинската дейност на болницата се осигурява от 34 заети лекарски длъжности. От тях на основен трудов договор са 33 (97%), като с призната специалност са 25 (74%).

Само 4 от лекарите са на възраст под 35г. (12%), на възраст от 55 г. до 64г. са 8 лекари (24%), 6 (18%) са на възраст от 65г. до 74г. и 7 (21%) са на възраст над 75 години.

„МБАЛ-Дулово” ЕООД е лечебно заведение със 100% общинска собственост и обслужва населението на община Дулово (26 846 души към 31.12.2021г.).

Болницата осъществява дейност по 8 медицински специалности. В болницата функционират 6 отделения с леглова база, 1 без легла – отделение по Образна диагностика и една клинично-диагностична структура. Стационарният блок в болницата е с общо 86 легла (85 за активно лечение, от които временно закрити 7 легла за физиотерапия и рехабилитация и 1 за продължително лечение).

Към 31.12.2022г. медицинската дейност на болницата се осигурява от 26 заети лекарски длъжности. От тях 23 (88%) на основен трудов договор, като с призната специалност са 21 (91%).

Двама от лекарите са на възраст под 35г. (8%), 6 от лекарите са на възраст от 55 г. до 64г. (23%), а 11 от лекарите са на възраст над 65, като 45% от тях са на възраст над 75 г.

За системата на болничната помощ в област Силистра е налице критична необходимост от лекари със специалност по педиатрия, ортопедия и травматология, психиатрия, пулмология, неврология, акушерство и гинекология, ендокринология, трансфузионна хематология, клинична лаборатория, обща медицина, обща и клинична патология, спешна медицина, микробиология, медицинска паразитология. Болничната помощ в областта има потребност

и от специалисти по анестезиология и интензивно лечение, кардиология, нефрология, хирургия, детска хирургия, детска психиатрия, ендокринология, неонатология и др.

В област Силистра е налице и критичен дефицит от лекари с параклинични специалности (микробиология, обща и клинична патология, клинична лаборатория, образна диагностика). На този етап в областта има 1 лекар със специалност медицинска паразитология (на 79 год. възраст), само 2-ма специалисти със спешна медицина, 3-ма специалисти с обща и клинична патология (единият от които е на 80 год. възраст, а другите двама приходящи), както и само 3-ма микробиолози.

СПЕШНА МЕДИЦИНСКА ПОМОЩ

Спешната медицинска помощ в областта се изпълнява чрез МСО към МБАЛ-Силистра и ЦСМП-Силистра с 5 филиала (гр. Силистра, гр. Тутракан, гр. Дулово, гр. Главиница и с. Кайнарджа).

Към 31.12.2022г. в ЦСМП и филиалите са извършени 12 550 амбулаторни прегледи и са изпълнени 10 135 повиквания. Обслужени са 22 195 лица, от които със спешни медицински показания са 10 726 лица (48%) и 11 469 лица с неспешни състояния (52%). Очевидно преобладават обслужените лица с неспешни състояния. Причината за обема амбулаторна дейност и обслужени неспешни случаи е липсата на организирано медицинско обслужване от ОПЛ в извънработно време, в почивни и празнични дни.

В структурите на ЦСМП е налице значим дефицит на лекари. Съгласно отчета за 2022г. при 31 лекарски длъжности по щат в ЦСМП, заетите са 9.50, вкл. с тези по съвместителство. От 11-те лекари, на основен трудов договор са 8, от тях с призната специалност са 6, като в т.ч. 1 е със специалност „спешна медицина“ (директор на ЦСМП). Длъжностите за фелдшери, медицински сестри и акушерки са заетите в 94%, но преобладаващата част от работещите са в пенсионна възраст.

През 2022г. през МСО на областната болница са преминали общо 15 935 пациенти (спешни и неотложни). От тях 6 945 са хоспитализирани (43,6%), което е обезпокоителен показател за качеството на първичната извънболнична медицинска помощ, за нейната достъпност, своєвременност и ефективност, както и за постигнатата мисия на ОПЛ – да облекчава системата на здравеопазването от скъпото болнично лечение. Нехоспитализираните пациенти, преминали през МСО са 8 990, като за 8 532 от тях медицинското обслужване е заплатено по Наредба №3/2019г. и Методиката за субсидиране, а 458 пациенти са заплатили за прегледа и лечението си.

Макар и да не е в противоречие с нормативната уредба, идеята за обслужване на самонасочили се в МСО пациенти и заплатили за спешни медицински услуги (използването на „спешна услуга“ се налага логично вместо „спешна помощ“) е в противоречие със смисъла на понятието за „спешно отделение“, където спешните екипи трябва своєременно да оказват медицинска помощ на пациенти със спешни състояния. В същото време болничното лечебно заведение, което обслужва безплатно множество пациенти, самоопределящи се като спешни, търпи сериозни финансови загуби. Болниците не оказват извънболнична медицинска помощ по договор с НЗОК/РЗОК, затова пациенти, получили такава в МСО, следва да заплатят за същата, след лекарска преценка по критериите за спешност. Ако болничното лечебно заведение може по този начин да компенсира донякъде финансовите загуби от пациентопотока, заобикалящ семейните лекари, то лечебната дейност се осъществява със същия ограничен човешки ресурс. Част от пациентите с избран личен лекар са здравнонеосигурени лица, по сведения на работещите в МСО (по неофициални данни около 25% са здравно-неосигурените лица). Това е важно и утежняващо обстоятелство, защото именно тази група пациенти са самонасочващи се пациенти към МСО.

Спешните отделения имат важна функция в системата на здравеопазването и тя е свързана със своєвременното осигуряване на спешността в системата. Не всяко състояние е спешно и преценката за това винаги е медицинска. Неотложното състояние, възникнало по различни причини, също изисква бърза, но не и спешна медицинска намеса. То обаче е също предпоставка за търсене на медицинска помощ. Преценката следва да се направи на входа на здравната система, който се „пази“ от ОПЛ (първичното звено на извънболнична система) и който трябва да регулира пътя на пациента през системата, като му даде достъп

до нея. Правото на денонощен достъп за ЗОЛ до ОПЛ е уредено с Наредбата за осъществяване правото на достъп до медицинска помощ и Наредбата за определяне на пакета от здравни дейности, гарантиран от бюджета на НЗОК. Съгласно тази нормативна уредба семейният лекар е длъжен да обяви на видно място телефони и контакти на лечебното заведение или дежурен кабинет за времето между 20ч. вечерта и 8ч. сутринта през работните дни и денонощно през почивните, и празничните дни, за своите пациенти. В НРД обаче е предвидена възможност за индивидуално 24-часово осигуряване на пациента от неговия личен лекар чрез консултации по телефона, осъществяване на необходимите дейности в амбулаторията или в дома на пациента по преценка на ОПЛ. Така при действащата към момента нормативна уредба, която указва денонощния достъп и пакета от здравни дейности, преценката на личния лекар се оказва единствено определяща за достъпа на пациента до медицинска помощ. Личната преценка на лекаря обаче е свързана по-скоро с правилата на добрата медицинска практика, които са утвърдени със заповед РД-28-256/25.11.2013г. от министъра на здравеопазването, но те не са регулатор за контрол по изпълнението на базисни нормативни документи (контролът по спазването на Правилата се осъществява от Българския лекарски съюз и имат отношение към личния морал на лекаря). Въпреки идеята за изключване на противоречие между морал (очаквано поведение) и закон (задължение), не е допустимо личната преценка на ОПЛ да гарантира здравни дейности, гарантирани от НЗОК, т.е. гарантът на гарантираните от бюджета дейности да прехвърля чрез НРД своите гаранционни права на ОПЛ. С условието „индивидуално, по телефона и след преценка“ е накърнено правото по чл. 81 от Закона за здравето на пациента (като потребител на здравни услуги). В област Силистра няма регистрирани групови практики за първична извънболнична медицинска помощ, няма разкрит и дежурен кабинет на функционален принцип, възможност, която дава нормативната уредба за непрекъсваемост в медицинското обслужване на пациентите извън спешността. Тези възможности, които се оказват необходими за целостта и правилната организация на здравеопазвателната система, нямат императивен характер в нормативната уредба. Те също зависят от личната преценка на личния лекар. Като следствие от това МСО на областната болница работи също по личната преценка на пациента, но в режим на „бедствена ситуация“.

ИЗВЪНБОЛНИЧНА МЕДИЦИНСКА ПОМОЩ

Първична извънболнична медицинска помощ

Към 31.12.2022г. в РЗИ-Силистра са регистрирани 51 лечебни заведения за първична медицинска помощ-индивидуални практики. Групови практики за ПМП не са регистрирани. Лекарските практики за първична медицинска помощ са под определения минимум за областта според приетата Националната здравна карта на РБългария, съгласно която минималният брой за област Силистра е 75. Най-голяма концентрация на АПМП-ИП се наблюдава в областния град и в двата по-големи общински центрове (Дулово и Тутракан). Над половината (30) от заетите лекарски практики за първични медицински грижи са в община Силистра, което съставлява 59% от общо регистрираните 51 АПМП. Регистрираните практики в селата са едва 16 (31%), което силно затруднява достъпа и медицинското обслужване на преобладаващо в областта селско население (56%). Отразява се неблагоприятно и на профилактичната дейност и на основната мисия на първичната мед.помощ да развива ефективна профилактика на социално значими и на ваксино-предотвратими заболявания.

През 2022г. е закрыта 1 АПМП и 2 са е новооткрити, като едната просъществува само 7 месеца и считано от 01.01.2023г. вече е заличена. Силистренска област е единствената или сред малкото в страната, където не е решен проблемът с организиране на неотложната помощ от страна на общопрактикуващите лекари. В този случай потребността от медицинска помощ в извънработно време, в почивни и празнични дни натоварва системата за спешна помощ (филиалите на ЦСМП-Силистра и МСО на МБАЛ-Силистра).

В първичната дентална помощ осигуреността е по-добра откъм брой на регистрираните АПДП: 70 ИП и 2 ГП, но те отново са концентрирани в градовете, като имат регистрирани

23 допълнителни кабинети в селата. Регистрирана е само 1 специализирана дентална практика в гр. Силистра. През 2022г. няма регистрирани АПДП-ИП.

Данните за областта показват неравномерно разпределение на регистрираните лечебни заведения. Запазва се тенденцията за трайно незаети селски практики. Това създава проблеми в достъпа на населението до първична медицинска помощ. Важно е да се отбележи, че много от регистрираните ОПЛ обслужват население от две-три и повече практики, което е също предпоставка за сериозно затруднение в достъпа на пациентите до своевременна медицинска помощ и качествена здравна услуга. Това е съществена предпоставка за лошите показатели на заболяемост и смъртност в областта и страната.

Състоянието на здравната мрежа (лечебни заведения и медицински кадри) в комплекс с високата безработица и засилените миграционни процеси се отразява негативно на здравно-демографската характеристика на областта (ниска раждаемост, висока смъртност, отрицателен естествен прираст и застаряващо население). На този етап е налице е необратим процес на депопулация. През 2022г. новородените за област Силистра са 557, при кодирани 1860 съобщения за смърт.

Потребност от първична медицинска помощ

Съобразно регистрираните към 31.12.2022г. 51 практики за първична медицинска помощ и потребността от 75 такива по НЗК, в област Силистра е налице необходимост от допълнителен ресурс от лекари-специалисти или започнали специализация по обща медицина за попълване на незаетите практики. Тази потребност най-силно е изразена в голяма част от селата на областта. Най-голяма е потребността за общ. Главиница, където от планирани 7 практики, заета е само 1 (14%), общ. Дулово (8 заети при 18 планирани -44%) и общ. Тутракан (6 заети при планирани 9 (67%).

Регистрираните лечебни заведения за първична медицинска/дентална извънболнична помощ по общини в област Силистра през 2022г. са показани в таблицата:

община	Брой по НЗК		Брой регистрирани			
			инд. практики		групови практики	
	лекари	дентални	лекари	дентални	лекари	дентални
Общ. Силистра	33	54	30	44	-	1
Общ. Дулово	18	22	8	13	-	1
общ. Тутракан	9	15	5	9	-	-
Общ. Главиница	7	8	1	2	-	-
Общ. Кайнарджа	3	5	2	-	-	-
Общ. Ситово	3	5	3	2	-	-
Общ. Алфатар	2	3	2	-	-	-
Област Силистра	75	112	51	70	-	2
В т.ч. в градовете	38	67	35	62	-	2
в селата	37	45	16	8	-	-

Специализирана извънболнична помощ - осъществява се от:

- 65 амбулатории за СМП (само индивидуални практики);
- 1 специализирана дентална практика;
- 1 диагностично-консултативен център;
- 3 медицински центъра;
- 5 медико-диагностични лаборатории и 8 регистрирани манипулационни към МДЛ;

- 20 медико-технически лаборатории.

В системата на извънболничната медицинска помощ дейност на територията на област Силистра (гр. Главиница) извършва един медицински център с първоначална регистрация на територията на област Русе, който предлага дейности по физикална и рехабилитационна медицина.

Амбулаториите за специализирана извънболнична медицинска помощ са регистрирани в градовете Силистра (49), Дулово (10), Тутракан (6), като обслужват населението в областта чрез 65 основни и 15 допълнително регистрирани кабинети. Основни и допълнителни специализирани кабинети в селата не са регистрирани. Голям брой от практиките са регистрирани от лекари, работещи в болничните лечебни заведения, които обезпечават специализирана медицинска помощ по договор с РЗОК във времето, извън графика им на работа в болниците. В доболничната медицинска помощ само 25% от работещите са на пълен работен график, концентрирани предимно в областния град Силистра.

Регистрираният в Тутракан медицински център „Св. Иван Рилски“ ООД осъществява високотехнологична дейност „In vitro методи за асистирана репродукция“. Медицинският център има разрешение за извършване на дейности по асистирана репродукция, осигуряване, обработка и използване на човешки сперматозоиди, яйцеклетки и зиготи, както и съхранение на сперматозоиди, яйцеклетки, зиготи и предимплантационни ембриони. От 05.08.2011г. има договор за извършване на дейности по асистирана репродукция, финансирани от Център „Фонд за асистирана репродукция“, по настоящем „Център за асистирана репродукция“ (ЦАР), който се преподписва ежегодно, при покриване на изискванията на чл.28 от Правилника за организацията на работа на ЦАР.

Област Силистра има потребност от 143-ма специалисти в извънболничната медицинска помощ, разпределени по различни специалности. Особено изразен е недостигът от специалисти по кардиология, акушерство и гинекология, нервни болести, хирургия, ортопедия, ендокринология и болести на обмяната, педиатрия, обща медицина, психиатрия, микробиология, физикална и рехабилитационна медицина, инфекциозни болести, клинична лаборатория, паразитология и др.

Заключение: Неблагоприятните демографски процеси в областта (намаление броя на населението, ниска раждаемост, висока смъртност, външна и вътрешна миграция на трудоспособното население към по-големи населени места, застаряване на населението със съпътстваща полиморбидност) създават все по-сериозни затруднения в здравното обслужване. Делът на възрастните хора е най-голям в малките населени места, където здравната мрежа е най-слабо развита. В тези населени места няма разкрити амбулатории за първична медицинска помощ, няма разкрити амбулатории за специализирана извънболнична помощ. Това, заедно с ниските доходи на хората, силно затруднява достъпа им до медицинска помощ. Преобладаващото възрастно население с множество хронични заболявания налага необходимост от повече медицински грижи и услуги. Поради липса на друга алтернатива за оказване на своевременна медицинска помощ на населението в тези места, нараства търсенето на медицинска помощ в спешните структури (МСО и ЦСМП). Едновременно с това нараства и броят на здравно-неосигурените лица. По чисто финансови причини тези лица се самонасочват за медицинска помощ към филиалите на ЦСМП и към МСО на МБАЛ-Силистра, както и лицата, които нямат достъп до своя личен лекар след работно време и в почивни и празнични дни.

В системата за спешна помощ лекарите също не са достатъчно и е налице голямо текучество. Във филиалите дейността се осъществява основно от специалисти по здравни грижи, като филиалите на територията на двете общински болници се подпомагат от дежурните лекари в болниците, в обхвата на договора с МЗ по методиката за субсидиране на консултативна медицинска дейност и обслужване на лица поради отдалеченост от друга болница. Основните проблеми в спешната помощ са недостатъчното ресурсно осигуряване с медицински специалисти и необходимостта от повишаване квалификацията на персонала.

В системата на болничната помощ проблемите са още по-драматични – недостиг на квалифициран медицински персонал (всякакъв) в условия на нарастващи изисквания за покриване на критериите на медицинските стандарти.

Причините за това следва да търсим в действалата в предходни години политика на обучение и квалификация, ниските трудови възнаграждения на новозавършилите лекари и липсата на мотивация за работа в периферните и отдалечени области, липсата на стратегическо планиране и адекватна политика на финансиране на обучението и специализацията, засилената емиграция на новозавършили лекари в чужбина. На този етап, очевидно се изискват стратегически мерки и политика за подкрепа на здравеопазването в малките и слабо икономически развити райони на страната, каквато е област Силистра, за да се гарантира достъпът до медицинско обслужване на населението, както за извънболнична, така и за болнична медицинска помощ.

ЛЕЧЕБНО-ДИАГНОСТИЧНА ДЕЙНОСТ В ОБЛАСТ СИЛИСТРА

1. ЛЕЧЕБНО-ДИАГНОСТИЧНА ДЕЙНОСТ

Болничното лечение на населението в област Силистра се осъществява от три многопрофилни болници: областна в гр. Силистра и две общински (гр. Дулово и гр. Тутракан). Средногодишният брой използвани легла през 2022г. в трите болници е 483, като върху тях е отчетена годишна използваемост от 40%. Относителният дял на леглата в МБАЛ-Силистра съставлява 63% от общия брой болнични легла в областта и това формира най-големия пациентопоток (брой на постъпили и изписани болни, проведени леглодни). Дейност на стационарите на болничните лечебни заведения в област Силистра.

Видове заведения	2022г.									
	Легла средно годишен брой	Постъпили болни	Изписани болни	Умрели	Преминали болни	Проведени леглодни	Използваемост на леглата (дни)	Оборот на леглата	Среден престой на 1 болен	Леталитет (%)
Многопрофилни болници - общо	476	21 027	20 637	426	21 226	97 274	194	45	4,3	1,4
„МБАЛ-СИЛИСТРА” АД	304	13 396	13046	374	13537	66 137	218	45	4,9	2,8
„МБАЛ-ТУТРАКАН” ЕООД	93	4 179	4 150	39	4 212	16 124	173	45	3,8	0,9
„МБАЛ-ДУЛОВО” ЕООД	79	3 452	3 441	13	3 477	15 013	192	44	4,3	0,4

Забележка: Данните са извлечени от годишните статистически отчети за 2022г.

Видове заведения	2021г.									
	Легла средно годишен брой	Постъпили болни	Изписани болни	Умрели	Преминали болни	Проведени леглодни	Използваемост на леглата (дни)	Оборот на леглата	Среден престой на 1 болен	Леталитет (%)
Многопрофилни болници – общо	483	19 067	18 233	785	19 212	98 584	202	43	4,8	3,1
„МБАЛ-СИЛИСТРА” АД	304	11 768	11 094	644	11 879	67 124	221	39	5,7	5,5
„МБАЛ-ТУТРАКАН” ЕООД	93	3 913	3 824	67	3 924	16 152	192	47	4,1	1,7
„МБАЛ-ДУЛОВО” ЕООД	86	3 386	3 315	74	3 409	15 308	194	43	4,5	2,2

Забележка: Данните са извлечени от годишните статистически отчети за 2021г.

През 2022г. за лечение през болниците са преминали 21 226 пациенти, срещу 19 212 през 2021г. Проведени са 97 274 леглодни (при 98 584 за предходната година) при средна използваемост на леглата 194 в дни (202 дни за 2021г.). Като цяло се наблюдава увеличаване на хоспитализациите и намаляване на болничния престой. Показателят „среден престой на 1 болен“ намалява и при трите ЛЗБП. За общинските болници - МБАЛ-Дулово от 4,5 дни през 2021г. на 4,3 дни през 2022г., МБАЛ-Тутракан от 4,1 през 2021г. на 3,8 дни

през 2022г. В МБАЛ Силистра през 2021г. този показател е 5,7 дни, а през 2022г. намалява на 4,9 дни.

Дейност по физиотерапия и рехабилитация се извършва само в МБАЛ-Силистра. Отчетеният брой преминали пациенти в „МБАЛ-Силистра“ АД през 2022г. е 467, с 40 повече спрямо 2021г. (427).

Дейности по хемодиализа се извършват само в МБАЛ-Силистра. През 2022г. пациентите на хемодиализа са 111, срещу 117 през 2021г. Извършени са съответно 8 675 за 2022г. и 8 724 диализни процедури за 2021г., в т.ч. и перитонеални диализи. В отделението са налични 19 диализни поста.

През 2022г. в РКМЕ са приети и обработени 5047 заявления за явяване пред ТЕЛК, с 89 заявления повече от 2021г. (4958). Сериозен проблем е липсата на кадрови ресурс за обезпечаване състава на ТЕЛК с лекари на пълен работен график.

Спешната помощ в областта се осъществява от МСО на МБАЛ-Силистра и от филиалите на ЦСМП в Силистра, Тутракан, Дулово, Главиница и Кайнарджа. През 2022г. през МСО са преминали 15 935 пациенти, срещу 13 682 за 2021г. Отчетено е увеличение на преминалите пациенти с 2 253 през 2022г.

2. ПРИХОДИ НА ЛЗБП В ОБЛАСТ СИЛИСТРА (сравнително за 2021г. и 2022г.)

БОЛНИЦИ		П Р И Х О Д И 2022г.						
ОБЛАСТ СИЛИСТРА	Приходи от МЗ	Приходи от община	Приходи от НЗОК	Приходи от пациентски такси	Приходи от други продажби	Други приходи	Приходи от дарения	ВСИЧКО ПРИХОДИ
МБАЛ - СИЛИСТРА	8 219 720	42 545 фонд „Здраве“	17 680 992	718 390	35 953	39 100	137 319	26 874 019
МБАЛ - ТУТРАКАН	850 480	130 326	4 528 562	20 620	392 515	283 485	133 900	6 339 888
МБАЛ - ДУЛОВО	1 400 138	315 000	3 109 639	8 083	229 012	217 341	39 251	5 318 464
ОБЩО ЗА ОБЛАСТТА:	10 470 338	487 871	25 319 193	747 093	657 480	539 926	310 470	38 532 371
П Р И Х О Д И 2021г.								
МБАЛ - СИЛИСТРА	7 620 670	0	13 632 687	85 368	656 757	121 428	1 845 660	23 962 573
МБАЛ - ТУТРАКАН	745 835	25 000	4 967 307	20 975	361 923	26 513	131 727	6 279 283
МБАЛ - ДУЛОВО	733 007	305 000	2 798 510	9 730	146 667	1 577 902	52 890	5 623 706
ОБЩО ЗА ОБЛАСТТА:	9 099 512	330 000	21 398 504	116 073	1165347	1 725843	2 030277	35 865562

Приходите на болниците от област Силистра се формират основно от три източника: по договори с НЗОК за дейност по КП, Апр, Кпр и медико-диагностични дейности, бюджетни субсидии от МЗ и/или общини и от дейността на лечебните заведения като търговски субекти (продажби на медицински услуги, други продажби и други приходи, които може да включват лихви по банкови средства, приходи от отдадени под наем помещения и т.н.)

През 2022г. общият приход на трите болници е 38 532 371лв., срещу 35 865 562лв. за 2021г. Наблюдава се увеличение общо за областта от 2 666 809 спрямо 2021г., като за МБАЛ-Силистра приходите за 2022г. са се увеличили с 2 911 446лв. спрямо 2021г., за МБАЛ-Тутракан приходите за 2022г. са се увеличили с 60 605 лв. спрямо 2021г., а на МБАЛ-Дулово приходите за 2022г. има лек спад с 305 242лв. спрямо 2021г.

Общо приходите от дарения са намалели значително – 1 719 807лв. през 2022г., срещу 2 030 277 лв. през 2021г., като даренията за МБАЛ-Силистра са намалели най много - с 1 671 290 лв. за 2022г. спрямо 2021г., като в двете общински болници, съответно „МБАЛ-Тутракан“ ЕООД са се увеличили с 2 173 лв., спрямо 2021г., а при „МБАЛ-Дулово“ ЕООД са намалели с 13 639 лв. за 2022г. спрямо 2021 г.

В структурата на общите приходи на трите болници най-голям относителен дял заемат приходите по договор с НЗОК/РЗОК - съответно 66% за 2022г. и 60% за 2021г. Финансиране от общините са получили двете общински болници в Дулово и Тутракан, въпреки че областната болница е акционерно дружество с процентно участие на всяка от 7-те общини в областта. За МБАЛ-Силистра постъпленията от община Силистра са само по новоучредения фонд „Здраве“, за подпомагане на новозавършили лекари и млади специализанти/специалисти, чрез обезпечаване на квартирни и пътни средства. През 2022г. по-голям принос от общинско дотиране има МБАЛ-Дулово (315 000 лв., срещу 305 000 лв. през 2021г.) и МБАЛ- Тутракан (130 326 лв., срещу 25 000 лв. през 2021г.).

РАЗХОДИ НА ЛЗБП В ОБЛАСТ СИЛИСТРА (сравнително за 2021г. и 2022г.)

2022г.	И К О Н О М И Ч Е С К И Е Л Е М Е Н Т И : /в лева/									КАПИТАЛ ОВИ РАЗХОДИ	ОБЩО РАЗХОДИ
	С/ка 604 Заплати и др.възнаграж. на персонала	С/ка 605 Осигурителни вноски	С/ка 601			Разходи за текущ ремонт	Всички други разходи	С/ка 603 Разходи за амортизации	ВСИЧКО ТЕКУЩИ РАЗХОДИ		
		Храна за болни	Лекарства и мед.консумативи и др.	Горива вода,енергия и др.м-ли							
МБАЛ - СИЛИСТРА	11 657 028	1989 812	189296	6552702	1372179	73 244	3246806	1653345	26734412	1146451	26734412
МБАЛ - ТУТРАКАН	3 143 094	550 711	0	515 160	363 470	76 465	631 841	540 453	5 821 194	381 996	5 821 194
МБАЛ - ДУЛОВО	2 749 113	449 356	0	334 334	356 814	34 399	85 901	81 187	4 091 104		4 091 104
ОБЩО ЗА ОБЛАСТТА	17 549 235	2 989 879	189 296	7 402 196	2092463	184 108	3964548	2 274985	36 646710	1528447	36 646 710

2021г.	И К О Н О М И Ч Е С К И Е Л Е М Е Н Т И : /в лева/									КАПИТАЛО ВИ РАЗХОДИ	ОБЩО РАЗХОДИ
	С/ка 604 Заплати и др.възнаграж. на персонала	С/ка 605 Осигурителни вноски	С/ка 601			Разходи за текущ ремонт	Всички други разходи	С/ка 603 Разходи за амортизации	ВСИЧКО ТЕКУЩИ РАЗХОДИ		
		Храна за болни	Лекарства и мед.консумативи и др.	Горива вода,енергия и др.м-ли							
МБАЛ - СИЛИСТРА	14 113690	2 354896	239 610	3 761 717	801 353	202 061	780 403	896 650	24 802 388	1 543 799	24 802 388
МБАЛ - ТУТРАКАН	3 517 643	616 354	0	588 341	140 138	51 854	521 914	239 744	5 837 427	137 058	5 837 427
МБАЛ - ДУЛОВО	3 119656	520 165	0	455 621	255 049	45 841	281 185	62 883	4 898 558	46 055	4 898 558
ОБЩО ЗА ОБЛАСТТА	20 750989	3 491 415	239 610	4 805 679	1 997893	299 756	1 583502	1 199277	35 538 373	1 726 912	35 538 373

Общите разходи на трите болници през 2022г. са 36 646 710лв. срещу 35 538 373лв. за 2021г., като цяло през 2022г. разходите са се увеличили общо с 1 108 337лв.

Прави впечатление, че са отчетени разходи за храна на болни само от МБАЛ-Силистра. Традиционно общинските болници не отчитат такива разходи. Това разходно перо рефлектира върху общата грижа за пациента в негативен аспект.

Разходите за възнаграждения и осигурителни вноски през 2022г. са намалели с 3 703 290лв. (от 24 242 404 лв. през 2021г. на 20 539 114 лв. през 2022г.). Намалението на разходите за възнаграждения се дължи поради спирането на добавките за работа с Ковид-19 на лекари, сестри, санитарни и помощен персонал.

Разходите за лекарства, медицински консумативи и материали, кръв и кръвни продукти през 2022г. са се увеличили с 2 596 517 лв., спрямо 2021г. През 2022г. болниците в областта са отчетели общо 36 646 710 лв. разходи, които надхвърлят приходите с 1 885 661 лв.

Задължения на трите МБАЛ в област Силистра за 2021г. и за 2022г.

2021	МБАЛ - СИЛИСТРА	МБАЛ-ТУТРАКАН	МБАЛ-ДУЛОВО	2022	МБАЛ - СИЛИСТРА	МБАЛ-ТУТРАКАН	МБАЛ-ДУЛОВО
към доставчици и клиенти	1 117 209	168 820	134 619	към доставчици и клиенти	1 162 891	130 141	130 009
към персонала	1 038 014	636 904	298 635	към персонала	743 943	584 846	269 212
към осигурителни предприятия	354 842	1 349 479	517 159	към осигурителни предприятия	258 589	834 135	0
данъчни задължения	208 253	2 765 129	781 192	данъчни задължения	156 360	2 487 740	582 900
др. краткоср. задължения	38 001	89 778	0	др. краткоср. задължения	1 747 205	17 506	19 183

Ежегодно с натрупване и в 3-те ЛЗБП се формират нарастващи размери на задължения към доставчици и клиенти, основно към доставчици на лекарства и медицински консумативи, на доставчици на вода, горива и енергия, задължения към персонал, осигурителни, данъчни предприятия и др. Това не позволява на болниците да правят капиталови вложения за съвременна апаратура, да инвестират в обучения на персонала, за да привличат достатъчно новозавършили лекари и специалисти, както и да придобиват дълготрайни активи.

Направените разходи за медицинска дейност в болниците формират няколко икономически показателя, показани сравнително за 2021г. и 2022г. в следната таблица:

№	ПОКАЗАТЕЛИ	МБАЛ-СИЛИСТРА		МБАЛ-ТУТРАКАН		МБАЛ-ДУЛОВО	
		2021г.	2022г.	2021г.	2022г.	2021г.	2022г.
1	Среден разход за едно легло на ден/лв	223.53	240.94	190.39	167.11	276.99	272.13
2	Ср. разход за един преминал болен	2088.27	1974.91	1487.62	1346.76	1384.98	1173.63
3	Среден разход за един леглоден	367.43	404.23	361.41	351.81	309.26	315.79
4	Среден разход за лекарства на един леглоден	48.96	82.24	17.75	17.29	51.54	29.06
5	Среден разход за мед. консумативи за един леглоден	29.50	14.64	18.67	14.66	10.90	14.60
6	Среден разход за един храноден	3.57	2.86	0.00	0.00	0.00	0.00
7	Среден разход за персонала за един леглоден	2632.63	2229.88	259.63	229.09	219.93	213.60

През 2022г. среднодневният разход за едно болнично легло се е увеличил в двете лечебни заведения спрямо 2021г., само в МБАЛ-Тутракан има лек спад. Средният разход за един преминал болен е намалял в областната МБАЛ – със 113лв. спрямо 2021г., в МБАЛ Тутракан със 141лв., а в МБАЛ Дулово с 211лв. Наблюдава се завишение на разхода за един леглоден и в трите болници в област Силистра.

По показател „среден разход за един храноден“ картината е тревожна, от гледна точка на потребност на пациента, тъй като в двете общински болници (Дулово и Тутракан) не са реализирани такива разходи, само в областната болница (Силистра) един храноден е съответно 2.86 лв. за 2022г. и 3.57лв. за 2021г. Спадът през 2022г. се дължи на организираното хранене на болните с Ковид-19, в условия на задължителна изолация през 2021г. От грижата за болния отсъства една важна физиологична потребност - храненето, при спазване на съответната диета, съобразно заболяването. Очевидно е необходимо

законодателно решение, което да осигури правото на хоспитализирания пациент да получава храна, като част от лечебно-диетичния режим, както и да се гарантира безопасността на предлаганата храна, във връзка с профилактиката на хранителните токсикоинфекции.

ЦЕЛИ НА РЗИ-СИЛИСТРА ЗА 2022 ГОДИНА

- Организиране и ефективно осъществяване на държавната здравна политика на територията на област Силистра.
- Превръщане на профилактиката в задължителен елемент на всички нива.
- Повишаване ефективността на държавния здравен контрол и достигане високо ниво на съответствие с националните и европейските изисквания на обектите с обществено предназначение, на продуктите, стоките и дейностите със значение за здравето на човека и на факторите на жизнената среда.
- Подобряване здравето на населението и повишаване качеството на живот чрез намаляване на преждевременната смъртност, заболяемостта и последствията за здравето от основните хронични незаразни болести, свързани с рисковите фактори – тютюнопушене, злоупотреба с алкохол, нездравословен модел на хранене, стрес и ниска физическа активност.
- Ограничаване заболяемостта и смъртността от инфекциозни заболявания чрез усъвършенстване и подобряване ефективността на епидемиологичния надзор, профилактиката и контрола на заразните болести.

За опазване на здравето на населението в област Силистра, Регионална здравна инспекция – Силистра реализира дейността си през 2022г. чрез следните

МЕРКИ ЗА ПОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ

1. Провеждане на ефективен държавен здравен контрол по прилагане на националното и европейско законодателството в областта на контрола на обекти с обществено предназначение, за продукти, стоки и дейности със значение за здравето на човека, факторите на жизнената среда и надзора на заразните болести, за опазване на общественото здраве.

2. Извършване на независима, компетентна и прозрачна инспекционна дейност при спазване на утвърдени стандартни оперативни процедури, ръководства или указания.

3. Провеждане на системен, в съответствие със законодателството и препоръките на ЕС, мониторинг и оценка на факторите на жизнената среда, с оглед предотвратяване на възможните рискове за здравето на населението.

4. Организиране на лабораторни изследвания за целите на държавния здравен контрол, в съответствие с процедурите на акредитирана лабораторна дейност по БДС ISO 17 025.

5. Предоставяне на своевременна и достоверна информация на обществеността за резултатите от провеждания държавен здравен контрол.

6. Анализиране на регионално ниво на демографските показатели и здравето състояние на населението, търсене на зависимост между здравето и факторите на жизнената среда и начина на живот, с оглед разработване на регионални профилактични програми.

7. Реализиране на инициативи за промоция на здраве, профилактика на болести и зависимости, повишаване информираността на населението за основните предпоставки за здравословен начин на живот.

8. Изпълнение на дейности по програми и проекти в областта на опазване на общественото здраве.

9. Изпълнение на Националният имунизационен календар на РБългария. Постигане и поддържане на висок имунизационен обхват в тясно взаимодействие с всички ведомства, неправителствения сектор и местната власт с цел недопускане възникването на взривове от ваксинопредотвратими заболявания, с акцент върху обхващането на деца в риск и труднодостъпни групи от населението. Ефективен контрол на противоепидемичния режим на работа в лечебните заведения и контрол върху качеството и ефективността на дейностите по дезинфекция и стерилизация.

10. Прилагане на интегриран подход за контрол на противоепидемичните мерки, въведени в условията на възникнала епидемична обстановка.

11. Опазване на общественото здраве чрез организиране на бърз отговор при възникване на епидемични ситуации, взривове и епидемии от заразни болести.

12. Опазване на страната от внос и разпространение на инфекции с висок епидемичен риск, в съответствие с Международните здравни правила.

13. Осъществяване на ефективна координация на РЗИ с други регионални структури, националните центрове по проблемите на общественото здраве, неправителствени и пациентски организации и МЗ при изпълнение на дейностите по държавен здравен контрол, надзор на заразните болести, профилактика на болестите и промоция на здраве.

14. Провеждане на системни дейности за подготовка и повишаване квалификацията на кадрите от РЗИ.

15. Подобряване ефективността на действащите на регионално ниво съвети/комисии по актуални здравни проблеми.

16. Планиране, организиране, ръководство и контрол на медицинската експертиза.

РЗИ-Силистра, като териториален орган на МЗ на територията на област Силистра има основна роля по изпълнение и провеждане на държавната политика за защита здравето на гражданите. РЗИ-Силистра изпълнява следните задължения и правомощия по контрола на обектите с обществено предназначение, продуктите, стоките и дейностите със значение за здравето на човека, факторите на жизнената среда, надзора на заразните болести, медицинската експертиза на трудоспособността и медицинското осигуряване на населението:

- държавен здравен контрол по спазване и изпълнение на установените с нормативен акт здравни изисквания за обектите с обществено предназначение, продуктите, стоките и дейностите със значение за здравето на човека, факторите на жизнената среда и надзор на заразните болести;
- промоция на здравето и интегрирана профилактика на болестите и зависимостите;
- събиране, регистриране, обработване, съхраняване, анализ и предоставяне на здравна информация за нуждите на националната система за здравеопазване;
- мониторинг на факторите на жизнената среда и на дейностите със значение за здравето на населението, вкл. анализ и оценка на резултатите, изготвяне на доклади и препоръки към местната власт, информирание на населението чрез интернет страницата на РЗИ и др.;
- координация и изпълнение на национални и международни здравни програми и проекти;
- следдипломно практическо обучение в областта на опазване на общественото здраве;
- проверки по сигнали на граждани, свързани с опазването на общественото здраве;
- осъществяване на епидемиологични проучвания за динамиката на заболяемостта и смъртността от хронични неинфекциозни болести и проучване на причинната им връзка с въздействието на факторите на средата и начина на живот;
- проучване разпространението на рисковите фактори, свързани с начина на живот и разработване на мерки за ограничаването им;
- организиране и участие в проучвания на здравните знания, умения и нагласи сред различни групи от населението с цел определяне на потребностите от профилактични дейности;
- проучване и анализиране спазването на физиологичните норми за хранене,

изискванията за организирано хранене на различни групи от населението и изготвяне на предложения за оптимизирането им;

- организиране и осъществяване на образователни дейности в областта на профилактиката на болести и промоцията на здравето;
- организиране и осъществяване на масови дейности и прояви, свързани с международни и национални дни, посветени на здравен проблем;
- разработване и осигуряване на разпространението на съвременни печатни и аудио-визуални, здравнообразователни, информационни и методични материали за нуждите на населението, активно взаимодейства със средствата за масова информация;
- участие в регионални междуведомствени комисии;
- подобряване на формите и начините за предоставяне на информация на обществеността и повишаване на информираността на населението;
- издаване на удостоверения за регистрация, заключения, становища и сертификати;
- участие при разглеждането на документи по процедурите на Закона за устройство на територията и Закона за опазване на околната среда и др., свързани с оценката на здравния риск за населението;
- организиране на защитата на населението от инциденти с химични, биологични и радиоактивни материали от случаен, естествен и умишлен характер;
- организация и контрол на медицинската експертиза;
- планиране и организиране на медицинските дейности при бедствия, аварии и катастрофи за територията на област Силистра.

ЩАТНА И КАДРОВА ОСИГУРЕНОСТ НА РЗИ-СИЛИСТРА КЪМ 31.12.2022г.

Към 01.01.2022г. числеността по Устройствен правилник за РЗИ-Силистра е 49 щатни длъжности, организирани в 4 дирекции, разпределени както следва:

- 32 длъжности по служебни правоотношения (65,30 %);
- 17 длъжности по трудови правоотношения (37,70 %).

По административни звена разпределението на длъжностите е:

- ръководство (3) и дирекция АПФСО (9) – 12 (24,50 %)
- дирекция МД – 11 (22,45 %)
- дирекция НЗБ – 11 (22,45 %)
- дирекция ОЗ – 15 (30,60 %)

Към 31.12.2022 г. заетите длъжности са както следва:

- по служебни правоотношения 27 (79,4 % от 34 по щат).
- по трудови правоотношения – 14 (93,3 % от 15 по щат).

Кадрова окомплектованост към 31.12.2022 г.:

- ръководни длъжности – 7, от тях 4 заети (57,14%);
- експертни длъжности с аналитични и контр. функции – 29, от тях 24 заети (82,76%);
- експертни длъжности със спомагателни функции – 8, от тях заети 8 (100%);
- технически длъжности – 5, от тях заети 5 (100%).

Към 31.12.2022 г. незаети са 8 длъжности (16,33%): 3 ръководни (зам.-директор, директор ДНЗБ, директор ДОЗ), 5 експертни (3 инспектор в ДНЗБ, старши инспектор и инспектор в ДОЗ). Дефицитът на ръководни кадри пречи на добрата субординация и затруднява организацията на работата, изисква повече време от директора на инспекцията за пряка обща или индивидуална работа със служителите от различни дирекции в специализираната администрация и неговото пряко участие в организационната и оперативната дейност на специализираната администрация, вкл. с контролно-методична работа по различни теми и задачи.

АДМИНИСТРАТИВНО-ПРАВНО, ФИНАНСОВО И СТОПАНСКО ОБСЛУЖВАНЕ

1. АДМИНИСТРАТИВНО-ПРАВНО ОБСЛУЖВАНЕ

1.1. Усъвършенстване на дейността по административно обслужване на физически и юридически лица, съгласно принципите и изискванията на наредбата за административното обслужване

През 2022г. са извършени 1306 услуги на граждани по общо 34 вида по Регистъра на услугите, разпределени по вид и брой както следва:

№ по ред	Наименование на административната услуга по Регистъра на услугите	Брой извършени административни услуги
1	2	3
1	961 Издаване на становище за недостатъчност на специалисти по дадена специалност при сключване на договор с РЗОК за осъществяване на специализирана извънболнична помощ	0
2	3041 Издаване на удостоверение за спазване на здравните изисквания и утвърдените медицински стандарти от лечебните заведения за извънболнична помощ и хосписите	48
3	1793 Издаване на удостоверение за регистрация на лицата, практикуващи неконвенционални методи за благоприятно въздействие върху индивидуалното здраве	1
4	1088 Зачичаване от регистъра на лицата, практикуващи неконвенционални методи за благоприятно въздействие върху индивидуалното здраве	0
5	685 Издаване на разрешение за съхранение и продажба на лекарствени продукти от лекари и лекари по дентална медицина	0
6	1336 Прекратяване на разрешение за съхранение и продажба на лекарствени продукти от лекари и лекари по дентална медицина	0
7	881 Изготвяне на протокол за извършена проверка във връзка с издаване на лицензия за търговия на едро или дребно и съхраняване на лекарствени продукти, съдържащи наркотични вещества	0
8	2155 Предоставяне на специални рецептурни бланки на лечебни заведения за предписване на лекарствени продукти, съдържащи наркотични вещества	60
9	341 Предоставяне на специални формуляри на аптеки за поръчка на лекарствени продукти, съдържащи наркотични вещества	6
10	1552 Вписване в регистъра на обектите с обществено предназначение	38
11	882 Зачичаване от регистъра на обектите с обществено предназначение	25
12	1660 Издаване на удостоверение за съответствие с основните изискванията, на които трябва да отговарят лечебните заведения за болнична помощ, центрите за психично здраве, центрите за кожно-венерически заболявания, онкологичните центрове, ДМСГД, диализните центрове и тъканните банки	1
13	466 Издаване на удостоверение за регистрация на обект за производство на бутилирани натурални минерални, изворни и трапезни води	0

14	258 Заличаване на регистрация на обект за производство на бутилирани натурални минерални, изворни и трапезни води	0
15	1795 Издаване на санитарно удостоверение за извършване на дейности с опасни отпадъци от хуманната медицина	0
16	883 Издаване на становище за класифициране на отпадъци	13
17	259 Издаване на становище за съгласуване на проект/подробен устройствен план	15
18	1870 Издаване на становище за съгласуване на инвестиционен проект	44
19	2961 Издаване на хигиенно заключение за проектна документация	
20	1338 Издаване на становище по готовността на строежите за въвеждането им в експлоатация	9
21	467 Издаване на международен сертификат за имунизации	35
22	1796 Издаване на свидетелство за имунизационно състояние	11
23	686 Издаване на сертификат за здравен контрол или за освобождаване от здравен контрол на кораб	2
24	1553 Издаване на разрешение за дейности по разрушаване или отстраняване на азбест и/или азбестосъдържащи материали от сгради, конструкции, предприятия, инсталации или кораби	0
25	1089 Издаване на разрешение за пренасяне на покойници извън страната	2
26	1573 Издаване на хигиенно заключение за получаване на разрешение за търговия на дребно с лекарствени продукти в аптека	1
27	1349 Издаване на удостоверение за регистрация на дрогерия	0
28	2241 Издаване на становище за унищожаване на лекарства	0
29	477 Издаване на заверен препис или допълнителен екземпляр от документ	1
30	1350 Изготвяне на здравна оценка на седмичните учебни разписания на ученици	90
31	1102 Регистрация и заверка на лична здравна книжка	883
32	2134 Издаване на удостоверение за осигурителен доход (УП 2)	0
33	2133 Издаване на удостоверение за трудов и/или служебен стаж на осигурявани лица (УП 3)	3
34	2 Предоставяне на достъп до обществена информация	18

При оказването на административните услуги се водим от Хартата на клиента последно актуализирана със Заповед № РД-01-170/31.05.2022г.. Административното обслужване извършва в съответствие с Вътрешни правила за организация на административното обслужване, утвърдени със Заповед № РД-01-2200/18.07.2022г. на директора на РЗИ-Силистра. Всички административни услуги се оказват чрез Център за административно обслужване (ЦАО). Спазват се следните стандарти за качество на административно обслужване: стандарт за единно наименование на ЦАО; стандарт за осигуряване на подходящи условия и достъпност до и във всички помещения на ЦАО; стандарт за указателни табели за местонахождението на ЦАО; стандарт за поддържане на актуална информация за достъпа до служебните помещения на ЦАО; стандарт за осигуряване на безплатна интернет връзка; стандарт за идентификация на служителите, които осъществяват административно обслужване чрез баджове на български и английски език; стандарт за идентификация на служителите при водене на телефонни разговори; стандарт за

спазване на правила за комуникация с потребителите; стандарт за начина за предоставяне на информация относно административното обслужване, включително по телефона; стандарт за поддържане на система „Най-често срещани въпроси и отговори“; стандарт за срок на отговор на отправени запитвания от общ характер; стандарт за време за изчакване за обслужване; стандарт намаляване броя на посещенията на гише; стандарт за използване на опростени и лесни за попълване образци/формуляри; стандарт за местоположение на ЦАО; стандарт паркинг; стандарт за допълнителни удобства и/или обособени зони в служебните помещения; стандарт за допълнителен вид техническо оборудване; стандарт за служители, изпълняващи функции по насочване на потребителите и оказващи съдействие и помощ при попълване на документите; стандарт за поддържане на профил в социалните мрежи, стандарт за проактивно информиране на потребителя за резултата от услугата, стандарт за организация на административното обслужване на принципа „едно гише“; стандарт за незабавно издаване на акт и/или за предоставяне на услугата; стандарт за единен телефонен номер за комуникация за предоставяне на административно обслужване.

През отчетния период сме поддържали 18 електронни услуги чрез Единния модел за заявяване, заплащане и предоставяне на електронни административни услуги на ДАЕУ. Актуална информация за предоставяните административни услуги, редът за тяхното заявяване, дължимите такси, сроковете за издаване на исканите административни актове и начините за тяхно получаване се поддържаше през целия отчетен период в Административния регистър, интернет сайта на инспекцията и на таблото пред ЦАО. Състоянието на административното обслужване беше отчетено в указания срок чрез изготвяне на годишен отчет.

В РЗИ-Силистра е разработена система за измерване на удовлетвореността на потребителите на административни услуги чрез използване на обратна връзка с тях. През 2022г. в РЗИ-Силистра се използват и прилагат следните методи на обратна връзка с потребители на административни услуги:

- извършване на анкетно проучване;
- провеждане на консултации със служителите;
- анализ на сигнали, предложения, жалби и похвали;
- анализ на медийни публикации.

Анкетното проучване се провежда целогодишно, чрез предварително одобрена анкетна карта, достъпна в сайта на инспекцията и пред ЦАО. Постъпили са общо 11 анкетни карти за отчитане на удовлетвореността от начина на предоставяне на административни услуги. Анкетните карти са обобщени в изготвен годишен доклад за оценка на удовлетвореността на потребителите за 2022г., който е публикуван на интернет страницата на инспекцията.

През годината няма постъпили мнения, предложения, сигнали, жалби и оплаквания свързани с административното обслужване, чрез осигурени за целта канали: телефон, факс, ел. поща, кутия за мнения и предложения, лицензиран пощенски оператор, не са установени медийни публикации, с критично отношение към дейността на инспекцията.

1.2. Организиране предоставянето на достъп до обществена информация, в случаите предвидени в ЗДОИ

РЗИ-Силистра прилага утвърдена процедура за организацията на работа по прилагане на Закона за достъп до обществена информация (ЗДОИ), с която се урежда приемането, регистрирането, разпределянето, разглеждането на заявления и устни запитвания за достъп до обществена информация, изготвянето на решения за отказ или за предоставяне на обществена информация.

През 2022 г. в инспекцията са постъпили 19 заявления за достъп до информация.

Поисканата информация се отнася за дейността на РЗИ-Силистра и по своя вид е „служебна информация“. Няма заявления касаещи информация от типа „служебна тайна“ и „държавна тайна“, според Закона за защита на класифицираната информация.

Темите, по които е поискана информацията са свързани най-вече с пандемията от Ковид-19, бежанците от Украйна, изразходване на публичните средства, контролната дейност на инспекцията

Няма информация, която да е предоставена повече от три пъти по реда на глава трета от Закона за достъп до обществена информация.

По подадените заявления са издадени в срок 18 решения за предоставяне на пълен достъп до обществена информация. Във всички случаи информацията е предоставена във формата, поискана от заявителите. По 1 заявление не е издадено решение, тъй като заявлението е подадено до МЗ и РЗИ-Силистра не е посочена като изпълнител за предоставяне на информацията.

1.3. Систематизиране и съхранение на документи и други материали на РЗИ в съответствие с изискванията на Закона за националния архивен фонд

РЗИ-Силистра има разработени Вътрешни правила за архивната дейност, съгласно които през 2022г., преписките приключили към 31.12.2021г. бяха предадени за съхранение в учредения архив. През 2022г. беше осигурен влагоуловител за едно архивохранилище.

1.4. Поддържане на служебните и трудови досиета на служителите

Досиетата на всички служители се поддържат в безупречен вид. Своевременно са съставяни досиетата на новоназначените служители, а на напусналите - се архивират. В досиетата са класирани всички необходими документи – актове за назначаване и изменение на правоотношенията, заповеди за отпуски, удостоверения за преминати обучения и др.

1.5. Организиране и участие в разработването, актуализирането и утвърждаването на длъжностните характеристики и в процеса на оценяване на изпълнението на служителите

Поради възникнала необходимост са актуализирани длъжностните характеристики на двама служители.

1.6. Организиране на следдипломната квалификация на служителите

За квалификацията и обучението на служителите през 2022г. беше утвърден План за задължително и специализирано обучение в ИПА и НЦОЗА, т. нар. външна квалификация и План за тематичните семинари в РЗИ-Силистра, т.нар. вътрешна квалификация:

A/ Външна квалификация - през 2022 г. при планирани 17 обучения, проведени са 15. Едно от обученията не е проведено, поради отмяна от страна на организаторите, а друго поради невъзможност от страна на записания служител да вземе участие. Проведено е едно обучение, извън утвърдения план-график.

Реализирани обучения по утвърдения график:

- УМ-11 Стратегии и политики за противодействие на рисковете в държавната администрация (д-р Т. Начева – директор РЗИ и Н. Димитрова – гл. секретар);
- Н-12 Прогнозиране на потребностите и планиране на обществени поръчки (Ив. Ангелова – директор Д АПФСО);
- ДК-5 Въведение в цифровите права (д-р Л. Русева – директор Д МД);
- Н-14 Доказателствена стойност на електронния документ (М. Николова – ст. юрисконсулт);
- П-11 Кодекс за поведение на служителите - функции и основни акценти (Е. Недева, Ив. Георгиева);
- Н-11 Организация на документооборота в държавната администрация (Ив. Георгиева);
- Е-6 Електронен документ и електронен подпис (базов модул) (Ив. Георгиева);
- ДК-4 Информационна и медийна грамотност (Кръстева, Генова);
- Актуални аспекти на здравния риск от фактори на жизнената среда (Г. Стоянов);
- Физични фактори на околната и работната среда. Общи понятия по измерване и оценка. Запознаване с нормативните документи (Г. Стоянов);

- Съвременни аспекти за опазване чистотата на водите (К. Петрова);
- Измерване и оценка на шум в околната среда. Нормативни документи (Г. Стоянов);

Извън утвърдения план са реализирани следните обучения:

- Н-14 Доказателствена стойност на електронния документ (Ив. Ангелова).

Б/ Вътрешна квалификация

Провеждат се тематични семинари по утвърден годишен план. Тематиката на вътрешните обучения е свързана с прилагането на нормативната уредба или с конкретни специализирани теми, касаещи работата на съответния отдел/дирекция, в т.ч. и при обнародвани промени в нормативни актове по дейността на инспекцията. През 2022 г. са проведени 22 семинара, (1 в дирекция „Административно-правно, финансово и стопанско обслужване, 8 в дирекция „Медицински дейности“, 4 в дирекция „Надзор на заразните болести“, 8 в дирекция „Обществено здраве“ и 1 от юрисконсулта на РЗИ, във връзка с измененията в ЗАНН).

1.7. Осигуряване на условия за провеждане на процедури за възлагане на обществени поръчки

Със Заповед №РД-01-140/10.05.2022г. на директора на РЗИ-Силистра е утвърден План-график на обществените поръчки за 2022г. През годината е проведена 1 обществена поръчка за доставка на гориво за отопление и 2 мини процедури по сключени рамкови споразумения на ЦОП за оригинални тонер касети за принтери с марка „Brother“ и за пощенски пликосе и формуляри. Подадени 4 заявки участие в процедури по обществени поръчки, провеждани от ЦОП към МФ.

1.8. Осигуряване на процесуално представителство пред органите на съдебната власт

През 2022г. инспекцията е била страна по 1 съдебно производство, свързано с контролната дейност на инспекцията. Осигурено е процесуално представителство от юрисконсулта. Съдът е отсъдил в полза на РЗИ.

1.9. Провеждане на конкурси за назначаване на служители по ЗДСл.

През 2022г. са проведени 4 (четири) конкурсни процедури по Закона за държавния служител за следните длъжности:

- Старши юрисконсулт в „Административно-правно, финансово и стопанско обслужване“ – конкурсната процедура е прекратена, поради липса на класиран кандидат;
- Директор на дирекция „Обществено здраве“ – конкурсната процедура е прекратена със заповед на директора на РЗИ-Силистра, поради липса на кандидати;
- Инспектор в дирекция „Обществено здраве“ – конкурсната процедура е прекратена, поради липса на класиран кандидат;
- Инспектор в дирекция „Надзор на заразните болести“ – конкурсната процедура е прекратена, поради липса на класиран кандидат.

През 2022г. с публикувани 12 (дванадесет) обяви по чл. 81а от ЗДСл в Портала за мобилност в държавната администрация за длъжностите: Старши юрисконсулт в „Административно-правно, финансово и стопанско обслужване“; Директор на дирекция „Обществено здраве“, старши инспектор и инспектор в „Обществено здраве“ и инспектор в дирекция „Надзор на заразните болести“. В срока, определен за подаване на документи в РЗИ-Силистра, постъпиха заявления за участие в подбора за длъжността „Старши юрисконсулт“. Считано от 08.11.2022 г. лицето, подало документи е назначено на длъжността.

През 2022г. с Решение на Министерски съвет № 775 от 12.10.2022 г. е приет списък на специалностите, за които в отделните администрации съществува недостиг на експерти и за които могат да се предоставят стипендии през 2023 г. РЗИ-Силистра присъства в списъка с 4 стипендии (1 по специалност „Фармация“, 2 по специалност „Обществено здраве“ и 1 по специалност „Медицина“). Публикувани са обяви за стартиране на процедури за подбор, за нито една от позициите не се явиха кандидати.

2. ФИНАНСОВО ОБСЛУЖВАНЕ

2.1. Усъвършенстване на дейността и прилагането в практиката на СФУК

Система за финансово управление и контрол на РЗИ-Силистра включва следните елементи:

2.1.1. Контролна среда

Лична почтеност и професионална етика – РЗИ-Силистра разполага с Кодекс за поведение на служителите утвърден със Заповед №РД-01-256/29.12.2020г. съдържащ етични ценности, взаимоотношения между ръководството, служителите и гражданите, професионално поведение, норми регламентиращи случаите на измами, корупция, нередности и др. и Правилник за вътрешния ред актуализиран със Заповед №РД-01-135/02.05.2022г. Всички служители са запознати с правилата срещу подпис или чрез АИС Евентис.

Организационна структура на РЗИ-Силистра е съобразена с Устройствения правилник на регионалните здравни инспекции. Плановата численост на персонала е 49 щатни бройки разпределена в четири дирекции: „Административно-правно, финансово и стопанско обслужване“, „Медицински дейности“, „Надзор на заразните болести“ и „Обществено здраве“. Всички структурни звена /дирекции / имат разработени и утвърдени от директора на инспекцията функционални характеристики. РЗИ-Силистра има приети Вътрешни правила за изграждане и изменение на организационната структура одобрени със Заповед №22-01-142/23.08.2013 г. ;

Възлагане на правомощия и отговорности – РЗИ-Силистра има разработени Вътрешни правила за делегиране на правомощия утвърдени със Заповед № 22-01-130/08.08.2013 г.

Политики и практики прилагани по отношение на човешките ресурси

В РЗИ-Силистра със Заповед №РД-01-117/31.07.2019 г. са утвърдени Политики и процедури за управление на човешките ресурси. Същите са актуализирани със заповед №РД-01-258/10.11.2022г. Назначаването на служителите в инспекцията става при спазване на Вътрешни правила за назначаване и подбор утвърдени със Заповед №РД-13-66/26.04.2018 г. и работна инструкция за прилагане на правилата утвърдена със Заповед №РД-13-103/31.05.2018 г. През 2022г. Вътрешните правила за назначаване и подбор на служители са актуализирани със заповеди №РД-01-123/28.04.2022г. Всички служители имат връчени длъжностни характеристики, разработени според изискванията на Вътрешните правила за разработване, утвърждаване, изменение и съхранение на длъжностните характеристики утвърдени със Заповед №22-01-138/19.08.2013 г., актуализирани със Заповед № РД-01-194/07.07.2022г. Ежегодно се прави преглед на длъжностните характеристики и при необходимост се актуализират. Оценяването на изпълнението на длъжността е извършено в срок при спазване на Вътрешните правила за оценяване на изпълнението на служителите утвърдени със Заповед № 22-01-137/02.08.2013 г. През 2022 г. е изготвен план квалификация на служителите.

2.1.2. Управление на риска

Стратегия за управление на риска

През отчетната година в инспекцията е прилагана Стратегия за управление на риска за периода 2021-2023г. утвърдена със заповед № РД-01-183/29.10.2021 г. Рисковете, които могат да попречат на постигането на стратегическите и оперативните цели на инспекцията се идентифицират от Постоянна работна група за управление на риска, сформирана със заповед №РД-01-183/29.10.2021г.,

Риск-регистър

През 2021г. разработихме Стратегически план на РЗИ -Силистра за периода 2021-2025г., в който определихме стратегическите цели и оперативните мерки, с които ще ги постигнем. Структурните звена идентифицираха рисковете, които биха попречили на постигането на поставените цели. Същите бяха оценени и бяха предприети мерки за тяхното ограничаване и наблюдение. Разработен беше риск регистър на инспекцията. В инспекцията действа Постоянна работна група за управление на риска /ПРГУР/.

През 2022г./ПРГУР/ прегледа риск регистъра и прецени, че 2 от рисковете са отпаднали и идентифицира 2 нови риска. Новите рискове бяха оценени и бяха набелязани действия за тяхното ограничаване. Риск регистъра на инспекцията беше разгледан на заседание на Директорския съвет и актуализиран със Заповед № РД-01-278/14.12.2022г.

2.1.3.Контролни дейности

Процедури за одобряване и разрешаване – Със Заповед №22-01-85/15.06.2012 г. са одобрени Вътрешни правила за разделяне на отговорностите, с които се определят длъжностните лица имащи право да разрешават и одобряват извършването на разходи в инспекцията.

Системата за „двоен подпис“ – РЗИ-Силистра прилага системата за „двоен подпис“. С вътрешни правила одобрени със Заповед № 22-01-83/14.06.2012 г. и Заповед №РД-13-74/06.04.2016 г. за определени длъжностните лица с право на полагане на първи и втори подпис при извършване на безкасови разходи, касови плащания и при поемане на задължения върху писмени договори и други документи;

Предварителен контрол – РЗИ – Силистра има изградена система за предварителен контрол одобрена със Заповед № РД-13-90/27.04.2016г. и акт. със Заповед № РД-01-168/27.05.2022г. РЗИ-Силистра няма назначен финансов контрольор. Предварителният контрол е възложен на различни служители, както следва:

- процедури за възлагане на обществени поръчки –юрисконсулт
  - преди поемане на финансови задължения и преди извършване на разходи за придобиване на активи/услуги – директор на дирекция АПФСО
  - преди поемане на финансови задължения и преди извършване на разходи за командировки в страната - директор на дирекция АПФСО
  - отдаване под наем на движимо и недвижимо имущество - юрисконсулт
  - продажба на движимо и недвижимо имущество - юрисконсулт
  - провеждането на конкурси за подбор и назначаване на служители - директор на дирекция АПФСО
  - издадени наказателни постановления - юрисконсулт
  - осъществяване на предварителен контрол върху оперативната дейност на всяка дирекция – главен секретар и директор на дирекция;
- За някои от направленията на предварителния контрол има разработени работни инструкции като:
- преди поемане на финансови задължения и преди извършване на разходи за придобиване на активи/услуги - одобрена със Заповед №РД-13-100/11.05.2016 г., акт. със Заповед № РД-01-161/25.05.2022г.
  - преди поемане на финансови задължения и преди извършване на разходи за командировки в страната – одобрена със Заповед № РД-13-99-11.05.2016 г.
  - отдаване под наем на движимо и недвижимо имущество – одобрена със Заповед №РД-13-119/06.06.2016 г.

Процедури за пълно, вярно, точно и своевременно осчетоводяване на всички операции – РЗИ-Силистра прилага Счетоводна политика и Индивидуален сметкоплан последно актуализирани със Заповед № РД-13-191/08.11.2018 г. За осчетоводяване на документите се използва софтуерен продукт „Конто 66“. За да се гарантира вярност и точност на получаваната информация се прилагат Вътрешни правила за съпоставяне на данните утвърдени със Заповед № 22-01-104/25.07.2012 г.

Движението на счетоводните документи е регламентирано с Вътрешни правила за счетоводния документооборот утвърдени със Заповед №РД-01-106/05.07.2019 г.

С цел вярно съставяне на годишния финансов отчет има издадена Заповед №РД-01-264/14.11.2022 г. за пълна годишна инвентаризация към 31.12.2022г. на активи и пасиви на РЗИ-Силистра. Инвентаризацията се провежда при спазване на Вътрешните правила за провеждане на инвентаризация, бракуване, трансформиране и унищожаване на дълготрайни материални и нематериални активи и материални запаси, одобрени със Заповед № РД-13-167/07.01.2019 г.

Процедури за наблюдение – В инспекцията е въведен и се прилага оперативен контрол от страна на ръководството на всички нива в организацията върху възлагането и изпълнението на работата и изпълнението ѝ в конкретните структури. Задачите се възлагат чрез АИС Евентис със проследяване на срока на изпълнение. Провеждат се ежеседмични оперативки на директора с ръководителите на съответните структурни звена, на които се отчита свършеното пред предходната седмица и се поставят задачите за следващата. Всяко тримесечие на директорски съвет се отчита изпълнението на годишния план на организацията.

Антикорупционни процедури – РЗИ-Силистра има разработени Вътрешни правила за прилагане на антикорупционни процедури, които са одобрени със Заповед №РД-13-192/08.11.2018 г. акт. със Заповед №РД-01-139/01.10.2019г. и заповед № РД-01-163/26.05.2022г. За защита на лицата подали сигнали за корупция, корупционни прояви и/или конфликт на интереси, РЗИ прилага вътрешни правила утвърдени със Заповед № РД-13-101/07.06.2017 г. и актуализирани със Заповед №РД-13-194/09.11.2018 г., акт. със Заповед № РД-01-163/26.05.2022г. Служителите в РЗИ – Силистра декларират своето имотно състояние. През 2022 г. няма служители, които да са отказали да декларират имотно си състояние или да са попълнили декларациите след нормативно определените срокове. Във връзка с приемането на Закона за противодействие на корупцията и отнемане на незаконно придобито имущество със Заповед №РД-13-182/24.10.2018 г. се утвърдиха Вътрешни правила за организацията и реда за извършване на проверка на декларациите за установяване конфликт на интереси. През 2019г. поради необходимост правилата са актуализирани със Заповед №РД-01-140/01.10.2019г. Със Заповед №РД-02-64/27.10.2020г. е определена постоянно действаща комисия, която да извършва проверки на подадените декларации по чл.35, ал.1 от ЗПКОНПИ. Комисията извърши проверка на всички подадени декларации и изготви доклад №75-217/13.06.2022г.

Във връзка с прилагането на Вътрешни правила за управление на цикъла на обществените поръчки утвърдени със заповед №РД-13-126/10.06.2016 г., акт. със заповед №РД-01-95/19.06.2019г. през 2022 г. разработихме План-график за обществените поръчки в РЗИ-Силистра, който беше утвърден със Заповед №РД-01-140/10.05.2022 г.

Правила за достъп до активи и информация –В РЗИ-Силистра действат Вътрешни правила за достъп до обществена информация последно актуализирани със Заповед №РД-13-115/26.06.2018 г., акт. със Заповед № РД-01-196/13.07.2022г. В инспекцията са разработени и се прилагат Вътрешни правила за отдаване под наем на недвижими имоти утвърдени със Заповед № РД-12-119/06.06.2016 г., Вътрешни правила за отдаване под наем на движими вещи утвърдени със Заповед №РД-13-208/12.10.2016 г., Вътрешни правила за продажба на движими вещи утвърдени със Заповед №РД-13-209/12.10.2016 г. За отчитане на даренията са въведени Вътрешни правила за получаване и разпореждане със дарения утвърдени със Заповед №РД-13-118/06.08.2014 г. Работата на учрежденския архив е регулирана с Вътрешни правила за Организацията и дейността на учрежденския архив утвърдени със Заповед №22-01-144/29.03.2013 г.

Управление на човешките ресурси- РЗИ-Силистра има приети Вътрешни правила за заплатите, които периодично подлежат на преглед и актуализация. През 2019 г. те са актуализирани със заповед №РД-01-104/04.07.2019 г. и Заповед № РД-01-117/21.04.2022г. За оптимизиране организацията на човешките ресурси от 2016 г. се прилагат Вътрешни правила за ползване, отлагане, прекъсване и погасяване правото на отпуск на служителите одобрени със Заповед №РД-13-135/22.06.2016 г., акт. със Заповед № РД-01-171/31.05.2022г.Редът за командироване на служителите е уреден във Вътрешни правила за командировките в страната утвърдени със Заповед №РД-01-163/01.11.2019 г.

Защитата на информацията – Със Заповед №РД-13-105/14.05.2016 г. са приети Вътрешни правила за задълженията на потребителите на компютърната и информационна среда в РЗИ-Силистра. В тях е предвиден ред за съхранени и защита на информацията в електронен вид и са създадени правила за ползване на компютърната техника. Със Заповед №РД-13-150/05.09.2018 г. е въведена в действие Процедура за архивиране и възстановяване на критични информационни системи и регистри. Във връзка с влизането в действие на Регламент (ЕС) 2016/679 на Европейския парламент и на Съвета относно защитата на

физическите лица във връзка с обработването на лични данни РЗИ-Силистра разработи Политика за прозрачност при обработването на лични данни утвърдена със Заповед №РД-13-124/17.07.2018 г. и Вътрешни правила за защита на личните данни утвърдени със Заповед №РД-13-121/11.07.2018г. Във връзка с предприемане на противоепидемични мерки срещу Ковид-19 със Заповед № РД-01-29/08.02.21г. е допълнен Регистъра на дейностите, включващи обработка на лични данни.

Във връзка с предоставения достъп до средата за междурегистров обмен със Заповед №РД-01-120/31.07.2019г. утвърдихме Вътрешни правила за използване на средата за междурегистров обмен /REDIX/.

Правила за документиране, архивиране и съхраняване на информацията С цел подпомагане осъществяването на текущата дейност, вземането на правилни управленски решения и контрол върху процесите в организацията сме въвели Вътрешни правила за документооборота, деловодната и архивна дейност утвърдени със Заповед № 22-01-24/031.01.2013 г. и актуализирани със Заповед № РД-13-21/29.01.2014 г. и Заповед №РД-01-59/03.05.2019г. Архивната дейност в инспекцията е уредена във Вътрешни правила за архивната дейност утвърдени със Заповед №22-01-136/14.08.2013 г. РЗИ-Силистра прилага Типова номенклатура на делата със срокове за съхранение утвърдена от министъра на здравеопазването и въведена в действие в инспекцията със Заповед №РД-01-103/04.07.2019г. На основание чл. 42 от ЗНАФ в инспекцията има постоянно действаща експертна комисия, която следи за обработката на архивните единици в учрежденското архивохранилище.

2.1.4.Информация и комуникация

Информация и комуникация – Със заповеди № РД-13-121/07.06.2016 г. и РД-13-162/07.07.2016 г. са въведени комуникационни системи, чрез които служителите на всички нива своевременно да бъдат уведомявани с цел вземане на правилни управленски решения, адекватно изпълнение на задълженията чрез информационни модули и са регулирани медийните изяви на служителите. Комуникацията се улесни с въвеждането на АИС Евентис, чрез която в електронния документооборот се включиха всички служители без изпълнителските кадри.

2.1.5.Мониторинг

Мониторинг – През м.декември.2011 г. са приети вътрешни правила за мониторинг на изпълнението на препоръки от контролни органи. В тях е разписан реда за регистриране на получените от контролни органи препоръки, предприемане на мерки за действия по препоръките с определяне на конкретни срокове и отговорници и контрола на изпълнението им.

Мониторинг на Системата за финансово управление и контрол се извършва ежегодно преди изготвяне на доклада за нейното състояние. При установяване на несъответствия същите се отстраняват.

След попълване на въпросника за самооценката на СФУК за 2022 г. получена е много добра обща оценка на действащата в РЗИ-Силистра Система за финансово за управление и контрол .

През 2022 г. РЗИ-Силистра е предприела действия по отношение на подобряване на системите за финансово управление и контрол, чрез **Разработена процедура за извършване на последващи оценки на изпълнението**

2.2.Планиране на бюджетните средства, необходими за дейността

През 2022г. РЗИ-Силистра работи по шест бюджетни програми:

- 1)Държавен здравен контрол;
- 2)Промоция и превенция на незаразните болести;
- 3)Профилактика и контрол на заразните болести;
- 4)Контрол на медицинските дейности, здравна информация и електронно здравеопазване;
- 5)Осигуряване на медицинска помощ на специални групи от населението;
- 6)Администрация.

Утвърденият бюджет първоначално е 1 291 100 лв., обезпечен чрез собствени приходи 25 000 лв. и 1 266 100 лв. субсидия от Републиканския бюджет.

През годината бюджетът на РЗИ-Силистра е увеличаван, съгласно заповеди на МЗ:

Заповед №/дата на министъра на здравеопазването	Размер на увеличението/лв/	Вид на разхода
РД-03-107/04.07.2022г.	1100	За изпълнение на дейности по НП за превенция на хроничните незаразни болести 2021-2025г.
РД-03-573/23.11.2022г.	1700	За изпълнение на дейности по НП за превенция на хроничните незаразни болести 2021-2025г.
РД-03-122/04.07.2022г.	1427	За изпълнение на дейности по НП за елиминация на морбили и рубеола 2019-2022г.
РД-03-121/04.07.2022г.	713	За изпълнение на дейности по НП за първична профилактика на ВМШ 2021-2024г.
РД-03-120/04.07.2022г.	1400	За изпълнение на дейности по Национален план за действие за намаляване на риска отоблъчване с радон 2018-2022г.
РД-03-3/17.06.2022г.	229000	В изпълнение на ПМС 461/23.12.2021г. за закупуване на бързи антигенни тестове за Ковид-19
РД-03-151/15.07.2022г.	7441	В изпълнение на ПМС 76/05.05.2022г. и ПМС 128/16.06.2022г. за осигуряване на подкрепа на персонала, пряко ангажиран с ограничаване разпространението на Ковид-19 и за поставяне на ваксини срещу Ковид -19
РД-03-15/17.06.2022г.	64894	В изпълнение на ПМС 76/05.05.2022г. за осигуряване на подкрепа на персонала, пряко ангажиран с ограничаване разпространението на Ковид-19 и за поставяне на ваксини срещу Ковид -19
РД-03-311/08.07.2022г.	2935	За изпълнение на дейности по Националния план за действие за периода 2022-2023г. към Националната стратегия за равенство, приобщаване и участие на ромите
РД-03-119/04.07.2022г.	642	За изпълнение на дейности по НП за подобряване на васипрофилактиката на сезонния грип 2019-2022г.
РД-03-241/01.08.2022г.	4483	В изпълнение на ПМС 154/5.07.2022г. за извършване на ларвицидни обработки на комарни биотопи
РД-03-321/29.08.2022г.	624	В изпълнение на ПМС 76/05.05.2022г. и ПМС 128/16.06.2022г. за осигуряване на подкрепа на персонала, пряко ангажиран с ограничаване разпространението на Ковид-19 и за поставяне на ваксини срещу Ковид -19
РД-03-416/20.09.2022г.	1900	За извършване на дейности по дейност 282 ОМП
РД-03-453/05.10.2022г.	755	Съгласно ПМС 293/28.09.22г. за поставяне на ваксини срещу Ковид-19
РД-03-629/14.12.2022г.	1839	Съгласно ПМС 293/28.09.22г. за поставяне на ваксини срещу Ковид-19
РД-03-718/29.12.2022г.	27900	В изпълнение на ПМС 462/20.12.2022г. за увеличение на сродствата за персонал
РД-03-641/21.12.2022г.	1800	капиталови разходи за закупуване на климатик

В края на годината, след анализ и изготвяне на прогноза за очакваното изпълнение на бюджета, с писмо № 91-00-96/24.11.2022г. Министерство на здравеопазването определи уточнения годишен план за разходи по бюджета в размер на 1 465 347лв., който се осигурява със собствени приходи 25 000лв. и субсидия 1 440 347 лв.

През 2022г. са събрани собствените приходи в размер на 18 775 лв. и включват:

- такси за административни и други услуги и дейности – 14 308лв.
- глоби, санкции, неустойки, наказателни лихви, обезщетения и начети – 4 467лв.

Направените разходи по бюджета за 2021г. възлизат на 1449992 лв., в т.ч.:

Вид на разходите	План	Отчет	Изпълнение (отн. дял)	Структура (отн. дял)
Разходи за персонал	1176466	1142312	97%	79,59%
Издръжка и други текущи разходи	285017	288903	101%	20,13%
Платени данъци, такси и административни санкции	2097	2097	100%	0,15%
Капиталови разходи	1800	1800	100%	0,13%
Всичко	1465347	1435112		100%

В края на всяко тримесечие изготвяме анализи за приходите и разходите на инспекцията, а резултатите се докладват на заседания на Директорския съвет. В резултат на своевременно изпълнените дейности и положени усилия, инспекцията завърши 2022г. без просрочени вземания за такси от административни услуги.

По отношение на разходите прилагаме мерки за тяхното ограничаване чрез стриктен предварителен контрол и анализи, относно техния размер и целесъобразност. В резултат на тези действия РЗИ-Силистра нямаше проблеми с финансирането на дейността през годината и завърши отчетния период без просрочени задължения.

В края на 2022г. подготвихме апликационна форма за предоставяне на капиталови средства за закупуване на 1 климатик, с който оборудвахме склада за раздаване на ваксини и медицински консумативи.

През годината изготвихме бюджетна прогноза 2023-2026г. и тригодишна бюджетна прогноза за разходите в областта на електронното управление и използваните ИКТ за периода 2023-2026г.

2.3. Срочно осчетоводяване и упражняване на контрол върху бюджетната дейност

През годината текущо са осчетоводявани всички приходи и разходи при спазване на утвърдената счетоводна политика, индивидуален сметкоплан и указания на МЗ. Съгласно вътрешните предварителен финансов контрол се извършваше на всички договори, предложения за поемане на финансови задължения, предложения за извършване на разходи, актове за назначаване на служители, обществени поръчки.

2.4. Периодичен анализ на събираемостта на глобите и имуществените санкции

През 2022г. са съставени 7 акта за установяване на административни нарушения:

Физически лица	6
Еднолични търговци	0
Юридически лица	1
Общо	7

Установени нарушения, за които са съставени АУАН, систематизирани по причини:

За нарушение на чл.56 от ЗЗ за забраната за тютюнопушене	1
За нарушение на чл.44 от ЗЗ /неизпълнено предписание/	2
За нарушение на Наредба №2/2011г. за здравните изисквания към гробищните паркове, погребването и пренасянето на покойници	1
За нарушение на Наредба 2/10.1.2005 за ВБИ	1
За нарушение на чл.63, ал.4 от ЗЗ за противоепидемичните мерки	1
За нарушение на Наредба № 37 за здравословното хранене на учениците	1
Общо	7

По всички 7 АУАН са сключени споразумения по чл.58г от ЗАНН и в РЗИ-Силистра за платени глоби в размер на 1560лв.

През периода са издадени 5 наказателни постановления по постановления на Районна прокуратура-Силистра за неспазена на противоепидемичните мерки на общата стойност 1500 лв. Средна стойност на 1 постановление 300 лв.

Разпределение по административни звена:

Дирекция	АУАН	НП	Сума
ОЗ	3	0	980 лв.
НЗБ	4	0	560 лв.
МД	0	0	0
НП по чл.36, ал. 2 ЗАНН	-	5	1500 лв.
Общо	7	5	3040 лв.

От съставените 5 наказателни постановления всички са изпратени за принудително събиране в НАП.

През 2022г. няма обжалвани наказателни постановления.

Общата оценка на административно-наказателната дейност през 2022г. показва, че причините за налагане на глоби обхващат разнообразни нарушения. Преобладават съставените АУАН на ФЛ (86%). При 100 % от съставените АУАН е постигнато споразумение по чл.58г от ЗАНН и наложените глоби са платени, което означава, че е постигнат възпитателен ефект.

3.СТОПАНСКО ОБСЛУЖВАНЕ

3.1.Организиране и снабдяване на администрацията с материали, консумативи, химикали, диагностикуми, дълготрайни материални активи, горива и смазочни материали

През 2022г. са направени разходи за издръжка в размер на 288 903., които включват:

Вид на разхода	Лева
Медикаменти	70562
Постелен инвентар и облекло	5242
Материали	54364
Вода, горива и енергия	86449
Разходи за външни услуги	47753
Текущ ремонт	11607
Командировки в страната	3163
Разходи за застраховки	3560
Разходи за СБКО	6200
Разходи за глоби, неустойки, наказателни лихви и съдебни обезщетения	3

Усложнената епидемична обстановка свързана с пандемията от Ковид-19 оказва влияние на извършените разходи за издръжка на инспекцията. Със заповед № РД-03-3/17.06.2022г. на министъра на здравеопазването в изпълнение на ПМС №461/23.12.2021г. по бюджета ни бяха отпуснати 229000 лв за закупуване на 76333 бр бързи антигенни теста за диагностика

на SARS-COV-2. Събрахме оферти и сключихме договори з трима доставчици. След направен анализ на потребностите от бързи антигенни тестове до края 2023г. закупихме 24 000 теста за 69500лв.

Със Заповед № РД-03-241/01.08.2022г. на министъра на здравеопазването в изпълнение на ПМС №154/05.07.2022г. ни бяха отпуснати 4483лв. за ларвицидни обработки на комарни биотопи в областта. Поради късното осигуряване на средствата, сухото лято и извършения мониторинг на биотопите се установи, че няма условия за извършване на ларвицидни обработки. Средствата са върнати в бюджета на МЗ.

През 2022г. плановата лабораторна дейност по държавния здравен контрол продължи да се извършваше от външни лаборатории, собственост на РЗИ-Добри и, РЗИ-Варна. За осигуряване на лабораторната дейност в обхвата на сключените договори и по Указанието на МЗ за планиране, беше извършена необходимата логистична организация за транспортиране на пробите и снабдяване с материали, консумативи, хранителни среди, реактиви и др. за извършване на лабораторните анализи, в съответната лаборатория. Разходите за материали, реактиви, хранителни среди и др. консумативи възлизат на 13192 лв., а транспортните разходи и командировъчните на служителите за доставяне на пробите - 821лв.

3.2.Организиране на текущ ремонт, поддържане и стопанисване на материалната база

През 2022г. се извърши текущ ремонт на част от приземния етаж, като де подменипха дървените дограми с PVC.

3.3.Организиране на абонаментно поддържане на специална техника и измервателни уреди

В началото на годината се подписа договор с „Румедит“ ЕООД – гр.Русе за абонаментно поддържане на използваната лабораторна техника (термостати) и за калибриране на измервателни уреди.

3.4.Осигуряване на транспортно обслужване на дейността

Автомобилния парк се поддържа в добро техническо състояние и не се допусна нарушаване на графици за пътувания за упражняване на ДКЗ, вземане и транспортиране на проби, получаване на ваксини и ЛПС, връчване на предписания за налагане на карантина и др. Всички автомобили бяха своевременно подготвени и представени на ГТП.

3.5.Организиране на правилна експлоатация на техническите системи в инспекцията

През годината ежесечно се извършваше проверка на пожароизвестителната система по предварително определен график, който да гарантира поне по 1 проверка на всеки датчик. През м.ноември се извърши проверка на пожарогасителите и противопожарните кранове, както и контрол на система за мълниезащита.

4.ИНФОРМАЦИОННО ОБСЛУЖВАНЕ

През 2022 г. уеб-сайта на инспекцията беше поддържан в актуален вид. Своевременно се публикува всички предоставени материали и категории информация за сферата на дейност на РЗИ-Силистра, подлежащи на публикуване в интернет, съгласно Заповед № РД-01-31/10.02.2021г. Показател за постигнатото е класацията на Програма достъп до информация, където инспекцията достигна 63,5% сравнителен рейтинг за прозрачност на дейността (второ място сред регионалните здравни инспекции в страната).

През годината инспекцията работи по създаването и попълването на публични регистри и бази:

- В определения срок (28.02.2022г.) попълнихме и публикувахме Доклад за състоянието на администрацията
- Поддържаме в актуално състояние публични регистри: Регистър на издадените удостоверения за регистрация на дрогерии, Регистър по Наредба № 5 на издадените разрешения за съхранение и продажба на лекарствени продукти от лекари и лекари по дентална медицина в област Силистра, Административен регистър.

Своевременно актуализирахме публикуваната информация в Портала за отворени данни и при необходимост вписвахме информация в Регистъра на информационните ресурси.

5.ДЕЙНОСТИ ПО ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „РЕГИОНИ В РАСТЕЖ“ 2014-2020

5.1.Проект № BG16RFOP001-4.001-0001-C001 „Подкрепа на развитие на системата за спешна медицинска помощ“

През 2022г. от РЗИ-Силистра не са реализирани дейности по проекта, поради преразглеждане от МЗ на офертите и количествено-стойностните сметки за строителните дейности, предвид инфлацията и организиране на процедури по ЗОП. В Тази връзка между МЗ и фирмата изпълнител, по сключен договор от 2021г. за строеж на „Спешно отделение към МБАЛ-Силистра“ е реализирана кореспонденция, предвид искането на фирмата да прекратяване на договора, поради променени цени на материалите на пазара.

5.2.Проект „Изграждане на инфраструктура за предоставяне на специализирана здравно-социална грижа за деца с увреждания“

Целта на проекта е да се извърши ново строителство за Център за специализирана здравно-социална грижа за деца с потребност от постоянна медицинска грижа с капацитет 8 места. Възложител на инвестиционния проект е МЗ, като за целта община Силистра е отстъпила безвъзмездно право на строеж върху общински терен с идентификатор 66425.501.9158 по КК на гр.силистра, по договор от 13.06.2018г.

През 2022г. изпратената от МЗ проектна документация беше съгласувана от ЕС по ЗУТ на РЗИ-Силистра, за съответствие със здравните норми, както и с РД ПБЗН-Силистра, относно съответствие на инвестиционния проект с правилата и нормите за пожарна безопасност.

При поискване от община Силистра становище за одобрение на проекта и разрешение за строеж, главният архитект на община Силистра изготви и изпрати на МЗ писмен отговор с мотиви за отказ, поради изтекъл предварителен договор с „Енергоразпределение Север“ АД, необходимост от съгласуване с ВиК ООД-Силистра за присъединяване към водоснабдителната и канализационна система, както и необходимост от съгласуване с Министерство на културата (чл.144, ал.1,т.5 от ЗУТ и чл.84 от Закона за културното наследство), тъй като обекта попада в охранителна зона „Римски лигионен лагер и цивилно селище“.

6.ДЕЙНОСТИ ПО ПРОЕКТ BG 05M9OP001-1.099-0001 „ПОДКРЕПА НА РАБОТЕЩИ В СИСТЕМАТА НА ЗДРАВЕОПАЗВАНЕТО В УСЛОВИЯ НА ЗАПЛАХА ЗА ОБЩЕСТВЕНОТО ЗДРАВЕ ОТ COVID-19“

През 2022г. за периода на действие на проекта изготвихме и своевременно изпращахме в МЗ необходимите справки и отчети за начислените възнаграждения на работещите по проекта служители на РЗИ-Силистра (за извършване на граничен здравен контрол, във връзка с въведените мерки за контрол на лицата с Ковид-19 и за извършване на имунизации срещу Ковид-19 във ВИП на РЗИ-Силистра).

7.АНТИКОРУПЦИОННИ МЕРКИ

През 2022г. РЗИ-Силистра реализира антикорупционни мерки съгласно предварително разработен план. Проведена беше антикорупционна комуникационна кампания сред потребители на административни услуги, доставчици и подконтролни обекти. В рамките на кампанията разпространихме 60 брошури, в които декларирахме своята нетърпимост към корупцията и информирахме гражданите за каналите, по които могат да подадат сигнал за корупционни прояви и нарушения на етичните норми, от страна на служителите на РЗИ-Силистра. Отношението на гражданите относно корупционните прояви бяха проверени с анкетно проучване. Резултатите от получените 30 анкетни карти са обобщени в доклад. През отчетната година не са постъпвали сигнали за корупционни прояви на служители на инспекцията, сигнали за действия или бездействия, свързани със злоупотреба с власт, лошо управление на държавното имущество или за други незаконосъобразни или нецелесъобразни действия или бездействия на административния орган и длъжностни лица в инспекцията, сигнали за нарушения на Кодекса на поведение на служителите в държавната администрация и Етичния кодекс на служителите на РЗИ-Силистра.

Във изпълнение на Закона за противодействие на корупцията и отнемане на незаконно придобито имущество, всички служители, заемащи публична длъжност, са подали декларации по чл.35 и същите са публично достъпни при съблюдаване на Закона за защита на личните данни. През 2022г. не са постъпили сигнали за конфликт на интереси.

8.ИЗВЪРШЕНИ ОДИТИ И КОМПЛЕКСНИ ПРОВЕРКИ ОТ КОНТРОЛНИ ОРГАНИ

През 2022г. служители на Държавен архив-Силистра извършиха основна проверка на организацията на работата с документите, тяхното съхранение и използване в РЗИ-Силистра. За привеждане на работата с документите и тяхното опазване в съответствие с нормативната уредба бяха дадени 2 предписания:

- Да се извършват ежегодни проверки по наличността, състоянието и условията за съхраняване на документите в учреденския архив, съгласно чл.10, т.5 от Наредбата за реда за организирането, обработването, експертизата, съхраняването и използването на документите в учреденските архиви на държавните и общинските институции. Да се изготвят протоколи с нужната информация за състоянието на документите със срък „П“ и знак „ЕК“
- При извършване на междинна експертиза да се изготвят описи на документите за постоянно запазване, съгласно чл.45 от наредбата.
До края на 2022г. предписанията са изпълнени.

9.ДЕЙНОСТ НА ДИРЕКТОРСКИЯ СЪВЕТ

Със заповед на директора на РЗИ-Силистра е определен състав на директорския съвет, а в годишния план на инспекцията е разработен предварителен план-график на заседанията му. Проведени са 6 заседания, като взетите решения са протоколирани.

10.ДЕЙНОСТ НА ЕКСПЕРТНИЯ СЪВЕТ

В РЗИ–Силистра функционира Експертен съвет по предварителен здравен контрол (ЕС по ПЗК), определен със заповед на Директора на инспекцията. ЕС по ПЗК заседава ежеседмично, като на провежданите заседания разглежда постъпилите проектни документи и в 10-дневен срок издава съответните здравни заключения.

През 2022г. са проведени 37 заседания на ЕС и са разгледани 59 проектни преписки по ЗУТ и 49 преписки от РИОСВ-Русе.

Издадени са 59 здравни заключения по ЗУТ (44 здравни заключения за оценка на инвестиционни проекти и 15 здравни заключения за съгласуване на ПУП). За ОВОС на инвестиционни предложения и за ЕО на планове и програми са докладвани и обсъдени 48 преписки от РИОСВ-Русе, приключили с писмени становища и 1 становище за съдържание и обхват на ДОВОС. Реализирано е 1 неприсъствено участие в Екологичен експертен съвет в РИОСВ-Русе, чрез изпратено писмено становище.

По предварителния здравен контрол са издадени 9 становища за въвеждане в експлоатация на строежи и са реализирани 8 участия в държавни приемателни комисии.

11.ИЗГОТВЕНИ СТАНОВИЩА ПО НОРМАТИВНИ ДОКУМЕНТИ

През изтеклата 2022г. от РЗИ-Силистра са изготвени и изпратени до МЗ становища по:

- Наредба № 2 от 2011г. за здравните изисквания към гробищни паркове (гробища) и погребване и пренасяне на покойници;
- Проекта на наредба за условията и реда за провеждане на диагностика, профилактика и контрол на Ковид-19;
- Проект за изм. и доп. на Наредба № 28 от 2008г. за устройството, реда и организацията на работа на аптеките;
- Проекта за наредба за здравните изисквания към устройството и работата на селскостопанските аптеки;
- Проекта за изм. и доп. на Наредба № 15 от 2005г за имунизациите в РБългария.

ДЕЙНОСТ НА ДИРЕКЦИЯ „МЕДИЦИНСКИ ДЕЙНОСТИ“ – 2022г.

Щатната осигуреност на дирекция „Медицински дейности“ включва 11 длъжности. Към 31.12.2022г. в дирекцията работят трима лекари със специалност на следните длъжности – директор дирекция, главен инспектор и главен експерт (на 6-часов работен ден, след пенсиониране) и 8 служители с немедицинско образование (четирима главни експерти, един старши експерт, един младши експерт и двама главни специалисти). Към 31.12.2022г. няма незаети длъжности.

През отчетната 2022г. дейността на дирекция „Медицински дейности“ беше подчинена на един от основните приоритети в Национална здравна стратегия 2021-2030 – контрол по спазване на медицинските стандарти в лечебните заведения; организиране и контрол на дейностите по медицинската експертиза на населението (на временна и трайна неработоспособност); дейности по събиране и обработване на медико-статистическа и финансово-статистическа информация за нуждите на МЗ, НЦОЗА, НСИ и др.; дейности свързани с медицинското осигуряване на населението и съобразно това в дирекцията бяха организирани и осъществени следните дейности:

1. Дейности по регистрация на лечебни заведения за извънболнична помощ (ЛЗИП) по Закона за лечебните заведения и контрол по извършената регистрация. ОК

За отчетния период са постъпили общо 40 Заявления за регистрация/пререгистрация на лечебни заведения за извънболнична медицинска помощ. По 24 от тях са извършени проверки, изготвени са констативни протоколи и удостоверения по чл.40, ал.4 от ЗЛЗ, изпратени до Изпълнителна агенция "Медицински надзор". За промяна в обстоятелства извън изискванията на чл.40, ал.4 от ЗЛЗ са подадени 16 заявления (нает персонал, промяна в търговски регистър и др.), обработети и изпратени с придружителни писма в ИАМН.

През годината са заличени общо 10 ЛЗИП на основание чл.45 от ЗЛЗ.

Във връзка с контрола по извършена регистрация, през годината са реализирани 20 проверки по спазване изискванията на медицински стандарти в лечебни заведения за извънболнична помощ. При проверките не са установени несъответствия по медицинския стандарт на съответните медицински специалности.

Издадени са 11 становища за недостатъчност, за нуждите на РЗОК при сключване на договори с лечебни заведения.

2. Контрол във връзка с издаване на удостоверения за изпълнение на изискванията на наредбата по чл.46, ал.3 от Закона за лечебните заведения, правилника по чл.28а, ал.3 от ЗЛЗ и на утвърдените медицински стандарти по повод издаване на разрешение за регистрация и във връзка с издадени вече разрешения.

През 2022г. са извършени 8 проверки по спазване изискванията на медицински стандарти в лечебни заведения за болнична помощ.

3. Уведомяване на Изпълнителна агенция „Медицински надзор“ за случаи на нарушения на медицинските стандарти, констатирани при изпълнение на правомощията на РЗИ.

През 2022г. не са констатирани случаи за нарушения на медицински стандарти в ЛЗ за болнична и извънболнична помощ, не са постъпвали сигнали и жалби в тази насока.

4. Регистрация на лица, упражняващи неконвенционални методи за благоприятно въздействие върху индивидуалното здраве и контрол върху дейността им.

Към 31.12.2022г. е постъпило едно заявление за регистрация на неконвенционални методи за благоприятно въздействие върху индивидуалното здраве. След преглед на документите и реализирана кореспонденция за допълнителни данни е извършена проверка на място от екип на ДМД и ДНЗБ. Във връзка с установено несъответствие с нормативното изискване на Наредба №7/01.03.2005г. е направен мотивиран отказ за регистрация. Отказът не е обжалван.

5. Издаване на разрешения за съхранението и продажбата на лекарствени продукти от лекари и лекари по дентална медицина, съгласно Наредба № 5 от 2011г. за условията и реда за получаване на разрешение за съхранение и продажба на лекарствени продукти от лекари и лекари по дентална медицина и снабдяването им с лекарствени продукти.

През 2022г. в област Силистра са работили 4-ма семейни лекари с разрешение за съхранение и продажба на лекарствени продукти в населени места без разкрити аптеки, които през годината са проверени по Наредба № 5/2011г. При проверките не са констатирани несъответствия с Наредбата. Осъществени са и 6 планови проверки на лекари, които нямат разрешение по Наредба №5. При проверките не са констатирани нарушения.

6.Организиране и контрол по медицинската експертиза и на регионалната картотека на медицинската експертиза (РКМЕ).

6.1.Организация и контрол на експертизата на временната неработоспособност

През 2022г. са подготвени 12 проекто-заповеди за определяне съставите на ЛКК в ЛЗИМП и ЛЗБП (МБАЛ-Силистра, МБАЛ-Тутракан, МБАЛ-Дулово, ДКЦ-Силистра, МЦ-Силистра, МЦ-Тутракан).

Регионалният съвет (РС) по експертизата на временната неработоспособност (ЕВН) работи по предварително съгласуван и утвърден от директора на РЗИ-Силистра план за контрол върху лечебните заведения-органи за медицинска експертиза и издадените от тях актове за временна неработоспособност. През годината бяха осъществени 25 планови проверки на лечебни заведения – 12 проверки на семейни лекари и 13 проверки на ЛКК (11 в лечебни заведения за болнична помощ и 3 в лечебни заведения за извънболнична помощ). При проверките е осъществена методическа помощ и контрол по медицинската експертиза. На основание чл.111, ал.1, т.1 от Закона за здравето са проверени общо 230 болнични листове (2 % от издадените б.л. в проверените лечебни заведения), заедно с придружаващата ги медицинска документация (амбулаторни листове или епикризи). При извършените проверки не бяха установени експертни решения по реда на чл.103, ал. 3 от Закона за здравето.

През 2022г. от всички 119 обжалвани болнични листове 106 б.л. са потвърдени от ЛКК/ТЕЛК, 2 б.л. са непотвърдени от ТЕЛК, 9 б.л. са отменени от ЛКК, а 2 б.л. са анулирани от ЛКК.

Обхватът на контролите в софтуерния продукт на НОИ е твърде широк, което доведе до рязко увеличаване броя на обжалваните б.л. насочвани към ТЕЛК. Основната част от обжалваните от НОИ б.л.- 70 от общо 90 (за сравнение 90 от общо 99 бр. за 2020г.; 50 от общо 64 бр. за 2021г.) са с мотив: „*за становище относно обективни причини за дългата продължителност на болничния лист/за проверка на медицинската аргументираност и основателност на продължителността на временната неработоспособност*“. Останалите 20 б.л. (за сравнение 9 б.л. през 2020г.; 14 б.л. през 2021г.) са обжалвани от НОИ на основание нарушение на чл. 12, т. 5 и т.6; чл.13, ал. 1 и ал. 2 от НМЕ, медицинската аргументираност и основателност на временната неработоспособност.

Като резултат от продължаващото прецизно прилагане през 2021г и 2022г. на електронната система за контрол от страна на НОИ, броят на обжалваните болн. листове се е увеличил на 90 бр., докато през 2021г. е бил 50 бр.

Мотиви за отмяна от страна на ТЕЛК на общо 2 б.л. за 2022г.:

- 1 б.л. поради липса на достатъчна медицинска документация, удостоверяваща състоянието на пациента. Лицето е призовано на ТЕЛК с писмо с обратна разписка, но не се е явило.

- 1 б.л. - лицето е призовано двукратно с обратни разписки, подписани лично, не се явява, и не предоставя медицинска документация. ТЕЛК не потвърждава б.л., поради липсата на медицинска документация, обуславяща продължителна неработоспособност.

През 2022г. от името на работодатели са постъпили общо 29 бр. жалби, които са насочени към съответните компетентни органи за медицинска експертиза и последващо решение.

Извършени са 2 насочени проверки от РС:

- една проверка в ОЛКК при „ДКЦ-1-Силистра“, относно обжалвани болнични листове през 2021г. и 1 болничен лист, неизпратен на хартиен носител до ТП на НОИ-гр. Търговище. Написан е доклад от проверката с препоръка.

- една насочена проверка в АПМП-ИП на ОПЛ в гр. Силистра, относно обжалван болничен лист от работодател. Лицето е с издаден болничен лист с вписана основна диагноза:

Световъртеж от централен произход. Със същата диагноза има постановено и влязло в сила ЕР на ТЕЛК № 1765/25.07.2019г. Установено е, че издадения болничен лист е в нарушение на чл. 12, т. 6 от НМЕ.

6.2. Организация на експертизата на трайната неработоспособност.

Организацията на експертизата на трайната неработоспособност се урежда с Правилник за устройството и организацията на работа на органите на медицинската експертиза и на регионалните картотеки на медицинската експертиза (ПУОРОМЕРКМЕ), приет с ПМС № 83 от 26.04.2010г., изм. и доп. Д.В. бр. 50 от 01.07.2022г.

През 2022г. в РКМЕ са приети и обработени 5047 заявления за явяване пред ТЕЛК, с 89 заявления по-вече от 2021г. Извършена е обработка на Медицинските експертни досиета (МЕД) на всяко лице, заявило освидетелстване или преосвидетелстване от ТЕЛК. Проверени и заверени са 5067 експертни решения, постановени от ТЕЛК (с 372 по-вече от 2021г.), от тях 177 са обжалвани пред НЕЛК (127 обжалвани през 2021г.).

Изпратени са 5067 експертни решения до заинтересованите страни – работодатели, НОИ, АСП и др. Уведомени са 2203 лица, чрез писма или по телефон, на които им престои преосвидетелстване във връзка с изтичане срока на ЕР, след като е извършена проверка за всяко едно лице в ЕИСМЕ и Regix. За телефонните съобщения се попълват уведомления, подписани от служителя изпълнил обаждането.

Съгласно чл.61 от ПУОРОМЕРКМЕ са преархивирани МЕД на 276 починали лица.

Общият брой на първично освидетелстваните за инвалидизираните лица в област Силистра през 2022г. е 1158. Структурата им по тежест на инвалидност е както следва:

- до 50 % - 214 (18 %);
- от 50 % до 70 % (III-та група) - 453 (39%);
- от 71 % до 90 % (II-ра група) - 241(21 %);
- над 90 % без ЧП (I-ва група без чужда помощ) - 117 (10 %);
- над 90 % с ЧП (I-ва група с чужда помощ) - 133 (12%).

С инвалидност над 50% (944 души) са 81.5% от всички 1158 лица заявили първично освидетелстване.

От общо постановени от ТЕЛК-Силистра през 2022г. 4760 ЕР, 182 са на деца (3,8%).

Най-честа причина за трайно намалена работоспособност/вид и степен на увреждане са болестите от Клас IX - Болести на органите на кръвообращението, Клас IV - Болести на ендокринната система, разстройства на храненето и на обмяната на веществата, Клас VI - Болести на нервната система, Клас X – Болести на дихателната система, Клас II - Новообразувания, Клас XIII-Болести на костно-мускулната система и съединителната тъкан и Клас V- Психични и поведенчески разстройства.

7. Проверки по чл. 93 от ЗЗ по жалби и сигнали при нарушаване правата на пациентите или при спорове, свързани с медицинското обслужване и по други жалби и сигнали

През отчетния период са постъпили общо 18 жалби/сигнали/молби за съдействие от граждани или препратени от други институции (МЗ, ИА „Медицински надзор“, НЕЛК, омбудсман), свързани с медицинското обслужване:

Чрез Министерство на здравеопазването:

- Мирослав Петров Миткин - жалба до МЗ, във връзка с непрофесионално отношение и застрашаващо живота поведение от страна на дежурния медицински екип от МСО при МБАЛ Силистра. Във връзка с установените данни за оказания обем медицинска дейност жалбата е категоризирана като неоснователна. Препратена е до Етичната комисия на РК на БЛС-Силистра за произнасяне по компетентност за морално-етични норми на поведение, предвид възникнал конфликт между пациента и дежурния лекар.
- Хъкмет Мустафа – молба за съдействие до Президента на РБългария, получена в РЗИ чрез МЗ, за осигуряване на финансови средства за рехабилитация на сина й Турхан Кямилев. Направена е проверка на наличната преписка в РЗИ, във връзка с предходни жалби от лицето Турхан Кямилев. Изготвен е отговор до г-жа Мустафа и до съответните институции за възможностите за съдействие от наша страна, с изключение на осигуряване на финансови средства.

- Петър Стоянов - сигнал до МЗ за недостатъчен брой обслужващ персонал в отделение по инфекциозни болести при МБАЛ Силистра. Извършена проверка и е изпратен отговор до лицето и МЗ. Изпратено е писмо и до изп. директор на МБАЛ-Силистра за преразглеждане и оптимизиране на работните графици на работещите в отделението.
- Евгени Енчев – сигнал до МЗ, касаещ нерегламентирано издаване на болничен лист на починало лице. След извършената проверка не се установи нарушение на нормативната уредба.
- Билент Абдиолу – писмо за съдействие до МЗ за определяне на дата за явяване пред ТЕЛК. След проверка в ИБД лицето е уведомено за насрочената дата.
- Д-р Айлин Нихат Исмаил – заявление-молба до МЗ, относно сключване на „трудов договор“ с НЗОК/РЗОК и осигуряване на финансови средства за дейността на амбулаторията, която ръководи. Направена е проверка, описани са фактите по хронология, във връзка с дейността на амбулаторията за специализирана помощ и изпратен отговор до МЗ и лицето-специалист по физикална е рехабилитационна медицина.
- Диян Борисов – сигнал подаден по ел. поща до МЗ във връзка с необходимост от медицинска експертиза и обвинение за незнание кода на определена диагноза от невролозите в ТЕЛК- Силистра. В сигнала не се съдържат данни за самоличността на лицето, обект на медицинска експертиза от ТЕЛК. По ел. поща е поискана допълнителна информация. Преписката е прекратена, поради липса на отговор и непостъпила допълнителна и персонална информация за пациента в РЗИ-Силистра.
- Иванка Кирякова Иванова – жалба до МЗ и ИАМН, касаеща отношение на медицински персонал в отделение по Нервни болести. Извършена е проверка и са изпратени отговори до жалбоподателката и МЗ. Жалбата е преценена като неоснователна.
- Петър Стоянов - сигнал до МЗ, че „болницата в Силистра е в окаяно състояние“, обвързан с изявление на директора на ЦСМП-Силистра по местен информационен източник. Поради липса на друг начин за връзка, по ел. поща е отправена покана до лицето подало сигнала за участие в съвместна среща с директорите на ЦСМП Силистра и МБАЛ Силистра, с цел предоставяне на по-конкретна информация, на която не се яви. Работата по сигнала е прекратена и е изпратен отговор до МЗ.

От граждани:

- Цветана Петрова Илиева-Христова – жалба във връзка с обслужване в МСО на МБАЛ Силистра и пропуски при регистрацията ѝ като пациент с Ковид-19. Извършена проверка, изготвен е отговор до жалбоподателката и писмо до изп. директор на МБАЛ-Силистра, с дадени указания за действие при пациенти с Ковид-19.
- Мариана Йорданова Стефанова – жалба срещу личен лекар (д-р Марчева), във връзка с издаване на медицинска бележка на ученичка. При проверката е констатирано нарушение от страна на ОПЛ, касаещо издаване на медицинска бележка, при посещение в кабинета по цитирания повод, но без извършен медицински преглед.
- Величка Маринова – жалба относно неудовлетвореност от медицинската помощ оказана в МСО при МБАЛ Силистра. При проверката са констатирани пропуски при попълване на медицинската документация и е изпратено писмо с указания до изп. директор на МБАЛ-Силистра. Изпратен е отговор до жалбоподателката.
- Д-р Марин Райчев (лекар в ЦСМП-Силистра) – сигнал по повод конфликт на работното място с колега от МСО при МБАЛ-Силистра (д-р Каракаш). Извършена е проверка по описаните обстоятелства, изпратени са писма до ръководителите на МБАЛ-Силистра и ЦСМП-Силистра с препоръки за подобряване на средата за съвместна дейност на екипите от двете ЛЗ. Проведена е среща на директора на РЗИ-Силистра и представители от ДМД, с двамата ръководители.

Чрез омбудсман на РБългария:

- Лена Вергилиева Дюкмекчиева- жалба и молба за съдействие за освидетелстване на пациент с шестмесечен престой в клиника в гр. София. Случаят е проучен, изпратен е отговор до жалбоподателката, пациента и омбудсман на РБългария с указания за последващи действия и съдействие.

Чрез НЕЛК:

- Марийка Иванова – сигнал до НЕЛК по повод неправомерно определени проценти за трайно намалена работоспособност в ЕР на жители от община Тутракан. Лицето подадо сигнала не може да се идентифицира, не бе посочен и адрес за кореспонденция, поради което сигналът не може да се провери.
- Петър Върбанов Калинов – жалба до НЕЛК по повод неудовлетвореност от постановено ЕР. Направена проверка на наличната документация, констатирано е, че не е спазен срокът за обжалване на ЕР от заинтересованите лица, съгласно чл.112 от ЗЗ. Изпратени отговори по НЕЛК и жалбоподателя.
- Петър Върбанов Калинов – поредна жалба до НЕЛК по повод неудовлетвореност от постановено ЕР и определен %, вид и степен на увреда, с молба за осигуряване на социален асистент. Жалбата е препратена до ДСП по местоживееене, за социална грижа.
- Нургюл Исмет Хюсеин - жалба до НЕЛК по повод неудовлетвореност от постановено ЕР. Направена проверка на наличната документация, констатирано е, че не е спазен срокът за обжалване на ЕР от заинтересованите лица, съгласно чл.112 от ЗЗ. Изпратени отговори по НЕЛК и жалбоподателя.

8. Събиране и анализиране на информация, свързана с разходването на публични средства в ЛЗ на територията на областта и осъществяване на контрол по спазването на Наредба № 3 от 5 април 2019г. за медицинските дейности извън обхвата на задължителното здравно осигуряване, за които Министерството на здравеопазването субсидира лечебни заведения, и за критериите и реда за субсидиране на лечебни заведения

Трите ЛЗБП в областта (МБАЛ-Силистра, МБАЛ-Тутракан и МБАЛ-Дулово) бяха финансирани през 2022г. от МЗ за извършени медицински дейности по Наредба № 3 от 5 април 2019г.

Съгласно нормативните изисквания на МЗ, експерти на дирекцията извършваха контрол на тримесечие в ЛЗБП. През годината в РЗИ са приети, проверени и изпратени в срок 36 месечни електронни отчета от ЛЗБП. През отчетния период са извършени общо 12 проверки на място в трите болници – по 1 на всяко тримесечие. При проверките не са установени несъответствия с изпратените електронни отчети. За проверките са изготвени констативни протоколи и доклади до директора на РЗИ. Доклади до МЗ не са изпращани, поради липса на несъответствия.

Във връзка с чл. 10, ал. 3, т. 7 от Наредба № 3 от 5 април 2019 г. за медицинските дейности извън обхвата на задължителното здравно осигуряване, за които МЗ субсидира лечебни заведения и за критериите и реда за субсидиране на лечебни заведения, по искане на изпълнителния директор на МБАЛ-Силистра беше изготвено становище за кадровата осигуреност на съставите на ТЕЛК, необходимо при сключване на договора за субсидираните дейности между МЗ и МБАЛ-Силистра.

През годината беше осъществяван регулярен контрол в web-базираната страница на „Система за събиране и предоставяне на информация за нуждите на МЗ“ на справка за общите и просрочените краткосрочни задължения на трите болници за всяко тримесечие, която ЛЗ следва да подават към МЗ.

9. Контрол на спазването на нормативните изисквания към формата, съдържанието, условията и реда за използване, обработка, анализ, съхраняване и предоставяне на медицинска документация от лечебните заведения и медицинските специалисти.

През годината са реализирани 40 проверки (39 от тях планирани) по чл.27 и чл.28 от ЗЗ и по чл.4, ал.4 от Наредбата за медицинските критерии и реда за установяване на смърт.

За извършените проверки по статистическата отчетност в лечебните заведения на територията на областта са изготвени протоколи.

Ежемесечно се изготвя отчет от 3-те ЛЗБП по чл.17 от Наредба 14/15.04.2004г. за медицинските критерии и реда за установяване на смърт, който се изпраща до ИА „Медицински надзор“ (дирекция „Управление и координация на трансплантацията и асистираната репродукция“).

10. Издаване на актове за установяване на нарушения и наказателни постановления по чл.50, 51 и 53 от Закона за кръвта, кръводаряването и кръвопреливането и

представяне информация за издадените наказателни постановления на Изпълнителната агенция по лекарствата.

За 2022г. са извършени планираните 4 проверки на ОТХ-Силистра към „МБАЛ-Силистра“ АД, във връзка с чл.50, чл.51 и чл.53 от Закона за кръвта, кръводаряването и кръвопреливането в Отделение по трансфузионна хематология. Нарушения не са констатирани.

12. Съвместно със звената за социалното подпомагане в общините, осъществяване на дейности по Закона за закрила на детето и по други нормативни актове, във връзка с т.31 „Дейности, свързани с детското здравеопазване“, съгласно Указание на МЗ за планиране и отчитане на дейностите на дирекция „Медицински дейности“:

- ежемесечно събиране и обработка на актуална информация за състоянието на детската смъртност - обобщената информация е изпращана своевременно в НЦОЗА всяко тримесечие;
- проверки за всяко съобщено починало и мъртвородено дете (през 2022г. са извършени 3 проверки във връзка с починали и мъртвородени деца);
- събиране, проверка и обработка на информация от трите ЛЗБП, относно случаи на новородени деца на територията на региона, припознати от лица с чуждо или двойно гражданство в изпълнение на „Стратегия за борба с трафика на хора“;
- представяне на ежемесечна обобщена информация в МЗ по чл.54 от ПМС №380/29.12.2015г. (натурални показатели за делегираните от държавата дейности във функция „Здравеопазване“) от общините за броя на децата в самостоятелните детските ясли и децата в яслените групи на детските градини, броя на децата, ползващи детски кухни.
- представяне на отчети по Наредба №2/2005г. за лечение на чужди граждани един път годишно към НЦОЗА;
- ежемесечно обработване на събраните от трите болници сведения за пациенти, отговарящи на изискванията по ПМС 17/2007г. и представяне в НЦОЗА;
- заседания на Регионалния съвет по осиновяване към РДСП (през 2022г. са реализирани 48 конфиденциални заседания);
- заседание на Комисията за насочване на ученици с хронични заболявания, физически и сензорни увреждания за прием през учебната 2022/2023г. в изпълнение на чл.33, ал.3 от Наредба № 11/28.03.2005год. за приемане на ученици в държавни и общински училища, ежегодно, в края на учебната година (реализирано е 1 заседание);
- в изпълнение на Методическо ръководство на МЗ за превенция на изоставянето на дете на ниво родилен дом РЗИ през годината са планирани и извършени 4 проверки, а обобщената информация от ЛЗБП за броя на извършените превенции за тримесечие е обработена и изпратена в МЗ;
- извършени са 22 проверки в лечебни заведения за извънболнична помощ за изпълнение на задълженията им по чл.7 ал.1 и 2 от ЗЗД, относно съобщаване в ДСП-отдел „Закрила на детето“ за установени бременни в непълнолетна възраст или за деца в риск.

13. Проучване и установяване потребностите в област Силистра от лекари, лекари по дентална медицина, фармацевти и други медицински и немедицински специалисти с висше образование и предложения до Министъра на здравеопазването за броя на местата за следдипломно обучение.

През месец юни 2022г. е изготвен и изпратен в НЦОЗА анализ на състоянието на специалистите в здравеопазването, съгл. чл.44 на Наредба №1/22.01.2015г. за придобиване на специалност в системата на здравеопазването (брой на придобилите и упражняващите специалност и тяхната възраст, осигуреност на населението на областта със съответен вид специалисти, потребностите на населението от специалисти, прогноза за броя на упражняващите специалност и тяхната възраст, и за потребностите от специалисти през следващите пет години), след проучване на потребностите в областта от съответните специалисти.

Предоставена е в МЗ информация за свободните длъжности за специализанти по клинични специалности, обявени по реда на Наредба № 1/2015г.

През м. март и м.септември е изпратена в НЦОЗА информация по чл.44, ал.4 и ал. 5 от Наредба № 1/2015г.

Изготвена е информация в изпълнение на Наредба №15/02.07.2008 г. за придобиване на специалност „Обща медицина“ до МЗ за ОПЛ по специалности, вкл. за тези, които специализират „Обща медицина“, във връзка със законовите промени, относно регулацията за придобиване на специалност от лекарите работещи в първичната медицинска помощ.

14. Събиране, обработване и предоставяне на финансово-икономическа и медико-статистическа информация за дейността и ресурсното осигуряване на лечебните и здравни заведения на територията на региона.

Събирането, обработването и контрола на отчетите за разделно отчитане на разходите в лечебните заведения за болнична помощ и ЦСМП-Силистра беше извършено по указания на НЦОЗА - събрани и обработени на тримесечие, обобщени годишно и изпратени в НЦОЗА. През 2022г. са обработени 16 отчета по разделно отчитане на разходите - 16 тримесечни (за всяка от трите болници „МБАЛ-Силистра” АД, „МБАЛ-Тутракан” ЕООД и „МБАЛ-Дулово” ЕООД и ЦСМП-Силистра). Подготвени са и 4 годишни обобщени отчета до НЦОЗА.

Във връзка с ежемесечния контрол на финансовите отчети на ЛЗБП през годината са събрани 36 отчета за трите ЛЗ за БП.

През 2022г. са събрани и обработени 28 справки за натуралните показатели в делегираните от държавата дейности по здравеопазване от 7-те общини в областта. Справките са изпращани своевременно (всяко тримесечие) в дирекция „Медицински дейности“ в МЗ.

За всяко тримесечие са обработени и обобщени оперативни сведения от 3-те болници за:

- живородени, мъртвородени и умрели;
- умрелите деца под едногодишна възраст;
- умрели деца на възраст от 1 до 17 години по причини;
- извършените аборти в лечебното заведение;
- случаите на остър инфаркт на миокарда;
- случаите на остра мозъчно-съдова болест;
- остри интоксикации, свързани с употреба на психоактивни вещества (наркотици и алкохол);
- заболявания, предавани по полов път;
- легловия фонд в стационарите на лечебните заведения (на шестмесечие).

Всички оперативни сведения са подавани в срок към НЦОЗА.

Обработени са прогнозните данни от трите болници във връзка с изготвянето на проекта за бюджета на МЗ и актуализирането на бюджетната прогноза за 3-годишен период.

През 2022г. е изготвен анализ за дейността, финансовите и икономическите показатели за публичните лечебни заведения за болнична помощ за 2021г. *Данните от анализа са в уводната част на доклада за дейността на РЗИ-Силистра през 2022г..*

Всяко ЛЗБМП, което притежава Разрешение за осъществяване на лечебна дейност в област Силистра съхранява своята финансово-икономическа и здравно-статистическа информация за дейността си и ресурсното си осигуряване в т.нар. „досие”. През 2022г. са изискани, проверени и актуализирани досиетата на трите болници двукратно през 6 месеца.

15. Събиране, обработване и предоставяне на медико-статистическа информация за дейността на лечебните и здравни заведения.

Предоставянето на медико-статистическа информация се извършва съгласно чл. 6, ал.3 от Закона за лечебните заведения.

По време на годишната статистическа кампания са събрани, обработени, проверени и предоставени на:

- НЦОЗА - 289 годишни статистически отчети на ЛЗБП, ЦСМП, ЛЗИМП (за първична медицинска и дентална помощ, за специализирана медицинска помощ – индивидуална, медико-технически лаборатории и др.);
- НСИ – 44 отчета за легловия фонд и персонала на ЛЗБП, ЛЗИБП, ЦСМП, РЗИ и други дейности в здравеопазването (вкл. и 8 отчета за дейността на четири самостоятелни детски ясли, четири яслени групи в състава на детски градини .

Няма лечебно заведение, което да не е представило своя годишен статистически отчет.

Ежемесечно се събира информация за изготвяне на информационна карта за починалите деца на територията на областта. През годината са изготвени 12 информационни карти. Ежедневно се приемат издадени от ЛЗ съобщения за смърт и се кодират по Международната класификация на болестите (МКБ). Кодираните „Съобщения за смърт“ се обработват ежемесечно по определени показатели и предоставят на ТСБ-Силистра. Общият брой кодирани съобщения за смърт през 2022г. е 1 860 .

Извършени са 40 проверки (при 39 планирани) по статистическата отчетност в лечебните заведения на територията на областта, за което са изготвени протоколи.

Своевременно се регистрират на онлайн платформа извършените и отразени в „Карта за регистрация на суицидно действие“ суицидни опити на територията на област Силистра.

През 2022г. броят на регистрираните суицидни действия е 48, което е с 5 по-малко в сравнение с предходната 2021г. Съотношението лица под 18г., предприели суицидни действия към лица над 18г., предприели суицидни действия е 1:11. Основните водещи причини за суицидни действия в област Силистра са: психотичен фактор или психично разстройство, конфликти със съпруг/а, конфликти с родители, загуба на близък човек и тежко соматично заболяване.

16. Анализи и оценки на здравно-демографските процеси на територията на региона необходими за формиране на национална и регионална здравна политика.

Изготвен е годишен анализ на здравно-демографското състояние на населението в област Силистра с характеристика на здравната мрежа и медицинското обслужване на населението в областта за 2021г. *Данните от здравно-демографския анализ, както и състоянието на здравната мрежа и ресурсното ѝ осигуряване, са отразени в уводната част на доклада на РЗИ-Силистра за 2022г.*

17. Контрол на обектите за търговия на едро и дребно с лекарствени продукти по реда на Закона за лекарствените продукти в хуманната медицина /ЗЛПХМ/.

Дирекция „Медицински дейности“ извършва систематичен здравен контрол на аптеките и дрогерии, насочен към спазването на изискванията по отношение на документацията, хигиенния режим, съхранението на термолабилни лекарства, лекарства съдържащи отровни и наркотични вещества, лекарства с изтекъл срок на годност, леснозапалими лекарства, пределни цени и др.

В дирекцията се поддържа актуален списък на аптеките в областта, както и регистър на издадените удостоверения за регистрация на дрогерии. Съгласно указанията на МЗ по ЗЛПХМ, обектите подлежат на контрол два пъти годишно. В началото на 2022г. на територията на област Силистра на контрол са подлежали 29 аптеки и 2 дрогерии. През 2022г. е закрыта 1 аптека, а 5 са новооткрити. Реализирани са общо 135 проверки по ЗЛПХМ, от които 66 проверки на пределните цени по чл.268, ал.2, т.3, резултатите от тях са отразени в протоколи.

18. Осъществяване на дейности по Закона за контрол върху наркотичните вещества и прекурсорите (ЗКНВП) и нормативните актове по прилагането му:

През 2022г. на територията на област Силистра 19 аптеки притежават лицензия за търговия с лекарствени продукти, съдържащи наркотични вещества. Извършени са планираните 38 проверки по ЗКНВП и нормативните актове по прилагането му. Извършена е една проверка в аптека във връзка с подадено заявление за издаване на лицензия за търговия на дребно и съхраняване на лекарствени продукти, съдържащи наркотични вещества.

На лечебните заведения са предоставени общо 456 кочана със специални рецептурни бланки за предписване на лекарствени продукти, съдържащи наркотични вещества, а на аптеките – 20 кочана със специални формуляри за поръчка на лекарствени продукти, съдържащи наркотични вещества. Приети са 290 протокола за отчитане на специални рецептурни бланки за предписване на медикаменти, съдържащи наркотични вещества от аптеки и ЛЗ, както и 213 протокола за отчитане на специални формуляри. През годината са приети 79 отчета за движението на наркотични вещества. Изготвени и изпратени в МЗ са 4 тримесечни отчета за движението на наркотични вещества в аптеките в областта.

През периода са извършени 2 проверки на базата в гр.Силистра на „РОМБ“ ООД по ЗКНВП, във връзка с разрешително от МЗ за оранжерийно отглеждане на растения, съдържащи тетраhydroканабинол, с цел изследователска дейност.

19. Регистър на лекарите и лекарите по дентална медицина, които предписват лекарствени продукти, съдържащи наркотични вещества по приложение № 2 и №3 на ЗКНВП.

През 2022г. в регистъра е вписан един общопрактикуващ лекар.

20. Контрол на забраната на тютюнопушенето (чл. 56 от ЗЗ) в аптеки и дрогерии. Осъществени са 66 проверки по чл. 56 от ЗЗ. Не са констатирани нарушения при контрола на тютюнопушенето в аптеки и дрогерии.

21. Участие в изпълнението на регионални програми и проекти в областта на медицинските дейности със сътрудничество на МЗ. Координиране и контрол на изпълнението на здравните програми и проекти от национално, регионално и местно значение на територията на областта

Национална програма за подобряване на майчиното и детското здраве (НППМДЗ)

Дейностите, финансирани по НППМДЗ в „МБАЛ-Силистра” АД са в две направления: дейности в Здравно-консултативен център за майчино и детско здраве и дейности във връзка със слухов неонатален скрининг.

Дейностите, финансирани по НППМДЗ в двете общински болници са само във връзка с осъществяване на слуховия неонатален скрининг.

През 2022г. са осъществени общо 16 проверки, във връзка с изпълнението на програмата – 4 проверки в ЗКЦ на „МБАЛ-Силистра” АД и 12 проверки в трите болници по осъществяване на слуховия неонатален слухов скрининг. Резултатите от проверките са отчитани след края на съответното тримесечие в МЗ.

Изготвен е годишен доклад за изпълнението на дейностите по НППМДЗ за 2021г. и за първото шестмесечие на 2022г.

22. Планиране, организиране и контрол на дейностите по медицинско осигуряване на населението при бедствия, аварии и катастрофи.

През I-во трим. на 2022г. бяха извършени регулярни дейности по медицинско осигуряване на рисковите групи от бременни жени с приближаващ термин на раждане и пациенти на хемодиализа в областта. Изготвени бяха оперативни справки, писма до ЛЗ, доклади до областна администрация и МЗ. Изготвен беше план за дейността на РЗИ-Силистра по организация на медицинското осигуряване по време на кризи (зимна обстановка).

До 30 юни 2022г. бяха изготвени и изпратени в МЗ сведенията за окомплектованост на структурите от здравната мрежа в областта с личен състав, леглови фонд и автотранспорт.

Във връзка с подготовката на здравната мрежа за зимния период бяха изискани плановете за действие при усложнена зимна обстановка на 3-те МБАЛ и ЦСМП. През м. октомври 2022г. бяха извършени проверки в болничните лечебни заведения за готовността им за работа при усложнена зимна обстановка с контролни пускания на дизел-агрегатите.

През м. октомври 2022г. беше изготвен доклад до министъра на здравеопазването и до областния управител за готовността на лечебната мрежа в област Силистра за работа при усложнена зимна обстановка за сезон 2022/2023г.

С оглед медицинското осигуряване на рискови групи от населението ежесечно са предоставяни на РДПБЗН, Областна администрация и общини списъци с бременни с термин на раждане и пациенти на хемодиализа (за съдействие при необходимост), а личните данни на пациентите бяха предоставени криптирани, съобразно Общия регламент за защита на личните данни (чл.32 § 1а от GDPR).

Своевременно беше изпращана ежедневната информация до дежурния служител в МЗ за свободния леглови фонд в областта.

23. Извършване на други дейности, произтичащи от нормативен акт или от законните разпореждания на директора на РЗИ.

Изготвена и предоставена е информация по 3 заявления за достъп до обществена информация:

-заявление постъпило в МЗ с Вх№93-00-22/18.01.2022 г. с искане за справка за разкритите Ковид легла в отделения по интензивно лечение;

- заявление, постъпило в МЗ, с вх. №93-00-72/28.02.2022г. с искане за предоставяне на информация за брой мобилни екипи за ваксинирани срещу Ковид 19 по обслужвани населени места за област Силистра;

- заявление, постъпило в МЗ, с вх. №93-00-98/19.04.2022г. с искане за предоставяне на информация за общ брой ваксинирани деца от Украйна в област Силистра и общия брой на поставените ваксини на деца от Украйна в областта.

Служител от дирекцията участва в 8 заседания на Пробационния съвет в района на действие на Районен съд-Силистра.

Във връзка с епидемична обстановка от Ковид-19, през 2022г. служители от дирекцията взеха участие в следните дейности:

- 69 проверки по спазване на противоепидемичните мерки по заповеди на МЗ в лечебни заведения за болнична и извънболнична медицинска помощ, аптеки и дрогерии;
- За периода януари-март 2022г. са извършвани епидемиологични проучвания по телефон на лица заразени с Ковид 19, подготвяне на предписания за изолация в домашни условия и предписания за поставяне под карантина във връзка с това, че са контактни на потвърден случай на COVID-19. Извършвано е въвеждане и актуализиране на информацията на карантинирани лица в информационната система COVID;
- За периода януари-март 2022г. ежедневно са събирани, обобщавани и изпращани справки за заетите легла в 3-те ЛЗБП, във връзка с лечението на Ковид пациенти, за нуждите на НКЦ-МЗ и ЦСМП-Силистра, включително през почивните и празничните дни;
- ежеседмично през цялата 2022г. се събират отчети и заявки от ЛЗБП за лекарствения продукт Ремдесивир. Обобщените данни и ППП за получените през седмицата количества се изпращат в МЗ;
- ежеседмично през цялата 2022г. се събират, обобщават и изпращат в МЗ отчети и протоколи за лекарствен продукт Казирививмаб и Индевимаб.
- ежеседмично през 2022г. се събират, обобщават и изпращат в МЗ отчети и протоколи за лекарствен продукт Регкирона.
- на 07.11.2022г. е подадена първата двумесечна заявка и отчет на лекарствен продукт в изпълнение на Заповед №РД-01-403/19.08.2022г. на Министъра на здравеопазването с указания за осигуряване, отчетност и контрол на разходването на лекарствен продукт Kineret 100mg/0,67 ml
- за периода януари-април 2022г. ежедневно се изпраща информация до МЗ на наличните количества и прогноза за нужните количества кислород от трите МБАЛ;
- ежеседмично от 06.04.2022г. се обобщава и изпраща справка за предоставената медицинска помощ на граждани на Украйна потърсили закрила на територията на Република България, във връзка с писмо №16-00-38/31.03.2022г. на главният секретар на МЗ.
- до м. март 2022г. са изготвяни на списъци с желаещи ваксинация срещу Ковид-19 и до м. октомври 2022г. служители от ДМД са участвали в организация на имунизационния процес във ВИП на РЗИ-Силистра, вкл. в почивни и празнични дни;
- до месец август 2022г. ежеседмично се изпраща информация в МЗ за организиране на мобилни екипи за жлаещи имунизации срещу COVID-19 трудно подвижни хора. През 2022г. са извършени 129 дози ваксина срещу Ковид-19 на 118 лица на домашен адрес, поради трудности в придвижването.
- Събраха се, обработиха се и се изпратиха на три порции (май, юни и юли 2022г.) заявления на 7 лица над 65год. възраст ваксинирани срещу Ковид-19 в чужбина, във връзка с желание да получат финансовото поощрение от 75лв.
- Лекарите от дирекцията активно участваха в работата на ВИП в РЗИ-Силистра за провеждането на ваксинация срещу Ковид-19 на желаещи граждани.

ДЪРЖАВЕН ЗДРАВЕН КОНТРОЛ ПО ЗАКОНА ЗА ЗДРАВЕТО И ЗАКОНА ЗА ЛЕЧЕБНИТЕ ЗАВЕДЕНИЯ, НА ОБЕКТИ С ОБЩЕСТВЕНО ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕ, НА ПРОДУКТИ, СТОКИ И ДЕЙНОСТИТЕ СЪС ЗНАЧЕНИЕ ЗА ЗДРАВЕТО НА ЧОВЕКА И ПО НАДЗОРА НА ЗАРАЗНИТЕ БОЛЕСТИ - 2022г.

Контрол на обекти: на 1855 обекта (лечебни заведения, обекти с обществено предназначение, аптеки и дрогерии и др.) през 2022г. са извършени общо 2830 проверки, в обхвата на систематичния здравен контрол по 33, ЗЛЗ, ЗЛПХМ и ЗКНВП (ср. по 1,5 проверки на обект).

Контрол на дейности със значение за здравето на човека: през 2022г. са извършени 1387 проверки (149 на дейности с отпадъци в лечебни заведения, 115 за поддържане чистотата на населените места, 84 по надзора на ОВП, 90 за съгласуване на седмични разписания, 85 за спазване на съгласуваните седмичните разписания, 100 за спазване на физиологични норми на хранене, изискванията за здравословно хранене, 4 оценки на храненето на 2 детски и 4 учебни заведения, 350 за наличие на ЛЗК, 6 на дейността на СТМ, 1004 по чл. 56 от 33 за забраната на тютюнопушене и др.)

Контрол на продуктите и стоките със значение за здравето на човека: през 2022г. са извършени 1275 проверки (100 на бутилирани води, 554 на козметични продукти), 611 на химични вещества и смеси, детергенти и биоциди) и 10 на дрехи втора употреба).

Контрол на факторите на жизнената среда: през 2022г. са извършени 4017 химични, микробиологични и серологични анализи на проби от:

- питейни води от централно, ведомствено и местно водоснабдяване (251 проби);
- бутилирани води от производител и от търговската мрежа (20 проби);
- води от плувни басейни (22 проби);
- козметични продукти (24 проби);
- биоциди и техните разтвори (60 проби);
- външна среда в лечебни заведения за контрол на дезинфекции и стерилност (430);
- серологични изследвания по Националната програма за превенция и контрол на ХИВ/СПИН (101 проби) и бърз антигенен тест за ХИВ (38 проби);
- серологични изследвания за HCV (65 проби);
- бърз антигенен тест за Ковид-19 (1192 изследвания, в т.ч. 347 на контактни в социални заведения, места за социални услуги от резидентен тип и лица от здравни и лечебни заведения);
- 977 перианални проби за ентеробиоза при деца от детски заведения (977 изследвания на 951 деца);
- измервания на ЕМП (74) от източници на нейонизиращи лъчения;
- мониторинг на шум от МПС в градска среда (гр.Силистра) – 15 пункта с 60 измервания с инструментален метод и 15с изчислителен метод, 2 пъти в годината;
- биологичен тест за контрол на стерилизационна апаратура с пара под налягане, ползвана в лечебни заведения за болнична и извънболнична помощ, за оценка изпълнението на МС за превенция и контрол на ВБИ (63 проби).

Пробонабирането на питейни води от централно водоснабдяване, води от местни водоизточници, води от плувни басейни, бутилирани води, козметични продукти и проби за контрол на външна среда в лечебни заведения (за дезинфекция и за стерилност) се извършва от служители на РЗИ-Силистра, а лабораторните анализи се изпълняват от съседни РЗИ (Добрич, Варна и Русе), по договор и според указанията на МЗ, както и при възникнала необходимост, тъй като в РЗИ-Силистра е преустановена дейността на микробиологичната и химична лаборатория, поради липса на лабораторни кадри.

Серологичните изследвания се извършват от РЗИ-Добрич или РЗИ-Варна.

Измерванията на ЕМП се извършват от екип на РЗИ-Русе, по изготвена мониторингова програма от ДОЗ в РЗИ-Силистра, съгласувана с отдел „Радиационен контрол“ в РЗИ-Русе.

ДЕЙНОСТИ ПО НАДЗОРА НА ЗАРАЗНИТЕ БОЛЕСТИ ПРЕЗ 2022г.

РЗИ-Силистра извършва противоепидемичен и противопаразитологичен контрол и надзор на заразните заболявания на обектите на територията на област Силистра, която се състои от 7 общини със 118 населени места. По данни на НСИ, към 31.12.2021г., обслужваното население е 104 869 души, с 1983 по-малко от предходната година. Населението на областта намалява за поредна година, като тенденцията е в пряка връзка със здравно-демографските процеси (ниска раждаемост, висока смъртност и отрицателен естествен прираст, миграция). Това се отразява на броя на подлежащите на имунизации лица, а миграционните процеси затрудняват имунизационния обхват. Продължава и негативното влияние върху имунопрофилактиката и заразната заболяемост на повишената заболяемост от Covid-19, особено в началото на годината, когато броят на болните беше най-голям. Въпреки лекото подобряване на показателите – малко по-добър обхват с някои ваксини, понижената смъртност и леталитет при болните от Covid-19, намалената хоспитализация и по-лекото протичане на заболяването, все още се наблюдават последствията от пандемията.

За поредна година поради липса на кадрови ресурс в дирекцията не се извършваха серологични изследвания на място, а паразитологичните изследвания бяха в намален обем. Серологичните изследвания и планираната лабораторна дейност по контрола на дезинфекциите и стерилизациите в лечебните заведения се осъществи по договор с РЗИ-Добрич. Към ДНЗБ е назначен един мед.лаборант, чията дейност през отчетната годината беше свързана с извършването на изследвания с бързи антигенни тестове за диагностика на Ковид-19. Дейността на останалите служители на дирекцията се изразяваше в надзор на Ковид-19, прилагане на мерки за ограничаване разпространението на коронавируса, контрол на въведените противоепидемични мерки в обектите с обществен достъп, контрол на противоепидемичния режим в лечебните заведения, надзор на останалите заразни и паразитни болести, контрол върху имунопрофилактиката, работа по адм. услуги др.

ЩАТНА ОБЕЗПЕЧЕНОСТ

Щатната обезпеченост на ДНЗБ към 31.12.2022г. включва **11 длъжности**, от които **7 заети**:

- 1. Главен инспектор (1)** - с ОКС магистър по медицина, лекар без специалност;
- 2. Инспектор (3)** - с медицинско образование и ОКС професионален бакалавър;
- 3. Главен специалист (2)** - мед.лаборант и техническо лице за обработка на информация;
- 5. Хигиенист (1)**

Незаети длъжности към 31.12.2022г. – **4** (директор на дирекция-1 и инспектор-3).

Продължава проблемът с недостига на кадрите с медицинско образование. На този етап дефицитът на медицински кадри се задълбочи, като недостиг има не само в областта на микробиологичната и паразитологична диагностика, а и на инспектори. Директор на дирекция няма от 2014г., а лекар титуляр в лабораторията за медицински изследвания няма от 2011г. До 2016г. дейността по микробиология се осигуряваше от микробиолог по граждански договор, а паразитологичната диагностика - от един лаборант, също на граждански договор. От месец юли 2016г. микробиологичната дейност се обслужва чрез договор с РЗИ-Добрич за серологична диагностика (ELISA за ХИВ), както и за лабораторен контрол на дезинфекция и стерилизация в лечебни заведения.

Проблемът с кадрите не касае само лабораториите на РЗИ. Осигуреността на областта с лекари-лабораторни специалисти по микробиология и паразитология остава твърде критична. В цялата област има един паразитолог към СМДЛ Цибалаб-Силистра (пенсионер на 76 год.възраст), двама микробиолози в трудоспособна възраст и 2-ма пенсионери - работещи.

В дейността по надзора на заразните и паразитни болести в РЗИ-Силистра на пълно работно време работи само един лекар, без специалност на длъжност „главен инспектор“. През последните 10 години, поради липса на биолог, не успяваме да осъществим дейности по наблюдение и контрол на членестоногите, насекомите и гризачите, както и на комарните биотопи. Това наложи сключване на договор с външен изпълнител (биолог) за преценка на

необходимостта от сключване на договор с фирма за извършване на дезинсекционни мероприятия, съгласно възлагателна заповед на МЗ. Предвид климатичните условия, слабата валежност и ниското ниво на река Дунав, продължителното засушаване и преценката за ниска населеност с ларви и комари на биотопите, такъв не беше сключен.

II. ОРГАНИЗАЦИЯ НА ПРОТИВОЕПИДЕМИЧНАТА ДЕЙНОСТ

И през първата половина на отчетната 2022г. работата в дирекция „НЗБ“ беше сериозно повлияна от надзора на Ковид-19, прилагането на противоепидемични мерки по отношение на заразените с Ковид-19 и техните контактни (идентифициране на кръга от контактни, поставянето им под карантина), изолация на болните в домашна среда или в лечебно заведение, въвеждане на данни в националната информационна система, наблюдение състоянието на болни и карантинирани и промяна на статуса им в НИС КОВИД, предприемане на противоепидемични мерки в организирани колективи в социални, учебни, детски и лечебни заведения. На изолираните и карантинирани лица се изготвяха и връчваха предписания за изолация и карантина, в изпълнение на заповедите на министъра на здравеопазването.

Преобладаващата лабораторна дейност през годината беше свързана с извършване на бързи антигенни тестове за диагностика на Ковид-19 на лица с оплаквания, съмнителни за COVID-19 и техни контактни от епидемично опасни огнища. Извършихме контрол на противоепидемичните мерки в лечебни, здравни, учебни и детски заведения.

Лабораторният контрол, свързан с противоепидемичния режим е осъществен в заложените обеми, като брой проби за дезинфекция и стерилност. Планираният противопаразитологичен контрол беше извършен, благодарение на сключен договор с външен лаборант за изследване на перианални проби със скоч-лента от деца в организирани детски колективи. Противоепидемичната работа в останалите заразни огнища, освен Ковид-19, варицела и ентероколити беше в ограничен обем, поради намаления брой на регистрираните други заразни болести. Повишената заболяемост от Ковид-19 в началото на периода и редуцираният брой инспектори доведе до недостатъчен брой извършени проверки на общопрактикуващите лекари и стана причина за липсата на по-сериозно повишаване на имунизационния обхват с някои ваксини.

Намален беше обемът на проверките по контрола на забраната за тютюнопушене на закрити обществени места, както и на дейността по организацията на събиране и преработване на опасни отпадъци.

През годината бяха обслужвани няколко интернет базирани информационни системи:

- Националната информационна система КОВИД за въвеждане на данни за болни от Ковид-19 и карантинирани контактни.
- Информационна система за събиране и анализиране на данни за заболяемостта от Грип и ОРЗ в България;
- Информационна система за надзор на остри вяли парализи в България;
- Информационна система за събиране и анализиране на данни за заболяемостта от морбили, паротит и рубеола в България.

Чрез програма „Отчитане движението на биопродуктите в РЗИ“ се обслужва склада с ваксини (получавани от склада на МЗ и раздавани на лечебните заведения).

Със заповед на директора на РЗИ са определени представители от дирекцията за участие във ведомствени комисии – областна и общински епизоотични комисии и областна комисия за освобождаване от имунизации по трайни медицински противопоказания.

В организационен план и в съответствие с изискванията на устройствения правилник, със заповед на директора на инспекцията, ежегодно работата в оперативния отдел се разпределя между инспекторите по тематичен и обектов принцип. Констатациите от извършените проверки се отразяват в протоколи или фишове, според вида на обекта, въведени за улеснение на проверяващите.

За контролираните обекти се създават и поддържат досиета, в които се съхраняват фишове, протоколи от проверки и от лабораторен контрол, предписания, заповеди и др., поддържат

се персонални досиета на ОПЛ по имунопрофилактика, водят се дневници за вписване на връчените предписания, заповеди за спиране, АУАН и наказателните постановления.

По утвърдена от години практика във вътрешната организация на работата, ежемесечно в дирекцията се изготвя отчет за дейността, включващ брой текущи и лабораторни проверки, връчени предписания, съставени актове, издадени НП и заповеди. На тримесечие се изготвя отчет и доклад за изпълнение на плана, който се докладва на Директорски съвет.

Контролно-методичната дейност през 2022г. обхвана:

- Спазване на противоепидемичните мерки, разпоредени от министъра на здравеопазването и Наредба № Н-2/26.05.2022г. за условията и реда за провеждане на диагностика, профилактика и контрол на КОВИД-19.
- Отчитане и контрол на профилактичните имунизации;
- Хладилна верига, наличност и съхранение на биопродуктите, ежемесечен отчет на движението на биопродуктите с програма „Отчитане на движението на биопродуктите в РЗИ“;
- Изпълнение разпоредбите на Наредба №21/18.07.2005г., относно регистрацията, съобщаването и отчета на заразните болести; епидемиологични проучвания и мерки в огнищата;
- Контрол по спазване изискванията на Наредба № 6/2019г. за реда и условията за провеждане на диагностика, профилактика и контрол на отделни заразни болести на дихателната система.
- Проследяване динамиката на заболяемостта от Грип и ОРЗ и въвеждане на данни в интернетбазирана система за надзор;
- Надзор на ОВП и въвеждане на информация в интернетбазирана система за надзор;
- Надзор на ваксинапредотвратимите инфекции и въвеждане на данни в интернетбазирана система за надзор;
- Разкриваемост и регистрацията на нозокомиалните инфекции и спазване изискванията на стандарта по ВБИ в лечебните заведения;
- Спазване изискванията за безопасна работа на медицинския персонал, във връзка с предпазване от заразяване с трансмисивни инфекции (ХИВ, ОБХ-В, ОБХ-С и др.);
- Спазване изискванията на Закона за здравето, относно пълната забрана на тютюнопушенето на закрити обществени и обособени работни места;
- Дезинфекционни и стерилизационни мероприятия в лечебни заведения и в обекти с обществено предназначение, с повишен епидемичен риск;
- Контрол върху дейността на ДДД фирмата, изпълняваща мониторинг и обработка на биотопите по договор с МЗ;
- Разделното събиране, съхранение, транспортиране и обезвреждане на опасните отпадъци в лечебните и здравни заведения;
- Провеждане контрол в ПФО Силистра за изследване на контактните с проба на Манту и химиопрофилактика, в изпълнение на националната програма за надзор на туберкулозата;
- Противоепидемичен режим в болничните лечебни заведения;
- Текущ противопаразитологичен контрол в лечебните, детските и социални заведения.

Контрол на обектите и наказателна дейност

През отчетната 2022г. здравните инспектори са извършили **1158 проверки, в т.ч.:**

- По текущия противоепидемичен контрол – **362 проверки;**
- По имунопрофилактиката – **66 проверки;**
- Тематични - **83 проверки;**
- По спазване изискванията на ЗУО и Наредба №1 за изискванията към дейностите по събиране и третиране на отпадъците на територията на лечебни и здравни заведения – **149 проверки;**
- По надзора на острите вяли парализи – **84 проверки на наблюдаваните обекти;**

- По текущия противопаразитологичен контрол - 93 проверки;
- По чл. 56 от ЗЗ, относно забраната за тютюнопушене – 188 проверки;
- По текущия лабораторен контрол – 58 епидемиологични лабораторни проверки, при които са взети 430 проби от лечебни заведения за текущи дезинфекции, качество на стерилизираните инструменти и консумативи, ръце, медицинска апаратура, повърхности, работно облекло, предмети за обслужване.

15 паразитологични лабораторни проверки, при които са взети 977 проби от деца от организирани колективи за изследване на Ентеробиус вермикуларис.

60 автоклава изследвани с биологичен тест, на 3 автоклава е установен незадоволителен резултат след ремонт са извършени контролни изследвания.

√ За обективизиране качеството на дезинфекционните и стерилизационни мероприятия в лечебните заведения са взети 430 проби, от които при 6 е установен неудовлетворителен резултат (1,4%). От тях 61 проби са за ефективност на стерилизационния процес на инструменти и консумативи, като при 1 проби (1,6%) са установени микробни изолати;

√ По контрола на режима на работа на стерилизационната техника са изследвани 60 апарата за стерилизация с пара под налягане на инструменти и консумативи (в ЦБС, МДЛ и АПДП) с 63 проби, поради установени 3 с неудовлетворителни резултати от направените биологични тестове, които са повторени след ремонт.

През 2022г. са връчени **19 832 предписания** във връзка с противоепидемичния режим в лечебни заведения и за поставяне на болни в изолация и контактни в карантина (19514 за Ковид-19 и 318 за други ОЗБ и ПЕМ в огнища, лечебни и детски заведения), съставени и връчени са **4 АУАН**, като административно-наказателната процедура завърши със сключени споразумения за 70% от размера на минималната глоба за съответното нарушение, на обща стойност 560 лв.

Сигнали и жалби

През 2022г. е извършена 1 проверка съвместно с ДМД по подадена **жалба** (проблем при медицинското обслужване на жалбоподателката в МСО на МБАЛ-Силистра и регистрацията ѝ като пациент с КОВИД-19). Въз основа на извършената проверка и документацията по случая беше констатирано, че лицето се самонасочва към МСО по повод болки в гърлото, отпадналост, кашлица и повишена температура след проведен домашен тест за КОВИД-19 с положителен резултат. В МСО е извършен клиничен преглед и на база домашния тест е поставена диагноза КОВИД-19, идентифициран вирус без извършване на повторен бърз антигенен тест в лечебното заведение. Случаят не е въведен в НИС КОВИД. Предписана е медикаментозна терапия и пациентката е насочена към личния лекар. След 3 дни лицето отново посещава МСО, откъдето е насочено към МДЛ за тест за КОВИД-19. Същия ден в МДЛ е направен бърз антигенен тест, който е въведен своевременно в НИС КОВИД. На пациентката е извършено епидемиологично проучване и е връчено предписание за домашна изолация. Жалбата е заради закъснялата с 3 дни регистрация като пациент с КОВИД-19., което е удължило срока на изолация и отсъствие от работа, а е ощетило лицето с дните за временната неработоспособност по болничен лист. Изводи и мерки – оплакванията на пациентката не са повод за търсене на медицинска помощ от МСО, а от личния лекар. Поставянето на диагнозата КОВИД-19, идентифициран вирус на базата на домашно направен тест е неправилно и не отговаря на изискванията на МЗ. Извършването на бърз антигенен тест за потвърждаване на КОВИД-19 само за лица, подлежащи на хоспитализация е некоректно, предвид осигуряването на безплатни тестове от РЗИ с цел диагностициране на повече хора. Въз основата на направените изводи е написано писмо до директора на МБАЛ-Силистра за допуснатите нарушения и за предприемане на необходимите организационни промени, които регулират работата с Ковид-19. При повторни проверки не са установени нарушения. Изпратен е отговор до жалбоподателката с резултатите от проверката и предприетите мерки.

Тематични проверки:

През 2022г. инспекторите от дирекция „Надзор на заразните болести“ извършиха две планирани за годината тематични проверки в проверяваните по план обекти:

1. Тематична проверка на ОПЛ по изпълнение на Наредба №15 за имунизациите в РБългария за постигане на ваксинационен обхват (съхранение и прилагане на ваксини, имунизационен обхват, регистрация) и коректно издавани служебни бележки на родителите за представяне пред дирекция „Социално подпомагане“ за отпускане на месечните помощи за деца.

Проверката, включваща 48 амбулатории на ОПЛ, показва следното:

- Във всички проверени амбулатории са осигурени условия за правилно съхранение на биопродуктите – хладилник с термометър, дневник за ежедневна регистрация на температурния режим. Ваксина се предоставя на личните лекари само при наличие на хладилни чанти с охладители.
- Прилагат се биопродукти в срок на годност. Извършените приеми се регистрират в уч.форма 64А „Книга за регистрация на профилактични имунизации и реимунизации“.
- Постигнат имунизационен обхват и предприети мерки през 2022г. Основен акцент при проверката беше имунизационният обхват на подлежащите за 2022г. и обхващане на деца с пропуснати приеми през предходните 2 години, във връзка с намалелия обхват в условията на пандемия от COVID-19.

Бяха извършени проверки по връчено предписание до всички ОПЛ № ЗП-02-254/18.05.2022г., с което изискахме пропуснатите имунизации и реимунизации в условията на КОВИД-пандемията да се проведат при първа възможност, съобразно възрастта на лицето и прилаганите към момента биопродукти. Освен връчените типови предписания, на 9 от личните лекари с по-голям брой деца с изоставащи имунизации, са връчени предписания, с които е изискано поименно определяне и своевременното обхващане на 237 деца с изоставащи приеми. При извършените проверки и изпълнение на предписанията беше установено, че от тях са обхванати 100 деца с различни ваксини. Останалите не са ваксинирани поради продължително или постоянно пребиваване в чужбина, отлагане по медицински причини или карантина, отказ и др.

Проверките включваха изпълнение на предписание №ЗП-02-310/23.09.2022г. на ОПЛ, с което изискахме да се извърши преглед на имунизационния статус на децата до 12 год. възраст и да се изпрати в РЗИ-Силистра списък на децата от пациентската листа с отложени имунизации срещу дифтерия, тетанус, коклюш, полиомиелит и морбили, паротит, рубеола през предходната година. Предписахме децата с изоставащи имунизации срещу дифтерия, тетанус, коклюш, полиомиелит и морбили, паротит, рубеола да се обхващат приоритетно.

Дейността по ваксинация на децата с пропуснати имунизации и реимунизации през предходните години показва незадоволителен резултат. При проверките в амбулаториите беше уточнен броят на децата с изоставащи приеми и тези от тях, които са ваксинирани. Оказа се, че при 72 подлежащи на Хексацима са извършени 28 приема, от 50 подлежащи на Пентаксим са обхванати 14, родителите на 1 дете са отказали имунизация, останалите не се явили, от 70 деца подлежащи на Тетраксим са обхванати 14, родителите на едно дете са отказали реимунизация, останалите не се явили, от 80 (28 на 13 мес. и 52 на 12г.) деца с изоставащи приеми на МПР са обхванати 33 (14 на 13 мес. и 19 на 12г.), родителите на едно дете са отказали имунизация, останалите не се явили. От 57 деца на 12г. с пропуснат прием на Бустрикс са обхванати 20, останалите не се явили.

Част от децата с нередовни приеми са временно или трайно пребиваващи в чужбина.

Другата основна тема на извършената тематична проверка беше издаването на служебни бележки на родители за Дирекция „Социално подпомагане“, във връзка с отпускане на месечни добавки за деца. Самите бележки се издават с изходящ номер, генериран от медицинския софтуер, с които ОПЛ работят, не се регистрират в отделен журнал. При проверка на случаен принцип дали на деца с непълен за възрастта имунизационен статус и непроведен профилактичен преглед са издавани служебни бележки, такива не бяха установени.

2. Тематична проверка в АПДП за работа с амалгамни отпадъци, монтиране на сепаратори за обезвреждане на амалгамни отпадъци, класификация на отпадъците при работа с амалгама.

През 2022г. извършихме планирана тематична проверка в амбулаториите за дентална помощ на тема „Работа с амалгамни отпадъци, монтиране на сепаратори за обезвреждане на амалгамни отпадъци, класификация на отпадъците при работа с амалгама. Проверката обхваща 35 амбулатории, регистрирани на територията на област Силистра и установи следното:

- Във всички амбулатории за дентална помощ образувателните отпадъци (битови и опасни) се събират и съхраняват отделно. Осигурени са контейнери за съхраняване на опасните отпадъци, които са обозначени – отделно за биологични отпадъци и отделно за остри и режещи инструменти.
- Денталните лекари са изготвили Работни листи за всяка група отпадък според изискванията на Наредба № 2 за класификация на отпадъците и са представили в РЗИ необходимите документи за изготвяне на Становище за класификация на отпадъци. Издадените становища и работни листи са изпратени в РИОСВ-Русе, откъдето са получили разрешение за дейност с опасни отпадъци.
- Амбулаториите са сключили договор с фирма, притежаваща разрешителни документи по чл. 35 от ЗУО и са предоставени идентификационни документи за предаден опасен отпадък.
- Във връзка с промените в Наредба №1/2015г. за изискванията към дейностите по събиране и третиране на отпадъците на територията на лечебните и здравни заведения (изм. и доп. от 2018г.) е въведено изискването за лечебните заведения, в които се използва дентална амалгама, премахват се пломби от дентална амалгама или зъби, съдържащи такива пломби, да се оборудват с амалгамни сепаратори, с цел задържане и събиране на частиците амалгама, включително и тези, които се съдържат в използваната вода.

При направената проверка беше установено, че от проверените обекти с дентална амалгама ще се работи в 10 амбулатории. Към стоматологичния юнит в тези амбулатории са монтирани амалгамни сепаратори със сменяема компонента за събиране на амалгамни отпадъци. Монтажът е извършен от лицензирани фирми с осигурено гаранционно и следгаранционно обслужване.

Денталните лекари, които работят с амалгама използват специални капсули с точно дозирани съставки - сребро, мед, калай и живак, които се активират в специален уред и така се получава амалгамната пломба. Това предотвратява контакт на лекаря с течния живак и не изисква специално съхранение.

Останалите дентални лекари са подали декларация в РЗИ-Силистра, че няма да работят с дентална амалгама, като в тези случаи се разчита изключително много на съвестното им отношение, спазването на добра дентална практика и отговорно отношение към опазване на природата, като не допускат премахнати амалгамни пломби или извадени зъби с амалгамни пломби да попадат в околната среда, без да се третират като опасен отпадък.

При новорегистрираните дентални амбулатории на посочилите, че ще работят с амалгама, задължително изискваме да се изготви работен лист за амалгамни отпадъци от зъболечението с код 18 01 10* и амалгамата да се включи в класификацията на отпадъците. Останалите, които не работят с амалгама, бяха информирани за необходимостта да подадат уведомление съгласно приложение №7 от Наредба №2/2014г. в РИОСВ-Русе, че преустановяват работа с амалгама, каквото е изискването на чл. 21 т.1 от Наредба №2 за класификация на отпадъците.

Проверки по Закона за управление на отпадъците

През 2022г. са извършени 149 проверки в лечебни и здравни заведения по спазване разпоредбите на чл. 117 и чл. 119 на ЗУО и Наредба №1 от 2015г. за изискванията към дейностите по събиране и третиране на отпадъците на територията на лечебните и здравните заведения.

Проверките са в амбулатории за извънболничната помощ (първична, специализирана и дентална помощ) и на автоклавната инсталация за обезвреждане на опасни отпадъци на територията на МБАЛ-Силистра. Проверките в амбулаториите показаха, че отпадъците се събират разделно, осигурени са съдове за съхранение на опасните отпадъци, както и контейнери за игли и режещи инструменти. На лекарите е издадено становище за класификация на отпадъците, лечебните и здравни заведения имат сключен договор с фирма за транспорт на опасни отпадъци. Във връзка с наредбата за изменение и допълнение на Наредба №1/2015г. за изискванията към дейностите по събиране и третиране на отпадъците на територията на лечебни и здравни заведения, РЗИ упражнява контрол върху оборудване с амалгамни сепаратори на лечебните заведения, които работят с дентална амалгама. Към края на 2022г. 10 от регистрираните в областта амбулатории за дентална помощ са заявили, че ще работят с дентална амалгама и са монтирали амалгамни сепаратори. Останалите дентални лекари са декларирали, че няма да работят с амалгама.

МБАЛ-Силистра разполага със собствен автоклав за обезвреждане на опасни отпадъци. Помещението за съхранение на болничните отпадъците отговаря на изискванията. Всеки цикъл на автоклавиране се валидира с фиш, води се дневник с приложени химични индикатори. Осигурени са лични предпазни средства за персонала. Болницата има сключен договор с лицензирана фирма за транспорт на биологичните отпадъци, които подлежат на изгаряне. Осигурени са два фризера за тяхното съхранение до предаване на фирмата. Налични са идентификационни документи за предадените отпадъци. С такива договори разполагат и останалите две болници в областта (Тутракан и Дулово), които имат обособени помещения за временно съхранение на опасните отпадъци до транспортирането им. МБАЛ-Силистра притежава с хигиенно заключение за дейности с опасни отпадъци. Трите болници имат извършена класификация на отпадъците, с издадено Становище за класификация от РЗИ и утвърдени работни карти от РИОСВ по чл.9 от Наредба №2 за класификация на отпадъците. Процедурата е завършена също така от ДКЦ гр. Силистра, трите МЦ в областта и ЦСМП.

Дейност по административното обслужване на физически и юридически лица:

- Изготвени 46 сертификата за имунизационно състояние;
- Извършени 24 проверки за съответствие със здравните изисквания на лечебни заведения за извънболнична, във връзка с регистрацията им или при промяна на обстоятелствата;
- Изготвени 13 становища за класификация на отпадъците на лечебни и здравни заведения;
- Издадени 2 сертификата за освобождаване от здравен контрол на кораб до 1000 бруто регистър тона.

Епидемиологични проучвания

През 2022г. са проучени **7739 регистрирани болни с Covid-19** и са извършени **60 епидемиологични проучвания на болни с други ОЗБ**. Във връзка с домашната или болнична изолация на лицата с Covid-19 и домашната карантина на техните контактни са издадени и устно връчени по телефон **19514** предписания. Останалите 318 предписания са за ПЕМ в огнища на други ОЗБ и за противоепидемични дейности в лечебни и детски заведения, вкл. по имунопрофилактика.

III. ДЕЙНОСТ ПО НАДЗОРА НА ЗАРАЗНИТЕ И ПАРАЗИТНИ БОЛЕСТИ

АНАЛИЗ НА ЗАРАЗНИТЕ И ПАРАЗИТНИ ЗАБОЛЯВАНИЯ ПРЕЗ 2022Г.

Влиянието на КОВИД пандемията върху спектъра на инфекциозните болести продължи да се усеща през изтеклата 2022г. Предвид това, че пациентите с COVID-19 се лекуваха преимуществено в Инфекциозно отделение на МБАЛ-Силистра, броят на хоспитализираните с други инфекциозни заболявания през този период беше минимален. Малък беше и броят на заболелите от заразни заболявания, съобщавани от общопрактикуващи лекари и специалисти. Вероятната причина може да се свърже със страха и самоограниченията на пациентите да посещават ОПЛ и лаборатории по време на пандемията, както и с въведените временни протиепидемични мерки срещу Ковид-19, които оказаха благоприятно влияние върху разпространението, както на въздушно-капковите, така и на чревните инфекции.

През 2022г. в Силистренска област са регистрирани **8119** заразни и паразитни заболявания (заболеваемост **7742/100** хил.) при **7924** през предходната година (заболеваемост **7416/100** хил.) – налице е увеличение със 195 случая (326 пункта ръст на заболеемостта).

Високата заболеваемост се дължи основно на заразените през 2022г. с Ковид-19 – регистрирани са 7739 случая (заболеваемост 7380/100 хил.), срещу 7867 случая за 2021г. Високият брой заболели от Ковид-19 и Варицела увеличават съществено дела на дихателните инфекции (заболеваемост от 7567/100 хил. при 7390/100 хил. за предходната 2021г.). Така те имат водещо място и съставляват 97% от общия брой заразни заболявания през 2022г..

Следващи по относителен дял са чревните инфекции – 1,9%. Относителният дял на вирусните хепатити е 0,07%, на сексуално-предаваните инфекции 0,05%, на невроинфекциите 0,04%, на трансмисивните инфекции 0,02%.

Водещо място сред **въздушно-капковите инфекции** заема **Ковид-19** със заболеваемост от 7380/100 хил. Болните от Ковид-19 представляват 97,5% от дихателните инфекции. Най-засегнатата възрастова група е до 1г. (заболеваемост от 10411/100 хил.), следвана от 55-59г. (9850/100 хил.), 60-64г. (8549/100 хил.), 50-54г. (8142/100 хил.), 65+г. (8119/100 хил.) и др. Няма незасегнатата възрастова група. С най-ниска заболеваемост е възрастовата група 1-4г. (2665/100хил.). Най-висока е заболеемостта в община Силистра (11894/100 хил.), следвана от община Тутракан (6780/100хил.), община Алфатар (4928/100хил.), община Ситово (4823/100 хил.), община Главиница (4154/100 хил.), община Кайнарджа (3512/100 хил.) и община Дулово (2939/100хил.).

През годината с летален край е завършило лечението на 147 от заболелите с Ковид-19, при 479 през предходната 2021г. Регистрирана е смъртност от 140/100 хил. и леталитет 1,9%, които през 2021г. са били съответно 448/100 хил. и 6%. От всички болни 1302 (17%) са лекувани в болнични условия, срещу 2281 (29%) през предходната година.

Епидемичният процес през 2022г. показва характеристика на целогодишна инфекция с изразени месечни колебания. Най-голям беше броят на заболелите през месеците януари-март, когато бяха регистрирани 67% от общо заболелите за 2022г. Последва втори по-леко изразен пик през месеците юли-август. През останалите месеци от годината заболеемостта от COVID-19 варираше с по-ниски стойности и с наличие на епидемични огнища, а не с дифузно разпространение.

Други дихателни инфекции регистрирани през 2022г. са:

- **Варицела:** При средна заболеемост на национално ниво от 389/100 хил., в област Силистра регистрираната заболеемост е 175/100 хил. Тя заема второ място сред дихателните инфекции с 2,3% относителен дял, като през 2022г. броят на болните се е увеличил значително, а през 2021г. заболеемостта е едва 10/100 хил. Най-засегнатата е възрастовата група 1-4г. със заболеемост 2264/100 хил., следвана от 5-9г. със заболеемост 1516/100 хил. и 10-14г. със заболеемост 325/100 хил. Останалите възрастови групи са представени по-слабо. С най-висока заболеемост от 377/100 хил. е

представена община Силистра, следвана от общ. Алфатар с 119/100 хил. и общ. Тутракан – 100/100 хил. Останалите общини са представени по-слабо. От регистрираните случаи 97 са класифицирани като възможни и 86 като вероятни, поради наличие на епидемична връзка. Най-голям брой заболели са регистрирани в края на годината, през месеците октомври-декември. Преобладават деца от организирани колективи. С предписания до директорите на детски и учебни заведения разпоредихме противоепидемични мерки спрямо контактните в организирани колективи в изпълнение на Наредба за изменение и допълнение на Наредба №6/2019г. за реда и условията за провеждане на диагностика, профилактика и контрол на отделни заразни болести предавани по въздушно-капков път.

В отчета за имунизационния обхват през 2022г. няма отчетени ваксинирани срещу варицела деца. Въпреки, че ваксината е препоръчителна от 2020г., интересът към нея е слаб.

- **Туберкулоза:** заболяемостта от туберкулоза е по-ниска от предходната година (11,44/100 хил. срещу 14,97/100 хил. за 2021г.). За сравнение средната за страната е 7,85/100 хил. От регистрираните 12 болни, 10 са с активна форма на туберкулоза на бял дроб и 2 с туберкулозен плеврит. В края на годината 2 от случаите са определени като вероятни и 10 са потвърдени след получени резултати от културелно изследване. Починал е един болен на 34г. с диагноза Инфилтративна пневмония на белия дроб в разпад и разсейване.
- **Скарлатина:** заболяемостта през 2022г. е същата като през предходната година. Регистрирани са само 2 заболели деца (заболеваемост 1,91/100 хил. при средна за страната 15,62/100 хил.), децата са във възрастовата група 5-9г. от община Силистра. Двата случая са определени като възможни.

Второ място по брой регистрирани случаи заема групата на **чревните инфекции**.

- **Етиологично неопределени ентероколити:** заемат най-висок относителен дял в групата (89%). През 2022г. недиференцираните ентероколити са значително повече от предходната година (144 срещу 14 за 2021г.), а заболяемостта от 137/100 хил. е над средната за страната (75/100 хил.). Прави впечатление минималния брой деца с недиференцирани ентероколити, най-застъпена е възрастовата група 65+. По месеци регистрираните ентероколити са след месец юни, когато намаляха болните с Ковид-19. Разпределението на заболелите по общини сочи най-висока заболяемостта в общ. Ситово (338/100 хил.) и общ. Силистра (203/100 хил.).
- **Шигелоза:** през годината са регистрирани 11 болни лица (7% от чревните инфекции), а заболяемостта е 10,49/100 хил., при средна за страната 0,77/100 хил. Щамовете, причинили заболяване са Ш. Дизентерия 11 (6) и Ш. Дизентерия 3 (5). Заболелите са възрастни хора над 50 г., основно от общ. Силистра.
- **Салмонелоза:** Регистрирани са 4 случая (заболеваемост 3,81/100 хил. при средна за страната 4,52/100 хил.). През предходната година нямаше потвърдени случаи на Салмонелоза. Щамовете, причинили заболяванията са С. Ентеритидис (1) и С. Тифимуриум (3).
- **Колиентерити:** регистрирани са 2 случая с отн. дял от 1,2% от чревните инфекции и заболяемост 1,91/100 хил. при средна за страната 4,05/100 хил. През 2021г. заболяемостта е била 3,74/100 хил. Случаите са в ранна детска възраст (до 1г.). Серотиповете, предизвикали клинично изяви заболявания са единични в 2-те групи O142 (ЕРЕК) и O148 (ЕТЕК). Съобщенията са новородени от ННО на МБАЛ-Силистра. От извънболничната сфера не постъпват съобщения, тъй като лабораториите определят случаите до група.
- **Кампилобактериоза:** през 2022г. е регистриран 1 случай, заболяемостта е 0,95/100 хил., при средна за страната 1,59/100хил.

Вирусни хепатити: с нисък отн. дял спрямо общия брой заразни заболявания през 2022г. (0,07%). Общата заболяемост от вирусни хепатити е 5,72/100 хил. при средна за страната 9,26/100 хил. Регистрирани са по 1 случай с ОВХ-В,С,Е и 3 с ОВХ-неопределен тип.

Няма заболели с ОВХ тип В деца в имунизационна възраст. При болните с Хепатит В и С няма констатирана връзка между инфекцията и извършване на инвазивни манипулации.

През 2022г. са регистрирани 2 кръводарители, заразноносител на HBsAg. Няма установено носителство при изследваните бременни.

Трансмисивни инфекции: през 2022г. е регистриран 1 болен с Лаймска борелиоза (потвърден случай) и 1 болен с Марсилска треска (вероятен случай). При двамата болни е налице анамнеза за ухапване от кърлеж. През предходната 2021г. нямаше регистрирани случаи на трансмисивни инфекции.

Невроинфекции: регистрирани са 2 случая на **ОВП** (Неврит на лицевия нерв) с периферен произход, без доказан ентеровирус и 1 случай на Бактериален менингит - пневмококов. Пациентката с пневмококов менингит е хоспитализирана в УМБАЛ-Канев гр. Русе, от микробиологичното изследване на ликвор е изолиран Str. Pneumoniae.

Сексуално-предавани инфекции:

- **Сифилис:** през 2022г. в област Силистра е регистриран един болен със сифилис със симптоматика и генитална локализация. Случаят е потвърден с ТПХА.
- **ХИВ/СПИН:** от НРЛ по ХИВ на НЦЗПБ през 2022г. са съобщени 3 случая на **ХИВ** позитивни лица над 20 год.възраст.

Паразитологични заболявания:

- **Ехинококоза:** през 2022 г. са регистрирани 2 потвърдени случая на ехинококоза на черен дроб, съобщени от УМБАЛ „Св. Марина“ гр. Варна, оперирани в същото лечебно заведение. Заболяемостта е 1,90/100 хил., за сравнение през 2021г. тя е 1,87/100 хил. Най-висока заболяемост от ехинококоза в областта е регистрирана през 2008 г. - 16 на 100 хил. (21 случая).

Двата случая на ехинококоза през 2022г. са при лица от общините Алфатар и Дулово. Няма починали от ехинококоза.

- **Ламблиоза:** От СМДЛ „Здраве -99“ гр. Русе са съобщени 3 случая на Ламблиоза – две деца от едно семейство от с. Нова Черна и мъж на 51г. от гр. Тутракан. Децата са изследвани по повод болка в корема, проведено е лечение с последващо контролно изследване, което показва отрицателен резултат. Мъжът е изследван по повод здравна книжка, проведено лечение на него и контактните, последвано от контролно изследване.
- **Бластоцистоза** – регистрирани са 2 случая, изследвани в СМДЛ „Цибалаб“ гр. Силистра. Заразените са от едно семейство (баща и дъщеря). Изследвани са като контактни на майката, диагностицирана с Бластоцистоза в гр. Варна. Предстои лечение и контролни изследвания.
- **Аскаридоза** – Съобщен е един случай на заразен с *Ascaris lumbricoides*. Касае се за жена, на 80 г. с оплаквания от тежест в гърдите, няколко дни преди изследването извадила „глистче“ от гърлото. Консумирала от градината неизмити плодове и зеленчуци. Проведено лечение и контролно изследване от личния лекар, няма контактни в семейството, живее сама.

Взривове от инфекциозни заболявания: През 2022г. е регистриран един хранителен взрив. Касае се за взрив от гастроентерит в ученически колектив на организирано хранене (СУ „Йордан Йовков“-гр.Тутракан). Заболели са 5 деца, от които 3 са хоспитализирани, а 2 са лекувани амбулаторно след проведени вливания в ЦСМП. Заболелите са на различна възраст и от различни паралелки (1б, 2б, 3б и двама от 4а клас), но се хранят организирано в обща училищна столова. Имат оплаквания от повръщане и диарични изхождания в рамките на един ден. От общо 140 деца на столово хранене, заболели са 5 деца, които са консумирали мусака останала от предния ден. По данни на персонала мусаката е

съхранявана в хладилни условия, но това не може да се потвърди. Отделените хранителни проби от деня на проучването са изследвани микробиологично от ОДБХ-Силистра, останаха без изолирани микроорганизми. Нямаше оставена проба от съмнителната мусака, за която се съобщи при проучването. Микробиологичните изследвания на децата показаха отрицателни резултати за Салмонела, Шигела, Е.Коли, Стафилококус ауреус, Кандида, Протеус. Няма данни за лица от персонала с катарални, кожни и чревни оплаквания. Взетите смивове от ОДБХ-Силистра от работни повърхности, инвентар и съдове показаха липса на коли-форми. Заключение от извършеното проучване е, че се касае за хранителна токсикоинфекция, без изолиран причинител, свързана с консумацията на храна (мусака, приготвена предния ден), вероятно неправилно съхранявана и предложена за консумация на следващия ден на потърпевшите 5 деца.

Смъртност и леталитет: през годината са регистрирани 148 починали от заразни заболявания (1 починал от туберкулоза на бял дроб и 147 починали от COVID-19).

Туберкулоза – смъртност 0,95/100 хил. и леталитет 8,33%. Починалият от Туберкулоза на бял дроб е мъж на 34г. с Инфилтративна пневмония на белия дроб в разпад и разсейване. Заболял от туберкулоза през февруари 2021г., лекуван в ПФО-Силистра 2 месеца, след което спрял да приема лекарствата си. След влошаване на състоянието е хоспитализиран в СБАЛББ-Габрово, където екзитира.

COVID-19 - показателите за смъртност и леталитет през 2022г. са значително снижени спрямо 2021г., но остават високи. Починали са 147 (смъртност 140/100 хил. и леталитет 1,9%), при 479 за предходната 2021г. (смъртност 448/100 хил. и леталитет 6%). Починалите са във възрастовите групи както следва: 30-34г. (1), 35-39г. (2), 40-44г. (4), 45-49г. (2), 50-54г.(6), 55-59г.-(9), 60-64г.(11), 65+(112). Структурата на починалите по пол е: 37% жени (55 случая) и 63% мъже (92 случая).

Цикличност на заразните заболявания през последните 20 години

Недиференцирани ентероколити - пик от неуточнени ентероколити беше регистриран през 2006 г., когато броят им достигна 527 случая за годината и по-голяма част от тях бяха хоспитализирани в Инфекционно отделение на МБАЛ-Силистра. Основната причина се свързваше с усвояване на клинични пътеки, поради липса на логика да се хоспитализират такъв голям брой пациенти с неуточнена лабораторно диагноза при съобщена ентероколитна симптоматика. След достигнатия пик заболяемостта започна да се понижава и през 2019г. съобщените случаи бяха 252. С появата на COVID-19 и преобразуването на Инфекционно отделение в КОВИД отделение през 2020г. регистрираните случаи са едва 76, а през 2021г. - само 14. През 2022г. броят им достигна 144, но са основно при възрастни пациенти, почти няма регистрирани болни в детска възраст. Регистрирани са болни основно през втората половина на годината, когато заболяемостта от COVID-19 намаля и беше наличен свободен леглови фонд в ИО.

Варицела: заболяемостта има подчертано цикличен характер, с регистриран пик през 2007-2009г. и последвал рязък спад през 2010. След ново увеличение на болните през периода 2012-2013г. следва закономерен спад през 2014г. От 2015г. започна нов подем на заболяването и през 2017 г. заболяемостта достигна 348 на 100 хил. след кратко затишие през 2018г. , когато заболяемостта намаля на 79/100 хил., през 2019г. тя отново се повиши до 252/100хил. През 2020г. с въвеждане на противоепидемичните мерки срещу Ковид-19 случаите рязко намаляха на 82 (заболеемост от 76/100 хил.), а през 2021г. съобщените случаи са едва 11 (заболеемост от 10,29). През 2022г. заболяемостта от варицела се увеличи и броят на заболелите достигна 183 (заболеемост 175/100 хил.). Най-голям брой случаи са регистрирани през последното тримесечие на 2022г.

Туберкулоза: След достигнат пик на заболелите през 2002 г. (87 лица), заболяемостта започна да намалява, особено след включване на организирани мерки по диагностика на нови случаи и скрининг на контактните във връзка с „Национална програма за превенция и контрол на туберкулозата“. С нейното изпълнение се подобри дейността по профилактика на заразните огнища с ранно откриване на инфектирани лица и провеждане на навременна и ефективна химиопрофилактика. През 2019г. са регистрирани 30 болни (заболеемост 27/100

хил.). Важна роля при диагностициране на заболяването през предходните години имаше скрининга на целевите групи в социални заведения в областта по пилотен проект, започнал през 2018г. за откриване на латентна туберкулозна инфекция, както и кампанията „Седмица на отворените врати“, провеждана неколkokратно през предходните, вкл през отчетната 2022г. През 2020г. ПФО-Силистра беше едно от отделенията, определени за лечение на болни с Ковид-19, което направи невъзможно извършването на системен скрининг и профилактика. През 2020г. и 2021г. заболяемостта от туберкулоза е сходна – 14,97/100 хил. за 2021г. и 14,81/100 хил. за 2020г. През 2022г. тя е 11,44/100 хил., при регистрирани 12 заболели.

Вирусен хепатит тип А: след подем през 2002 г., когато регистрираните болни в Силистренска област достигнаха 177, следва трайна тенденция за намаляване до 2014 г., когато поради натрупване на възприемчиви лица беше регистриран взрив от инфекцията, обхващащ няколко общини в областта с общо 50 заболели. Опашката на взрива продължи и в началото на 2015г. Засегнати бяха селища с преобладаващо ромско население, с ниска здравна култура и незадоволителна лична хигиена. През следващите години бяха регистрирани единични случаи, а през 2020г., 2021г. и 2022г. не са съобщавани случаи с ОВХ-А.

Вирусен хепатит тип В: след 1995 г., когато бяха регистрирани 40 лица заболели от ОВХ-тип В, заболяемостта от тази инфекция започна осезателно да спада. Обяснението за тези резултати е свързано с въвеждането на ваксинация срещу ОВХ-В в задължителния календар на страната. Подобри се и работата в лечебните заведения по отношение на медицинското обслужване на периферен венозен път, който има отношение към вътреболничното заразяване с трансмисивни хепатити.

През 2021г. няма регистрирани болни от ОВХ-В и ОВХ-С. Регистриран е 1 случай на неопределен хепатит.

През 2022г. са регистрирани по 1случай на ОВХ-В,С и Е и 3 случая на неопределен хепатит.

ОРЗ и Грип

През изтеклата 2022г. са регистрирани 1815 болни с ОРЗ и Грип, срещу 1365 болни за 2021г. След достигнатите епидемични стойности на заболяемостта в Силистренска област през 2009г., когато се разпространи новия грипен вирус тип А(Н1N1)/Калифорния (2009), последваха 7 години, през които фоновата заболяемост в областта не достигна епидемични стойности, а доказаната лабораторно циркулация на грипни вируси беше с малка интензивност.

Сериозни стойности на заболяемостта имаше през сезон 2019/2020г., когато тя достигна максимална стойност през 5-та седмица на 2020г. (27.01-02.02.2020г.) със заболяемост 327 на 10 хил. при средна за страната 243 на 10 хил.

През грипен сезон 2020/2021г. заболяемостта от респираторни инфекции остана сравнително ниска за сезона. Разпространението на COVID-19 и предприетите противоепидемични мерки повлияха разпространението на грипните вируси през 2021г.

В началото на 2022г. през месец януари са изпратени 10 проби с носогърлени смивове за вирусологично изследване на пациенти с грипоподобна симптоматика в НРЛ „Грип и ОРЗ“ към НЦЗПБ, от които е изолиран SARS CoV-2 при двама пациенти. През този период заболяемостта от COVID-19 беше висока. От извършено секвениране на проба на пациент, взета на 12.01.2022г. беше открит вариант ВА.1.1 на SARS CoV-2.

През 12 седмица (21-25.03) на 2022г. са достигнати максимални стойности на заболяемост от 297/10хил., след което тя бързо спадна. В тази връзка на 24.03.2022г. са изпратени проби в НРЛ „Грип и ОРЗ“ към НЦЗПБ за вирусологично изследване на 11 лица с грипоподобна симптоматика. Установен е един болен с грипен вирус тип А и 2 болни с риновирус.

Във връзка с писмо на МЗ №16-00-105/17.11.2022г. направихме разпределение на брой проби, които МБАЛ Силистра, Тутракан и Дулово следва да вземат и изпратят в НРЛ „Грип и ОРЗ“ към НЦЗБ за вирусологично изследване на пациенти с грипоподобна симптоматика. Общият брой проби от лечебни заведения за болнична помощ беше 35, толкова беше и квотата за проби на РЗИ-Силистра.

От изпратените проби от МБАЛ са получени следните изолати:

Грипен вирус А (H3N2) и (H1N1) – 7

Грипен вирус В - 3

Респираторно-синцитиален вирус – 4

Парагрипен вирус - 2

Проби за вирусологично изследване взети от сентинелни практики, изпратени в НРЛ от РЗИ-Силистра:

- През месец **ноември 2022г.**, когато заболяемостта започна леко да се покачва са изолирани следните вируси: Риновирус (9), Респираторно-синцитиален вирус (1) и SARS-CoV-2 (2).
- През месец **декември 2022г.** са изолирани Грипен вирус А(H3N2) – 1 и Респираторно-синцитиален вирус -1;
- През **януари 2023г.**, когато заболяемостта наближи епидемични стойности са изолирани: Грипен вирус А(H1N1)-4, Грипен вирус В Victoria-1, SARS-CoV-2 -1 и Респираторно-синцитиален вирус -1.

Данните за броя на лицата профилактирани с противогрипна ваксина през последните 3 години в изпълнение на Националната програма за подобряване на ваксинапрофилактиката на сезонния грип показват нарастване по брой лица и обхват:

2020г. – 1648 имунизирани по Програма.

2021г. – 2233 имунизирани по Програма и 170 извън програмата.

2022г. – 3065 имунизирани по Програма и 221 извън програмата.

Вътреболнични инфекции

През отчетната 2022г. в болничните лечебни заведения от област Силистра са регистрирани **92 болни със 131 ВБИ**, срещу 164 болни със 212 ВБИ за 2021г. Отн. дял на ВБИ спрямо общия брой хоспитализирани болни е 0,60%. От общо 21739 изписани болни 11586 са лекувани с антибиотици (53%).

Най-добра разкриваемост на ВБИ има в МБАЛ-Силистра, където са установени 0,92% ВБИ, спрямо преминалите пациенти, в МБАЛ-Тутракан отн. дял е 0,06%, а в МБАЛ-Дулово – 0,03%.

От регистрираните случаи на ВБИ в МБАЛ Силистра 56% са в ОАИЛ, 28% в ХО, 12% в ННО, а в останалите отделения са регистрирани единични случаи. В МБАЛ-Тутракан са регистрирани 3 ВБИ в АГО, а в МБАЛ-Дулово 1 ВБИ в ХО. Ниският отн. дял на инфекциите, свързани с медицинското обслужване в двете общински болници се дължи на слаба ангажираност на лекарите, водеща до ниска разкриваемост на случаите.

Структурата на регистрираните ВБИ според локализацията е със следната характеристика: пневмонии свързани с интубация (35%), повърхностни инфекции на хирургичното място (23%), конюнктивити (8%), общи инфекции, свързани с ЦВК (6%), инфекции на долни дихателни пътища (5%), лабораторно потвърдени инфекции на кръвта (4%). Останалите ВБИ са единични случаи.

В етиологичен аспект регистрираните ВБИ са представени от разнообразни микробни причинители. С най-голям отн. дял са инфекциите причинени от *Стафилококус соа/-/* (22,9%), *Е. Коли* (9,9%), *Кандида Албиканс* (9,2%), *Стафилококус ауреус* (6,1%), *Ацинетобактер* (5%), *Ентерококус фекалис* (4,6%), *Ентеробактер клоаце* (4,6%), *Клебсиела пневмоние* (4,6%), *Псевдомонас аеругиноза* (4,6%) и др. Незиследвани и микробиологично недоказани причинители липсват.

От общо 131 изолата след определяне на антибиотична чувствителност 89 изолата са определени като клинично чувствителни (68%), 4 като клинично междинни (3%) и 11 като клинично резистентни (8%). От клинично резистентните причинители 4 (36%) са

Стафилококкус соа/-/, 2 са от род Ацинетобактер (18%), и по 1 от Ентеробактер клоасе, Псевдомонас аеругиноза, Ентеробактер аерогенес, Клебсиела окситока.

От провеждания през 2022г. лабораторен контрол за обективизиране качеството на дезинфекционните и стерилизационни мероприятия в лечебните заведения са взети 430 проби. От тях 6 са показали неудовлетворителен резултат (1,4%). За нарушения на изискванията по Наредба №2 за контрол на ВБИ е съставен един акт за административно нарушение на служител от АГО в МБАЛ-Дулово.

Проби с неудовлетворителен резултат са отчетени от повърхности (50%), инструментариум (33%) и медицинска апаратура (17%).

Дейност по надзора на беса

През 2022г. в Силистренска област са регистрирани 64 лица, ухапани от кучета, котки и др. животни, срещу 48 за 2021г. Сред ухапаните преобладават случаите в градовете (56%), при мъжете (52%) и при лицата над 19 год. възраст (86%). Най-голям е относителният дял на ухапаните от кучета – 88%, от тях 45% от скитащи и 55% от домашни. До 2016г. броят на ухапаните от животни ежегодно нарастваше. За първи път през 2016г. ухапаните значително намаляха, като обяснението за това беше в стартиралата работа приют за скитащи кучета, разкрит в гр. Силистра в края на 2015г.

Постекспозиционна профилактика против бяс е извършена на 43 от ухапаните (67%).

От всички имунизирани 56% са имунизирани с 3 игли, след което схемата е прекратена, поради приключване на 10 дневния срок за наблюдение на животното, осъществило експозицията. Общо за профилактика срещу бяс са изразходвани 110 дози ваксина Верораб. През последните 9 години постекспозиционната ваксинопрофилактика срещу бяс се извършваше само в диагностично-консултативния кабинет на Инфекционно отделение в МБАЛ-Силистра. Това затрудняваше профилактиката на лицата от други отдалечени населени места, които трябваше да пътуват неколккратно и се отразяваше на избора им да търсят медицинска консултация или сами да прекратяват започналата имунизационна схема. През последните три години извършването на имунопрофилактика срещу бяс допълнително се усложни, предвид превръщането на Инфекционно отделение в Ковид-отделение и липсата на друго подходящо място и персонал. През 2022г. се възстанови работата на т.нар. противобесен кабинет, функционално организиран към ИО на МБАЛ-Силистра.

През изтеклата 2022г. епизоотичната обстановка в областта, по отношение на беса беше благополучна. Не са регистрирани лица претърпели експозиция от положителни за бяс животни, а от ветеринарните специалисти на ОДБХ-Силистра не са съобщавани случаи за животни положителни за бяс.

Дейност по надзора на ОВП и Полиомиелит

По надзора на ОВП наблюдаваме три отделения по нервни болести, три педиатрични отделения и едно инфекционно отделение в МБАЛ-Силистра. По данни на НСИ, към 31.12.2021г., броят на населението от 0 до 15 години в Силистренска област е **15 473**.

Ежеседмично получаваме от подлежащите на надзор болнични отделения информация за „нула“ случаи на ОВП. При наличие на съмнително болно дете постъпва съобщение по телефон и с бързо известие.

През 2022г. са извършени **84 планови проверки по активния епиднадзор на ОВП**, при които не са открити несъобщени случаи.

През 2022г. са съобщени и регистрирани **2 случая на изолирана парализа на лицевия нерв:**

- *Дете на 7г., хоспитализирано в детско отделение на МБАЛ-Силистра. Детето е с пълен имунизационен статус срещу полиомиелит. При вирусологичното изследване не е доказан ентеровирус. При контролен преглед на 60-тия ден е установена липса на остатъчни парези.*
- *Дете на 1г., хоспитализирано в детско отделение на МБАЛ Силистра, с пълен имунизационен статус, по отношение на полиомиелит. При вирусологичното*

изследване не е доказан ентеровирус. При извършен контролен преглед на 60-тия ден е установена липса на остатъчни парези.

Оценка на ефективността на системата за надзор за ОВП

Пълнота на съобщаването: 100% от седмичната сигнална информация е навременна;

Чувствителност на системата: съобщени 2 случая на ОВП, при наблюдавано население в областта от 15 473 души (минимално ниво 1 случай на 100 хил. души);

Пълнота на проучване на случаите: случаите са проучени до 48-мия час, изпратени са по 2 фекални проби, взети в два последователни дни, съхранявани и транспортирани правилно, не са доказани ентеровируси;

Пълнота на проследяването: на двете деца е извършен проследяващ преглед на 60-тия ден. Случаите са въведени в веб базираната информационна система за надзор на ОВП.

IV.ДЕЙНОСТ ПО ПАРАЗИТОЛОГИЧНИЯ КОНТРОЛ

И през 2022г. съществуващите кадрови проблеми, свързани с липсата на специалисти по медицинска паразитология, затрудниха дейността по профилактиката и лечението на паразитозите в област Силистра. В РЗИ-Силистра липсва паразитолог, а дейността по надзора на паразитологичните заболявания е затруднена. Поради липсата на амбулатория за специализирана медицинска помощ по медицинска паразитология консултативната медицинска дейност също е затруднена. Това налага консултациите, свързани с диспансеризацията на лицата с ехинококоза и химиопрофилактиката на заминаващи в маларични страни да се извършва от ОПЛ или паразитолози от съседни области. В цялата област работи един паразитолог (пенсионер), в състава на СМДЛ „Цибиллаб-Силистра“.

През 2022г. беше планиран и извършен противопаразитологичен лабораторен контрол в детски колективи в общ. Силистра и общ. Тутракан, като беше сключен граждански договор с лаборант, който има необходимата квалификация за диагностика на ентеробиоза чрез перианален отпечатък.

Оперативно-контролна дейност

През 2022 г. са извършени 93 проверки по противопаразитологичния контрол в лечебни и детски заведения, осъществени са лабораторни проверки на деца от организирани колективи на 15 детски заведения в две общини (Силистра и Тутракан).

На 3-те болнични заведения в областта са извършени тримесечни проверки в хирургичните отделения, във връзка със съобщаването на оперираните от ехинококоза пациенти. Единствено МБАЛ-Силистра има сключен договор с паразитолог, но само за консултиране на пациенти с ехинококоза, поради което болницата не работи по пътека за лечение на болни от малария и други паразитози. През 2022г. в МБАЛ-Силистра няма оперирани пациенти с ехинококоза.

Лабораторна дейност

През 2022г. в лабораторията на РЗИ-Силистра са извършвани 977 профилактични изследвания по плановия противопаразитологичен контрол на 951 деца, установени са 26 (2,7%) положителни резултата за Ентеробиус вермикуларис.

Обобщената справка по Наредба № 5 за местните паразитози, за извършените изследвания е представена в следващата таблица, сравнително за 2021 и 2022г.:

Паразитози	РЗИ-Силистра			СМДЛ-Силистра			ОБЩО		
	Брой изсл. лица	пол/+	%	Брой изсл. лица	пол/+	%	Брой изсл. лица	пол/+	%
Ентеробиоза	951	26	2,7	11350	111	0,9	12301	137	1,1
Ламблиоза	0	0		6003	0		6003	0	
Бластоцистоза	0	0		262	2	0,8	262	2	0,8

Аскаридоза	0	0		6398	0		6398	0	
Трихоцефалоза	0	0		6398	0		6398	0	
Хименолипедоза	0	0		6398	0		6398	0	
Тениидози	0	0		6003	0		6003	0	
Амебиаза	0	0		6003	0		6003	0	
Фасциолоза	0	0		6398	0		6398	0	
Ехинококоза	0	0		0	0		0	0	
Трихинелоза	0	0		0	0		0		
Токсоплазмоза	0	0		0	0				
Трихомоназа	0	0		0	0		0	0	
Паразитози	РЗИ-Силистра			СМДЛ-Силистра			ОБЩО		
2021 год.	Брой изсл. лица	пол/+	%	Брой изсл. лица	пол/+	%	Брой изсл. лица	пол/+	%
Ентеробиоза	0	0		5046	61	1,2	5046	61	
Ламблиоза	0	0		4626	0		4626	0	
Аскаридоза	0	0		4626	0		4626	0	
Трихоцефалоза	0	0		4626	0		4626	0	
Хименолипедоза	0	0		4626	0		4626	0	
Тениидози	0	0		4626	0		4626	0	
Амебиаза	0	0		4626	0		4626	0	
Фасциолоза	0	0		4626	0		4626	0	
Ехинококоза	0	0		3	1	33,3	3	1	33,3
Трихинелоза	0	0		0	0		0	0	
Токсоплазмоза	0	0		0	0		0	0	
Трихомоназа	0	0		0	0		0	0	

Местни паразитози

Контактни паразитози

- **Ентеробиоза** – през 2022г. по надзора на РЗИ-Силистра е извършен противопаразитологичен лабораторен контрол на организирани детски колективи в 15 детски заведения. Проведени са 977 изследвания на перианални проби на 951 деца, установени са 26 положителни на Ентеробиус вермикуларис. На личните лекари на опаразитените деца са връчени предписания за лечение на тях и цялото семейство и извършване на контролни изследвания на 10-тия и 20-тия ден. В РЗИ-Силистра са изследвани 26 контролни проби., от които 25 отрицателни и 1 положителна с последващо повторно лечение.

Паразитологични изследвания са извършени и в СМДЛ „Цибалаб“ гр. Силистра, която има договор с РЗОК по пакет „Медицински паразитология“. Изследвани са 11350 лица, установени са 111 (0,9%) положителни резултата за Ентеробиус вермикуларис.

- **Ламблиоза** – през 2022г. в РЗИ-Силистра не са извършени изследвания. В СМДЛ „Цибалаб“ са извършени изследвания на 6003 лица, не са установени положителни резултати. От СМДЛ „Здраве -99“ гр. Русе са съобщени три случая на Ламблиоза – две деца от едно семейство от с. Нова Черна и мъж на 51г. от гр. Тутракан. Децата са изследвани по повод болка в корема, проведено е лечение с последващо контролно изследване, което показва отрицателен резултат. Мъжът е изследван по повод здравна книжка, проведено лечение на него и контактните, последвано от контролно изследване.
- **Бластоцистоза** – регистрирани са два случая на заболяването, изследвани в СМДЛ „Цибалаб“ гр. Силистра. Заразените са от едно семейство (баща и дъщеря). Изследвани са като контактни на майката, диагностицирана с Бластоцистоза в гр. Варна. Предстои лечение и контролни изследвания.

Геохелминтози /аскаридоза, трихоцефалоза/

- **Аскаридоза** – Съобщен е един случай на заразен с *Ascaris lumbricoides*. Касае се за жена, на 80 г. с оплаквания от тежест в гърдите, няколко дни преди изследването извадила „глистче“ от гърлото. Консумирала от градината неизмити плодове и зеленчуци. Проведено лечение и контролно изследване от личния лекар, няма контактни в семейството, живее сама.
- **Трихоцефалоза** – изследвани са 6398 лица, няма положителни резултати. Няма съобщени случаи от други лаборатории.

Хелминтозоозни (Ехинококоза, Трихинелоза, Тениидози)

- **Ехинококоза** – през 2022 г. са регистрирани 2 потвърдени случая на ехинококоза на черен дроб, съобщени от УМБАЛ „Св. Марина“ гр. Варна, оперирани в същото лечебно заведение. Заболяемостта е 1,90/100 хил., за сравнение през 2021г. тя е 1,87/100 хил. Най-висока заболяемост от ехинококоза в областта е регистрирана през 2008 г. - 16 на 100 хил. (21 случая).

Двата случая на ехинококоза през 2022г. са при лица от общините Алфатар и Дулово.

Няма починали от ехинококоза.

По силата на наредбата за профилактичните прегледи и диспансеризацията, задължение на личния лекар е в продължение на 5 год. да извършва диспансерно наблюдение на оперираните от ехинококоза пациенти. По време на диспансерното наблюдение личният лекар извършва общ клиничен преглед и консултация със специалист в зависимост от локализацията на заболяването. Необходима е и консултация с паразитолог, която се затруднява, поради липсата на такъв специалист в областта, който да има сключен договор с НЗОК. Пациентите се насочват за консултация с паразитолог в други области – Варна, Шумен, Русе.

Няма изследвани за Ехинококоза в лабораториите в област Силистра.

- **Трихинелоза** - няма регистрирани случаи през 2022 г.
- **Тениидози (Тениаринхоза и Тениоза)** – няма съобщени случаи.

Внасяни паразитози

- **Малария** – няма съобщени случаи.

V. ДЕЙНОСТИ ПО НАЦИОНАЛНИ ПРОГРАМИ

1. Национална програма за превенция и контрол на туберкулозата в РБългария (2021-2025г.)

И през 2022г. проследявахме огнищата на туберкулоза и извършвахме епидемиологични проучвания на заболелите, при необходимост съдействаме чрез ОПЛ за насочване на контактните за консултация със специалист пневмо-фтизиатър и преценка на необходимостта от провеждане на химиопрофилактика.

Активно проследяваме обхвата на контактните на болни с активна форма на белодробна туберкулоза. Всяко тримесечие извършваме проверки в ПФО към МБАЛ-Силистра за проведената химиопрофилактика на контактните на туберкулоза, за обхвата с консултативна и диагностична дейност на контактните от I-ви и II-ред в огнищата и наличие на деца с хиперергични проби Манту, подлежащи по задължителния имунизационен календар на реваксинация срещу туберкулоза.

Проверките установиха, че се водят журналите за болни от туберкулоза и техните контактни, като се попълват карти за проведената химиопрофилактика. Изготвят се тримесечни отчети за дейността по контрол на туберкулозата и за проведената химиопрофилактика с Изониазид. Случаите се регистрират в специализираната електронна информационна система за регистриране на пациенти с туберкулоза, суспектни и контактни лица.

През 2022г. заболяемостта от туберкулоза е по-ниска от предходната година (11,44/100 хил. срещу 14,97/100 хил. за 2021г.). За сравнение средната за страната е 7,85/100 хил. От регистрираните 12 болни, 10 са с активна форма на туберкулоза на бял дроб и 2 с туберкулозен плеврит. В края на годината 2 от случаите са определени като вероятни и 10 са потвърдени след получени резултати от културелно изследване. Починал е един болен на 34г. с диагноза Инфилтративна пневмония на белия дроб в разпад и разсейване.

През 2022г. са установени 6 контактни от първи ред на болни от туберкулоза, на 2 от които е извършена проба Манту, показала е нормергична реакция. Назначена е химиопрофилактика с Изонид на 1 контактен. На 6 лица със съмнение за ЛТБИ също е назначена химиопрофилактика. За общо 7 лица на химиопрофилактика са изразходвани 21 опаковки Изонд по 100 тб. В началото на 2022г. са налични 22 опаковки, получени през периода са 300, налични в края на периода са 301 опаковки по 100 тб. за профилактика.

По задължителния имунизационен календар през периода не са отчетени хиперергични реакции след извършена проба на Манту преди ваксинация срещу туберкулоза.

През периода 20-27 юни 2022г. ПФО-Силистра взе участие в инициативата „Седмица на отворените врати“ в изпълнение на Националната програма за превенция и контрол на туберкулозата в България (2021-2025г.). В тази връзка са консултирани и прегледани 57 лица, които са изследвани с туберкулинов тест на Манту. Установено е едно лице с латентна туберкулозна инфекция, което подлежи на химиопрофилактика. Повторна кампания за скрининг на риска от туберкулоза беше проведена в периода 19-23 септември на 2022г. отново в ПФО на МБАЛ-Силистра. Консултирани и прегледани са 128 лица, изследвани с туберкулинов кожен тест (ТКТ) на Манту - 29 лица и установено 1 лице с ЛТИ, подлежащо на химиопрофилактика.

През 2022г. са изследвани 7 болни от туберкулоза за ХИВ по Националната програма за профилактика и контрол на СПИН. Не са установени положителни резултати.

2. Национална програма за профилактика и контрол на ХИВ/СПИН и СПИ (2021-2025г.)

И през 2022г. бяха проведени традиционните анти СПИН кампании. По повод Световния ден на жертвите от СПИН през месец май 2022г. бяха проведени дни на отворени врати за безплатно и анонимно изследване и консултиране на желаещи да узнаят своя ХИВ статус - 12 лица. Подобна кампания беше проведена и в периода 22-26 август, когато изследване пожелаха 26 лица. През лятната анти СПИН кампания, съвместно с доброволци от БЧК, бяха разпространени здравно-образователни материали.

По повод 1 декември- Световен ден за борба със СПИН, бяха показани филми, проведени срещи и разпространени образователни материали и предпазни средства.

Ежемесечно обобщаваме информацията по прил. 10 от Наредба № 47. В тази връзка за 2022г. МДЛ от областта са отчетели общо 425 изследвания за ХИВ. От тях 196 (46%) са на бременни, 91 (21%) на хемодиализирани, с диференциално-диагностична цел са изследвани 8 (2%), а 130 (30%) са изследвани по други причини – за документ или по желание. Установен е 1 положителен резултат от изследване по ELISA , изпратена проба за изследване в НРЛ, където резултатът е потвърден.

Поради липса на кадрови ресурс микробиологична лаборатория към РЗИ-Силистра не извършва серологични изследвания, в т.ч. за ХИВ. През годината са събрани и изпратени за изследване в РЗИ-Добрич 36 серума на пациенти от трите болници в областта за изследване за ХИВ по ELISA по националната програма. Извършени са изследвания и на 65 серумни проби на персонал и пациенти на отделението по хемодиализа в МБАЛ-Силистра. Няма положителни за ХИВ резултати.

През 2022г. от НРЛ по ХИВ на НЦЗПБ-София са съобщени 3 потвърдени случая на ХИВ инфекция (2 мъже на 21 и 28г.и жена на 46г.).

Води се регистър на сексуално-предаваните инфекции. Ежемесечно съобщаваме случаите на СПИ в област Силистра. През 2022г. в област Силистра е регистриран един болен със сифилис със симптоматика и генитална локализация, потвърден с ТПХА.

3.Национална програма за първична профилактика на рака на маточната шийка в РБългария.(2021-2024г.)

През 2022г. се наблюдава слаб интерес към първичната профилактика на РМШ, въпреки че в началото на учебната година бяха изготвени и изпратени чрез училищните ръководства писма-покани до родителите на подлежащите момичета, да се възползват от безплатната имунизация.

От 539 момичета навършващи 12 год. възраст през 2022г., в програмата са включени едва 47 момичета на 12 год. възраст (9%). От старта на програмата през 2012 г. до сега от общо 5846 подлежащи момичета на 12г., 1539 (26%) са се включили в програмата с извършен 1-ви прием. От 544 подлежащи на 13г. с първи прием на ваксината са 21 момичета (4%). От 2022г. е разширен кръгът на целевата група, като са включени момичета на възраст от 10г. до 13г. През 2022г. с първи прием са имунизирани и 11 момичета в други възрасти.

С отпуснатите по програмата средства беше изготвена папка с материали по националната програма, включващи медико-социалната значимост на РМШ, ваксини срещу РМШ, имунизационен обхват. Материалите бяха разпространени на ОПЛ от областта и на здравните специалисти в детски и учебни заведения. Беше проведена среща с медиаторите от общините и специалистите от здравните кабинети в училища и детски заведения от област Силистра, където обяснихме важната обществена значимост на програмата и необходимостта от разясняване сред общността и целевата група на важноста от имунопрофилактика на заболяването.

4.Национална програма за подобряване на ваксинапрофилактиката на сезонния грип 2019-2022г.

И през 2022г. продължи ваксинацията по Националната програма за подобряване на ваксина-профилактиката на сезонния грип. През годината са отчетени 3065 лица, имунизирани срещу грип по Националната програма и 221 извън програмата. Броят на лицата навършили 65г. в област Силистра, които са целевата група за ваксинация по Националната програма са около 26 000. Отчетените резултати показват, че са обхванати около 12% от населението в тази възрастова група.

С отпуснатите средства по програмата беше изготвена папка с материали по националната програма, включващи значението на проблема Грип, анализ на ситуацията в България, противогрипни ваксини, целева група за имунизации, повишаване на имунизационния обхват.

Материалите бяха разпространени на ОПЛ от областта и на здравните специалисти в детски и учебни заведения.

5. Национална програма за елиминация на морбили и рубеола 2019-2022г.

И през 2022г. не беше постигнат задоволителен имунизационен обхват срещу морбили. Със средствата по програмата бяха изготвени и разпространени два вида брошури за морбили и рубеола.

Беше изготвена папка с материали по националната програма, включващи проблемите по заболяемостта от морбили и рубеола в България и Европа, развитие на имунизационната програма, развитие на епидемичния процес, лабораторна диагностика на морбили и рубеола. Материалите бяха разпространени на ОПЛ от областта и на здравните специалисти в детски и учебни заведения.

Проведохме срещи с медиаторите и здравните специалисти от детски и учебни заведения в областта като обяснихме рисковете от понижения имунизационен обхват на подлежащите на ваксинация контингенти и опасността от възникването на нови взривове от морбили и рубеола, както и необходимостта да се работи активно за повишаване на имунизационния обхват.

През 2022г. получихме резултатите от Националното сероепидемиологично проучване за ниво на колективен имунитет спрямо морбили и рубеола, проведено през 2021г. От изпратени 111 серумни проби, 98 (88%) са анти-морбили IgG положителни, 9 са анти-морбили IgG отрицателни и 4 са анти-морбили IgG гранични. По отношение на имунитета спрямо рубеола 103 (93%) са анти-рубеола IgG положителни, 7 анти-рубеола IgG отрицателни и 1 анти-рубеола IgG гранично. Това показва наличие на добър имунитет срещу морбили и рубеола, за населението, подбрано на случаен принцип, обект на сероепидемиологичното проучване за ниво на колективен имунитет.

VI. АНАЛИЗ НА ИМУНИЗАЦИОННИЯ ОБХВАТ

В началото на 2022г. дейността по имунопрофилактика в област Силистра се реализира в условията на повишена заболеваемост от COVID-19. Особено голям беше броят на заболелите през месеците януари, февруари и март, последва понижение през месец юни 2022г. и до края на годината с различни колебания заболяемостта задържа сравнително ниски стойности. Това оказва влияние на имунизационния обхват на подлежащите контингенти по задължителния имунизационен календар, който през първото полугодие на годината показва незадоволителен резултат. Въпреки завишения контрол от страна на инспекторите от ДНЗБ през второ полугодие, имунизационният обхват при повечето ваксинални приеми достигна същите или малко по-добри стойности в сравнение с предходната година, но беше неудовлетворителен, с изключение на имунизациите на новородените в родилните отделения.

Като причини за понижения имунизационен обхват през последните години в условия на COVID-19 могат да бъдат изтъкнати следните обстоятелства:

1. Натрупани контингенти с отложени приеми от предходни години във връзка с Ковид-пандемията, обявеното извънредно положение и намаления обем на профилактични дейности.
2. Страх на родителите от заразяване на техните деца с COVID-19 при посещения в амбулаториите на ОПЛ във връзка с имунопрофилактика.
3. Понижен контрол от страна на РЗИ върху дейността на ОПЛ по имунопрофилактика. Както през предходните две години и в началото на 2022г. контролът върху дейността по имунопрофилактиката от страна на РЗИ беше занижен, поради кадрови недостиг на инспектори, извънредна по обем и срочност ангажираност в изпълнение на ПЕМ в огнищата от КОВИД-19, ежедневно обслужване на склада за ваксини и консумативи за тяхното прилагане.
4. Коментарите по медиите относно ваксинацията срещу COVID-19, разнопосочните мнения, изразени от лекари и специалисти в областта на вирусологията и микробиологията, създадоха недоверие от страна на хората по отношение на имунопрофилактиката изобщо.

Предприети действия за подобряване на имунизационния обхват през 2022г.

След отчитане на дейността по имунопрофилактиката през 1-во тримесечие на 2022г. и констатиран незадоволителен обхват, с предписание №ЗП-02-254/18.05.2022г. изискахме от ОПЛ пропуснатите имунизации и реимунизации в условията на КОВИД пандемията да се проведат при първа възможност, съобразно възрастта на лицето и прилаганите към момента биопродукти, при необходимост да се извършва предварителна консултация с инспектор от Д „НЗБ“. Подлежащите реимунизации на децата в училищна възраст да се извършват равномерно през цялата година, без да се чака навършване на съответната възраст. Да се спазват стриктно изискванията при отлагане на ваксинация по медицински противопоказания – до 3 мес. по решение на личния лекар и представяне пред областна комисия за отлагане от имунизации за по-дълъг период от време. Подлежащите на ваксинация лица да се уведомяват за вида и датата на поредната имунизация по начин, който може да се удостовери.

През 2022г. инспекторите в Д „НЗБ“ са извършили 66 проверки по имунопрофилактиката в амбулаториите на ОПЛ в областта. Оказана е методична помощ на 5 ОПЛ във връзка с новоразкрити амбулатории или с голяма детска пациентска листа. Освен връчените типови предписания, на 9 от личните лекари с по-голям брой деца с изоставащи имунизации, са връчени предписания, с които е изискано поименно определяне и своевременното обхващане на 237 деца с изоставащи приеми. При последващите проверки за изпълнение на предписанията беше установено, че от тях са обхванати 100 деца с различни ваксини. Останалите не са ваксинирани поради продължително или постоянно пребиваване в чужбина, отлагане по медицински причини или карантина, отказ и др.

Ниският имунизационен обхват и издаването на служебни бележки на родители за Дирекция „Социално подпомагане“ във връзка с отпускане на месечни добавки за деца, беше тема и на тематичната проверка, която извършихме. Бяха проверени 48 амбулатории на ОПЛ. В някои случаи дори издаването на служебна бележка за месечните добавки за децата не представлява достатъчен стимул за родителите за провеждане на имунизациите. Самите бележки се издават с изходящ номер, генериран от медицинския софтуер, с които ОПЛ работят, не се регистрират в отделен журнал. При проверка на случаен принцип дали на деца с непълен за възрастта имунизационен статус и непроведен профилактичен преглед са издавани служебни бележки, такива не бяха установени.

Като една от причините за липсата на значително повишаване на имунизационния обхват през 2022г. може да се посочи обстоятелството по прехвърлянето на голям брой пациенти от един лекар при друг, което се наложи поради прекратяване на дейност от 2 АПМП-ИП и регистриране на 2 нови. Една от новорегистрираните амбулатории за първична медицинска помощ, която стартира дейност през м.юни 2022г. (д-р Каракаш) заяви заличаване, считано от 01.01.2023г. Времето, необходимо за установяване на имунизационния статус на децата след избор на нов личен лекар чрез информация от РЗОК или медицинската документация на лицето е продължително, особено когато се отнася за по-голям брой деца. Докато се установи имунизационния статус и се определят подлежащите на имунизации се натрупва нова група деца с изоставащи приеми на различни ваксини. Процесът би могъл да се ускори, ако ОПЛ можеха за извлекат необходимите данни от НЗИС.

През годината са съставени 2 АУАН за нарушения, свързани с имунопрофилактиката.

През 2022г. създадохме организация за отпускане на ваксини месечно и въведохме изискването в края на всеки месец ОПЛ да попълват и изпращат по електронна поща в ДНЗБ в табличен вид информация за налични количества ваксини по видове с партиден номер и срок на годност, както и необходимите количества за следващия месец. Това позволи по-добър контрол за използването на ваксините и преразпределението им при необходимост.

На ОПЛ беше предоставено актуализирано указание, относно организацията и провеждането на специфична имунопрофилактика срещу туберкулоза. С писмо до директора на МБАЛ-Силистра беше напомнено за необходимостта от извършване на обучение на изпълнителите от извънболничната първична медицинска помощ по спазване

на техниката на извършване на проба Манту и БЦЖ-ваксинация, в изпълнение на чл.15,ал.4 от Наредба №15/2005г. за имунизациите в РБългария, което следва да бъде осъществявано в ПФО към МБАЛСилистра.

Отчет по изпълнение на писма №№ 16-00-31/15.03.2022г., 16-00-82/16.09.2022г. и 16-00-82/14.10.2022г., с действия за повишаване на имунизационния обхват

Във връзка с писмо №16-00-31/15.03.2022г. за изготвяне на индивидуален имунизационен план на деца от Украйна, създадохме организация за издирване на децата, пристигнали от Украйна и уточняване на имунизационния им статус. В тази връзка бяха консултирани 11 деца. За 4 деца с неизвестен имунизационен статус връчихме предписания на личните лекари за извършване на необходимите приеми. След тяхното осъществяване издадохме становище за изпълнение на изискванията за посещение в организиран колектив. За останалите бяха предоставени документи за редовен имунизационен статус.

След писмо на МЗ №16-00-82/16.09.2022г. за постигнат незадоволителен имунизационен обхват на национално ниво, връчихме предписание №ЗП-02-310/23.09.2022г. на ОПЛ, с което изискахме да се извърши преглед на имунизационния статус на децата до 12 год. възраст и да се изпрати в РЗИ-Силистра списък на децата от пациентската листа с отложени имунизации срещу дифтерия, тетанус, коклюш, полиомиелит и морбили, паротит, рубеола през предходната година. Предписахме децата с изоставащи имунизации срещу дифтерия, тетанус, коклюш, полиомиелит и морбили, паротит, рубеола да се обхващат приоритетно.

Във връзка с писмо на МЗ №16-00-82/14.10.2022г. изготвихме писмо № 03-520-2/19.10.2022г. до ОПЛ, с което ги информираме за влошената епидемиологична обстановка по отношение на дифтерия и за необходимостта да обхващат децата над 7 г. възраст и възрастните с пропуски в имунизационния статус по отношение на Бустрикс и ТД.

Дейността по ваксинация на децата с пропуснати имунизации и реимунизации през предходните години показва незадоволителен резултат. От изготвените отчети на ОПЛ по обхват на деца с изоставащи приеми се оказва, че при 72 подлежащи на Хексацима са извършени 28 приема, от 50 подлежащи на Пентаксим са обхванати 14, родителите на 1 дете са отказали имунизация, останалите не се явили, от 70 деца подлежащи на Тетраксим са обхванати 14, родителите на едно дете са отказали реимунизация, останалите не се явили, от 80 (28 на 13 мес. и 52 на 12г.) деца с изоставащи приеми на МПР са обхванати 33 (14 на 13 мес. и 19 на 12г.), родителите на едно дете са отказали имунизация, останалите не се явили. От 57 деца на 12г. с пропуснат прием на Бустрикс са обхванати 20, останалите не се явили.

Част от децата с нередовни приеми са временно или трайно пребиваващи в чужбина.

Съществена част от дейността по имунопрофилактиката през периода бяха и имунизациите срещу COVID-19 във временните имунизационни пунктове (ВИП) в областта (5 на брой: РЗИ-Силистра, ДКЦ-Силистра и в трите болници (МБАЛ-Силистра, Тутракан, Дулово). В началото на 2022г. функционираха всички ВИП, но в края на м.май 2022г. след решение на УС на НЗОК и подписване на промени в НРД, ВИП в лечебните заведения преустановиха работа, поради спряно заплащане на дейността им. Въпреки възстановеното заплащане на ВИП към болниците, на този етап основно работи Имунизационния кабинет на РЗИ-Силистра, обслужван от външни изпълнители (лекар и мед. сестра), поради недостига на медицински кадри в РЗИ-Силистра.

По НРД имунизации срещу COVID-19 извършват и част от личните лекари, но от регистрираните в областта 50 ОПЛ, различно по обем участие вземат около 2/3 от тях. През последните месеци на годината интересът към ваксинация срещу COVID-19 е изключително слаб, основно се прилагат бустер дози от адаптираната ваксина.

Към 31.12.2022г. в област Силистра със завършена ваксинационна схема срещу COVID-19 са 25113 лица (28% от възрастното население на областта). Извършени са общо 56934 дози, от тях 11840 бустер, в т.ч. 763 с адаптирана ваксина.

С разширяването на възрастовия обхват на приложение на ваксината срещу COVID-19 Comirnaty (извършена промяна на КХП на 06.12.2021г.), като подлежащи на ваксината бяха

включени и децата във възрастовата група от 5 до 11год. През 2021г. във възрастовата група 5-11г. са обхванати 6 деца с педиатрична ваксина Comirnaty, а през 2022г. са имунизирани още 18 деца от тази възрастова група. Всички са със завършена двудозова схема. На 3 деца бяха извършени реимунизации с бустер доза.

Движението на биопродуктите (заприходяване, отпускане на ЛЗ, отчетност) се осъществява чрез ПП „Отчитане движението на биопродуктите”, която използваме от 2008г. и се поддържа от „Информационно осигуряване“-Плевен. В края на всеки месец се засичат количествата биопродукти налични в склада на РЗИ и се сравняват с разпечатката от програмата за документална наличност. Така се осъществява контрол в края на всеки месец, а при нужда такъв е възможен да се извърши във всеки един момент.

Количествата получена и изразходвана ваксина, както и остатъка в края на отчетния период се проследява индивидуално за всеки ОПЛ, като тази информация е част от досието му по имунопрофилактика.

Осигуряване на хладилно съхранение и транспорт на биопродуктите

В лекарските практики за първична медицинска помощ са създадени условия за хладилно съхранение и транспорт на биопродуктите. ОПЛ получават ваксини от РЗИ само при наличие на хладилна чанта.

Хладилниците за съхранение на ваксина в проверените амбулатории са снабдени с термометри и се води ежедневен контрол на температурата им, която се регистрира в обособени дневници, обект на проверка при всяко посещение на инспекторите.

Биопродуктите в склада на РЗИ-Силистра се съхраняват в плюсова хладилна камера, разположена в сутерена на сградата с вместимост 10 м³. През 2018г. беше извършен основен ремонт на помещението, като камерата беше подсигурана с 2 агрегата с последователно включване в режим на работа, с което се намалява риска от аварии и нарушаване на температурния режим на съхранение на ваксините. В края на 2019г. беше закупен и дизелов агрегат с автоматичен превключвател за автономно ел.захранване на хладилната камера, с цел гарантиране на температурния режим. Така камерата е подсигурана с 2 агрегата за охлаждане и генератор за ток. Ежемесечно се извършва профилактика на агрегатите. През годината беше извършено пробно превключване след симулация за липса на ток. Агрегатът се превключи автоматично, на първата минута. Към агрегата за ел.захранване е включен и фризера на ултраниска температура, в който се съхранява Comirnaty.

Хладилната камера е свързана към вътрешната интернет мрежа за наблюдение режима на работа, като чрез мобилно приложение се осъществява дистанционно проследяване на температурния режим. В изготвената „Работна инструкция за движението и съхранението на биопродуктите в РЗИ-Силистра“ е описан начинът на контрол. В работни дни – температурата се отчита и регистрира най-малко три пъти дневно, а в почивни и празнични дни – 6кратно. През почивните дни отчитането на температурния режим на хладилните съоръжения се осъществява чрез мобилното приложение. Отчетените стойности се вписват в заведен за целта дневник. Изготвен е план за действие при аварийна ситуация, свързана с хладилната техника и ел.захранването. При евентуална авария на хладилната камера са налични допълнителни хладилници и хладилни витрини, които могат да се използват за преместване на количествата ваксини. РЗИ-Силистра има договор с фирма за извънгаранционно поддържане на хладилната камера. Ежемесечно се извършват и документирант проверки от хладилен специалист, който е поел по договор ангажимент да реагира на извънредни заявки за ремонт.

Във връзка със съхранение на ваксината срещу COVID-19 Comirnaty беше осигурен фризер на ултра ниска температура от -60 до -90⁰С. Фризерът е свързан с 24 часово СОД наблюдение на температурния режим, организация за съобщаване на определени със заповед служители в РЗИ и ред за реакция от тяхна страна.

За намиране на резервни варианти за съхранение на ваксина при ултраниски температури, при евентуален технически проблем с фризера, беше направено проучване за наличие на аналогична техника чрез РДПБЗН-Силистра, МБАЛ-Силистра, месопереработвателни предприятия. Не се установиха такива наличности. Това прави невъзможно алтернативно

решение при възникване на авария на фризера. Не разполагаме със специални контейнери за транспортиране на ваксини при ултраниски температури, нито със сух лед. Фирмите производители на сух лед искат предварителна заявка. Очевидно е необходима организация на национално ниво за действие при инцидент с фризера за съхранение на ваксини при ултраниски температури, с определяне на начин и място за транспортиране на ваксината. Другият вариант за изход е да се премине към ваксини срещу Ковид-19, които не изискват ултраниски температури за съхранение, а са устойчиви по-дълго време на $+2^{\circ}$ - $+8^{\circ}\text{C}$. Ваксината на Модерна и на Янсен получаваме текущо от склада на БулБио-НЦЗПБ, според нуждите на лечебните заведения, като ги използваме в регламентирания срок. През периода не са възниквали аварии на хладилната техника в РЗИ и не е допускан брак на ваксини, поради неправилно съхранение.

РЗИ-Силистра не разполага със специализиран хладилен транспорт за пренос на ваксини. Транспортирането на ваксини от склада на МЗ се осъществява с леки автомобили, собственост на инспекцията. Биопродуктите се транспортират в хладилни контейнери и чанти, обезпечени с охладители. По договор с МЗ част от ваксините получаваме от фирмата-производител, транспортирането се осъществява с хладилни камиони, температурата се отчита в момента на получаването и се регистрира върху приемно-предавателния протокол.

Дейност на областната комисия за отлагане на имунизации по медицински противопоказания

Поради възникнали кадрови промени, през 2022г. е актуализирана заповедта за състава на областната специализирана комисия за отлагане от имунизации по медицински противопоказания. След разглеждане на медицинската документация се попълва протокол, съдържащ решението на комисията и мотивите за него. Протоколът се изпраща на личния лекар на детето и на родителите.

През 2022г. комисията проведе 5 заседания, разгледани са 13 случая, от които 10 деца са освободени за определен период от време по следните причини:

- дете на 8г. с Дг. Тетралогия на Фало, стеноза на изхода на дясна камера, с-м на Корнелия де Ланге, неимунизирано. Освободено е от подлежащите имунизации до извършване на оперативната корекция и компенсиране на състоянието;
- дете на 1г. с Апластична анемия, неимунизирано, освобождава се от подлежащите имунизации до компенсиране на състоянието;
- дете на 1г. с Епилепсия и симптоматичен Уест-синдром, неимунизирано, освобождава се от имунизации за 1 год. до постигане на ремисия;
- дете на 1г. с Гранд мал припадъци с неуточнен характер и междукамерен септален дефект, освобождава се от подлежащите имунизации (реимунизация Пентаксим) за срок от 1 г. до последваща консултация с лекуващия специалист и след становище от кардиохирургично обсъждане;
- дете на 13г. с Ювенилен полиартрит, освобождава се от реимунизация с ММР за 1 год. до постигане на ремисия и прекратяване на кортикостероидната терапия;
- дете на 12г. с Аутизъм и алергия към яйца, освобождава се от реимунизация с ММР.
- дете на 2г. с Ювенилен артрит се освобождава от ММР и реимунизация с Пентаксим до постигане на ремисия и прекратяване на кортикостероидната терапия.
- дете на 12г. с Псориазис вулгарис се освобождава за 1 год. от реимунизация срещу морбили, паротит, рубеола.
- дете на 1 г. без извършени имунизации с междукамерен дефект и сърдечна недостатъчност, след проведена операция се освобождава за срок от 6 мес. от подлежащите имунизации до възстановяване на състоянието.
- дете на 6г. с Епилепсия се освобождава от подлежащите имунизации за 6 мес. по предложение на лекуващия специалист.

Сероепидемиологичен надзор над ваксинопредотвратимите заразни болести

Няма съобщени случаи на болни или съмнително болни от ваксинапредотвратими инфекции.

През 2021г. се проведе Национално сероепидемиологично проучване за ниво на колективен имунитет спрямо морбили и рубеола. По указания ред в писмо на МЗ № 16-00-4 от 12.01.2021г. създадохме необходимата организация за набиране на определените 111 серумни проби в периода януари-юни 2021г., от съответните възрастови групи.

През 2022г. получихме резултатите от проучването. От изпратени 111 серумни проби, 98 (88%) са анти-морбили IgG положителни, 9 са анти-морбили IgG отрицателни и 4 са анти-морбили IgG гранични. По отношение на имунитета спрямо рубеола 103 (93%) са анти-рубеола IgG положителни, 7 анти-рубеола IgG отрицателни и 1 анти-рубеола IgG гранично. Това показва наличие на добър имунитет срещу морбили и рубеола, за населението, подбрано на случаен принцип, обект на сероепидемиологичното проучване за ниво на колективен имунитет.

Дейност на Имунизационния кабинет в РЗИ

Имунизационният кабинет се обслужва от персонала на дирекция Надзор на заразните болести (1 лекар и 3 инсп. с образователна степен мед. фелдшер) по отношение на задължителните имунизации по имунизационен календар и някои препоръчителни ваксинации. Във връзка с ваксинапрофилактиката на КОВИД-19 се сформираха екипи от външни изпълнители (лекари и мед. сестри по граждански договори), както и от служители на РЗИ-Силистра, при необходимост.

През 2022г. в ИК на РЗИ-Силистра не са извършвани ваксинации по задължителния ИК, а само 8 имунизации срещу грип на граждани, с ваксина закупена от аптека. Основната дейност на ИК беше ваксинацията срещу КОВИД-19 от ВИП.

През 2022г. във ВИП на РЗИ-Силистра са извършени 591 първи приема с ваксини срещу Ковид-19, 861 втори приема и 2528 бустер дози. За целта са изразходвани 662 фл. Comirnaty, 77 фл. Janssen, 15 фл. Moderna и 5 фл. Comirnaty педиатрична.

Мониторинг на имунизациите

Изграждане и поддържане на база-данни за децата без личен лекар

От родилните отделения на трите МБАЛ в областта ежемесечно постъпва информация за новородените, като се формира регистър на новородените за съответната календарна година по месеци, вкл. с данни за извършените имунизации след раждане.

На тримесечие ОПЛ подават информация за новозаписани новородени, а от РЗОК-Силистра на тримесечие изискваме данни за избор на личен лекар за новородените, според пациентските листи на всички ОПЛ в област Силистра. При съпоставката на данните се получава извадка за новородени, за които не е осъществен избор на личен лекар. В тези случаи изискваме съдействие от общините, чрез ГРАО-регистъра, като уточняваме имена и ЕГН на новородените останали без избор на личен лекар в област Силистра. След последна обработка на тези данни реализираме комуникация с родителите, като им съдействаме за извършване на успешен избор на личен лекар или отправяме покана за имунизации в ИК на РЗИ-Силистра.

През първите две тримесечия на 2022г. бяха установени 47 деца от различни общини без данни за избран личен лекар. След получена информация от ГРАО-регистъра на общинските администрации се установи, че едно дете е починало, родителите на 2 деца са се преместили в друга област, където са избрали личен лекар за детето си, а родителите на 44 деца са осъществили избор. Тези проверки изискват време, тъй като новородените при изписване от РО нямат ЕГН, за да се направи проверка за личен лекар на сайта на НЗОК. Очакваме чрез НЗИС този проблем да намери своевременно решение.

Имунизационен обхват със задължителните ваксини

През 2022г. имунизационният обхват по задължителния ИК е следния:

1. Новородени

Обхватът с **БЦЖ и Енжерикс при новородените** през 2022 г. е съответно 98% и 99%. За 18 новородени липсват данни за извършена имунизация срещу туберкулоза - 9 поради медицински причини и 9 по други причини. С първи прием на Енжерикс не са обхванати 1 дете с хидронефроза и 10 по други причини. Необхванати по „други причини“ с БЦЖ и Енжерикс в РО са тези новородени, на които е извършено кръвопреливане или са с продължителен иктер и лекуващия лекар ги отлага от имунизации за периода на престой в отделението. Родителите се поканват на определена дата с детето в РО за контролен преглед и извършване на имунизациите, но не всички се явяват. Очевидно грижата се поема от ОПЛ и педиатъра от доболничната помощ. Следователно трябва да са обект на персонален контрол на ОПЛ от инспектора от ДНЗБ.

2. БЦЖ ваксина на учениците на 7 год. възраст

Туберкулинова проба на Манту е извършена на 78% от подлежащите на годишна база. През предходната 2021 година обхватът е бил 72%. Относителният дял на учениците с отрицателна реакция на проба Манту е 54%. Реимунизирани с БЦЖ са 99,72% от показаните отрицателна проба на Манту. Като основна причина за липса на проба Манту се посочва неявяване след покана и миграция.

3. Шесткомпонентна ваксина (срещу дифтерия, тетанус, коклюш, полиомиелит, хемофилус инфлуенце тип В и хепатит В)

Достигнат е обхват с първи прием 89%, с втори - 88%, и с трети - 83% от подлежащите. През предходната година обхватът е бил съответно 91%, 93% и 90%. Като основна причина за липса на имунизация се посочва липсата на ваксина (при 65% от необхванатите), неявяване след покана (22%), отсъствие от населеното място (11%).

Извършени са 28 приема на деца с пропуснати имунизации през предходни години.

4. Реимунизация с петкомпонентна ваксина е извършена на 82% от подлежащите за 2022г., срещу 79% за подлежащите през 2021г. Като основна причини са посочени: неявяване след покана (85%) и отсъствие от населеното място (12%).

На 14 деца с пропуснати имунизации през предходни години е извършена реимунизация.

5. Пневмококова ваксина (Синфлорикс)

С първи прием на **Синфлорикс** са обхванати 93% от подлежащите, а с втори - 89%. За същия период на 2021г. обхватът е съответно 93% и 90%. Реимунизацията със Синфлорикс е с обхват от 90% срещу 87% за 2021г. Посочените причините са: отсъствие от населеното място (59%), неявяване след покана (35%) и др.

6. Морбили, паротит, рубеола

На 13-мес. възраст са имунизирани 86% от подлежащите, а на 12год. възраст - 81%. През предходната година обхватът е бил съответно 87% и 73%. Причините са: отсъствие от населеното място (48%), неявяване (24%), липса на организация (17%).

На изоставащи от предходни години е извършена имунизация на 14 деца и реимунизация на 19 деца на 12 год. възраст.

7. 4-компонентна ваксина Тетраксим (срещу дифтерия, тетанус, коклюш, полиомиелит)

При реимунизацията с Тетраксим е постигнат обхват от 80% от подлежащите деца на 6 год. възраст, срещу 74% обхват през 2021г. Основните причини са: неявяване (43%), липса на организация (26%) и отсъствие от населеното място (26%).

Обхванати са 14 деца с изоставащи реимунизации от предходни години.

8. Реимунизация с Тдка е извършена на 80% от подлежащите деца на 12год. възраст срещу 73% за 2021г. Неимунизирани в 35% отсъстват от населеното място, в 34% не са се явили, в 22% не са организирани. Обхванати са 20 деца, изостанали от предходни години.

9. Тетанус и дифтерия

Обхватът с реимунизации срещу тетанус и дифтерия на подлежащите е както следва: 67% при 17 год., 17% при 25 год., 22% при 35год., 28% при 45 год., 32% при 55 год., 33% при 65 год., 32% при 75 год. и 27% при 85г+ . От необхванатите 40% не са се явили, 30% отсъстват от населеното място, 23% не са поканени.

При планирани за отчетния период общо 19 971 приема с различни ваксини, изпълнението е 65% (12969 приема), по причини от медицински характер не са извършени 28 (0,1%), поради отказ - 6 (0,03%) и по немедицински причини - 6966 (35%). За родителите, които са заявили отказ от имунизации на децата си са предоставени амбулаторни листи с диагноза по МКБ Z28. 2 с подпис на родителя.

Преобладаващите причини от немедицински характер са: „неявили се“ (41%), „миграция или отсъствие от нас. място“ (29%), „липса на организация“ (21%), „здравно неосигурени“ (6%), „липса на ваксина“ (2,3%), другите причини по-слабо застъпени.

Най-голям е броят на неизвършените приеми по немедицински причини сред подлежащите на ваксинация с ТД - 5519 (79%), МПР – 274 (3,9%), Хексацима – 249 (3,5%), ТДКа -208 (3%), БЦЖ- 206 (2,9%), Синфлорикс – 176 (2,5%), Енжерикс -10 (0,1%).

Целеви имунизации и реимунизации:

Постекспозиционна профилактика срещу бяс през 2022г.

Профилактика срещу бяс е извършена на 43 ухапани лица, като са използвани 110 дози ваксина Верораб. От години всички пациенти от областта се обслужват в един противобесен кабинет, към ИО на МБАЛ-Силистра. Работата му беше нарушена в началото на годината, предвид това, че ИО имаше основна ангажираност с лечение на болни с КОВИД-19, а кабинетът и недостигащият персонала са в същата сграда, с ограничен достъп.

През периода най-голям е отн. дял на имунизираните с 3 дози (22%), с 4 и 5 дози - по 2%, а 15 ухапани са с незавършена схема (получили са по 1 или 2 приема). На първия ден след ухапването са имунизирани 95% от ухапаните, останалите на 2-рия ден.

Препоръчителни имунизации и реимунизации през 2022г.:

- *Тетанус при нараняване* - приложени са общо 1246 дози ТТ след нараняване или ухапване, отчетени от всички лечебни заведения в областта (МБАЛ, ЦСМП, ОПЛ);
- *Срещу ротавирусни инфекции* – голяма част от лекарите, с новородени в пациентските листи, работят по Националната програма за контрол и лечение на Ротавирусните гастроентерити. През 2022г. 280 деца са получили 1-ви прием, а 235 деца 2-ри прием на двудозова ваксина срещу ротавирусни инфекции. Тридозова ваксина е приложена за: 1-ви прием на 112, за 2-ри прием на 93 и за 3-ти прием на 70 деца. При около 560 новородени за годината, оставащи в областта, 70% са включени в програмата (392).
- *Срещу човешки папиломен вирус* – от 539 момичета навършващи 12 год. възраст през 2022г., в програмата са включени едва 47 момичета на 12 год. възраст (9%). От старта на програмата през 2012 г. до сега от общо 5846 подлежащи момичета на 12г., 1539 (26%) са се включили в програмата с извършен 1-ви прием. От 544 подлежащи на 13г. с първи прием на ваксината са 21 момичета (4%). От 2022г. е разширен кръгът на целевата група, като са включени момичета на възраст от 10г. до 13г. През 2022г. с първи прием са имунизирани и 11 момичета в други възрасти. Наблюдава се слаб интерес към първичната профилактика на РМШ, въпреки че в началото на учебната година бяха изготвени и изпратени писма-покани до родителите, чрез училищните ръководства. Освен това беше проведено обучение на медицинските специалисти от здравните кабинети в детските и учебни заведения, предоставиха се материали по националните програми и указания по изпълнение на ваксинапрофилактиката срещу РМШ.
- *Срещу грип* – през 2022г. са отчетени 3065 лица, имунизирани срещу грип по Националната програма и 221 извън програмата. В област Силистра около 26000 е броя на лицата навършили 65г., които са целевата група за ваксинация по Националната

програма. Отчетените резултати показват, че са обхванати около 12% от населението в тази възрастова група. През 2022г. също имаше недостиг на противогрипна ваксина.

Отчет за получените и изразходвани биопродукти и консумативи

Освен чрез годишния план за подлежащите и необходимите биопродукти, който РЗИ изготвя на основание чл. 27, ал.1, т.1 от Наредба №15 за имунизациите в РБългария, планирането на ваксиналните продукти се актуализира всяко тримесечие, като се отчитат наличните количества ваксини в склада на РЗИ и в амбулаториите на ОПЛ. Стремешт е да се постигне оптимално съответствие между реалните нужди и планираните количества.

По прил. № 12 (по чл. 27 т. 14) от Наредба № 15 са показани количествата ваксини в началото на 2022г., планираните и получени количества през годината, раздадените на ЛЗ количества, отчетените изразходвани от тях и остатъка в склада на РЗИ към 31.12.2022г.

През 2022г. в РЗИ-Силистра са получени 17881 флакона Comirnaty (107286 дози). Поради изтекъл срок на годност са бракувани 3208 фл. (19248 дози), а към 31.12.2022г. са налични 4288 фл. (25728).

Получени са 44 фл. Moderna. Бракувани, поради изтекъл срок на съхранение в хладилни условия (+2⁰C-+8⁰C) са 7 фл. Получени за периода са 105 фл. ваксина на Janssen. Бракувани са 10 флакона.

През 2022г. в РЗИ и личните лекари са **бракувани** следните ваксини:

- 37 дози Verorab със срок на годност 28.02.22г., поради изтекъл срок на годност и поради временна липса на инфекционист в ИО на МБАЛ-Силистра, където се намира единствения Противобесен кабинет в областта. Бракуваната ваксина е от склада на РЗИ и върната от Противобесен кабинет;
- 76 дози MMR със срок на годност 31.01.2022г., поради изтекъл срок на годност и намалено потребление от ОПЛ през 1-во трим. на 2022г. (от склада на РЗИ и върнати от ОПЛ);
- 3 флакона RPD със срок 02.2022г., поради изтекъл срок на годност –(върнати от ОПЛ);
- 3 амп. VCG с годност до 07.2022г. и 31.10.2022г., поради изтекъл срок на годност (върнати от ОПЛ);
- 21 дози Boostrix до 30.03.2022г., поради изтекъл срок на годност (върнати от ОПЛ);
- 9 дози Pentaxim до 30.09.2022 и 31.01.2023г., поради изтекъл срок и неправилно съхранение (върнати от ОПЛ);
- 1 доза Sinflorix до 31.03.2025г., поради неправилно съхранение (върната от ОПЛ);
- 3208 флакон Comirnaty с различен срок на годност, поради изтекъл срок на годност;
- 7 флакон Moderna, поради изтекъл срок на съхранение при +2⁰C-+8⁰C;
- 10 флакона Janssen, поради изтекъл срок на съхранение при +2⁰C-+8⁰C.

В началото на 2022г. в склада на РЗИ е имало налични 18586 броя спринцовки от 1сс и 6741 от 2сс. Освен за ваксинациите по задължителния имунизационен календар, те бяха използвани за извършване на ваксинация срещу КОВИД-19. През годината са получени допълнителни количества от склада на МЗ. Към 31.12.2022г. в склада на РЗИ-Силистра са налични 39661 спринцовки от 1сс и 4134 спринцовки от 2 сс.

Със средства на РЗИ-Силистра са закупувани игли с малък обем за имунизации срещу Ковид-19, разтворител, плътни хартиени пликосе и други консумативи необходими за работата на ВИП и ОПЛ при извършване на имунизации срещу Ковид-19.

VII. НАСОКИ ЗА РАБОТА ПО ПРОТИВОЕПИДЕМИЧНИЯ КОНТРОЛ ПРЕЗ 2023г.

1. Повишаване на имунизационния обхват при плановите имунизации и реимунизации съгласно Имунизационния календар на страната. Акцент върху повишаване на имунизационния обхват с комбинирана ваксина срещу морбили, паротит, рубеола.
2. Епидемиологичен надзор над разпространението на Covid-19 (изолиране на болните, издирване и карантиниране на контактни, карантиниране на завърналите се от рискови зони, контрол върху спазване на противоепидемичните мерки на обществени места).

3. Надзор на заразни болести на дихателната система във връзка с увеличената им заболяемост.
4. Поддържане на ефективен епидемиологичен надзор, профилактика и контрол на останалите заразни болести и паразитозите.
5. Дейности по надзора на ОВП.
6. Изпълнение на задачи, произтичащи от национални и регионални програми по профилактиката, контрола и надзора на заразните болести.
7. Дейности, свързани с изпълнение на мероприятия по граничния здравен контрол на страната, за опазване от внос и разпространение на заразни болести;
8. Ефективен контрол на протиепидемичния режим в лечебните заведения, относно нозокомиалните инфекции, постекспозиционна профилактика, управление на отпадъците и контрол на качеството на дейностите по дезинфекция и стерилизация.

ДЕЙНОСТИ ПО ДЪРЖАВНИЯ ЗДРАВЕН КОНТРОЛ ПРЕЗ 2022г.

По Устройствен правилник Дирекция „Обществено здраве“ включва 15 щатни длъжности. Административната структура е организирана без отдели и обхваща дейностите по държавен здравен контрол и профилактика и промоция на здраве. Лабораторни дейности за химични изследвания не се извършват от 01.02.2019г., когато приключи срока за акредитация на ОК от вид А. Поради липса на лабораторни кадри за дейности в акредитирания обхват по химични и микробиологични показатели, не се заяви пред БСА и не се проведе процедура по преакредитация. Лабораторната дейност се извършва по договор с други РЗИ, с подкрепата на МЗ. В РЗИ-Силистра се извършват само химични анализи за съдържание на АДВ в проби от биоциди и дезинфекционни разтвори по неакредитиран метод, взети от здравните инспектори за обективизиране на ДЗК в ООП (детски, учебни и лечебни заведения, фризорски, бръснарски и козметични салони), както и измерване на физични фактори (шум, осветеност и микроклимат) за нуждите на ДЗК по систематичния контрол, извън обхвата на акредитация и за изпълнение на мониторинга на шум от МПС в гр.Силистра.

Към 31.12.2022г. трайно незаети са 3 длъжности (директор на дирекция, старши инспектор и инспектор). Две от длъжностите (главни специалисти) са заети от служители, които извършват дейности от функционалния обхват на ДАПФСО (за обработка на документи и информационно обслужване на цялата администрация на РЗИ-Силистра). През 2019г. беше направено писмено предложение за изменение на прил. № 19 към чл. 26 от Устройствения правилник на регионалните здравни инспекции „Численост на персонала в Регионална здравна инспекция-Силистра“, касаещо структурата на РЗИ-Силистра, но проекта за прехвърляне на тези две длъжности от ДОЗ към ДАПФСО не беше одобрен. Незаетата ръководна позиция на директор на дирекция и липсата на други ръководни длъжности в дирекцията създават сериозни затруднения в ежедневната оперативна работа, както и при изготвяне на становища, експертизи, доклади, отчети и др., като това рефлектира върху натовареността на директора на инспекцията, вкл. с формирането на необходимост от оперативна и контролно-методична работа с всеки служител, поотделно и ежедневно.

ДЪРЖАВЕН ЗДРАВЕН КОНТРОЛ

І. СТРУКТУРА И ОРГАНИЗАЦИЯ НА РАБОТА

Към 31.12.2022г. при обща численост от 15 длъжности, заетите са 12 , в т.ч. 4 инспектори (1 главен инспектор, 3 инспектори, в т.ч. 1 с химическо образование, който приоритетно извършва контрола на продукти и стоки (козметични продукти, химични вещества, биоциди, детергенти, дрехи втора употреба, участва в контрола на ООП, свързани с търговията на козметични продукти и в контрола на забраната за тютюнопушене, в пробонабирането на води и козметични продукти за мониторинга и в извършването на лабораторни анализи за АДВ на биоциди и разтвори и 1 с ОКС „Биотехнологии“, назначен по заместване, поради отпуск по майчинство), 3 главни експерти, 1 младши експерт-еколог, 3 главни специалисти (1 с химическо образование, който подпомага деловодната дейност,

участва в пробонабирането на питейни води и в извършването на анализи за АДВ на биоциди и разтвори, 2 изпълняващи дейности по информационно осигуряване и обработка на документи за нуждите на цялата администрация на РЗИ-Силистра) и 1 хигиенист.

Длъжността „директор на дирекция“ е овакантена от м.април 2018г. В среда на нарушена йерархичност е изключително трудно да се организират дейностите, но непрекъснато се работи за подобряване организацията на работа и повишаване на вискателността на държавния здравен контрол, както и за повишаване качеството на дейностите по профилактика на болестите и промоция на здравето. Тази среда предполага необходимост от непрекъснато методично подпомагане на служителите от страна на директора на РЗИ. В условията на Ковид-пандемия част от работното време на служителите през I-во трим.2023г. беше ангажирано с надзор на Ковид-19 (проучване на случаи, изготвяне и връчване на предписания за домашна изолация и карантина на контактните). В останалата част на годината работата на служителите от ДОЗ беше свързана изцяло с дейностите по ДЗК и ПБПЗ. За подпомагане на организацията на дейността е делегирана отговорност на главния секретар на инспекцията, в качеството му на оценяващ служител.

Провеждат се оперативни съвещания за обсъждане изпълнението на постъпили задачи с писма на МЗ и други институции, на постъпили жалби и сигнали, възникнали събития и др., както и за отчитане изпълнение на срочни задачи.

Дейността свързана с промоцията на здравето и профилактиката на болестите, която в предходните 3 години претърпя сериозно редуциране, предвид въвежданите противоепидемични мерки в учебни и детски заведения, възстанови своя обем и разнообразие от мероприятия (беседи, видеопокази, демонстрации, изготвяне на информационни табла, информационни материали и разпространение на ЗОМ).

За повишаване на квалификацията на кадрите се организират и провеждат:

- онлайн обучения, организирани от ИПА;
- тематични курсове към НЦОЗА;
- семинари с участвалите в обучения и курсове за запознаване на останалите служители;
- други тематични семинари по актуални теми.

За противодействие на корупция се прилага периодична смяна на подконтролните обекти. По плана за антикорупционни действия всеки служител има задължение да уведоми директора или главния секретар в случай на съмнение за корупция.

Държавният здравен контрол на обектите се осъществява на териториален принцип. Всички обекти на територията на областта са разпределени между здравните инспектори в дирекцията, със заповед на директора на РЗИ-Силистра. Дейностите по националните и регионалните програми, свързани с профилактика на болестите и промоция на здравето са разпределят между двамата експерти по направление ПБПЗ.

Дейността по държавния здравен контрол на обектите се извършва по предварително изготвени тримесечни графици и по населени места, съобразно предвидената кратност за контрол. При необходимост от извършване на тематични проверки или такива по жалби се осигурява допълнителен транспорт.

Планирането на дейността за 2022г. е извършено без дадени указания от дирекция „Опазване на общественото здраве и здравен контрол“ в МЗ, в изпълнение на последните указания от 2021г.. Планът е разработен по тримесечия, а инспекторите и експертите планират своите задачи месечно и седмично. Всеки инспектор разработва личен план по отношение на текущи и тематични проверки, пробовземане и други за съответния период от време – седмица, месец, тримесечие, година. Изпълнението за всяко тримесечие се отчита и докладва на Директорски съвет.

В обхвата на планираното пробонабиране на козметични продукти, бутилирани води, питейни води от централно и ведомствено водоснабдяване и питейни води от местни водоизточници, питейни води и храни местно производство за радиологичен контрол, относно лабораторния мониторинг на продукти, стоки и фактори на средата се създаде необходимата организация за изпълнение. Съвместната мониторингова дейност за оценка на шумовото натоварване на гр.Силистра от МПС и за оценка на полетата от нейонизиращи източници беше изпълнена в пълен обем.

Ежемесечно се изготвя отчет за изпълнението, с информация за сайта, а на тримесечие се изготвя отчет за изпълнението на плана, който се докладва на директорски съвет от главния инспектор в ДОЗ.

II. ПРЕДВАРИТЕЛЕН ЗДРАВЕН КОНТРОЛ

В РЗИ-Силистра функционира Експертен съвет по ПЗК, определен по състав със заповед на Директора на инспекцията. Ежеседмично ЕС по ПЗК провежда заседания, на които разглежда постъпилите проектни документи и в 10-дневен срок издава съответните здравни заключения. През 2022г. са проведени 37 заседания на ЕС и са разгледани 59 проектни преписки по ЗУТ и 49 преписки от РИОСВ-Русе по ЗООС.

Издадени са 59 здравни заключения, от които 44 са за оценка на инвестиционни проекти и 15 за съгласуване на ПУП.

В резултат на докладваните и обсъждани преписки от РИОСВ-Русе по ЗООС, относно ОВОС на инвестиционни предложения и ЕО на планове и програми, през 2022г. са издадени 48 становища за ОВОС/ЕО и 1 становище за съдържание и обхват на ДОВОС. Реализирано е 1 неприсъствено участие в Екологичен експертен съвет в РИСВ гр. Русе, чрез изпратено писмено становище.

Здравните инспектори участват в състава и работата на общинските експертни съвети по устройство на територията. През годината са реализирани 13 участия в ОЕС на община Силистра, при които са разгледани 32 проектни документации.

В дейността по ПЗК са издадени и 9 становища за въвеждане на обекти в експлоатация или за провеждане на държавни приемателни комисии. Реализирани са 8 участия на здравни инспектори в държавни приемателни комисии, чрез пълномощно от директора на РЗИ.

През 2022г. в Регистъра обектите с обществено предназначение са вписани нови 27 обекта, след проверка и доклад, а 25 са заличени.

III. СИСТЕМАТИЧЕН ЗДРАВЕН КОНТРОЛ

1. ДЪРЖАВЕН ЗДРАВЕН КОНТРОЛ НА ОБЕКТИ, ПРОДУКТИ, СТОКИ И ДЕЙНОСТИ СЪС ЗНАЧЕНИЕ ЗА ЗДРАВЕТО НА ЧОВЕКА

През 2022г. на държавен здравен контрол са подлежали 954 обекта, вписани в публичния регистър на обектите с обществено предназначение, съгласно Наредба №9/2005г.

Постигната е средно-дневна натовареност от 6 проверки на инспектор, при извършени 4275 проверки, в т.ч.:

- 1214 на ООП, като кратността на проверките е съобразена със степента на риска и дадените от МЗ указания;
- 1275 на продукти и стоки със значение за здравето на човека (козметични продукти, химични вещества и смеси, в т.ч. биоциди и детергенти, бутилирани води и дрехи втора употреба);
- 1154 по контрола на дейности със значение за здравето на човека, в т.ч. 750 за спазване забраната за тютюнопушене;
- 350 за ЛЗК в обекти за хранене и в ООП;
- 240 по спазване на противоепидемичните мерки срещу Ковид-19 в ООП, открити и закрити обществени места, заведения за хранене и развлечения и търговски обекти;
- 9 по ПЗК, във връзка с издаване на хигиенно становище за въвеждане в експлоатация на строежи от I-III категория (3 бр.) и IV-V категория (6 бр.);
- 6 на Служби по трудова медицина;
- 15 по жалби и сигнали.

Издадени са 79 предписания за провеждане на задължителни хигиенни и противоепидемични мерки.

Издадени са 3 заповеди за спиране, от които 2 на ООП за неизпълнение на предписания и 1 заповед за спиране реализацията на продукт (течност за чистачки).

Съставени и връчени са 3 АУАН, като административно-наказателната отговорност е финализирана чрез сключени споразумения по чл. 58г от ЗАНН, без издаване на НП, а общата стойност на глобите възлиза на 980лв.

2. ЗДРАВЕН КОНТРОЛ НА ПРОДУКТИ И СТОКИ, СЪС ЗНАЧЕНИЕ ЗА ЗДРАВЕТО НА ЧОВЕКА

2.1. Контрол на козметични продукти

През 2022г. са извършени общо 554 проверки на козметични продукти за спазване изискванията на Регламент (ЕО) № 1223/2009 на Европейския парламент и на Съвета от 30 ноември 2009г. относно козметичните продукти (ОВ, L 342, 22.11.2009 г.) и Закона за здравето, по отношение на състава, етикетирването, опаковките, условията и сроковете на съхранение, предлагане на пазара, документация и други специфични изисквания, посочени в съответните нормативни актове.

За констатираните несъответствия с изискванията на регламента са издадени 2 предписания за спиране реализацията на продукти, относно наличие на забранена съставка (Butylphenyl methylproprional) в 4 вида козметичните продукти (боди лосион, дезидорант и тоалетна вода) и за наличие на забранена съставка (Zinc Pyrithione) в шампоани.

За лабораторен контрол са взети 24 проби, в т.ч. за:

Контрол по химични показатели

8 броя козметични продукти по следните показатели:

- *Продукти за хигиена на зъби и устната кухина - за H_2O_2 , борна киселина, флуор-1бр.;*
- *Продукти за боядисване на коса – за амоняк, водороден пероксид-1бр.;*
- *Продукти за гримиране и почистване на грима от лицето и очите, продукти предназначени за приложение върху устните – за борна киселина-1бр.;*
- *Кремове, емулсии, лосиони, гелове, масла за кожата – за борна киселина и H_2O_2 -2 бр.;*
- *Депилатори -за рН, тиогликолова киселина-1бр.;*
- *Лакове и продукти за втвърдяване на нокти – за H_2O_2 и формалдехид-2 бр.;*

Не се установи несъответствие по изследваните показатели.

Контрол по микробиологични показатели по категории: аеробни мезофилни микроорганизми, плесени и дрожди, Е.коли, Псевдомонас аеругиноза, Стаф. ауреус, Кандида албиканс- 12 проби, в т.ч. от:

- *Продукти за зъби и устната кухина-2бр.;*
- *Продукти за гриж за кожата на лицето, тялото, краката и ръцете - кремове, емулсии, лосиони, гелове и масла за кожата - 2бр.;*
- *Продукти за гримиране и почистване на грима от лицето и очите, продукти предназначени за приложение върху устните - 2бр.;*
- *Продукти за поддържане на косата-2бр.;*
- *Продукти за измиване на косата-2бр.;*
- *Продукти за баня и душ-2 бр.;*

Не се установи несъответствие по изследваните показатели.

По мониторинга за съдържание на тежки метали - 4 проби, в т.ч. от:

- *Продукти предназначени за гримиране, в т. ч. за деца (вкл. комплекти за деца) – 2бр.;*
- *Продукти за гриж за кожата на лицето (в. ч. маски за разкрасяване), тялото, краката и ръцете- 2бр.;*

Не се установи несъответствие по изследваните показатели.

2.2.Контрол на химичните вещества, смеси и изделия

През 2022г. са извършени 611 проверки на химичните вещества, смеси и изделия, от които 150 проверки на биоциди, 400 проверки на детергенти и 61 проверки -на химични вещества и смеси.

По текущия здравен контрол на биоциди са взети 30 проби от дезинфекционни разтвори и 30 проби на биоциди от фризьорски, бръснарски и козметични салони. Извършени са общо 60 химически анализа. Несъответстващи по съдържание на АДВ са 12 проби от биоциди (40%) и 7 проби от дезинфекционни разтвори (23%). За високия отн. дял на биоциди с ниско съдържание на АДВ сме уведомили МЗ-дирекция „Здравен контрол“, с мнение за възлагане на контрол по компетентност. По указание на МЗ данните се публикуваха на платформата ICSMS на ЕС.

2.3. Контрол на бутилирани води- извършени са 100 проверки на води от местен производител, на води от България и трети страни в търговската мрежа. За лабораторен анализ са 38 проби от различни по вид (минерални, изворни и бутилирани) и разфасовки (0,5л и 1,5л) бутилирани води. Не са установени нарушения на здравните изисквания.

Здравният контрол върху обектите за търговия с бутилирани води и върху самите бутилирани води е извършен по реда на влезлия в сила Регламент (ЕС) 2017/625 относно официалния контрол на храните, новия Закон за храните (обн. ДВ 52/2020г.), Наредбата за изискванията към бутилираните натурални минерални, изворни и трапезни води, предназначени за питейни цели и Наредба № 36 за условията и реда за упражняване на държавен здравен контрол.

ДЗК се извършва, както на обекти за производство, така също и на пуснати на пазара бутилирани води. На територията на областта е регистриран един обект за производство на бутилирана трапезна вода, произведена чрез филтриране и обратна осмоза на питейна вода от централното водоснабдяване. През отчетния период, съгласно дадените указания, са извършени четири проверки в обекта за оценка на въведената система за управление безопасността на храните, метода на пречистване и обработка на трапезната вода преди бутилиране и спазване изискванията за бутилиране и етикетирание. При извършените проверки не са констатирани несъответствия.

Здравният контрол на пуснатите на пазара бутилирани води е насочен към спазване на нормативните изисквания по отношение на тяхната химична и микробиологична безопасност, състав, правилно етикетирание, представяне и рекламиране, условията и сроковете на съхранение, технологията на производство, съпровождащата документация и други специфични изисквания към натуралните минерални, изворни и трапезни води.

В област Силистра е регистриран един производител на трапезна бутилирана вода в с.Ситово („ПИСИ-2006“ ЕООД). Извършен е 3-кратен лабораторен контрол на произведената бутилирана трапезна вода.

3.7.Контрол на дрехи втора употреба – извършени са 10 проверки на дрехи втора употреба, съгласно изискванията на Наредба № 27. Не са установени нарушения.

3. ЗДРАВЕН КОНТРОЛ НА ДЕЙНОСТИ СЪС ЗНАЧЕНИЕ ЗА ЗДРАВЕТО НА ЧОВЕКА

3.1. Контрол на дейността на регистрираните служби по трудова медицина

Извършени са **6 проверки** от вписани в регистъра на МЗ СТМ, относно спазване на изискванията на Закона за здравословни и безопасни условия на труд и Наредба № 3 за условията и реда за осъществяване на дейността на службите по трудова медицина по отношение на:

- съответствие на данни и документи по регистрацията с фактическото състояние;
- изпълнение на изискванията за промяна на регистрацията при промяна на обстоятелствата по чл. 25г, ал. 1 от ЗЗБУТ;
- изпълнение на изискването за изпращане в РЗИ на обобщен анализ за здравното състояние на обслужваните работещи;
- изпълнение на договорените с работодателя дейности по чл. 25а, ал. 1 от ЗЗБУТ, свързани със здравето на работещите;
- наличие на документи, удостоверяващи дейността на службата по трудова медицина;
- други аспекти на дейността на СТМ, подлежащи на контрол от РЗИ.

При проверките се установи, че всички СТМ изпълняват изискванията на чл. 25а, ал. 1, т.1-5 от Закона за здравословни и безопасни условия на труд по сключените от тях договори, които представиха при поискване по време на проверката, като:

- Оказват помощ на работодателите по безопасност и здраве при работа, провеждат обучение на работещи и длъжностни лица по правилата за опазване на здравето и безопасността при работа, съставят протоколи и издават удостоверения за проведените

начални и ежегодни обучения;

- Изготвят оценка на професионалните рискове и предлагат мерки за отстраняване и намаляване на установения риск. При изготвяне на оценката на риска СТМ ползват протоколи от лабораторни измервания за факторите на работната среда предоставени от работодатели или извършени от акредитирани органи за контрол .
- Провеждат обучение на работещи и длъжностни лица по правилата за опазване на здравето и безопасността при работа.
- Наблюдават и анализират здравното състояние на работещите съобразно условията на труд.

Не са установени нарушения по чл. 25б, ал. 3 на Наредба №3, относно състава на СТМ, включването на лица работещи в МЗ, МТСП и техните контролни органи, медицински специалисти, загубили правоспособност по смисъла на Закона за здравето, както и лица, подписали договор с НЗОК и с регистрирани в РЗИ лечебни заведения.

СТМ водят и съхраняват документацията удостоверяваща дейността им, посочена в чл. 16 и 17 от Наредба №3, в т.ч.:

- **досиета за всеки договор** (екземпляр от договора с работодателя, документи удостоверяващи извършените по договора дейности, за всички обслужвани от тях работещи, приемно предавателни протоколи, писма, протоколи от заседания на КУТ/ГУТ);
- **здравни досиета на работещите** (карти за проведени периодични медицински прегледи и изследвания, заключения за годността на работещия да изпълнява възложената от работодателя трудова дейност);
- **обобщени анализи** за здравното състояние на работещите по приложенията на Наредбата, предоставени до 30 юли в РЗИ.

При проверка на обобщените анализи за здравното състояние на работещите за 2021г. се установи:

- идентифицират се опасностите и установеният риск за здравето и безопасността на работещите по професии/длъжности;
- описани са условията на труд;
- отразени са данни за боледувалите работници/служители за съответната календарна година по брой, нозологична структура по МКБ, временна нетрудоспособност по диагнози/МКБ, както и работещите с експертно решение на ТЕЛК/НЕЛК (брой и честота на заболяванията с трайна неработоспособност, професионални болести и трудови злополуки, анализ на структурата на заболяемостта по професионални групи, анализ на връзката между данните за заболяемостта и условията на труд).

При прекратяване на договори СТМ предават по служебен път здравните досиета на работещите, което удостоверяват с писма или приемно-предавателен протокол.

По време на проверката в СТМ „Сиянида“ не бяха представени здравните досиета на работещите, за което е връчено предписание със срок. Даденото предписание е проверено и изпълнено.

Представените протоколи от лабораторни измервания са от акредитирани органи за контрол.

3.2. Здравен контрол за установяване спазването на съгласуваните седмични разписания на задължителните учебни часове в училищата

През 2022г. са извършени **85 проверки** по реда на Наредба №10/2014г. за здравните изисквания при изготвяне и спазване на седмичните учебни разписания. Нарушения не са констатирани.

3.3 Здравен контрол на дейностите по поддържане чистотата на населените

Извършени са 115 проверки за установяване състоянието на населените места, относно чистота и отпадъци, в съответствие с изискванията на Закона за здравето за осигуряване на здравословна жизнена среда.

Инспекциите се извършиха в обхвата на планираните проверки по населени места, с цел установяване на:

- редовно сметосъбиране и извозване на битовите отпадъци;
- поддържане чистотата на улиците и другите обществени пространства (площади, детски площадки и т.н.);
- поддържане чистотата на зелените площи;
- наличие и състояние на обществени тоалетни в близост до обществени места, пътни съоръжения, паркове, градини, места за отдих и развлечения, за масов спорт и туризъм, централни градски части, площади, пазари и др. обществени места.

От извършения контрол на дейностите по поддържане чистотата на населените места в област Силистра, се установи задоволителна организация от общинските администрации по сметосъбирането и сметоизвозването на битовите отпадъци, по поддържане чистотата на улиците и другите обществени пространства (площади, детски площадки и др.) и поддържане чистотата на зелените площи.

В малките населени места сметосъбирането и сметоизвозването е добре организирано, няма нерегламентирани сметища. Зелените площи, тротоарите и детските площадки се поддържат чисти.

В град Силистра е нужна подмяна на амортизирани контейнери. Необходим е преглед и актуализация на местата/площадките за поставяне на контейнери, както за общи битови отпадъци, така и за разделно събиране на хартия, стъкло, пластмаса и метал, както и по-голяма честота за извозване на разделно събраните отпадъци.

Проблемно е почистването на зелените площи и тротоарите при интензивния листопад през есента в град Силистра. Установиха се множество места със събрани и неизвозени купчини листа около контейнерите.

На територията на област Силистра функционира Регионално депо за смесени битови отпадъци, което се стопанисва от общинско предприятие на община Силистра и обслужва и останалите 6 общини от областта.

3.4. Здравен контрол по спазване изискванията при организирано здравословно хранене на групи от населението

През 2022 год. са извършени 100 проверки за спазване на изискванията по осигуряване на здравословно хранене на децата от организираните колективи в детските и учебни заведения в област Силистра, в обхвата на съответните наредби, съобразно възрастта на децата. За констатирани нарушения са издадени 2 предписания с конкретни срокове за изпълнение, относно неспазване на здравословните изискванията при изготвянето на дневни и седмични менюта. Във връзка с планираните оценки на здравословното хранене са направени 2 оценки в детски заведения (ДГ Радост и ДЯ Здравец в гр.Силистра) 2 оценки в 4 учебни заведения в гр.Силистра (ОУ „Отец Паисий“, ОУ „Иван Вазов“, ОУ „Св.св.Кирил и Методий“ и СУ „Никола Вапцаров“), в които е организирано кетърингово обедно хранене от двама доставчици („Наталитур“ ЕООД и „Мерседес“ ЕООД). Предвид сходството в установените данни, несъответствия в продуктовете набори, енергийната стойност на храната, вида на ястията, начина на предлагане и като цяло недобрите практики в организираното хранене при деца до IV-ти клас, са издадени 4 предписания (на всяко от проверените училища). С общо писмо до кмета на община Силистра, началника на РУО-Силистра и директорите на 4-те училища беше изискано да се обсъди и стартира организация за възстановяване на столовите за хранене и предлагането на храната с обеззаразена трапезна посуда, при добри хигиенни условия. За констатирано нарушение в училищен бюфет, предвид предлагане на забранени храни е съставен 1 акт на физическо лице, като административно-наказателната процедура приключи със сключено споразумение за 70% от размера на минималната глоба.

3.5. Здравен контрол за спазването на забраната за тютюнопушенето и злоупотребата с алкохол, регламентирани в Закона за здравето

През 2022г. при систематичния и насочен здравен контрол по чл. 54, чл. 55, чл. 56 и чл. 56а от Закона за здравето са извършени общо 750 проверки за спазване забраната за тютюнопушене (на закрити обществени места, в хранителни обекти, на обособени работни места и на открити обществени места) и 10 проверки по чл. 54 за предлагане на алкохол на непълнолетни лица. Не са установявани нарушения.

За нарушаване забраната за тютюнопушене по чл. 56 от Закона за здравето в РЗИ-Силистра са постъпили 2 сигнала, като след проверка е установено, че са неоснователни.

3.6. Контрол на лични здравни книжки (ЛЗК)

През 2022г. в обхвата на систематичния здравен контрол на ООП и в обекти за хранене/търговия с храни са извършени общо 350 проверки. Не са установени нарушения.

4.ЗДРАВЕН КОНТРОЛ НА ФАКТОРИТЕ НА ЖИЗНЕНАТА СРЕДА - ПИТЕЙНИ ВОДИ, ВОДИ ЗА КЪПАНЕ И МИНЕРАЛНИ ВОДИ

4.1. Питейни води

По контрола на водоснабдителните обекти в Силистренска област през 2022 г. са включени 77 централни водоизточници, 143 водоснабдителни обекти и съоръжения за питейно-битово водоснабдяване, 3 бр. ведомствени водоизточници, както и 76 местни водоизточници (гравитачни чешми). Извършени са общо 324 проверки. Връчени са 24 предписания, като всички са изпълнени в срок .

В изпълнение на програмата за контролен мониторинг по:

- **показателите от група А**, от пунктовете на централно водоснабдяване са взети 150 проби вода в т.ч. 75 проби за физико-химичен и 75 проби за микробиологичен анализ и 40 проби от местни водоизточници (гравитачни чешми);
- **показателите от група Б** от пунктове на централно водоснабдяване са извършени анализи на 61 планирани проби вода, в т.ч. 26 по физико-химични показатели, 26 по микробиологични показатели и 9 по радиологични показатели. Допълнително са взети и изследвани 2 контролни проби, след несъответствие по микробиологични показатели установено при проби от ВЗ-Силистра (КП-ДГ Роза и КП-ДЯ Радост) по време на планово спиране на водоподаването, във връзка с изпълнение на голям проект за реконструкция на водопроводната мрежа в гр.Силистра, свързана с подмяна на тръби.

По **химични показатели** са извършени 2127 анализа на проби от води за питейно-битови цели, взети от пунктове на централно водоснабдяване, като на нормативните изисквания отговарят 2120 от тях (99,7%). При извършените 140 анализа на взетите проби вода от местните водоизточници на нормативните изисквания отговарят 132 (94.3%).

По **радиологични показатели** са извършени 18 анализа на 9 проби, взети от водоизточници за централно водоснабдяване. Отклонения от нормите не са установени.

По **санитарно-микробиологични показатели** на проби от води за питейно-битови цели от централно водоснабдяване са извършени 329 анализа, като на нормативните изисквания отговарят 314 от тях (95,4%). На проби води от местни водоизточници са извършени 60 анализа, а на изискванията отговарят 43 от тях (71.7%). Очевидно е налице проблем със стопанисването и контрола на каптажите на гравитачните чешми, които са общинска собственост.

Видно е, че отклонения при химични и микробиологични анализи на води за питейно-битови цели се установяват по-често при местните водоизточници, което се дължи на лошо стопанисване на каптажите и районите около тях, вкл. липса на контрол за замърсяване на деретата с битови и животински отпадъци, както и неефективен контрол при третирането на земеделските земи с химични или оборски торове. Изпълнението на техническите и хигиенни изисквания са задължение на съответната община или кметство, на чиято територия се намират местните водоизточници. За констатирани отклонения от изискванията за качеството на водата от гравитачните чешми са връчени 13 предписания за поставяне на информационни табели, предупреждаващи населението, че водата не е подходяща за пиене.

4.2. Води за къпане

На територията на област Силистра през 2022г. не са разрешавани открити водни площи за къпане и водни спортове.

4.3. Води от плувни басейни

По план през 2022г. на контрол подлежаха 12 плувни басейни (10 открити сезонни и 2 закрити). Планирани бяха 26 проби за изследване по химични и микробиологични показатели. Изпълнени са 24 проби, тъй като 2 от сезонните басейни не работеха.

Извършени са 77 анализа по химични и органолептични показатели, от тях 6 не отговарят на нормативните изисквания (7.8%). Отклонение е установено по показатели „активна реакция рН, амоняк, нитрити, окисляемост“.

Броят на анализите по микробиологични показатели на водата е 55, от тях 54 отговарят на нормативните изисквания (99%). Отклонението е по показател „стафилококов титър“. За установените несъответствия в качеството на водата в басейните са връчени 3 предписания за провеждане на задължителни хигиенни и противоепидемични мерки и за извършване на последващ контрол по показателите несъответстващи на нормативните изисквания.

Фирмите, стопанисващи плувните басейни са осъществили собствен мониторинг. Изследвани са общо 14 проби води от басейните с 67 броя анализи по химични и микробиологични показатели, извършен в акредитирана лаборатория, в т.ч. 2 проби с 10 анализа от закритите плувни басейни и 12 проби с 57 анализа от откритите сезонни плувни басейни. Несъответствие с нормативните изисквания за качество на водите за къпане не е установено.

Нормативно контрола на сезонните плувни басейни се организира на базата на Инструкция № 34 за спортните обекти, тъй като липсва друго нормативно основание за извършване на лабораторен контрол на плувни басейни за релакс и забавление. Този вид сезонни басейни не са в обхвата на СПА-комплекси.

5.НОТИФИКАЦИИ ЧРЕЗ СИСТЕМАТА ICSMS

През 2022г. по писма на МЗ, свързани с предприемане на коригиращи мерки на козметични продукти по постъпили уведомления от производители и отговорни лица за промяна на състав и етикет, чрез поставяне на стикери, предвид опасност от подвеждаща информация, са извършени 54 проверки и не е установено наличие на посочените продукти в търговската мрежа. По системата за бързо предупреждение са извършени 14 проверки на зимна течност за чистачки за съдържание на метилов алкохол над допустимата стойност. Продукт в нарушение на изискването е установен само в един търговски обект. Издадено е предписание за спиране реализацията на продукта и заповед за изтеглянето му от търговската мрежа. При текущия контрол са намерени козметични продукти съдържащи забранени съставки (Butylphenyl methylpropional) - боди лосиони, дезодорант ТОП ТЕН и тоалетна вода Малиция, а при 5 вида шампоани - наличие на забранена съставка (Zinc Pyrithione).

Същите продукти са нотифицирани в системата ICSMS.

6. ЖАЛБИ И СИГНАЛИ

През 2022 год. в РЗИ Силистра са постъпили общо 15 жалби и сигнали, от които (7 жалби и 8 сигнала). Всяка проверка е обективизирана с доклад и в срок е изготвен отговор до жалбоподателя. Жалбите са групирани в следните категории:

Жалби по чистотата на околната среда

- **1 жалба** препратена от РИОСВ-Русе за нерегламентирано сметище с местоположение, в гр.Силистра, непосредствено пред входа на жилището на Станко Наков (ул. „31-ви полк“ №53). Тъй като този проблем е с периодичен характер от няколко години, в следствие жалбата беше препратена и от община Силистра. Същата постъпи и от живущи в съседните блокови жилища. При извършена проверка през месец май беше установено струпване на отпадъци (хартия, картони, кутии и пластмаса, събирани от Станко Наков за предаване като вторични суровини). По компетентност изпратихме жалбата до Община Силистра, с цел да се предприемат съвместни действия по

извозване на отпадъците и обработка на терена (дезинсекция и дезинфекция). През месец септември, също е извършена проверка по подадена жалба, при която се установи, че теренът е вече изчистен от община Силистра и предстоеше ДД обработка. Тъй като събирането на отпадъци се реализира в двора на имота на Станко Наков и е частна собственост, след неколkokратните съвместни действия с община Силистра, препоръчахме на съседите да търсят трайно решение на проблема по съдебен ред.

- **1 жалба** препратена от РДНСК-Силистра, във връзка с неспазване на минималните изисквания за здравословни и безопасни условия на труд и на показателите за шум при извършване на строително-монтажни работи в частен имот в гр. Дулово, както и неспазване на правила и норми в строителството по ЗУТ. Жалбата е препратена по компетентност до кмета на община Дулово.
- **1 жалба** на граждани, живеещи в гр. Силистра, на ул. „Огоста“ за високи нива на шум, прах и изгорели газове, във връзка с производствена дейност от 2 фирми, с обхват рязане и цепене на дърва за огрев, както и търговска дейност за продажба на цепените дърва за огрев. Жалбата е препратена от община Силистра. Терените са отдадени под наем на двете фирми от собственика, а община Силистра са удостоверили търговската дейност с отредено работно време. Не е съгласувано разположение на производствени дейности. При проверката се констатираха промени в обстоятелствата на работната площадка. Едната фирма е преустановила дейността си. Екип на РЗИ-Силистра направи проверка за пълния обхват от дейности, които реализира работещата фирма и предвид непосредствената близост с къщите на живеещите по ул. Огоста, счете за необходимо да се организира инструментално измерване на шума в жилищната зона, при пълно натоварване на всички етапи на технологичния процес. За целта се проведе среща с представители на живущите, с цел съдействие и предоставяне на достъп до имотите им за измерване на проникващ шум. В друга среща със собственика на ЕТ „Диана-Валентин Иванов“, същият прие провеждане на инструменталното измерване на шум и се ангажира да уведоми РЗИ-Силистра за подходящ ден, в който ще има доставка на дървени трупи, за да се изпълнят всички описани производствени дейности, които генерират шум. Поради липса на инициативност от страна на собственика на фирмата на 15.09.2022г. екип на РЗИ извърши нова проверка, при която се установи, че ЕТ „Диана-Валентин Иванов“ извършва дейност, но управителя на фирмата заяви невъзможност от предварително уведомяване, поради несигурност или инцидентност при зареждане с дървени трупи, предвид ограничена горска сеч. Отговор по жалбата беше изпратен на жалбоподателите (група живущи на ул.Огоста), на областния управител на област Силистра, за сведение и на кмета на община Силистра, предвид възможността от кметската администрация, в обхвата на регулиране на дейностите в жилищната зона на града, да се изиска производствената дейността на фирмата да се изнесе извън града, в някоя от промишлените зони.
- **1 жалба** Системно заливане с течни животински екскременти на обработваема земя в с. Добротица от дейността на кравеферма, собственост на „Тунекс 2008“ ЕООД. Жалбата е препратена по компетентност до кмета на община Ситово и ОДБХ- Силистра. Върнат е отговор от кмета на община Ситово, за проверка и наложена административна мярка.
- **1 жалба** Отглеждане на животни (биволи) в с. Черногор, общ. Главиница в рамките на населеното място. Жалбата е препратена по компетентност до кмета на Община Главиница.

Други жалби:

- **1 жалба** за бедстваща самотна жена, с ЕР на ТЕЛК, живееща при крайно лоши битови условия на ул. „Преслав“ № 47 в гр. Силистра. Жалбата е подадена от живущи на същата улица. В разговор с директора на ДСП-Силистра се оказва, че също са уведомени за случая. Извършената проверка от служители на РЗИ установи, че лицето Ана Христова Ангелова е настанена в социална институция, чрез бързата реакция на ДСП-Силистра. От Дом за стари хора в гр. Силистра е получено потвърждение. Останалата част от жалбата, че района е силно замърсен с отпадни битови води, поради липса на

канализационно отклонение към имота, не потвърди сигнала. Обективно беше констатирано наличие на полусъборена къща, която е обитавала жената.

- **1 жалба** препратена по компетентност от Регионална дирекция-Варна на Комисията за защита на потребителите, относно продажба на балони и райски газ в магазин „Мирослава“, гр. Тутракан. При извършената проверка се установи, че служители от КЗП са извършили самостоятелна проверка и са предприели административно-наказателна мярка. По време на проверката от РЗИ-Силистра не се установи наличие и продажба капсули с азотен диоксид (райски газ).

Сигнали за нарушение на чл.56 от Закона за здравето

- **1 сигнал** от Сдружение „България без дим“ за нарушаване на чл.56 от Закона за здравето, за тютюнопушене на закрити обществени места (обща част на жилищна сграда, етажна собственост в гр.Силистра). При проверка на място (ул. „Кълъраш №29“) екип на РЗИ-Силистра не установи тютюнопушене. Важна подробност в този случай е, че проверка без предварителна уговорка с домоуправителя не може да се осъществи, тъй като входната врата е заключена, достъпа до жилищния вход е ограничен, а не може да се разчита на случаен достъп, предвид необходимостта от свидетел.
- **1 сигнал** от Сдружение „България без дим“ за нарушаване на чл.56 от Закона за здравето, относно тютюнопушене на закрити обществени места (обща част на търговски център „Central Park Mall Silistra“). При извършената проверка на място, в присъствие на представител на търговския център не се установи тютюнопушене.

Сигнали за нарушение на други здравни изисквания:

- **1 сигнал** относно наднормено хлориране на води за питейно-битови цели във вътрешна водопроводна мрежа на с. Ветрен. Сигнала е препратен по компетентност до ВиК Силистра.
- **1 сигнал** за отглеждане на 30 бр. овце в жилищната зона на с. Върбино, община Дулово. Проверката се извърши съвместно с еколога на общината. Не са установени нарушения от собственика на овцефермата по спазване на здравните изисквания, относно чистотата на населеното място по Закона за здравето и по спазване на Наредба №24 за реда и условията за придобиване, притежаване, отглеждане и развъждане на животни (домашни любимци, селскостопански животни, птици и калифорнийски червеи) на територията на община Дулово.

Сигнали за неспазване на противоепидемичните мерки срещу Ковид-19:

Постъпили са общо **4 сигнала** от граждани относно неспазване на противоепидемичните мерки срещу Ковид-19, от които:

- **2 сигнала** за нарушения в обекти за обществено хранене;
- **1 сигнал** за нарушение в банка ДСК;
- **1 сигнал** в нарушение в градската художествена галерия;

При извършените проверки сигналите не се потвърдиха.

IV. ТЕМАТИЧНИ ПРОВЕРКИ

През 2022г. са извършени две тематични проверки (1 по указание на МЗ и 1 по идея на РЗИ):

1.Тематична проверка на училищата, във връзка с откриването на новата 2022/2023 учебна година (по указание на МЗ)

През учебната 2021/2022г. подлежащи на държавен здравен контрол бяха 44 учебни заведения. За новата учебна 2022/2023г. останаха 42 училища, поради закриване на 2.

През 2021/2022г. са извършени общо 42 проверки в училищата с цел оценка на състоянието им. Издадени са 4бр. предписания за привеждане в съответствие със здравните изисквания до започване на новата 2022/2023 учебна година:

1.ОУ „Васил Левски“-с. Яребица, община Дулово. Издадено е предписание за извършване на ремонт в санитарния възел и коридора със срок 30.08.2022г. Предписанието е проверено и изпълнено в срок.

2. ОУ „Св.Св. Кирил и Методий“-с. Правда, община Дулово. Връчено е предписание за извършване на ремонт в санитарния възел и коридора със срок 15.09.2022г. Предписанието е проверено и изпълнено в срок.

3. ОУ „Д-р Петър Берон" -с. Чернолик, община Дулово. Връчено е предписание за извършване на ремонт в санитарните възли със срок 15.09.2022г. Предписанието е проверено и изпълнено в срок.

4. ОУ „Цанко Церковски“-с. Средище, община Кайнарджа. Връчено е предписание за измазване и боядисване на физкултурния салон със срок 30.08.2022г. Предписанието е проверено и изпълнено в срок.

Със Заповед РД-03-2/1.10.2021г. временно е спряна експлоатацията на физкултурния салон на ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“-с. Черник, община Дулово, поради неизпълнено предписание за ремонтни дейности от 2021г. (измазване и боядисване на вътрешните стени, подмяна на дограма, осигуряване на отопление и вентилация).

В обхвата на тематичната проверка допълваща тема бяха и предприети действия по училища в изпълнение на заповед РД-01-435/09.09.2022г. на Министъра на здравеопазването за въвеждане на противоепидемични мерки в началото на учебната 2022/2023г., относно:

- осигуряване на отделни входове за влизане на учениците от начален етап;
- осъществяване храненето в училище по график, без струпване на ученици от различни паралелки ;
- осигуряване на диспенсери с дезинфектант на входовете на всички училища;
- осигуряване на топла вода, течен сапуни и дезинфектанти в санитарните помещения;
- осигуряване на биоцидни препарати, разрешени от МЗ, за почистване и дезинфекция на коридори, подове в класни стаи, санитарни помещения и повърхности.

2. Тематична проверка за осигуряване на хладилни камери за временно съхранение на тленни останки от фирмите за траурни услуги (по инициатива на РЗИ-Силистра)

Във връзка с зачестили жалби от граждани (от 2021г. и продължили през 2022г.), относно нерегламентирано разположението на хладилни камери за съхранение на тленни останки е извършена тематична проверка на траурните агенции, които осъществяват погребална дейност в областта. Проверката е планирана по инициатива на РЗИ-Силистра и обхвана дейностите свързани със съхранение, транспорт и обработка на починалите лица, както и спазването на задължителните хигиенни и противоепидемични мерки, свързани с разпространението на Ковид-19, както и за изясняване на следните въпроси:

- Използват ли се помещенията на Отделението по патология към МБАЛ-Силистра за обработка и съхранение на труповете на лица, починали извън болничното заведение;
- Къде се съхранява трупа, ако погребението се извършва след повече от 24 часа след смъртта до траурния ритуал;
- Разполага ли траурната агенция с помещение за обработка, подготовка и съхранение на тленни останки;
- Допускат ли се представители на траурна агенция за обработка и подготовка за погребение на труповете, съхранявани в отделението по патология;
- Има ли изисквания от страна на болницата към представителите на траурните агенции, които се допускат в отделението по патология, относно спазването на противоепидемичните мерки и използването на лични предпазни средства, кой осигурява ЛПС;
- Какви регистри или дневници се водят и поддържат от траурните агенции във връзка с дейността по приемане и предаване на труповете на починалите лица;
- По какъв начин близките на починало лице упълномощават траурната агенция да транспортира трупа, да подготви и организира погребението;
- Как се прилагат правилата за лица починали от/с доказана СОУЮ-19 инфекция (обработка, пренасяне, съхранение и предаване);
- На какви регистрации подлежи всяка траурна агенция при започване на дейността си;

- Как е уреден въпроса с опасния отпадък, който се генерира при обработка на тялото на починалия (вкл. ЛПС, използвани при обработването на трупа - маски, ръкавици, престилки и други материали, които са използвани при обработката на трупа преди поставянето му в чувал).

На територията на Област Силистра функционират следните фирми за траурни услуги:

1. „Обреден дом 2000" ЕООД, гр. Силистра
2. "Ритуал СС" ЕООД, гр. Силистра
3. "Лодброк" ЕООД, гр. Силистра
4. Мюсюлманско вероизповедание, гр. Силистра
5. "Дидон груп" ЕООД, гр. Силистра
6. Общинско предприятие „Обреди“, което обслужва гробищен парк, гр. Силистра
7. Община-Тутракан (регистрирала е катафалка за обслужване на погребения по социални индикации)

От извършените проверки се направиха следните констатации:

- Офисите на горесцитираните фирми (с изключение на ОП „Обреди“-гробищен парк, гр.Силистра) са разположени в жилищната зона, в близост до детски, учебни и лечебни заведения, жилищни сгради и търговски обекти;
- Две от фирмите разполагат с обредни зали: „Обреден дом 2000" ЕООД, гр. Силистра (разположена в жилищната територия, в непосредствена близост до жилищни сгради (блокове) и Общинско предприятие „Обреди“ (разположена на гробищен парк, гр. Силистра). Същите разполагат и с по две хладилни камери за временно съхранение на тленни останки, монтирани в залите;
- Траурна агенция "Ритуал СС" ЕООД, гр. Силистра разполага със собствена хладилна камера, монтирана в гараж близо до офиса ѝ, в централната градска част;
- Траурна агенция "Дидон груп" ЕООД. гр. Силистра също разполага със собствена хладилна камера, която по информация на управителя не е монтирана, не се ползва, чака одобрение от община Силистра, след премахването ѝ от гараж в с.Айдемир, в резултат на сигнал от съседи;
- Траурна агенция "Лодброк" ЕООД, гр. Силистра ползва хладилната камера на МБАЛ-Силистра АД, без яснота при какви правила.

Поради липсата на нормативни изисквания, свързани с отстояния, местоположение, вид на помещението и др. изисквания за поставяне на хладилни камери за съхранение на тленни останки, извън болнични лечебни заведения, не можахме да предприемем коригиращи мерки, вкл. след консултация с главния архитект на община Силистра.

Неприемлив факт е и разположението им в жилищната зона (близо до и срещу жилищни блокове). Аналогично на това е и разположението на офисите на траурните агенции, които са и магазини за продаване на всичко свързано с погребалния ритуал. Близостта им до детски, учебни и лечебни заведения предизвиква психологически ефект върху някои хора.

С писмо изх. № 07-267/17.12.2021г. РЗИ-Силистра поиска становище от община Силистра относно допустимостта за ползване на помещенията за поставяне на хладилни камери за временно съхранение на тленни останки, съгласно разпоредбите на ЗУТ. С писмо вх. № 07-267-1/07.01.2022г. становището на община Силистра е за необходимост от промяна на предназначението на помещенията без извършване на СМР след издаване от главния архитект на общината на разрешение за промяна на предназначението по реда на чл. 147, ал. 1 от ЗУТ, но липсват конкретни здравни изисквания за допустимост, което не дава яснота за възможното местоположение на помещенията, което е пречка за решението на гл. архитект на общината.

Предвид гореизложеното, считаме, че би могло да се предложи допълнение в *Раздел III Изисквания при погребване и пренасяне на покойници (тленни останки)* на Наредба № 2 за

здравните изисквания към гробищни паркове (гробища) и погребването и пренасянето на покойници (обн. ДВ 36/2011г., изм. и доп. ДВ бр.97/2019), като в чл.19 да се допълни нова ал. 3, в която да се определи местоположение на помещението за поставяне на хладилна камера за съхранение на тленни останки, както и здравните изисквания към тези помещения (под, стени, течаща студена и топла вода, сифон, шкаф за миеси и дезинфекционни препарати, санитарни пособия, ЛПС и др.).

Би могло да се обсъди и регламентира по наредбата изискване към общинските администрации да осигуряват специализиран транспорт за пренасяне на покойници (за обслужване на социални домове, социално слаби семейства и др.), за да се прекъсне утвърдената практика в голяма част от общините, където няма агенции за траурни услуги, транспортирането на тленни останки да се извършва с всякакви достъпни транспортни средства, без да се спазват елементарни здравно-хигиенни условия.

V.ПРОУЧВАНИЯ, АНАЛИЗИ И ОЦЕНКИ

1. СЪСТОЯНИЕ НА КОМПОНЕНТИТЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА

Контролът върху качеството на околната среда е една от основните задачи на общественото здравеопазване. Потенциалният риск от неблагоприятни промени в околната среда и тяхното отрицателно влияние върху здравето на населението е в основата на провеждащото се наблюдение на параметрите на околната среда за оценка на замърсяването на атмосферния въздух, състоянието на качествата на питейните води, нивото на уличния шум и на електромагнитните полета от базовите станции на мобилните оператори, с цел оценка на риска за човешкото здраве.

1.1.Атмосферен въздух

Анализът на параметрите на атмосферния въздух на град Силистра през 2022г. беше извършен въз основа на данни, предоставени от Изпълнителната агенция по околната среда (ИАОС) за 2021г.

В град Силистра има един пункт за мониторинг, въведен в експлоатация през 2003г., където е разположена ДОАС система (Диференциална оптична абсорбционна спектрометрия) за контрол качеството на атмосферния въздух по показатели, контролирани съгласно Закона за чистотата на атмосферния въздух, обн. ДВ бр. 45/1996 г. Пунктът се намира в гр. Силистра на ул. „Христо Смирненски“ № 2 (6 етажна сграда, т.н. Профсъюжен дом). Пунктът е с непрекъснат 24-часов режим на работа и използва ДОАС система за контрол качеството на атмосферния въздух по показатели: Серен диоксид (SO₂), Азотни оксиди (NO₂/NO) и озон O₃. За определяне на Фини прахови частици до 10μ (ФПЧ₁₀) се използва референтен (тегловен) метод чрез конвенционално оборудване. Данните за регистрираните концентрации през 2021г. на посочените по-горе атмосферни замърсители в гр.Силистра са предоставени от ИАОС, оценени чрез Националната система за мониторинг на околната среда и по-конкретно от системата за мониторинг и контрол качеството на атмосферния въздух в граничните българо-румънски градове по долен Дунав.

Пунктът за мониториране качеството на въздуха в гр. Силистра е разположен на покрива на 6-етажна сграда, в централната част на града, т.е. на значителна височина от т.нар. „дихателна зона“. По информация от ИАОС, във връзка с наша писмена кореспонденция, с цел действия по компетентност за осигуряване на възможност за мониториране качеството на атмосферния въздух на ниски нива, в обхвата на дихателната зона и в различни точки на областта, където има потребност от оценка на здравето състояние на населението, свързано с потенциални рискове от емисии във въздуха на ФПЧ и други замърсители, вкл. мобилни станции, беше отговорено, че ДОАС системите по поречието на река Дунав са разположени, за да измерват трансграничен пренос на замърсители във въздуха. Беше пояснено, че принципът на ДОАС системата изисква свободно оптично трасе, без прегради и препятствия, за което са необходими минимум 80м височина, поради което системата не може да се монтира на друго място. Относно идеята да се организират други пунктове, се оказа че съобразно законодателството и разчетите спрямо населението за агломерацията Северен Дунавски район са изпълнени критериите за брой пунктове по всички замърсители.

Липсата на измервателни устройства или системи за мониторинг в различни части на гр. Силистра с налични източници за замърсяване на въздуха от битов и/или промишлен характер, обезсмисля ежегодните доклади, тъй като в града пункта за мониторинг е разположен на значителна височина от т.нар. „дихателна зона“ и не позволява коректна оценка за връзката на заболяемостта от болести на дихателната система и вредните емисии във въздуха.

Качеството на атмосферния въздух в град Силистра е резултат на взаимодействието на географски, климатични и метеорологични фактори. В района на града няма значими промишлени източници на вредни емисии за здравето на населението.

Съдържанието на фини прахови частици PM_{10} в атмосферния въздух се дължи предимно на изгаряне на твърди горива през зимните месеци, а през летните месеци – предимно на увеличен транспортен трафик, недобро състояние на пътната настилка и строителни дейности, които са източник на висока запрашеност в градската среда, тъй като не се извършва периодично измиване на улиците. Съдържанието на серен диоксид в атмосферния въздух на гр. Силистра има изразен сезонен характер и се дължи на потреблението на твърди горива (дърва и въглища) за отоплителни съоръжения в бита. Замърсяването с азотен диоксид се дължи основно на изключително големия брой МПС и интензивния градски транспортен трафик.

Влияние върху чистотата на атмосферния въздух в последните години оказват и строително-ремонтните дейности на новостроящи се/реконструиращи се сгради в гр. Силистра.

Всяко замърсяване на въздуха се отразява неблагоприятно върху здравето на човека и неговата работоспособност. Сред болестите, свързани със замърсяването на атмосферния въздух, водещи в структурата на заболяемостта на населението за 2021г. са болестите на дихателната система. Данните за заболяемостта на населението се обсъждат във връзка с данни от измерени емисии във въздуха. Данни от мониторинг на атмосферния въздух има само за гр.Силистра и затова връзка на заболяемостта от болести на дихателната система и вредните емисии във въздуха се обсъжда само за гр.Силистра, в условията на споделения по-горе проблем с разположението на апаратурата за измерване на вредни емисии.

Данните за заболяемостта са предоставени от РЗОК-Силистра, по диагнози от Клас Х „Болести на дихателната система” на МКБ-10, включващи случаите с първични прегледи на пациенти от град Силистра, извършени от ОПЛ, специалисти по детски болести и специалисти по пневмология и фтизиатрия.

Отчетените с първичен преглед от общопрактикуващите лекари или лекари-специалисти случаи от клас Х „Болести на дихателната система” за 2019, 2020 и 2021г. за гр. Силистра и направените изчисления на 1 000 души са поместени в *Таблицата*:

<i>Заболеваемост за гр. Силистра през 2019г., 2020г. и 2021г. (на 1 000 души)</i>						
	2019г.		2020г.		2021г.	
	0-17	18+	0-17	18+	0-17	18+
Група болести от клас Х „Болести на дихателната система”	0-17	18+	0-17	18+	0-17	18+
J00-J06 - Остри инфекции на горните дихателни пътища	484	55	338	52	511	52
J10-J18 - Грип и пневмония	102	75	81	91	95	140
J20-J22 - Други остри респираторни инфекции на долните дихателни пътища	136	47	99	48	209	86
J30-J39 - Други болести на горните дихателни пътища	50	9	36	10	30	9
J40-J47 - Хронични болести на долните дихателни пътища	52	44	38	45	47	64
J60-J70 - Болести на белия дроб, причинени от външни агенти	0	0	0	0	0	0

От таблицата е видно, че заболяемостта от клас Х „Болести на дихателната система“ преобладава във възрастовата група до 17 години. Вероятно данните от мониторинга не отразяват коректно състоянието на въздуха в т.нар. „дихателна зона“ на човека, тъй като апаратурата за мониторинг на атмосферния въздух в гр.Силистра е разположена на покрива

на 6-етажна сграда. Очевидно отчетените високи стойности на фини прахови частици с размер до 10µ (ФПЧ₁₀) в студените зимни месеци на височина 18-20 метра предполагат възможно по-високи стойности на нивото на дихателната зона. Необходимо е да се извършва мониторинг на чистотата на въздуха в различни точки на града, които се характеризират с различна интензивност на автомобилния трафик и с различни източници на вредни емисии (битови, промишлени и др.), за които са извършени предварителни проучвания на технологичните характеристики на инсталациите, отделящи вредни емисии. Само тогава обсъждането на заболяемостта и измерените стойности вредни емисии във въздуха ще е коректно.

Замърсяването на атмосферния въздух в гр.Силистра с вредни емисии от серен диоксид, азотен диоксид и фини прахови частици до 10µ се дължи основно на отпадни газове от отоплителни уреди в бита през отоплителния сезон, като емисиите са повишени през най-студените месеци на годината.

През лятото замърсяването е вследствие на недоброто състояние и поддържане на пътните настилки и чистотата на уличните платна, както и на отпадни газове от МПС.

От 5-6 години в замърсяването на въздуха в гр.Силистра от отпадни газове на МПС значимо отражение имаше засиления трафик на тирове през града от и към ГКПП-Силистра-Кълъраш (входно-изходен пункт с РРумъния), който се намира в северо-източната част на града, в непосредствена близост до жилищни сгради. През м.март 2021г. се възстанови фериботната линия Силистра-Кълъраш и тежкотоварният трафик за фериботния терминал между Силистра и румънския град Кълъраш вече преминава извън град Силистра. Тежкотоварните автомобили с тегло над 3,5 тона, идващи по път II-71 Добрич - Силистра, път I-7 Шумен - Силистра и път II-21 Русе - Силистра, се насочват по обходния път на Силистра към фериботния терминал с цел повишаване на безопасността на движението, опазване чистотата на въздуха и намаляване на шума в града. На този етап през ГКПП „Силистра-Остров“ преминават леки коли, автобуси и пътни превозни средства с тегло до 3,5 тона.

Влияние върху чистотата на атмосферния въздух в последните години оказват и строително-ремонтните дейности на новостроящи се/реконструиращи се сгради в гр. Силистра.

Нивото на емисиите от ФПЧ₁₀, азотен и серен диоксид във въздуха може значително да се понижи чрез газификация – използване на природен газ като гориво за отопление в бита и в обществените сгради, както и за нуждите на промишлеността, подобряване състоянието на уличната настилка, оптимизиране организацията на движението на МПС, озеленяване (защитни зелени пояси пред сгради за живеене, учебни и детски заведения, детски площадки и др. обекти подлежащи на здравна защита), осъществяване на ефективен контрол на МПС, контрол на транспортната техника при ремонтни дейности и др.

Цялостната оценка на екологичния проблем дава основание да се счита, че решаването му изисква управление на дейностите, свързани с осигуряване чистотата на атмосферния въздух на територията на гр. Силистра. Провеждането на тези дейности от страна на община Силистра ще допринесе за ограничаване на вредните емисии и намаляване на здравния риск за хората.

Липсата на измервателни устройства или системи за мониторинг в различни части на гр. Силистра с наличие на потенциални източници на замърсяване на въздуха от битов и/или промишлен характер, обезсмисля ежегодните доклади, тъй като в града пункта за мониторинг е разположен на височината на 6 етажна сграда, извън „дихателната зона“ и не позволява коректна оценка за връзка на заболяемостта от болести на дихателната система и вредните емисии във въздуха. Жилищното строителство в гр. Силистра е представено от много малък брой многоетажни сгради, които надвишават 6-8 етажа, а в района на измервателната система няма сгради по-високи от 15м.

Ежегодно предоставяме годишния *Доклад за качеството на атмосферния въздух и влиянието му върху здравето на населението* на кмета на община Силистра, за предприемане на мерки от администрацията на кмета. Въпреки някои предприети мерки и

дейности, налице са постоянни проблеми – лошо състояние на пътната настилка и тротоарите, които не могат да се почистват ефективно машинно, поради което основен способ е ръчно метене. Това увеличава запрашеността на въздуха и риска от вредно въздействие върху здравето на хората, както от ФПЧ₁₀, така и от биологични агенти (бактерии, вируси и яйца на паразити).

От Община Силистра е предоставен отчет за 2021г. за изпълнение на Програма за намаляване нивата на замърсителите в атмосферния въздух и за достигане на утвърдените норми, който включва данни за:

1. Санирание на частен сграден фонд и подобряване на енергийната ефективност:

През 2021г. приключи изпълнението на мерки за енергийна ефективност (подмяна на дограма, полагане на топлоизолация, ремонт на покрив) на 6 бр. многофамилни жилищни сгради намиращи се в централна градска част (ул. Симеон Велики 4, ул. Симеон Велики 6, ул. Симеон Велики 8, ул. Симеон Велики 15, ул. Христо Ботев 6 и ул. Добрич 35).

Ефектът от прилагане на предвидените мерки се оценява като положителен, както за намаляване на разходите за отопление, така и за подобряване качеството на атмосферния въздух в резултат от намаляване на въглеродни, серни, азотни и прахови емисии.

2. Ремонт на вътрешно-градски пътища:

Извършено е асфалтиране на части от улични платна, кръстовища и междублокови пространства в гр. Силистра, където пътната настилка е била силно компрометирана. Изпълнението на тази мярка има косвен ефект върху подобряване качеството на атмосферния въздух, чрез намаляване на неравномерния режим на работа на ДВГ свързан с ускорението на моторните превозни средства след компрометирани пътни участъци и намаляване съответно на количествата на отработените газове. Очевидно обемите по тази мярка имат незначително отношение към по-добрия краен резултат, тъй като почистването на града не е приоритет. В изпълнение на проекта „Екологично чист транспорт в трансгранична зона Наводари-Силистра“ е довършено изграждането на велоалейната мрежа и изграждането на 7 бр. велостоянки.

3. Организация на автомобилния транспорт:

От м. ноември 2020г. са утвърдени промени в транспортната схема на община Силистра и при проведения през 2019г. конкурс в процедурата по ЗОП, като критерий за оценка е включен показателя „Екологичност на превозните средства“, който участва във формирането на общата оценка. Съгласно сключените договори, превозвачите са задължени да извършват превозите с автобуси, с които са участвали в конкурса или с такива с по-добри експлоатационни и технически характеристики, доказани със съответните документи. Автобусните линии от вътрешноградския транспорт на общината се обслужват от микробуси, които имат екологична оценка на двигателя Евро 3 и Евро 5В. Общественият транспорт в гр. Силистра е изключително слабо представен, с няколко автобусни линии, без интензивен график. По-изявен е таксиметровия превоз.

Община Силистра е поставила изискване при вписването за първи път в регистъра за извършване на таксиметров превоз на пътници, да не са изтекли повече от 8 години от датата на първата регистрация на МПС, а регистрираните превозвачи могат да осъществяват таксиметрови превози на пътници само с автомобили, на които да не са изтекли повече от 15 години от първата регистрация.

4. Газификация на административни, битови и индустриални потребители в гр. Силистра:

През 2021г. е изпълнена газификация на котелното на ДГ „Ян Бибиан“. Към днешна дата са извършена реконструкция на съществуващи котелни помещения и подмяна на горивните уредби са следните общински обекти: ДГ „Роза-1“, ДГ „Роза-2“, ДГ „Добруджа“, ДГ „Иглика-1“, ДГ „Иглика-2“, ДЯ „Бодра смяна“, ДЯ „Здравец“, ДЯ „Детска радост“, ЕГ „П. К. Яворов“, СУ „Н. Й. Вапцаров“, ПМГ „Св. Климент Охридски“, ОУ „Отец Паисий“, ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“, ПЗГ „Добруджа“, Обединен детски комплекс, Спортна зала „Дръстър“, Общинско спортно училище „Дръстър“, административна сграда на общинска администрация Силистра, Център за обществена подкрепа/Общностен център за деца и семейства в гр. Силистра.

През 2021г. се отчита, че няма новоприсъединили се потребители на природен газ за стопански нужди и общият брой на фирмите се запазва 5.

Отчетен е ръст от 453% в сравнение с 2020г. на новоприсъединените битови абонати, използващи природен газ, като това е годината, в която се отчитат най-голям брой нови домакинства, присъединили се към газопреносната мрежа в гр. Силистра.

Независимо от този ръст, общият процент на домакинствата, използващи за отопление природен газ, отнесен към домакинствата, използващи твърдо гориво, е значително нисък. Въпреки че газопреносната мрежа покрива значителна част от територията на гр. Силистра, все още интереса на битовите потребители за замяната на твърдите горива за отопление (дърва и въглища) с природен газ е много малък. Тази мярка е основна за подобряване качеството на атмосферния въздух, но проблеми се оказват финансовите средства, които домакинствата трябва да отделят и цената на газа. В плана за действие към Програмата за намаляване на емисиите и достигане на определените норми за вредни вещества в атмосферния въздух в гр. Силистра, замяната на твърдото гориво за отопление с друго със значително по-добри екологични качества, в т.ч. природния газ, е основна мярка за достигане на установените норми. Въпреки че изпълнението на тази мярка е частично при заложената стойност от 60% за замяна на ползваните твърди горива с други с по-екологични качества, не може да не се отчете положителното и влияние върху качеството на атмосферния въздух, имайки предвид, че през последните години част от домакинствата използват отоплителни уреди с по-висок КПД и други горива с по-добри екологични характеристики от твърдото гориво (напр. пелети).

Изготвеният доклад, касаещ качеството на атмосферния въздух и влиянието му върху здравето на населението в гр. Силистра за 2021г. е предоставен на кмета на община Силистра със следните препоръки:

1. Да представи в РЗИ-Силистра Програма за намаляване нивата на замърсителите в атмосферния въздух с мерки, които са финансово обезпечени.
2. Да продължи работата за подобряване състоянието на пътната настилка и оптимизиране организацията на движение на МПС в града.
3. Да се прилага системата за мокро почистване/метене на улиците и тротоарите.
4. Да се осъществява строг контрол при изпълнение на основни и текущи ремонти на обществени и битови сгради и на пътната настилка по улиците и тротоарите в града, с цел намаляване емисиите от ФПЧ.
5. Да се предприемат необходимите действия пред МОСВ/ИАОС за предоставяне на възможност за измерване на емисии във въздуха с мобилна станция или разполагане на друга стационарна система за измерване показателите за качеството на въздуха в гр. Силистра, различна от ДОАС системата, монтирана на покрива на сградата на „Профсъюзи“, чиято функционалност е съобразена с необходимостта от измерване на емисии във въздуха с трансграничен произход.

1.2. Води от централно водоснабдяване за питейно-битови цели

Данните са от годишния доклад за качеството на водата от централно водоснабдяване, предназначена за питейно-битови цели, мониторирана от РЗИ-Силистра през 2022г.

Водоснабдяването с вода за питейно-битови цели и стопанисването на водопроводната мрежа на територията на област Силистра се изпълнява от „ВиК“ ООД гр. Силистра. За извършването на мониторинга на качеството на питейната вода водоснабдителната организация ежегодно разработва мониторингова програма, а от страна на РЗИ-Силистра се разработва план за извършването на контролен мониторинг. Програмата за мониторинг качеството на водата, предназначена за питейно-битови цели, доставяна от „ВиК“ ООД гр. Силистра е изготвена на база данните от извършени лабораторни анализи през предходни години. Програмата включва: обхват на мониторинга, зони на водоснабдяване, честота на пробовземане, пунктове за пробонабиране и график за провеждането на мониторинга. Изпълнението на Програмата има за цел да осигури микробиологично и химично чиста и безопасна питейна вода, за защита здравето на хората от рискове свързани с неблагоприятно въздействие при замърсяване на питейната вода, както и да гарантира, че

са спазени регламентираните изисквания на Наредба № 9 от 16 март 2001г. за качеството на водата, предназначена за питейно-битови цели.

В обхвата на Програмата са включени 71 бр. експлоатирани и 10 бр. резервни подземни водоизточника. Водата за централно водоснабдяване на населението на област Силистра се черпи от подземни водни тела включващи: 11 броя кладенци тип Раней (с дълбочина около 20м), които са разположени по терасата на р. Дунав и се използват за каптиране на плитко формиран водоносни хоризонти с ненапорна или слабонапорна вода, чрез 6-12 хоризонтални дренажни лъча. Подземните води по терасата на река Дунав имат хидравлична връзка с реката, което се отразява на режима на подхранването им, а чакълесто-песъчливите пластове действат като естествени филтри. Останалата част от водоизточниците са водочерпателни кладенци тип СК (сондажни кладенци) и ТК (тръбни кладенци). За тях е характерна голяма дълбочина на водовземане от 450м. до 700м., разнообразна конструкция според хидрогеоложките параметри, технически оборудвани с помпи захранващи се с електроенергия. Работата им не е свързана с хидростатичните нива на водата в подземните водни тела, а зависи от помпеното оборудване. Водните съоръжения включват резервоари, водонапорни кули и хлораторни съоръжения, работещи с биоциди на хлорна основа с АДВ натриев хипохлорит. Общата дължина на водопроводната мрежа в областта е 1861 км. в т.ч. вътрешна (1065км.) и външна (796 км.). В последните години активно се работи по обновяването на етернитовите и метални тръби с нови PVC, сертифицирани за контакт с питейна вода. През 2022г. е извършена подмяна на водопроводи с обща дължина около 3960м., в т.ч. 2907м. за вътрешна водопроводна мрежа, 258м. довеждащи водопроводи и 759 м. за 54 сградни отклонения, в седемте общини на областта, по съгласувани проектни задания. Реконструирани водопроводни трасета са въведени в експлоатация от държавна приемателна комисия, с участие на представител на РЗИ-Силистра, като за всеки обект преди комисията се изготвят становища за държавно приемане и от ВиК оператора се извършват 72-часови проби за лабораторен контрол на качеството и чистотата на водата преминаваща през реконструирания водопроводен участък.

За централното водоснабдяване на населението в област Силистра не се използват повърхностни водоизточници, а само подземни, предимно дълбоки сондажи (до 700м) и кладенци тип Раней по терасата на река Дунав, които се характеризират с естествени филтриращи слоеве на земната геоложка структура, което благоприятства предпазването им от пряко биологично замърсяване, в резултат на човешката дейност. На този етап най-съществен проблем се оказва не добрата регулация за ползване на пестициди в район като област Силистра с големи площи земеделски земи. Подземните водни тела на част от тези водоизточници съставляват водосбор, който се формира от подземни и природни води в райони с интензивно земеделие. По тази причина съществува риск от епизодично наличие на по-високи стойности на нитрати в питейните води, в зависимост от сезона и количествата на валежите.

Водоснабдяването се осъществява посредством 47 обособени водоснабдителни зони:

- 3 големи зони (Силистра, Тутракан и Дулово), с количество на разпределяната вода в зоната над 1000 куб.м. на денонощие;
- 26 малки зони Категория 1, с количество на разпределяната вода в зоната от 10 до 100 куб.м. на денонощие;
- 18 броя малки зони Категория 2, с количество на разпределяната вода в зоната от 100 до 400 куб.м. на денонощие.

Системата за централно водоснабдяване с води за питейно-битови нужди в област Силистра обслужва 117 населени места. Само в 1 населено място на брега на река Дунав (с. Дунавец, общ. Тутракан) няма изградена водопроводна мрежа, поради предимно сезонно обитаване на имотите и наличие на местни водоизточници.

През изтеклата година, в обхвата на контролния мониторинг, инспекторите от РЗИ-Силистра извършиха пробонабиране от 110 пункта (41%) от определените по мониторинговата програма на ВиК-Силистра 269 пункта.

Мониторингът на питейните води, извършван от РЗИ-Силистра и от „ВиК“ ООД-Силистра е планиран по показателите на прил. №1, разпределени в група А и група Б съгласно прил. № 2 на Наредба № 9 за качеството на водата, предназначена за питейно-битови цели.

В съответствие с изискванията на чл.8 от Наредба № 9/16.03.2001г., през 2021г. РЗИ-Силистра организира и извършване на лабораторни анализи на 213 проби води (211 планови и 2 контролни), в т.ч.:

- по **показатели от група А:** 150 проби води, в т.ч. 75 проби за физико-химичен и 75 проби за микробиологичен анализ.
- по **показатели от група Б:** 63 проби води за контрол по физико-химични (26), микробиологични (26), радиологични показатели (9) и 2 контролни проби след установено несъответствие по микробиологични показатели „коли форми“ и „ешерихия коли“ (във ВЗ-Силистра -гр. Силистра в КП-Детска градина „Роза“ и КП -Детска ясля „Здравец“)

В съответствие с изискванията на чл. 7 от Наредба № 9 „ ВиК“ ООД, гр. Силистра извърши анализи на 491 проби води, в т.ч.:

- по **показатели от група А:** 342 бр. проби води по физико-химични и микробиологични показатели, в т.ч. (80 проби от големите зони на водоснабдяване и 262 проби от малките зони на водоснабдяване);
- по **показатели от група Б:** 102 проби води, в т. ч. (51 проби по физико-химични и 51 проби по микробиологични показатели) и 47 проби по радиологични показатели, разпределени по зони както следва: 14 проби от големите зони и 88 проби от малките зони на водоснабдяване.

II. Анализ на данните от проведения от РЗИ-Силистра и „ВиК“ ООД, гр. Силистра мониторинг на качеството на водата за питейно-битови цели

II.1. Данни от проведения мониторинг от РЗИ гр. Силистра

През 2022г. РЗИ гр. Силистра организира и извърши анализи на 213 проби води, в т.ч. 103 по микробиологични показатели (101 планови и 2 контролни), 101 планови проби води по физико-химични и 9 планови по радиологични показатели.

От общия брой 150 изследвани проби, по показателите от група А отговарящи на изискванията са 144 (96%). Несъответствията са по показател *нитрати* (ВЗ с. Попина, ВЗ с. Искра, ВЗ с. Сяново) , по показател „мътност“ (във ВЗ-Сокол в КП-Сокол) и по микробиологични показатели коли форми и ешерихия коли (във ВЗ-Попина в КП-Попина и ВЗ-Войново в КП-Войново).

От общия брой 63 изследвани проби по показателите от група Б, отговарящи на нормативните изисквания са 55 (87%). Несъответствието е по показатели нитрати (ВЗ с. Попина, ВЗ с. Сяново, и ВЗ Таслаково,) и микробиологични показатели:

- коли форми и микробно число (ВЗ с. Ст. Караджа, ВЗ гр. Силистра - КП Детска градина „Роза“ и КП Супермаркет „СБА Изток“).
- коли форми, микробно число и ентерококи (ВЗ с. Сяново).
- микробно число (ВЗ с. Пожарево).

Лабораторните резултати през 2022г.:

- по **микробиологични показатели:** несъответствия са установени при общо 5 проби по показатели „КФ и микробно число“; 3 проби по показатели „КФ, микробно число и ентерококи“; 1 проба по показател „микробно число“. Установеното съответствие през 2022г. е 93,2% (при 95,8% за 2018г., 98,1% за 2019г., 98,2% за 2020г, 97,8%.за 2021г.). Препоръката на Световната здравна организация е за допустимост до 5% нестандартност годишно. Като се вземе предвид гореизложеното може да се направи заключението, че качеството на питейните води по микробиологични показатели се запазва на много добро ниво за периода 2017-2021г. и добро за 2022г.
- по **физико-химични показатели** несъответствия са установени при 7 от взетите проби, от които 6 са по показател „нитрати“ със стойности вариращи от 55.6мг/л до 88.5 мг/л. и

една проба по показател „мътност“ във ВЗ „Сокол“, водоснабдяваща с. Сокол (304 жители).

Отклоненията по показател „нитрати“ в състава на водата са регистрирани в четири водоснабдителни зони: ВЗ „Попина“ водоснабдяваща селата Попина (453 жители), Гарван (252 жители), Малък Преславец (191 жители), Долно Ряхово (338 жители) и част от с.Ветрен (65 жители), ВЗ „Искра“ водоснабдяваща с.Искра (2051 жители) и с.Нова Попина (88 жители), ВЗ „Таслаково“ водоснабдяваща с.Таслаково (425 жители), с.Върбино (35 жители), с.Колобър(503 жители), ВЗ „Сяново“ водоснабдяваща с.Сяново (55 жители). Процентът на съответствие по този показател за 2022 г. е 94 % (при 93,9% за 2018 г. и 93,6% за 2019 г. и 90% за 2020 г. и е 96,1 % за 2021г.)

За този показател е характерна известна динамика в годините, в зависимост от сезона, количествата валежи и експлоатацията на земеделските земи в района на водосбора.

- по **радиологични показатели** - изследвани са 9 броя проби питейни води от централни водоизточници, с обхват на 2 показателя (обща бета активност и естествен уран). Пробите са изработени в лабораторията на РЗИ-Русе. Не са установени отклонения от нормите.

II.2. Данни от проведения мониторинг от „ВиК“ ООД гр.Силистра

През 2022г. „ВиК“ ООД гр.Силистра извърши анализи на 342 броя проби води по микробиологични и физико-химични показатели от група А и на 149 проби води по показатели от група Б (102 проби по микробиологични и физико-химични показатели и 47 проби по радиологични показатели), в т.ч.:

- **94 в големите зони:** 80 броя проби води по показателите от група А и 14 броя проби води по показателите от група Б. Отклонения от нормативните изисквания не са установени;

- **350 в малките зони:** 262 броя проби води по показателите от група А и 88 броя проби води по показателите от група Б, с пълен обхват по прил. 1, табл. Г1 и Г2 от Наредба № 9 за качеството на водата, предназначена за питейно-битови цели. Отклонения от нормативните изисквания са установени по показател „нитрати“ при 10 от взетите проби (ВЗ с.Попина, ВЗ с.Поляна, ВЗ с.Искра и ВЗ с. Сяново).

Отн. дял на съответствие с изискванията по микробиологични и физико-химични показатели е 98,0%. Водата от ВЗ „Попина“ е с относително постоянни отклонения, които се регулират от оператора, чрез смесване на водата от ШК Раней 1-Попина с друг водоизточник (ТК-Гарван), с цел постигане на т.нар. разреждане концентрацията на нитратите и нормализиране стойността, в съответствие с наредбата. Отклоненията по този показател „нитрати“ се дължат на замърсяване още при водоизточника, а не във водоснабдителната система.

- **47 проби по радиологични показатели** (питейни води от централни водоизточници с пълен обхват на показателите по Прил. № 1, табл. Г от Наредба №9/2001г.), изработени в Централна научно-изследователска лаборатория към „Диал“ ООД-Бухово, София. Не са установени отклонения от нормите.

III. Зони с неизпълнен мониторинг

През 2022 г. няма зони на водоснабдяване на територията на област Силистра с неизпълнен мониторинг, определен в Програмата за мониторинг на „ВиК“ ООД гр.Силистра и по плана за мониторингов контрол на РЗИ-Силистра.

IV. Предприети мерки в зоните с трайни несъответствия по химични и микробиологични показатели

С цел понижаване нивото на „нитрати“ във водата на ВЗ „Попина“ е предприета мярка за смесване на добиваната вода от ШК „Раней”1 с. Попина (с наднормено съдържание на „нитрати“) с вода добивана от ТК с. Гарван (отговаряща на изискванията).

От месец декември 2011г. „ВиК“ оператора увеличава добитата вода от ТК с. Гарван-общ.Ситово, като я смесва с тази от ШК „Раней“ с.Попина, с цел понижаване съдържанието на нитрати и доставяне на питейна вода в този район, отговаряща на изискванията на

Наредба №9/2001г. Във водоснабдителна зона „Поляна“ през 2020г. беше включен още един водоизточник ТК „СК1-ПС Поляна-ВиК Силистра-Поляна“, с цел смесване на питейните води с дренаж Поляна за подобряване качествата на водата по показател *нитрати* и доставяне на питейна вода в този район, отговаряща на изискванията на Наредба №9/2001г.

Дренаж Сяново е единствен водоизточник във водоснабдителна зона Сяново и няма алтернативен. През последните години ВиК оператора трайно отчита нестандартни проби по показател „нитрати“. За съжаление земеделските стопани третират земеделските земи с торове в близост до водоизточника, което е една от причините за повишено съдържанието на „нитрати“ над пределно допустимите норми. Водоизточникът е ситуиран в естествен водосбор, в близост до земеделски обработваеми площи, налична е и кравеферма на висок терен, от която се стичат повърхностни природни води в същия водосбор.

„Водоснабдяване и канализация“ ООД-Силистра има изготвен проект за санитарно-охранителна зона около Дренаж Сяново и входирано заявление в Басейнова дирекция Дунавски район за учредяване на СОЗ около Дренаж Сяново с вх.№СК33В-01-18/28.05.2021г. Аналогичен е случая и във **ВЗ с. Искра**, където се наблюдава повишено съдържание на нитрати, близко до максимално допустимите норми. Село Искра се водоснабдява от тръбен кладенец Искра от ЕС1/79 и няма алтернативно решение до този момент.

„ВиК-Силистра“ ООД като оператор е планирал да извършва допълнителен мониторинг, с цел събиране на актуална информация за нивото на нитратите през различните сезони на годината и предприемане на действия по контрола на обработката на земеделските земи с азотни торове след отреждане на СОЗ от БДДР-Плевен. За липсата на напредък в проучването за употреба на пестициди в пояс II на СОЗ, водещата причина е сериозното забавяне на БДДР-Плевен в отреждането на СОЗ за около 90% от водоизточниците и вероятно допълнителни пречки, свързани със собствеността на земята.

През 2022г. е издадено разрешително за водоземане на тръбен кладенец с. Звенимир, като през 2023г. ще бъде включен във водоснабдителната система на с. Звенимир.

През 2022г. няма новоучредени СОЗ около водоизточници от БДДР-Плевен.

През 2022г. няма изведени от експлоатация водоизточници.

На територията на област Силистра няма зони за снабдяване на населението с вода от ВиК оператора, предназначена за питейно-битови цели, в които се регистрират трайни несъответствия по микробиологични показатели. Случаите са единични, от контрола на РЗИ.

V. Информация от „ВиК“ ООД за извършеното по мерки, предписани в предишни периоди, с цел подобряване качеството на питейните води в област Силистра

ВиК оператора в област Силистра осигурява централното водоснабдяване на всичките 7 общини в област Силистра. По данни на „ВиК-Силистра“ ООД, през 2022г. по общински проекти е извършена подмяна и реконструкция на съществуващата водопроводна мрежа в седемте общини с обща дължина 3960м., в т.ч. 2907м. за вътрешна водопроводна мрежа, 258м. довеждащи водопроводи и 759м. за 54 сградни отклонения, като са обслужени водопроводи в участъците с най-чести аварии: в община Тутракан (848м.), община Кайнарджа (704м.), община Силистра (1651м.), община Ситово (188м.), община Дулово (200м.), община Главиница (333м.) и община Алфатар (36м.). През 2022г. са извършени ремонти на ВиК съоръженията в различните общини на областта, отнасящи се до вътрешно и външно измазване и боядисване на помещения, ремонти и монтаж на вентилатори в хлораторни помещения, ремонти на огради и монтаж на обозначителни табели за СОЗ пояс I, възстановяване на липсващи ограждения на СОЗ пояс I на водоизточници.

VI. Информация за извършените от РЗИ-Силистра контролни проверки (брой и вид) за изпълнение на предписаните мерки и предприетите действия

През 2022г. са извършени общо 238 проверки на централните водоизточници, на водоснабдителните обекти и съоръжения за питейно-битово водоснабдяване на територията на област Силистра, от които 24 са проверки за изпълнение на дадените предписания. За

подобряване на хигиенното състояние на обектите са връчени общо 24 предписания на управителя на ВиК ООД – Силистра за предприемане на задължителни мерки:

- 8 на централни водоизточници за възстановяване на оградите на СОЗ-Пояс I на СК и за измазване и боядисване на помещенията на водоизточници .
- 16 на водоснабдителни обекти и съоръжения за питейно-битово водоснабдяване за възстановяване на огражденията на СОЗ-Пояс I, поставяне на обозначителни табели, измазване и боядисване на помещенията.

Управителят на ВиК-Силистра уведомява РЗИ-Силистра писмено за изпълнените мероприятия, а при извършените 24 проверки е установено, че връчените предписания са изпълнени в срок. Като цяло съоръженията за питейно-битово водоснабдяване се поддържат в добро текущо състояние. С оглед на минимизиране на риска от аварии и последващо замърсяване на подаваната към консуматорите питейна вода е необходимо да продължи подмяната на водопроводните тръби за постигане на пълен обхват.

При извършения контролен мониторинг от РЗИ-Силистра през 2022г. са установени несъответствия:

- **по физико-химични показатели в 7 проби**, от които 6 проби по показател „нитрати“ над допустимата норма (ВЗ Попина-2проби, ВЗ-Сяново-2проби, ВЗ Таслаково и ВЗ Искра по 1 проба) и 1 проба по показател „мътност“ (ВЗ Сокол);

- **по микробиологични показатели в 7 проби** групирани по показатели както следва:
  - „коли форми“ и „микробно число“ (по 1 проба от ВЗ Стефан Караджа, ВЗ Силистра от КП в ДГ „Роза“ и КП СБА „Изток“);
  - „коли форми“, „микробно число“, „ешерихия коли“ и „ентерококи“ (1 проба от ВЗ Сяново);
  - „коли форми“ и „ешерихия коли“ (по 1 проба от ВЗ Попина и ВЗ Войново);
  - „микробно число“ (1 проба от ВЗ Пожарево).

За всяко установено несъответствие в изследваните проби е извършено проучване от инспектор на ДОЗ, управителят на ВиК-Силистра е информиран с писмо и приложен лабораторен протокол за предприемане на действия за отстраняване на причините довели до несъответствията, включително и за вземане на контролни проби от пунктовете с установени несъответствия. За изпълнението им в определения срок Директора на РЗИ-Силистра е своевременно и писмено информиран от управителя на ВиК-Силистра, с приложени копия от лабораторни протоколи за извършени анализи на контролни проби.

VII. Информирание на обществеността и заинтересованите лица за качеството на питейната вода от извършения мониторинг в област Силистра

Осъществява се чрез сайта на РЗИ-Силистра, като за всеки изтекъл месец се публикува информация за резултатите от извършения мониторинг на питейната вода, както и за взетите мерки при установяване на несъответствия.

ВиК-Силистра на своята официална страница информира потребителите за предстоящи планови ремонти на водопроводната мрежа и за райони с възникнали аварии.

При необходимост от съдействие за допълнителна информация от страна на водоснабдителното дружество, както и от страна на РЗИ се извършва обмен на писмена информация.

VIII. Оценка на състоянието водоизточниците и съоръженията за водоснабдяване

Всички водоизточници и водоснабдителни съоръжения се поддържат в добро състояние-измазани и боядисани помещения, редовни проверки на съоръжения и боядисване против корозия, вентилация в хлораторни помещения и помпени станции, отдушници на резервоарите и др.

До края на 2023г. ще продължат ремонтните дейности по проект № BG16M1OP002-1.016-0005 „Изграждане на ВиК инфраструктура за обособена територия на „ВиК“ ООД, Силистра с безвъзмездна финансова помощ от Оперативна програма „Околна среда 2014-

2020г.“ По проекта са предвидени цялостна подмяна и модернизация на оборудването, тръбни системи, довеждащи водопроводи и основен ремонт на помещенията „Раней 1“. В хода на изпълнение на Проекта ще бъдат извършвани реконструкции на следните ВиК съоръжения:

- Реконструкция на помпена станция (ПС) Силистра II-ри подем
- Модернизация и подмяна на помпени агрегати на бункерна помпена станция (БПС) Раней 4
- Модернизация и подмяна на помпени агрегати на бункерна помпена станция (БПС) Раней 5
- Реконструкция и модернизация на съществуваща хлораторна станция при ШК Раней 4
- Реконструкция напорен резервоар (НР) ЛПК Висока зона 400 m³
- Реконструкция напорен резервоар (НР) ЛПК Ниска зона 3000m³
- Рехабилитация и реконструкция на водна кула (ВК) Калипетрово (строителна част);
- Реконструкция и модернизация на съществуваща хлораторна станция при ШК Раней 6
- Реконструкция и модернизация на хлораторни инсталации при ПС II-ри подем Силистра
- Изграждане на хлораторна инсталация при ШК Раней 8
- Реконструкция на шахтов кладенец Раней 1 - гр.Тутракан
- Реконструкция на шахтов кладенец Раней 2 - гр.Тутракан
- Реконструкция на шахтов кладенец Раней 3 - гр.Тутракан
- Реконструкция на ПС II-ри подем Тутракан
- Модернизация на хлораторно помещение при ПС II-ри подем Тутракан.

През 2023г. ще продължи реконструкцията и доизграждането на ВиК мрежите в областта със следните инвестиционни намерения:

- Реконструкция и доизграждане на ВиК мрежи в гр. Силистра;
- Реконструкция и доизграждане на ВиК мрежи в с. Калипетрово;
- Реконструкция и доизграждане на ВиК мрежи в с. Айдемир;
- Реконструкция на водопроводна мрежа в гр. Тутракан;
- Реконструкция на външни довеждащи водопроводи в гр. Тутракан;
- Реконструкция на външни довеждащи водопроводи към агломерация Силистра, включваща:
  - Външен водопровод от БПС "Раней 1" до ПС "Айдемир" (НР Ниска зона 3 000 m³);
  - Външен водопровод от ПС "Айдемир" до НР Висока зона (400 m³);
  - Външен водопровод от ПС Силистра II-ри подем до ВК с.Калипетрово;
  - Захранващ водопровод 1 от НР Висока зона (400 m³) до вътрешната водопроводна мрежа на с. Айдемир;
  - Захранващ водопровод 2 от НР Ниска зона (3000 m³) до вътрешната водопроводна мрежа на с. Айдемир

Всички водоизточници и съоръжения имат отредени СОЗ Пояс I, които са оградени и обезопасени за достъп от външни лица, но само за 6 от тях има учредена зона от БДДР-Плевен. Поставени са информационни табели в съответствие на Наредба № 3 за СОЗ.

Трябва да се отбележи, че малка част от водоизточниците и съоръженията имат учредени СОЗ пояси I, II и III с проектна документация, поради твърде бавната процедура на съгласуване от страна БДДР-Плевен. Това от своя страна води до неефективен контрол от страна на институциите по спазване ограниченията и забраните за дейности в тези зони, носещи риск от замърсяване на водите при обработката на земеделските земи с азотни и смесени торове.

През месец януари 2023г. е учредена СОЗ на тръбен кладенец „СК Преславци- ВиК Силистра- Преславци“, като е реализирано и участие на инспектор в приемателна комисия.

IX.Заключение за качеството на питейната вода и препоръки за изпълнение през 2023г.

Предоставяната вода за питейно-битови цели от ВиК оператора за населението в област Силистра е с добро качество и с трайни показатели, в съответствие на чл. 6, ал. 1, т. 1 от Наредба № 9 за качеството на водата, предназначена за питейно-битови цели.

Установените през годината несъответствия по микробиологични показатели в малките зони на водоснабдяване са единични и временни, резултат от възникнали аварии на хлораторните устройства.

Трайни несъответствия са установени по показател „нитрати“ в следните зони на водоснабдяване: ВЗ „Попина“, ВЗ „Поляна“, ВЗ „Искра“ и ВЗ „Сяново“. Като мярка за намаляване на установените наднормени стойности на нитрати за ВЗ „Попина“ е предприета мярка за смесване на водата с тази от СК с.Гарван. При извършения контролен мониторинг на водата от тази зона през годината са установени наднормени стойности в границите от 56 до 88 мг/л. От извършения лабораторен контрол през 2022г. на взетите от ВиК оператора проби води, установените наднормени нива на „нитрати“ варират от 50 до 75мг/л.

През 2023г. съвместните действия от страна на РЗИ-Силистра и ВиК-Силистра ще бъдат насочени за спазването на законодателството в областта на управлението и опазването на водите съгласно Директива за защита на водите от замърсяване с нитрати от селскостопански източници/91/676/ЕИО/, т. нар. Нитратна директива. Целите на тази директива са да намали замърсяването на водите с нитрати от селскостопански източници и да предотврати всяко ново замърсяване от този вид. Тя определя показателите за води, засегнати от замърсяване (концентрацията на нитрати е близо до 50 мг/л и над тази граница) и води застрашени от замърсяване. За постигане на по-добри резултати при ограничаване на замърсяването с нитрати от земеделски източници са необходими съвместни действия с Министерство на земеделието и МОСВ за спазване правилата за добра земеделска практика, съгласно изискванията на Наредба №2/13.09.2007г. за опазване на водите от замърсяване с нитрати от земеделски източници и Наредба №3/16.10.2000г. за условията и реда за проучване, проектиране, утвърждаване и експлоатация на СОЗ около водоизточниците и съоръженията за питейно-битово водоснабдяване. Мерките за ограничаване и ликвидиране на замърсяването в чувствителните/уязвимите зони следва да бъдат регламентирани с планове за действие, които да включват:

- капацитет на тороохранилищата към животновъдните ферми, осигуряване на необходимия обем за депа за съхранение на органичните торове, който да позволява съхраняването на произведения оборски тор за целия период от време, когато използването на торове е забранено;
- изисквания към депата и мерки за защита от замърсяването на повърхностните и подземните води в района;
- забрана за торене върху стръмни склонове и в близост до водни обекти;
- забрана за торене върху водонаситени, наводнени или покрити със сняг земи;
- разпръскване на торовете в съответствие с правилата за добра земеделска практика;
- борба с ерозията на почвите и създаване на защитни залесявания.

Ефективните действия за постигане на необходимото качество на водата предоставяна на населението от единствения оператор ВиК-Силистра предполагат комплекс от мерки и участие на различно институционално ниво: МОСВ, БДДР-Плевен, РИОСВ-Русе, Министерство на земеделието, ОДЗ-Силистра, ОДБХ-Силистра, МРРБ, ВиК-Силистра, Министерство на здравеопазването, РЗИ-Силистра, ВиК асоциацията на общините в област Силистра и др., в обхвата на компетентност на всяка институция. За област Силистра това би означавало да се регулира проблема с наличието на нитрати в някои ВЗ, като се регламентират дейностите, свързани с третиране на земеделските земи с торове и стриктния контрол на земеделските производители и собственици на животновъдни ферми.

1.3.Шум

Съгласно Програма за мониторинг на шума в околната среда и изискванията на Наредба № 54 за дейността на националната система за мониторинг на шума в околната среда и за изискванията за провеждане на собствен мониторинг и предоставяне на информация от промишлените източници на шум в околната среда (обн. ДВ бр. 3/2011г.) през 2022г. беше изготвена шумова характеристика на гр. Силистра, относно шумовите нива в урбанизираната среда. Обект на мониторинг е шума в околната среда на гр. Силистра. В

гр.Силистра са определени 15 контролни пункта за мониторинг на шума, които са разпределени в 3 групи:

Първа група – пунктове, разположени върху територии, подложени на въздействието на интензивен автомобилен трафик:

- бул. "Македония" № 75, Клиника DENTASStyle, гр. Силистра;
- бул. "Македония" № 147, Фурна "Аполон", гр. Силистра;
- ул. "Дръстър" № 35, ГКПП, гр. Силистра;
- ул. " VII-ми септември" № 23, Хипермаркет ЛИДЛ, гр. Силистра;
- бул. "Велико Търново" № 56, Енерго Про, гр. Силистра;
- ул. "Никола Вапцаров" № 8, Хипермаркет Кауфланд, гр. Силистра.

Втора група - пунктове, разположени върху територии с промишлени източници на шум:

- ул. "Тутракан" № 16, ЗММ "Стомана", гр. Силистра.
- ул. "Серес" № 35, Месопреработвателно предприятие "Оливия", Силистра.

Трета група - пунктове, разположени върху територии, подлежащи на усилен шумозащита:

- ул. "Дръстър" № 38, СУ "Никола Вапцаров", гр. Силистра – зони за учебна дейност;
- ул. "Добрич" № 76, Осн. училище "Иван Вазов", гр. Силистра – зони за учебна дейност;
- ул. "VII септември" № 57, ПГПТ "Евлоги Георгиев", гр. Силистра – зони за учебна дейност;
- ул. "Петър Мутафчиев" № 80, МБАЛ-Силистра, гр. Силистра – зони за лечебна дейност;
- ул. "Москва" № 43, ПМГ Св. Кл.Охридски, гр. Силистра – зона за отдих/учебна дейност;
- ул. "Янко Тодоров" № 4, гр. Силистра – жилищни зони;
- ул. "Добрич" № 111, гр. Силистра – жилищни зони.

В пунктовете, разположени върху територии с интензивен автомобилен трафик, прилежащи към пътни, ж.п. и въздушни трасета, граничната стойност на еквивалентното дневно ниво на шума е 60 dB(A), съгласно Наредба № 6 за показателите за шум в околната среда, отчитащи степента на дискомфорт през различните части на денонощието, граничните стойности на показателите за шум в околната среда, методите за оценка на стойностите на показателите за шум и на вредните ефекти от шума върху здравето на населението, обн. ДВ бр. 58/2006 г. В тези пунктове измерените L-(усреднени еквивалентни) дневни нива на шума са над 60 dB(A).

В пунктовете, разположени върху територии с промишлени източници на шум – производствено-складови територии и зони, граничната стойност на еквивалентното дневно ниво на шума е 70 dB(A). В тези пунктове измереното дневно ниво на шума е в диапазона от 63 до 67 dB(A), т.е. няма превишение на граничната стойност.

В пунктовете, разположени върху територии, подлежащи на усилен шумозащита:

- В зоните за учебна дейност, граничната стойност на еквивалентното дневно ниво на шума е 45 dB(A). И в трите пункта от тази група измерените L (усреднени еквивалентни) дневни нива на шума са съответно 65 dB(A), 66 dB(A) и 67 dB(A), т. е. има превишение на граничната стойност;
- В зоната за лечебна дейност, граничната стойност на еквивалентното дневно ниво на шума е 45 dB(A). В пункта от тази група, ул. "Петър Мутафчиев" 80, МБАЛ - Силистра, измереното L (усреднено еквивалентно) дневно ниво на шума е 62 dB(A), т. е. има превишение на граничната стойност;

- В зоната за обществен и индивидуален отдих, граничната стойност на еквивалентното ниво на шума е 45 dB(A). Измереното L-(усреднено еквивалентно) дневно ниво на шума е съответно 62 dB(A), т. е. има превишение на граничната стойност.
- В жилищните зони и територии, граничната стойност на еквивалентното ниво на шума е 55 dB(A). В двата пункта измерените L-(усреднени еквивалентни) дневни нива на шума са 66 dB(A), т. е. има превишение на граничната стойност.

За всички пунктове преобладава дялът на леките автомобили, съответно от 81.3% за пункт на ул. "Тутракан" № 16/ЗММ "Стомана" до 92.7% за пункт на ул. "Дръстър" № 38/СУ "Никола Вапцаров".

Дялът на тежкотоварните автомобили достига 2,9% за пункта на ул. "Тутракан" № 16/ЗММ "Стомана", като за още три пункта е със стойности около 2% (бул. "Македония" № 147/Фурна "Аполон", бул. "Велико Търново" № 56/Енерго Про, ул. "Седми септември" № 57/ПППТ "Евлоги Георгиев").

Относителният дял на лекотоварните автомобили е в диапазон от 5,9% за пункт на ул. "Дръстър" № 38/СУ "Никола Вапцаров" до 15,8% за пункт на ул. "Тутракан" № 16/ЗММ "Стомана".

С най-малък дял са мотоциклетите – около и под 1%.

Разпределението по диапазони на регистрираните L-(усреднени еквивалентни) дневни нива на шума през 2022г. е посочено в *Таблица 2*

Таблица 2

№	Град	Общ брой пунктове	Разпределение на шумовите нива по диапазони /в брой пунктове/ за 2019 г.							
			Под 58 dB(A)	58 - 62 dB(A)	63 - 67 dB(A)	68 - 72 dB(A)	73 - 77 dB(A)	78 - 82 dB(A)	Над 82 dB(A)	Над ГС*
1	Силистра	15	-	3	11	1	-	-	-	13

ГС* - гранична стойност

В диапазона под 58 dB(A) през 2022г. не попада нито един пункт и това трайно се запазва като тенденция през последните 5 години, през които е извършван мониторинг на шума.

В диапазона от 58–62 dB(A) през 2022г. попадат три пункта (20%) и това са пунктовете на ул. "Москва" 43/ПМГ „Св. Климент Охридски“ – зона за отдих в близост до Дунавски парк, пункта на ул. "Петър Мутафчиев" 80/МБАЛ - Силистра – зони за лечебна дейност и пункта на ул. "Дръстър" № 35/ГКПП-Силистра. Пунктът на ГКПП-Силистра след настъпилата промяна в организацията на движение на тежкотоварните автомобили във връзка с възстановената фериботна връзка Силистра-Кълъраш показва значително намаление на шумовото ниво и попада за първи път в тази група.

В диапазона от 63–67 dB(A) през 2022г. попадат 11 пункта (73%). Запазва се тенденцията броя на пунктовете в този диапазон да е най-голям.

В диапазона от 68-72 dB(A) за 2022г. попада само 1 пункт (7%) и се наблюдава трайна тенденция към намаляване броя на пунктовете в този диапазон през последните години.

В заключение можем да обобщим, че:

- Измерените еквивалентни нива на шума трайно се запазват над граничните стойности. На пунктовете, които се намират в зони с учебна, лечебна дейност и жилищни зони, измерените дневни еквивалентни нива на шума са над граничните стойности.
- Пунктовете за 2022г., които имат измерени еквивалентни нива на шума, превишаващи граничните стойности са:

В Първа група – райони, прилежащи към пътни трасета с интензивен автомобилен трафик (всички пунктове от групата са с превишение на граничните стойности на шума);

В Трета група – райони, подлежащи на усилена шумозащита (зони за учебна дейност, зони за лечебна дейност, жилищни зони и територии) - всички пунктове от групата са с превишение на граничните стойности на шума:

- През 2022г. преобладават пунктовете с нива в диапазона 63-67 dB(A) – 11 броя (73%);
- В диапазона под 58 dB(A) през 2022 г. няма нито един пункт;
- В 87% от пунктовете са измерени наднормени нива на шум.

Анализът потвърждава **трайно задържане нивата на шумовото натоварване в диапазона 63-67 dB(A)**, приет за не прекомерно висок шум, но носещ сериозен здравен риск. Броят на пунктовете, в които измерените нива на шума са над граничните стойности е значителен и затова факторът шум продължава да бъде проблем за здравето и качеството на живот на живеещите в град Силистра.

КОНТРОЛ НА ШУМ В ОБЕКТИ ПО СИГНАЛИ

РЗИ-Силистра осъществява контрол върху шума в урбанизираната зона на града, предизвикан от локални източници в обекти. Дейността се осъществява при получени сигнали в РЗИ и/или МЗ.

През 2022г. продължи работата по жалба от живущите на ул. „Огоста“ в гр.Силистра (получена за първи път през 2021г.), по повод производствена дейност от две фирми за предлагане на дърва за огрев. От производствените операции (разтоварване на трупи, рязане и цепене) се генерира шум, прах и емисии във въздуха в прилежащата непосредствено до терена жилищна зона (ул.Огоста). РЗИ-Силистра изрази становище към Община Силистра, да предприеме по компетентност действия по спазване на изискванията на ЗУТ и ЗООС от двете фирми, които продължават да изпълняват дейността си на този терен без изискващите се документи и разрешения. Беше проведена среща с представители на жалбоподателите с цел осигуряване на съдействие от тяхна страна за създаване на организация и извършване на измерване на шум от локален източник в околната среда и в жилищните помещения. Среща беше осъществена и със собственика на фирмата (междувременно остана само едната фирма, развиваща упоменатата дейност, тъй като другата е прекратила дейност), с цел осигуряване на пълен технологичен режим на работа, с което да се обективизира обстановката и да се гарантира организацията по измерване на шума, в реални условия за всяка дейност от технологичния процес, генерираща шум. Собственика на фирмата изрази съгласие за подкрепа, но изрази становище, че трудно ще се извърши тази организация предвид неритмичността на зареждане на дърва и трудността за предвидимост на тези дейности. През м.септември 2022г. поради липса на реакция от страна на фирмата, екип на РЗИ-Силистра извърши проверка, при която се установи, че се извършва дейност, но в малък обем. Обяснението беше свързано с това, че не могат да се гарантират доставките като ден и количество. Предвид това и факта, че липсваше реакция от живущите, изготвихме отговор до областна администрация, жалбоподателите и община Силистра. Към община Силистра имаме ясно изразено становище, подкрепено с разбиране от областна администрация, че общината следва да преразгледа своето разрешение за работно време на търговски обект за продажба на дърва, като в изпълнение на ЗУТ и ЗООС изиска производствената дейност да се премести в промишлена зона. Към края на 2022г. контрола по тази жалба не е приключил, не е извършено замерване на шум от локален източник, не сме уведомени за предприети действия от страна на община Силистра и проблема на живущите стои отворен до друго генерално решение на общината от гледна точка на нова регулация в рамките на жилищната зона и промяна на терена, който в миналото (преди 1990г.) е бил за гаражи на автостопанство за пътнически превози.

ПРЕПОРЪКИ ЗА НАМАЛЯВАНЕ НА ШУМА

Акустичната обстановка в гр. Силистра се определя от различни, действащи еднопосочно фактори – състояние на пътните настилки, недостатъчна пропускателна способност на градската транспортна мрежа, липса на бариери и активни противощумови мерки за зоните с предполагаема приоритетна шумова защита (тихи зони, учебни и лечебни заведения), непозволено използване на звукова сигнализация от водачи на МПС, превишаване на допустимата за населеното място скорост на движение на МПС, допускане като участници в движението на неизправни МПС и други.

Община Силистра предостави на РЗИ-Силистра информация за предприети мерки за подобряване на акустичната обстановка в гр. Силистра:

1. За периода 2020-2022г. е изпълнен проект за „Екологично чист транспорт в трансгранична зона Наводари–Силистра“, представляващ една от основните мерки на територията на гр. Силистра за пряко и косвено намаляване на шумовото натоварване и се състои в следното:

- Изграждане на велоалейна мрежа, състояща се от еднопосочни и двупосочни алеи с обща дължина – 7,35 км;
- Изграждане на 7 бр. велостоянки. (Същите все още не са пуснати в експлоатация)

2. През 2022г. Община Силистра извърши ремонтни дейности на уличната мрежа (улични платна, кръстовища, преасфалтиране на междублокови пространства), с което се цели да се спомогне за намаляване на шумовото натоварване.

Един от основните проблеми, свързани с шумовото натоварване в гр. Силистра е:

- трафикът в зоните за учебна дейност (пункт на ул. "Добрич" № 76/ОУ "Иван Вазов" и пункт на ул. "Седми септември" № 57/ПППТ "Евлоги Георгиев");
- трафикът в зоната за обществен и индивидуален отдих по ул. „Москва“, в непосредствена близост до Дунавския парк и ПМГ „Св. Климент Охридски“. Тя е една от основните улици, обслужващи трафика в северната страна на централната градска част.

Състоянието на настилката в тези участъци е много добро, но наличието на превишения на шумовите нива е основно от усиления трафик и най-вече от състоянието на МПС.

Озеленяването в гр. Силистра с дълготрайна декоративна растителност от дървета и храсти не може да изпълни функцията на шумо-изолиращи пояси, тъй като не е така проектирана и изпълнена и не са налице такива градоустройствени решения. Това остава като препоръка за реализиране при бъдещи проекти за подобряване на урбанизираните територии, в т.ч. на акустичната среда.

1.4.Електромагнитни полета

Мониторингът на обектите източници на нейонизиращи лъчения има за цел:

- Установяване на съответствието на нивата на електромагнитните полета (ЕМП) с действащите норми и изисквания на Наредба № 9 за пределно-допустими нива на електромагнитни полета в населени територии и определяне на хигиенно-защитни зони около излъчващи обекти, обн. ДВ бр. 35/1991 г.;
- Оценка на здравния риск за населението.

В Регистъра на обектите с обществено предназначение на РЗИ-Силистра към началото на 2022г. в област Силистра са регистрирани 137 източника на нейонизиращи лъчения и програмата за мониторинг е изготвена въз основа на тази бройка.

През 2022г. не са регистрирани нови базови станции и не е постъпвала информация за извършено преустройство на съществуващи базови станции.

Разпределението на обектите източници на ЕМП по общини и според собственика е посочено в таблицата:

Община	Общ брой БС	Разпределение на обектите източници на ЕМП, по общини и според собственика				
		А1България	„БТК“ ЕАД	Теленор	Булсатком	НУРТС
Силистра	48	16	16	14	2	-
Алфатар	8	3	2	2	-	1
Главиница	16	6	5	4	-	1
Дулово	24	4	7	13	-	-
Кайнарджа	6	3	2	-	-	1
Ситово	14	7	4	3	-	-

Тутракан	21	9	6	6	-	-
Общо	137	48	42	42	2	3

Обект на мониторинговата програма са регистрираните в РЗИ-Силистра източници на нейонизиращи лъчения към началото на 2022г. за област Силистра (137бр.), разположени както следва:

- 11 в близост до детски, учебни и лечебни заведения, които попадат по посока на излъчване на източници на нейонизиращи лъчения в границите на хигиенно-защитните им зони;
- 59 в райони на населени места;
- 67 в землища и индустриални райони.

В изпълнение на утвърдената програма за мониторинг на електромагнитни полета на територията на област Силистра, екип на РЗИ-Русе извърши 74 бр. измервания, като е осъществил контрол на 16 базови станции на мобилни оператори, от които 11 са в близост до детски, учебни и лечебни заведения, които попадат по посока на излъчване на източници на нейонизиращи лъчения в границите на хигиенно-защитните им зони, а 5 бр. са разположени в жилищни райони на населени места.

Данните от измерванията на стойностите на плътност на мощност S ($\mu\text{W}/\text{cm}^2$) са под пределно допустимите нива **10 $\mu\text{W}/\text{cm}^2$** според Наредба № 9 за пределно-допустими нива на електромагнитни полета в населени територии и определяне на хигиенно-защитни зони около излъчващи обекти, обн. ДВ бр. 35/1991г. и не представляват риск за здравето на населението.

През 2022г. в РЗИ-Силистра не са постъпвали сигнали, свързани с излъчващи антени на мобилни оператори.

1. ФИЗИЧЕСКО РАЗВИТИЕ И ЗДРАВНО СЪСТОЯНИЕ НА ДЕЦАТА И УЧЕНИЦИТЕ

Оценката на здравословното състояние и физическото развитие на децата и учениците в област Силистра е изготвена на базата на:

- ✓ Обобщените данни за здравословното състояние на децата и учениците, изготвени от медицинските специалисти от здравните кабинети въз основа на предоставените им от личните лекари талони от профилактичните прегледи, съгласно Наредба №3 на МЗ за здравните кабинети в детските заведения и училища (обн. ДВ. бр.38/2000г);
- ✓ Наредба № 8 на МЗ за профилактичните прегледи и диспансеризацията (обн. ДВ бр.92/2016г);
- ✓ Схемата за анализ на здравословното състояние на децата и учениците с приложени таблици (съгласно писмо на МЗ № 32-00-138 от 06.10.2005г.)

През учебната 2021/2022г. в област Силистра функционират 24 детски и 44 учебни заведения. Детските градини в някои общини са обединени с общо ръководство и налични филиали.

По данни на РУО, броят на децата в детските заведения е 3110, а на учениците е 9185.

Поради ниската посещаемост през изтеклата учебна година с профилактични прегледи са обхванати 2796 деца (89,90%) и 8628 ученици (93,93%). Причината е въвеждането на временни противоепидемични Ковид-мерки, които допринесоха за неприсъствено обучение на учениците, а част от децата в детските заведения нямаха редовни посещения. Децата са разпределени в 131 групи, а учениците в 452 паралелки.

В анализа е включена информация за деца и ученици, които посещават детско или учебно заведение и имат извършен профилактичен преглед. Не е подадена информация от:

- 5 детски гради (ДГ „Св. Св. Кирил и Методий“ - с Богданци, ДГ „Еделвайс“ с. Голеш, ДГ „Нарцис“ - гр. Силистра, ДГ „Полет“ - с. Цар Самуил, ДГ - с.Ножарево);
- 6 училища (ОУ „Св.св. Кирил и Методий“ с. Нова Черна, СПИ „Хр. Ботев“ с. Варненци, ОУ „Васил Априлов“ с. Голеш, ПГСС с. Ситово, ОУ „Стефан Караджа“ с. Цар Самуил и ПГМСС „Н.Й. Вапцаров“ с. Средище).

По данни на РУО в по-горе посочените училища и детски градини се обучават 703 ученици и 292 деца, които не са обхванати с оценка и анализ на физическото развитие и здравословното състояние.

Анализа и оценката на здравословното състояние, физическо и психическо развитие на децата и учениците е една от основните дейности на направление „Профилактика на болестите и промоция на здравето” в ДОЗ. Тези анализи помагат в съвместната работа с медицинските специалисти от детските и учебните заведения и показват къде трябва да се насочат усилията по укрепване на детското здраве.

Профилактичната дейност и диспансерно наблюдение на децата и учениците се извършва в съответствие с Наредба № 8 (ДВ бр. 92 и 93/2016г.) за организацията и провеждането на профилактичните прегледи и диспансеризацията.

Профилактичните прегледи за оценка на физическото, психическото развитие и здравословното състояние на децата се извършват по Методика за провеждане на профилактичните прегледи при деца от 0 до 18 години. Анализът е изготвен за учебната 2021/2022 г. на базата на данните, подадени от медицинските специалисти от здравните кабинети в детските заведения и училищата. Децата и учениците са разделени в 4 възрастови групи: 1-3 г., 3-7 г., 7-14 г., 14-18 г.

На територията на област Силистра са регистрирани 66 здравни кабинета, които се обслужват от 56 медицински специалисти (7 медицински фелдшери, 47 медицински сестри и 2 акушерки) на целодневен или почасов график.

Без здравно обслужване са 2 детски градини: 1 в община Силистра (ДГ „Нарцис“ гр. Силистра), 1 в община Кайнарджа (с. Голеш - ДГ „Еделвайс“) и 6 училища: 2 в община Кайнарджа (ПГМСС „Н. Й. Вапцаров с. Средище, с. Голеш - ОУ „В. Априлов“), 3 в община Тутракан („Св. Св. Кирил и Методий“ с. Нова Черна, ОУ „Ст. Караджа“ с. Цар Самуил и СПИ „Хр. Ботев“ с. Варненци) и 1 в община Ситово (ПГСС с. Ситово).

На новоназначените здравни специалисти се оказва методична помощ и се провеждат тематични обучения по профилактика и промоция на здраве, а с медицинските специалисти от училищата и детските градини в област Силистра се провеждат обучителни семинари по актуални теми на профилактиката и по национални профилактични програми. Във връзка с въведените противоепидемични мерки бяха преустановени работните срещи между експертите от РЗИ-Силистра и медицинските специалисти от здравните кабинети на учебните и детски заведения.

Остава проблема с кадровия дефицит на медицински специалисти, обслужващи здравните кабинети, особено в по-малките общини, където работят мед. сестри/мед. фелдшери в пенсионна възраст на непълн работен график.

1.ЗДРАВНО СЪСТОЯНИЕ И ФИЗИЧЕСКО РАЗВИТИЕ НА ДЕЦАТА ДО 7 ГОДИШНА ВЪЗРАСТ

Физическото развитие на децата се определя по антропометричните показатели ръст и тегло, които се оценяват в съответствие с нормите за съответната възраст и пол. При индивидуалната оценка на физическото развитие на децата се оформят три групи: норма, разширена норма и извън нормата.

През учебната 2021/2022г. по данните предоставени от медицинските специалисти на детските заведения общият брой на децата до 7 год. възраст е 2796.

1.Резултати и оценка на ръста:

С измерване на ръст са обхванати 2714 от тях (97%), а при 82 деца (3%) не са предоставени талони за здравословно състояние. Данните показват следната структура:

- норма – 2337 деца (86%);
- разширена норма - 295 деца (11%);
- извън нормата - 82 деца (3%), в т.ч. 55 (67%) с нисък ръст и 27 деца (33%) с висок ръст.

2.Резултати и оценка на теглото:

С измерване на тегло са обхванати 2714 от тях (976%), а при 82 деца (3%) не са предоставени талони за здравословно състояние. Данните показват следната структура:

- норма – 2236 деца (82%),
- разширена норма – 347 деца (13%),
- извън нормата – 131 деца (5%), в т.ч. 43 (33%) с ниско тегло и 88 (67%) с тегло над нормата.

Данните сочат, че децата с нисък ръст и с наднормено тегло съставляват 2/3 от общия брой на „деца извън нормата“, а тези с висок ръст и тегло под нормата - 1/3.

3. Физическа дееспособност на децата

Тестовите за физическа дееспособност на децата над 3-годишна възраст са проведени от педагозите в детските заведения. Предоставената информация за резултатите от проведените през учебната 2021/2022 г. тестове показват, че нормите са покрили 2386 от 2714 деца (88%).

4. Диспансерно наблюдение на децата до 7 годишна възраст

Съгласно изискванията на Наредба № 8/3.11.2016г. на МЗ диспансерното наблюдение на децата със заболявания се извършва от лекари специалисти. Личните лекари отразяват тази информация в профилактичните карти на децата.

На диспансерен учет се водят **18 деца (0,66%)** от общо прегледани 2714 деца със следните заболявания:

Болести на окото -22% от общия брой диспансеризирани деца

- Н 47.5 -Увреждане на другите зрителни пътища - 4 деца

Психични поведенчески разстройства – 33% от общия брой диспансеризирани деца.

- F 84 - Генерализирани разстройства в развитието детски аутизъм - 3 деца
- F 48 - Други невротични разстройства - 2 деца
- F 98 Други поведенчески и емоционални разстройства с начало, типично за детство и юношество - 1 дете

Болести на ухото и мастоидния израстък -17% от общия брой диспансеризирани деца.

- К 90- Глухота - 3 деца

Болести на нервната система -22% от общия брой диспансеризирани деца.

- G 91.0 - Хидроцефалия - 2 деца
- G 40-0-8 - Епилепсия - 2 деца

Болести на ендокринната система – 6% от общия брой диспансеризирани деца

- E 10.9 - Инсулинозависим диабет - 1 дете

Отчетено е намаление на децата за диспансерно наблюдение за 2021/2022 г. спрямо 2020/2021 с 11 случая, най-вероятно поради намаления обем от профилактична дейност..

5. Регистрирани заболявания и аномалии при основния профилактичен преглед на деца до 7 год. възраст

При основния профилактичен преглед на децата, проведен от личния лекар в периода септември-декември 2021г. са съобщени и регистрирани **39** деца със заболявания и аномалии (1,4% от общо прегледаните 2714). Данните са отразени в личните карти на децата, 7 деца са във възрастовата група 0-3 год. и **32** деца във възрастта 4-7 години. В структурата на регистрираните 39 заболяванията водещи диагнози са:

- Затлъстяване - 10 случая (26%)
- Други - 6 случая (15 %)
- Пневмония - 5 случая (13%)
- Нарушение на рефракцията и акомодацията - 2 случая (5%)
- Глухота – 2 случая (5%)
- Смущение в зрението -2 случая (5%)
- Хронично заболяване на тонзилите и аденоидите - 2 случая (5%)
- Вродени аномалии - 2 случая (5%)

- Други единични 8 случая (21%) – остър хроничен пиелонефрит, вродени аномалии, астма, алергичен ринит, забавяне в развитието, специални симптоми и синдроми, неврози и захарна болест.

В сравнение с предходната 2020/2021 учебна година, относителния дял на децата с новооткрити заболявания, посещаващи детските заведения е намалял с 3 случая.

II.ЗДРАВНО СЪСТОЯНИЕ И ФИЗИЧЕСКО РАЗВИТИЕ НА УЧЕНИЦИТЕ

Физическото развитие на учениците се определя по антропометричните показатели ръст и тегло, които се оценяват в съответствие с нормите за съответната възраст и пол. При индивидуалната оценка на физическото развитие на учениците се оформят три групи: норма, разширена норма и извън нормата.

По препоръка на РЗИ-Силистра, медицинските специалисти от здравните кабинети в училищата също извършват индивидуални измервания на ръст и тегло на учениците.

Броят на подлежащите ученици от представените данни на медицинските специалисти от учебните заведения е 8628, а броят на измерените 8096 (94%). Не са измерени 532 (6%).

1.Резултати и оценка за ръста на учениците

Учениците са разпределени в две възр. групи (7-14г. и 14-18г.), със следните резултати:

норма – 6348 (78%)		разширена норма-1261 (16%)		извън нормата-487 (6%)	
7-13г.	14-18г.	7-13г.	14-18г.	7-13г.	14-18г.
4245 (52%)	2103 (26%)	824 (10%)	437 (6%)	226 (3%)	261 (3%)

2.Резултати и оценка на теглото:

Учениците от двете възрастови групи (7-14г. и 14-18г.), показват следните резултати:

норма – 5801 (72%)		разширена норма-1512 (19%)		извън нормата-783 (10%)	
7-13г.	14-18г.	7-13г.	14-18г.	7-13г.	14-18г.
3805 (47%)	1996 (25%)	973 (12%)	539 (6%)	550 (7%)	233 (3%)

3.Физическа дееспособност на учениците

Тестовите за физическа дееспособност на учениците са проведени от учителите по физическо възпитание и спорт в училищата. Предоставената информация за резултатите от проведените през учебната 2021/2022 г. тестове показват, че нормите са покрили **8116 от 8628 ученици (94%)**.

Напълно освободените от часовете по физическо възпитание ученици са 103 (1,3 %), няма включени ученици в групи по лечебна физкултура.

4.Данни и оценка на здравословното състояние на учениците

През учебната 2021/2022г. са регистрирани и съобщени 128 заболявания (1,6%) при общо обхванати с профилактични прегледи 8096 ученици.

Структурата на заболяванията за учебната 2021/2022г. включва:

- болести на дихателната система (J35-J45) – 49 ученици (38%)
- захарна болест (диабет) (E10) и затлъстяване – 23 ученици (18%)
- болести на окото (H52-H54) - 24 (19%);
- гастрит (K29) - 9 ученици (7%);
- епилепсия (G40) - 3 ученици (2%);
- гръбначни изкривявания (M40-M43) – 3 ученици (2%).

Останалите заболявания са единични случаи при 17 деца (13%): пиелонефрит, смущения на менструацията, вродени аномалии, злокачествено новообразуване и др.

5. Диспансерно наблюдение на учениците

Съгласно изискванията на Наредба № 8/3.11.2016 г. за профилактичните прегледи и диспансеризацията, учениците с диагнози, подлежащи на диспансерно наблюдение, се обслужват от лекари специалисти по профила на заболяването. Личните лекари отразяват тази информация в профилактичните карти на учениците.

На диспансерен учет се водят 114 ученици (1,4%) от общо прегледаните 8096 ученици.

- Най-голям е броят на случаите с астма (J45.0 –J45.1) – **34** ученици (30%), следвани от тези с инсулинозависим диабет (E10.9)- **13** (11%), епилепсия (G40.0-8) - **11** (10%), намалено зрение (H 54.2-H 54.5) - **6** случая (5%), **4** случая на ученици с юношески ревматоиден артрит (4%), **3** случая на ученици с вроден хипотиреоидизъм (3%), **3** случая на други уточнени вродени аномалии на сърцето (3%), **3** случая на детска церебрална парализа (3%) и следват по 2 случая на генерализирани разстройства в развитието детски аутизъм, хидроцефалия, митрална (клапна) инсуфициенция и др. – общо **20** случая (17%). Следват единични случаи на таласемия, цьолиакция, хроничен тубулоинтестициален нефрит и др. – общо **17** случая (15%) .

ИЗВОДИ:

1. Анализът е изготвен на база предоставените данни от профилактични прегледи с обхват 93% (без шест учебни заведения и пет детски гради, поради липса на медицински специалисти и неспазване на срока за предоставяне на анализите).
2. Относителният дял на извършените профилактични прегледи на децата посещаващи детските заведения в област Силистра през 2021/2022 г. е висок - 97%. Отчитат се 82 деца без извършен профилактичен преглед (3% от общо не прегледаните деца в областта).

Причините за по-ниския обхват на профилактичните прегледи в някои общини на областта за учебната 2021/2022 г. са комплексни и към тях отношение имат родителите, личните лекари на децата, както и не добрата комуникация между отделните структури. В тази връзка РЗИ-Силистра ще продължи активно да работи по проблема с оглед постигане на 100% обхват на децата от всички общини с профилактични прегледи, което е гаранция за ранно откриване на заболявания и своевременно лечение.

Прави впечатление непълната корелация на данните за новооткритите заболявания, подлежащи на диспансерно наблюдение и броят на фактически диспансеризирани деца.

3. Отн. дял на извършените профилактични прегледи на учениците посещаващи учебните заведения в област Силистра е 94%, като се отчитат 532 ученици без извършен профилактичен преглед (6%).
4. При регистрираните заболявания преобладават болестите на дихателната, зрителната, обмяната на веществата(затлъстяване), нервната система, вродени аномалии и др.
5. Независимо от епидемичната обстановка на медицинските специалисти е оказвана методична помощ и са давани указания за попълване на формулярите, но все още има некоректно попълнени таблици. Най-често срещаният пропуск е, че се попълва само броят на децата и учениците, но не навсякъде се вписва броят на прегледаните. В част от случаите не се отбелязва правилно или липсват данни в талоните за здравословно състояние и за децата и учениците с болести, подлежащи на диспансеризация. Това налага допълнително да се изискват липсващи данни и като цяло информацията за децата на диспансерно наблюдение остава с непълноти.
6. При създалата се епидемична обстановка РЗИ-Силистра предостави възможност на избор за изпращане на схемите за анализ на здравословното състояние на деца и ученици на място и по електронен път, което да улесни медицинските специалисти.

ПРЕПОРЪКИ ЗА ПОДОБРЯВАНЕ НА ЗДРАВНОТО СЪСТОЯНИЕ

За намаляване на заболяванията при децата и учениците е необходимо да се работи по-активно в посока към:

- Повишаване на двигателната активност и закаляване на децата и учениците;

- Контрол и мерки по отношение на здравословното хранене на подрастващите, в съответствие с физиологичните норми и изискванията на наредбите за хранене;
- Осигуряване на ергономична училищна мебел, съобразно ръста на децата в различните възрасти, което е едно от условията за профилактиката на гръбначните изкривявания;
- Осигуряване на осветление, съответстващо на хигиенните норми и намаляване престоя пред телевизори, монитори и телефони – от голямо значение, за да се намаляват зрителните нарушения в детската и ученическа възраст;
- Осигуряване и спазване на оптималната учебна натовареност чрез правилно съставяне на седмичните разписания и балансиране на учебна заетост, активна почивка и спорт;
- Включване на образователни дейности за намаляване на рисковите поведенчески фактори – тютюнопушене, употреба на алкохол, нездравословно хранене и ниска двигателна активност.

Затлъстяването ежегодно бележи известен ръст, с което се потвърждава, че децата не се хранят здравословно, консумират повече въглехидрати, в менюто често липсват пресни плодове и зеленчуци. Организираното хранене обхваща децата до IV-ти клас (само обедно хранене, най-често с предлагане на двустепенно меню – основно ястие и десерт, с допълнение 2-3 пъти седмично на мляко и плод по съответните програми „Училищен плод“ и „Училищно мляко“).

В създалата се извънредна епидемична обстановка в страната от месец март 2020г. и въведената електронна форма на обучение при децата и учениците, двигателната активност е намаляла съществено. Преобладава времето пред електронни устройства (смарт-телефон, компютър, телевизор и др.).

В регистрираните заболявания и аномалии при основния профилактичен преглед при децата и учениците е отразен преобладаващ брой децата 24 (H52-H54) със смущения в зрението. По-големият брой деца вероятно се дължи на обхвата и на неергономичната учебна мебел в класните стаи и кабинети и не на последно място времето прекарано пред екраните на електронните устройства.

Небалансираното хранене, замърсеността на околната среда, натоварените учебни програми и стресовите ситуации в учебната и околна среда допринасят за алергизацията и намалената резистентност на детския организъм към различни патогенни и химични фактори.

Мерки, които могат да се предприемат за подобряване на здравословното състояние на децата и учениците:

От медицинските специалисти в детските и учебни заведения:

- да организират и провеждат мероприятия за здравословно хранене и превенция на отклоненията в хранителното поведение;
- да участват активно в изготвянето и контрола на седмичните менюта, както и в избора на доставчик на хранителни продукти и храни;
- В плановете за здравно образование на медицински специалисти да се включат беседи на теми „Профилактика на затлъстяването. Здравословно хранене“ и „Профилактика на гръбначните изкривявания“.
- да участват активно с директорите в изготвянето на седмичните учебни разписания в училищата и да упражняват вътрешен контрол за правилното организиране на дневния режим в детските заведения.
- да участват във всички спортни мероприятия с децата и учениците, за повишена двигателна активност и превенция на проблемите свързани с наднорменото тегло.
- да информират родителите за необходимостта от предоставяне на информация за проведените профилактични прегледи на децата и учениците, да повишат визителността си за предоставяне в срок на талоните от профилактични прегледи с ясни и точни диагнози, в съответствие с изискванията на Наредба № 8/22.11.2016 г. за профилактичните прегледи и диспансеризацията (ДВ бр. 92 от 2016 г.).

От ръководствата на учебните заведения:

- по-добра организация на мед. специалисти в ръководените от тях учебни заведения;

- да изискват от родителите да предоставят необходимата здравна документация при записването на децата в детските заведения и училища;
- да се спазват изискваният в Наредба № 9 за здравно-хигиенните изисквания при използването на персонални компютри в обучението и извънучебните дейности на учениците (ДВ бр.46/07.06.1994г.), като медицинските специалисти активно да информират родителите и учениците за необходимостта от контрол на зрението един път годишно от лекар специалист.
- да съдействат активно за пълноценното използване на наличната спортна база, като същата се поддържа в добро хигиенно състояние и се оборудва с подходящи уреди и съоръжения;
- да организират мероприятия за учениците в спортни секции и клубове по интереси.
- организиране и провеждане на редовни занимания по лечебна физкултура за децата и учениците с гръбначни изкривявания и затлъстявания, които да се осъществяват под ръководството на кинезитерапевт или рехабилитатор.
- да съдействат за пълноценно използване на спортната база и да организират мероприятия сред природата в извън учебно време за подобряване на физическата активност на подрастващите.

3.ОЦЕНКА НА ХРАНЕНЕТО НА ДЕЦА ОТ ОРГАНИЗИРАНИ КОЛЕКТИВИ

През 2022г. е извършена оценка на храненето на децата и учениците в организираните колективи на 4 основни училища в гр. Силистра, в които на децата от начален етап на образование се предоставя организирано обедно хранене.

Осигуряването на здравословно хранене на децата и учениците е дейност, която се контролира от органите на държавния здравен контрол и включва контрол по спазване изискванията за здравословно хранене на децата и учениците, съгласно следните наредби:

- Наредба №2 от 2013г. за здравословното хранене на децата от 0-3 години в детските заведения и детските кухни
- Наредба № 6/2011г. за здравословно хранене на децата от 3 до 7г. в детските заведения;
- Наредба № 37 от 2009г. за здравословно хранене на учениците.

Оценките се извършват на база седмични менюта за две последователни седмици и калкулационни ведомости, както и с проверка на място в детското или учебно заведение.

При приготвянето на храната се използват сборници с рецепти за здравословно хранене за съответната възраст и на учениците:

- Сборник рецепти с наръчник за хранене на децата от 3 до 7 годишна възраст от 2004 г.;
- Сборник с рецепти за здравословно хранене на децата от 3 до 7 години от 2020г.;
- Сборник рецепти за ученическите столове и бюфети – издателство „Техника“.

Зареждането с хранителни продукти в детските заведения се извършва от фирми, избрани по реда на ЗОП от общината, но не винаги доставките са в съответствие с изискванията за осигуряване на необходимия продуктов набор, съгласно цитираните наредби.

Извършени са общо 4 оценки на здравословното хранене на деца и ученици в организираните колективи в гр. Силистра. (Детска градина „Радост“, Детска ясла „Здравец“, СУ „Н. Й. Вапцаров“, ОУ „Иван Вазов“, ОУ „Св. св. Кирил и Методий“ и ОУ „Отец Паисий“). Обедното хранене на учениците е организирано чрез кетъринг от две фирми обслужващи училищата в гр. Силистра („Наталитур“ ЕООД и „Мерседес“ ЕООД). Във всяко детско и учебно заведение работи медицински специалист, който участва в изготвянето на седмичното меню.

3.1. Оценка на храненето на деца от детските заведения по Наредба №2 от 2013г. за здравословното хранене на децата от 0-3 години в детските заведения и детските кухни.

Извършена е 1 оценка на хранене в ДЯ Здравец-Силистра.

Оценка за енергийност и хранителни вещества в седмично меню:

Енергийния прием за ден, съобразно изготвените дневни и седмични менюта по рецептурник е 773,08ккал , при препоръчителна норма 570-1170 ккал/ ден за деца от от 0 до 3 години.

Среднодневният прием на белтък е 14,66% от общата енергийна стойност на храната, което съответства на препоръчителната норма от 10-15%.

Среднодневният прием на мазнини е 32,39% % от общата енергийна стойност на храната, което съответства на препоръчителната норма от 30-40%.

Среднодневният прием на въглехидрати е изчислен в порядъка на 53,95%, от общата енергийна стойност на храната. Приемът на въглехидрати не превишава препоръчителната норма от 45% до 60%.

Продуктови набори: от представените дневни и седмични менюта и калкулационните ведомости към тях се установи, че се включват всички групи храни, съответстващи на среднодневните продуктови набори при четирикратно хранене на децата.

Зърнени храни

От тази група храни на децата се предлага: хляб и тестени изделия, брашно (за тестени закуски, ястия, десерти и др.), други зърнени храни (царевича, овесени ядки, каши на зърнена основа, закуски на зърнена основа), макаронени изделия, ориз и картофи. Приема на хляб и тестени изделия е над нормата.

Плодове и зеленчуци

Ежедневно на децата се предлага плод за подкрепителна закуска в 10ч. или десерт (50-100 - 200 гр.) – най-често ябълка, банан, грозде, круша, мандарина и портокал в зависимост от сезона. Ежедневно на децата се предлагат като салата към обедното хранене (зеле, моркови, краставици, домати в различна комбинация).

Мляко и млечни продукти

Сутрешната или следобедна закуска включва млечен продукт - сирене, извара, кашкавал в препоръчителните норми.

Кисело или прясно мляко се предлага в два до три дни от седмицата към сутрешната или следобедна закуска. Често прясното мляко е включено в десерт (мляко с ориз, крем с мляко) и в застрейка. Приемът на мляко е под препоръчителната среднодневна норма.

Храни, богати на белтък

Всеки ден от седмицата на децата се предлага месо, като продукт включен в супата или в основното ястие. По калкулационни ведомости грамажът на месото включено в менюто се спазва, съответно за супа и основно ястие, достигната е препоръчителната среднодневна норма за месо.

В един от дните на децата се предлага риба в супа или в основно ястие при среднодневна препоръчителна норма от 15-20 гр.

Един път в седмицата на децата се предлага яхния от бял боб или леща.

Яйцата са включени като добавка към сутрешната закуска, по-рядко в основни ястия и по-често в застрейки или заливки на ястията, както и в тестени закуски.

Течности

Като течности на децата се предлага чай с/без лимон-топъл и студен , айрян , 100% натурален сок. Не са осигурени препоръчителните норми за плодови и зеленчукови сокове.

Ограничаване на мазнини, захар и сол

Намалено е количеството на добавената захар посочена в Сборник с рецепти. Не се предлагат захарни изделия. В детската ясла има нагласа за ограничено влагане на сол при приготвяне на ястията, подкрепителните закуски и айряна – предварително изкисване на солени продукти (сирене, маслини) и предлагане на айрян без сол.

Добавените мазнини са в границите на препоръчителните норми. Кравето масло се предлага в много малки количества.

Предлагане на промишлено произведени месни полуфабрикати (заготовки на кебапчета, кюфтета и др.) - не се предлагат.

Предлагане на колбаси за основно ястие - не се предлагат.

Предлагане на пържени храни – не се предлага пържена храна.

Констатации за кулинарната обработка при приготвяне на храната

В детската ясла храната се приготвя, като се спазват здравословните кулинарни технологии (варене, задушаване или печене на умерена температура на фурна).

Констатирани несъответствия през оценения период:

- Приема на хляб и тестени изделия е над препоръчителната норма.
- Не са осигурени препоръчителните норми за плодови и зеленчукови сокове.

3.2. Оценка на храненето на деца от детски заведения по Наредба № 6 за здравословно хранене на децата от 3 до 7 год. възраст

Извършена е 1 оценка на хранене в ДГ Радост-Силистра.

Оценка за енергийност и хранителни вещества в седмично меню:

Енергийния прием за ден, съобразно изготвените дневни и седмични менюта по рецептурник е в порядъка от 1085,1 ккал, при препоръчителна норма 1012,5 ккал за деца от 3 до 4 години и 1200 ккал за деца от 5 до 7 год. възраст.

Среднодневният прием на белтък е изчислен в порядъка от 12,96% от общата енергийна стойност на храната, което съответства на препоръчителната норма от 10-20%.

Среднодневният прием на мазнини е изчислен в 30,11% от общата енергийна стойност на храната, което съответства на препоръчителната норма от 25-35%.

Среднодневният прием на въглехидрати е изчислен в порядъка на 62,95%, от общата енергийна стойност на храната. Приемът на въглехидрати не превишава препоръчителната норма от 45% до 60%.

Продуктови набори: от представените дневни и седмични менюта и калкулационните ведомости към тях се установи, че се включват всички групи храни, съответстващи на среднодневните продуктови набори при четирикратно хранене на децата.

Зърнени храни

От тази група храни на децата се предлага: хляб и тестени изделия, брашно (за тестени закуски, ястия, десерти и др.), други зърнени храни (царевица, , каши на зърнена основа, закуски на зърнена основа), макаронени изделия, ориз и картофи.

В два от дните на седмицата се предлага пълнозърнест хляб, по-често към едно хранене и по-рядко за целия ден. От другите зърнени храни се предлагат по рядко зърнени закуски, корнфлейкс, овесени ядки, царевица, жито, елда и каши на зърнена основа.

Плодове и зеленчуци

Ежедневно на децата се предлага плод за подкрепителна закуска в 10ч. или десерт (50-100 - 200 гр.) – най-често ябълка, банан, грозде, круша, мандарина и портокал в зависимост от сезона. По - голяма част от плодовете се предлагат по проект „Училищен плод”.

Зеленчуците се предлагат и като добавка към сутрешната закуска (30гр.) в един до два дни, а в един до пет дни от седмицата в детските градини се предлага салата към обедното хранене (зеле, моркови, краставици, домати в различна комбинация).

Мляко и млечни продукти

Сутрешната или следобедна закуска включва млечен продукт - сирене, извара, кашкавал в препоръчителните норми.

Кисело или прясно мляко се предлага в два до три дни от седмицата към сутрешната или следобедна закуска. Често прясното мляко е включено в десерт (мляко с ориз, крем с мляко) и в застрейка. Използваното мляко (кисело и прясно) е с масленост 2,0% и 3,6%.

Храни, богати на белтък

Всеки ден от седмицата на децата се предлага месо, като продукт включен в супата или в основното ястие. По-често се предлага мляно месо (свинско или в съотношение 60/40 с телешко) и птиче месо. Свинско месо се предлага 1 до 2 пъти в месеца. По калкулационни ведомости грамажът на месото включено в менюто се спазва, съответно за супа и основно ястие, достигната е препоръчителната среднодневна норма за месо (53-60 гр.) във всички детски заведения.

В един от дните на децата се предлага риба в супа или в основно ястие при среднодневна препоръчителна норма от 15-20 гр.

Един път в седмицата на децата се предлага яхния от бял боб или леща.

Яйцата са включени като добавка към сутрешната закуска (1/2 от яйцето), по-рядко в основни ястия и по-често в застройкики или заливки на ястията, както и в тестени закуски.

Течности

Като течности на децата се предлага чай с/без лимон-топъл и студен (150гр.), айрян (100-150гр.), 100% натурален сок (100-150 гр.).

Ограничаване на мазнини, захар и сол

Пилешкото месо се предлага без кожа. Намалено е количеството на добавената захар посочена в Сборник с рецепти. Не се предлагат захарни изделия. В детското заведение има нагласа за ограничено влагане на сол при приготвяне на ястията, подкрепителните закуски и айряна – предварително изкисване на солени продукти (сирене, маслини) и предлагане на айрян без сол.

Добавените мазнини са в границите на препоръчителните норми. Кравето масло се предлага в много малки количества.

Предлагане на промишлено произведени месни полуфабрикати (заготовки на кебапчета, кюфтета и др.) - не се предлагат.

Предлагане на колбаси за основно ястие - не се предлагат.

Предлагане на пържени храни – не се предлага пържена храна.

Констатации за кулинарната обработка при приготвяне на храната

Спазват се здравословните кулинарни технологии (варене, задушаване или печене на умерена температура на фурна).

Констатирани несъответствия през оценения период:

- Не е осигурено разнообразие на пълнозърнести продукти- овесени, ядки, жито, елда.

3.3.Оценка на хранене на учениците в ученическите столове, съгласно изискванията на Наредба № 37 за здравословно хранене на учениците

Извършени са 2 оценки на здравословното хранене на учениците от училищата в гр. Силистра - СУ „Н. Й. Вапцаров”, ОУ „Иван Вазов“, ОУ „Св. св. Кирил и Методий“ и ОУ „Отец Паисий“. Обедното хранене на учениците е организирано чрез кетъринг от две фирми обслужващи училищата („Наталитур“ ЕООД и „Мерседес“ ЕООД) гр. Силистра.

Оценката на здравословното хранене на учениците се изготвя, съобразно хигиенните изисквания на Наредба №37/2009г. за здравословното хранене на учениците и Сборник рецепти с наръчник за хранене на учениците от 7 до 19 годишна възраст.

Храната се предлага по предварително изготвени дневни и седмични менюта, с участието на технолог по хранене и медицински специалист. Приготвя се и се доставя в опаковки за еднократна употреба чрез кетъринг от фирмите „Мерседес“ ЕООД гр. Силистра за училищата: СУ „Н. Й. Вапцаров”, ОУ „Иван Вазов“, ОУ „Св. св. Кирил и Методий“ и „Наталитур“ ЕООД за ОУ „Отец Паисий“.

Храненето се извършва в пригодени столови с прибори за еднократна употреба. Храната се доставя със специализиран транспорт в интервал от 11,00ч. до 12,00 ч. В училищата не са осигурени условия за затопляне на храната. Нарушен е основен принцип на добрите производствени и хигиенни практики – готовата храна да се съхранява при температура над 63°C и да се сервира до третия час от нейното приготвяне или да се охлади при температура от 0 до 4°C и да се затопли преди сервиране до температура над 75°C. Диапазона от 5°C до 62°C се счита за рисков, с оглед на размножаването на болестотворни микроорганизми.

За да могат да се спазват добрите хигиенни практики е необходимо храната да се транспортира в термофорни съдове, да се разлива/разсипва непосредствено преди консумация, при необходимата температура (над 63⁰C), което предполага учебните заведения да разполагат със столова, кухненски офис за съхранение и затопляне на храната, трапезна посуда и прибори, които да се измиват и обеззаразяват.

На учениците се предлага само обяд: по-често двустепенно меню (основно ястие и десерт). Предложеният обяд включващ едно ястие не може да покрие препоръчителните норми за съответствие с относимия за възрастта продуктов набор по Наредба №37/2009г. за здравословно хранене на учениците, както и за средно-дневен енергиен прием от 30% за обедно хранене.

Седмичните менюта са еднообразни, ястията се повтарят. За да се постигне разнообразие на хранителни продукти ежедневно в менюто трябва да се включва най-малко по един

представител от следните групи храни: зеленчуци, мляко и млечни продукти, плодове, храни богати на белтък - месо (птиче, свинско и телешко), кайма по БДС, риба, яйца и бобови храни.

Оценка за енергийност и хранителни вещества на седмично меню:

По изготвените дневни и седмични менюта средно-дневният енергиен прием е в порядъка от 464,64 до 495,85 ккал за обяд и закуска (55%), при препоръчителна норма от 567 ккал до 724,5 ккал в двете възрастови групи.

Среднодневният прием на белтък е в порядъка от 20,54% до 32,66% от общата енергийна стойност на храната при препоръчителната норма от 10-15%.

Среднодневният прием на мазнини е в порядъка от 33,00% до 39,87 % от общата енергийна стойност на храната за ОУ „Отец Паисий“ което надвишава препоръчителната норма от 25-35%. За СУ „Н. Й. Вапцаров“, ОУ „Иван Вазов“ и ОУ „Св. св. Кирил и Методий“ среднодневния прием на мазнини е под норма.

Среднодневният прием на въглехидрати е в порядъка от 57,20% до 59,35%, от общата енергийна стойност на храната, което съответства на препоръчителната норма от 55 до 65%.

Продуктови набори: от представените седмични менюта се установи, че в седмичните менюта не са включени всички групи храни.

Зърнени храни

От тази група храни на учениците се предлага бял хляб, брашно, ориз, макаронени изделия, картофи.

Пълнозърнест хляб се предлага два пъти седмично. От другите зърнени храни / зърнени закуски, корнфлейкс, овесени ядки, царевича, жито или елда/ не се предлагат в нито едно училище.

Плодове и зеленчуци

На учениците се предлагат плодове, но не са достатъчни за достигане на препоръчителната норма. В менюто на четирите училища плодовете са под нормата и консумацията не е ежедневна.

Зеленчуците се предлагат като компонент вложени към основното ястие или като салата. Приема е недостатъчен за достигане на препоръчителната норма.

Мляко и млечни продукти

Използваното кисело и прясно мляко е с 2% масленост, по-рядко с 3.6%. Млякото /прясно/ се предлага два пъти седмично вложено в десерти, което е недостатъчно за осигуряване на препоръчителната норма за мляко и млечни продукти . Млечни продукти (сирене, кашкавал, извара) се предлагат само по програма „Училищен плод и мляко“.

Храни богати на белтък – За училищата - СУ „Н. Й. Вапцаров“, ОУ „Иван Вазов“ и ОУ „Св. св. Кирил и Методий“ - в четири от дните през двете седмици (10.01. - 14.01.2022г. и 17.01.-21.01.2022г.) се предлагат месни ястия (пиле, месо и кайма по БДС). В един от дните на двете седмици е осигурена боб яхния, няма разнообразие на бобови храни. В ОУ „Отец Паисий“ всеки ден от седмицата на учениците се предлагат месни ястия (пиле, месо и кайма) и постни ястия (ориз, боб, картофи). Учениците имат право на избор между две менюта – постно и месно.

Риба не се предлага всяка седмица. Яйцата са включени само в заливки на основни ястия, което е недостатъчно за осигуряване на препоръчителната норма.

Ограничаване на мазнини, захар и сол

Във всички ученически столове пилешкото месо се ползва без кожата. Добавените растителните масла се включват в храната на учениците над допустимите препоръчителни норми.

Предлагане на колбаси за основно ястие - колбаси в основно ястие не се предлагат.

Предлагане на пържени храни - не се предлага пържена храна.

Констатации за кулинарната обработка при приготвяне на храната

Храната се приготвя, като основно се използват кулинарните технологии: варене, задушаване или печене на умерена температура.

Констатирани несъответствия през оценения период:

- Не са осигурени условия за затопляне на храната, трапезна посуда и прибори за многократна употреба, което да позволява сервиране на храната в подходящи съдове и с подходящи прибори за хранене, с възможност за измиване и дезинфекция. Нарушен е основен принцип на добрите производствени и хигиенни практики:
  - готовата храна се транспортира в еднократни опаковки в температурен режим, за който няма документална проследимост;
  - риск от миграция на полимери от висока температура на храната, респ. риск за здравето на децата;
  - риск от хранителни отравяния, съхранение при неприемливи условия.
- Не се предлага тристепенно меню за обяд (супа, основно ястие, десерт), което да осигурява не по малко от 30% от целодневния енергиен прием на децата в тази възраст.
- Не се предлагат ежедневно зеленчуци сурови като салата към обяда.
- Мляко се предлага само като компонент, което е недостатъчно за достигане на препоръчителните норми.
- Липсва риба в седмичните менюта на две поредни седмици.
- Не се предлагат макаронени изделия и зърнени храни (жито, царевица, овесени ядки, каши на зърнена основа, закуски на зърнена основа).
- Не се постига нормата за средно-дневен енергиен прием, съответстващ на препоръчителната норма за обедно хранене (Прил. №1 от Наредбата).

3.4.Предлагане на диетична храна – не се предлага, няма официално регистрирани деца и ученици със здравословни проблеми, нуждаещи се от диетично хранене, предписано от лекар.

При събиране на данни за деца с различни хранителни потребности на територията на област Силистра се установиха 49 деца посещаващи детски заведения, за които родителите са изразили претенция, но липсват легитимни медицински документи и заключение от специалист. Преобладават алергии към най-различни храни (меса, яйца, зърнени, плодове и др.). Осигуряването на продукти за приготвянето на храната на тези деца се осъществява с писмено разрешение на ОДБХ, предвид различните хранителни потребности на всяко едно от тях. Родителите на децата представят медицински документи доказващи хранителните им алергии. В детските ясли храната се приготвя на място с внесените от родителите продукти. По този начин децата не се лишават от важните и определящи бъдещото им развитие социални контакти и подходяща среда.

За училищата няма данни за ученици с хранителни алергии и други хранителни потребности.

3.5.Здравно-освидетелстване на обслужващ персонал – всички работещи в кухните на детските заведения и ученическите столове са освидетелствани по изискванията на Наредба № 15 за ЛЗК (заверени и регистрирани в РЗИ ЛЗК, с отразени първични и периодични мед. прегледи).

3.6.Предприети мерки:

За училищата:

Издадени и връчени са 4 броя предписания на училища за провеждане на задължителни здравни мерки, относно:

- Осигуряване на условия за затопляне на храната, трапезна посуда и прибори за многократна употреба, което да позволява сервиране на храната в подходящи съдове и с подходящи прибори за хранене, с възможност за измиване и дезинфекция.
- Предлагане на тристепенно меню за обяд (супа, основно ястие, десерт), което да осигурява не по малко от 30% от целодневния енергиен прием на децата в тази възраст.
- Предлагане на здравословно хранене, чрез осигуряване на пълноценна и разнообразна храна, ежедневна консумация на плодове и зеленчуци, достатъчен прием на мляко и млечни продукти и увеличаване приема на пълнозърнести храни, предлагане на риба веднъж седмично.
- Осигуряване на препоръчителната енергийна стойност, нужна за адекватното развитие и растеж на учениците.

За детските заведения - препоръки:

- Осигуряване на препоръчителната норма за хляб и тестени изделия, плодови и зеленчукови сокове и мляко.
- Включване на поне един представител от групата на пълнозърнестите продукти – жито, овесени ядки, мюсли, елда в менюто.
- Осигуряване на препоръчителната енергийна стойност на храната за децата от двете възрастови групи с разнообразна и балансирана храна нужна за адекватното им развитие и растеж.
- Спазване на здравословните изисквания при изготвянето на дневни и седмични менюта за осигуряване на пълноценна и разнообразна храна, достатъчно свежи плодове и зеленчуци, ограничаване приема на мазнини, сол и захар и др.

4.ПРОУЧВАНЕ ЗА ОБЛЪЧВАНЕ ОТ РАДОН В ЖИЛИЩНИ И ОБЩЕСТВЕНИ СГРАДИ И РАБОТНИ МЕСТА

Със заповед № РД-01-256/17.06.2022г. на министъра на здравеопазването, на РЗИ-Силистра беше възложено през 2022г. да извърши дейности по Национален план за действие за намаляване на риска от облъчване от радон 2018-2022г. към Стратегия за намаляване на риска от облъчване с радон 2018-2027г.

РЗИ-Силистра предприе следните действия за изпълнение на Националния план:

I. По приоритет 2. „Създаване на рамка за управление и изпълнение на национални планове за действие с ясна структура, приоритети, отговорности и последователни стъпки за дългосрочно намаляване на облъчването с радон“

Със заповед на директора на РЗИ-Силистра са определени областен координатор и състав на ОКС за управление и координиране на дейността за изпълнение на политиката по намаляване на облъчването от радон на регионално ниво. ОКС включва представители на РЗИ, областна и общинска администрация, на териториални административни структури на МРРБ, МОСВ, МОН, КАБ, КИИП, КСБ.

Областният координатор взе участие в работна среща за отчитане на дейността по Националния план за действие за намаляване на риска от облъчване от радон 2018-2022г., проведена в гр. Хисаря в периода 02-04.11.2022г., където отчете извършените дейности в област Силистра за този период.

II. По приоритет 3. „Събиране и систематизиране на информация за облъчване от радон в жилищни и обществени сгради и работни места чрез провеждане на национално проучване и други систематизирани измервания“

Във връзка с извършване на дейности по *Национален план за действие за намаляване на риска от облъчване от радон 2018-2022г.*, РЗИ-Силистра участва в провеждане на измервания на обемната активност на радон в 617 жилищни сгради (подробни измервания за радоновата карта), в периода от 22.01.2020г. до 22.01.2021г., организирани и направени на територията на област Силистра.

През месец декември 2022г. получихме резултатите от НЦРРЗ за обемната активност на радона в жилищните помещения и участниците в проучването са уведомени за концентрацията на радон в жилищата им и съответно за мерките, които е желателно да приложат за намаляване на риска от радон.

Информация за броя поставени детектори по общини и събрани след изтичане на необходимия срок е представена в таблица № 1:

община	Поставени детектори брой	Събрани детектори бр. и %	Изгубени детектори бр. и %
Алфатар	26	26 (100%)	0 (0%)
Главиница	77	73 (95%)	4 (5%)
Дулово	114	110 (97%)	4 (3%)

Кайнарджа	55	54 (98%)	1 (2%)
Силистра	215	203 (94%)	12 (6%)
Ситово	45	43 (96%)	2 (4%)
Тутракан	85	78 (92%)	7 (8%)
област Силистра	617	587 (95%)	30 (5%)

Общата събираемост на детекторите в област Силистра е много добра, за сметка на общините Алфатар, Кайнарджа и Дулово. Изгубени детектори има в община Тутракан (7 от общо 85 бр.), община Силистра (12 от общо 215 бр.) и община Главиница (4 от общо 77 бр.). Причините за несъбраните детектори са различни: изгубени след ремонт на жилищата, починали възрастни хора, продължителното време на проучването и/или липса на отговорно пазене на поставените детектори.

Трябва да се има предвид, че резултатите от изпитването зависят от конкретното вземане на извадките, извършено от участниците в проучването, съгласно дадените предварителни инструкции и се отнасят само до изпитвания обект и при конкретните условия при които е било проведено и не следва да бъдат използвани самостоятелно или да бъдат разчитани като абсолютна стойност, без да бъдат взети предвид всички особености, които са били налице по време на проведеното измерване.

За област Силистра нулеви стойности на обемната активност на радона има при 4 детектора съответно в населените места: с. Стефан Караджа, общ. Главиница; с. Средище, общ. Кайнарджа; гр. Силистра и с. Антимово, общ. Тутракан. Може да се допусне теоретично, че тези детектори по време на престоя са били прибрани на закрито място в жилищното помещение (кесия, чекмедже или обратно в опаковката им).

Средни стойности на обемната активност на радон по населени места (*Таблица № 2*)

Алфатар	Vq/m ³	Главиница	Vq/m ³	Дулово	Vq/m ³	Кайнарджа	Vq/m ³	Силистра	Vq/m ³	Ситово	Vq/m ³	Тутракан	Vq/m ³
Алеково	176	Башино	55	Боил	288	Войново	98	Айдемир	191	Босна	101	Антимово	156
Алфатар	184	Богданци	91	Водно	152	Голеш	64	Бабук	129	Гарван	151	Белица	139
Бистра	81	Вълкан	296	Вокил	137	Господиново	----	Богорово	167	Добротица	262	Бреница	213
Васил Левски	122	Главиница	133	Върбино	184	Давидово	72	Брадвари	232	Ирник	183	Варненци	200
Кутловица	167	Дичево	346	Грънчарово	139	Добруджанка	67	Българка	103	Искра	219	Нова Черна	193
Цар Асен	121	Долно Ряхово	151	Долец	162	Зарник	182	Ветрен	182	Любен	193	Пожарево	87
Чуковец	126	Зарица	54	Дулово	235	Кайнарджа	109	Главан	102	Нова Попина	219	Преславци	253
		Зафирово	170	Златоклас	191	Каменци	96	Йорданово	253	Поляна	255	Старо село	175
		Звенимир	279	Козяк	131	Краново	68	Казимир	89	Попина	256	Сяново	243
		Зебил	314	Колобър	123	Полк. Чолаково	86	Калипетрово	233	Ситово	148	Тутракан	263
		Калугерене	107	Межден	115	Поп Русаново	27	Майор Ценович	110	Слатина	147	Търновци	21
		Коларово	458	Овен	230	Посев	126	Полк. Ламбриново	93	Ястребна	141	Цар Самуил	345
		Косара	95	Окорш	143	Светослав	136	Поп Кралево	49			Царев дол	178
		Листец	139	Оршене	151	Средище	109	Проф. Иширково	171			Шуменци	154
		Малък Преславец	129	Паисиево	325	Стрелково	286	Силистра	155				

	Ножарево	150	Полк. Таслаково	84		Смилец	1154				
	Осен	91	Поройно	387		Срацимир	67				
	Падина	159	Правда	130		Сребърна	129				
	Подлес	165	Прохлада	237		Сърпово	166				
	Сокол	273	Раздел	213							
	Стефан Караджа	120	Руйно	156							
	Суходол	121	Секулово	122							
	Черногор	276	Скала	129							
			Черковна	131							
			Черник	265							
			Чернолик	142							
			Яребица	421							

Забележка: за с. Господиново не се осигуриха доброволци.

От резултатите в таблицата е видно, че стойности на обемната активност на радон от 300 Bq/m³ и над тази стойност има в следните населени места:

- в общ. Главиница – с. Дичево (346 Bq/m³); с. Зебил (314 Bq/m³) и с. Коларово (458 Bq/m³);
- в общ. Дулово - с. Паисиево (325 Bq/m³), с. Поройно (387 Bq/m³) и с. Яребица (421 Bq/m³);
- *в общ. Силистра - с. Смилец (1154 Bq/m³)

Забележка*: за с. Смилец, общ. Силистра стойностите за обемна активност на радон на поставените общо 3 бр. детектора са както следва: 2045 Bq/m³, 263 Bq/m³ и 1 бр. изгубен детектор. Проведен е уточняващ разговор с лицето, в чието жилище е измерен резултат на обемната активност на радона от 2045 Bq/m³, доколко са спазени предварителните инструкции и конкретните условия, при които е извършено проучването. По информация на лицето, детекторът е бил поставен в приземно помещение, което се обитава и се ползва за всекидневна и са спазени условията съгласно инструкцията за поставяне на детектора. След извършване на коригиращи мерки от лицето, включващи ремонтни дейности за ограничаване на концентрацията на радона в помещението, РЗИ-Силистра ще изиска от НЦРРЗ повторно залагане на детектор.

- в общ. Тутракан – с. Цар Самуил (345 Bq/m³)

В следната таблица са представени резултатите от обемна активност на радон на всички изследвани детектори, групирани в три диапазона: от 0 до 300 Bq/m³, от 300 до 500 Bq/m³ и над 500 Bq/m³ (Таблица № 3)

Община	От 0 до 300 Bq/m ³	От 300 до 500 Bq/m ³	Над 500 Bq/m ³	Общ бр. изследвани детектори	Общ бр. детектори
Алфатар	22 (85%)	4 (15%)	-	26	26
Главиница	61 (84%)	9 (12%)	3 (4%)	73	77
Дулово	95 (86%)	7 (6,5%)	8 (7,5%)	110	114
Кайнарджа	53 (98%)	-	1 (2%)	54	55
Силистра	178 (88%)	20 (10%)	5 (2%)	203	215
Ситово	36 (84%)	7 (16%)	-	43	45
Тутракан	60 (77%)	11 (14%)	7 (9%)	78	85
област Силистра	505 (86%)	58 (10%)	24 (4%)	587	617

Видно е, че в диапазона от 300 до 500 Bq/m³ и над 500 Bq/m³ обемна активност на радон в Таблица № 3 попадат общините Алфатар, Кайнарджа и Ситово, които отсъстват от Таблица

№ 2. Причината за това е, че в Таблица № 2 са отчетени средни стойности на обемна активност на радон за населеното място, а в Таблица № 3 са взети под внимание всички измерени стойности на обемна активност на всички събрани детектори.

За област Силистра в диапазона от 0 до 300 Bq/m³ попадат най-много детектори 505 бр. (86%), а по общини с най-голям дял е община Кайнарджа (98%), следвана от община Силистра 88% и община Дулово 86%.

В диапазона от 300 до 500 Bq/m³ за област Силистра попадат 58 бр. детектори (10%), а по общини с най-голям дял е община Ситово (16%), следвана от община Алфатар 15% и община Тутракан 14%.

Най-малко детектори в област Силистра попадат в диапазона над 500 Bq/m³, броят им е 24 (4%), като в общините Алфатар и Ситово няма нито един детектор в този обхват. В община Тутракан в този диапазон са 9% от всички детектори за общината, а в община Дулово делът им е 7,5%. В общините Силистра и Кайнарджа делът на детекторите в този диапазон е 2%.

РЗИ-Силистра изрази сърдечни благодарности на всеки един доброволец, взел участие в проведеното представително национално проучване, имащо за цел да оцени скринингово териториалното разпределение на концентрацията на радон в област Силистра. Всеки участник в проучването беше уведомен чрез писмо за нивото на обемната активност на радон в неговото жилище.

Референтното ниво, съгласно чл. 115 на Наредбата за радиационна защита, обн. ДВ бр. 16/2018г. за средногодишната обемна активност на радон във въздуха на жилищни и обществени сгради е 300 Bq/m³. Референтното ниво означава, че облъчването над тази стойност изисква предприемане на евентуални действия за намаляване на концентрацията на радон. На участниците с измерени концентрации на радон над 300 Bq/m³ бе препоръчано при предприемане на коригиращи мерки да се консултират със строителни специалисти за намиране на най-оптимално решение. В жилищата, където стойностите на обемна активност на радона са 300 и над 300 Bq/m³, след извършване на коригиращи мерки, които имат отношение към ограничаване концентрацията на радона в жилищните помещения, РЗИ-Силистра ще съгласува с НЦРРЗ и ще заяви необходимия брой детектори за повторно измерване.

III. По приоритет 5. „Подобряване на обществената осведоменост за здравния риск от радон и възможностите за редуцирането му“

На интернет страницата на РЗИ-Силистра и чрез местните медии е публикувана информация:

- Във връзка с отбелязването на 7-ми ноември като „Европейски ден на радон“ от Европейската асоциация за радон (ERA) – за вредното въздействие на високите нива на радона, начините за провеждане на измервания на обемната активност на радон (ОАР) и прилагане на мерки за редуциране на ОАР. Публикуван е и клип, изготвен от НЦРРЗ по този повод.
- Обща информация за радона и за неговото въздействие върху човешкото здраве;
- Отчет за изпълнение на дейностите по Национален план за действие за намаляване на риска от облъчване от радон 2018-2022 г.

Бяха разпространени информационни материали за здравния ефект от въздействието на радона, пътища за проникване в жилищните сгради, системи за извеждане на радона на различни администрации и институции в областта.

ДЕЙНОСТИ ПО ПРОФИЛАКТИКА НА БОЛЕСТИТЕ И ПРОМОЦИЯ НА ЗДРАВЕТО

През отчетната 2022г. експертите, занимаващи се с профилактика на болестите и промоция на здравето от дирекция „Обществено здраве“, извършваха дейности по Националните програми, като следваха международните и световни дати по проблемите на здравето и плана на РЗИ.

Основна цел на дейността беше повишаване на ефективността при извършване на профилактични и здравно-промотивни дейности. Работата беше насочена към ограничаване на вредното въздействие на рисковите фактори на околната среда и поведенческите рискови фактори с цел подпомагане на информирания избор за здравословен начин на живот. Обект на дейността бяха главно деца, ученици, медицински специалисти в детските заведения и училищата, както и класни ръководители, възпитатели, педагогически съветници, родители, граждани.

Бяха планирани, редица масови дейности и прояви, свързани с международни и национални дни, посветени на здравен проблем, оказана консултативна и методична помощ по проблемите на здравното образование, възпитание и профилактика на болестите, участие в изпълнението на редица национални програми в областта на профилактиката и промоцията на здравето.

Във връзка с епидемичната обстановка в страната и произтичащите от това трудности в осъществяването на планираните дейности по промоция на здравето част от тях останаха нереализирани в периода януари-април 2022 г. Експертите от направление промоция на здравето и профилактика на болестите в инспекцията се насочиха в изготвяне на информационни и здравнообразователни материали за сайта и фейсбук страницата на инспекцията. Това, наложи промяна на организацията на работата и тя беше насочена по издадените заповеди на МЗ и на директора на РЗИ.

1.ДЕЙНОСТИ ПО НАЦИОНАЛНАТА ПРОГРАМА ЗА ПРЕВЕНЦИЯ НА ХРОНИЧНИТЕ НЕЗАРАЗНИ БОЛЕСТИ (2021-2025г.)

През 2022г. със заповед № РД-01-247/15.06.2022г. и заповед № РД -01-594/16.11.2022г. на министъра на здравеопазването на РЗИ-Силистра са разпределени средства за изпълнение на дейности по Националната програма за превенция на хроничните незаразни болести 2021-2025г. Експертите от ПБПЗ проучиха пазара за наличие на фирми предлагащи интерактивни пособия и образователни материали за организиране на превантивни дейности по програмата. Изготвените доклади с предложения за изразходване на средствата от програмата бяха съгласувани с ръководството на РЗИ. Средствата са изразходвани по предназначение. Закупени са интерактивни пособия за онагледяване вредното въздействие на тютюнопушенето, алкохола и нездравословното хранене. Материалите са в помощ на пряката и текуща работа при провеждане на мероприятия свързани с реализирането на дейности, насочени към намаляване факторите на риска водещи до ХНБ.

В изпълнение на заповедта със средствата са закупени:

- 250 броя мундшущи за апарат за измерване на карбоксихемоглобина в издишания въздух при пасивни и активни пушачи по фактор – тютюнопушене;
- закупени интерактивни материали- 6 бр. конуси по фактор физическа активност;
- 2 броя хартия за флипчарт;
- банер стойка – 1 брой, изработка на банер – 1 бр.,
- 12 бр. жилетки за отборни игри;
- 400 бр. химикали, 45 бр. папки с надпис „РЗИ – Силистра – Заедно по-здрави“;
- закупуване на интерактивни пособия по фактор ниската физическа активност;
- преиздаване на диплена „Защо моето дете“ по фактор – тютюнопушене- 400 бр.
- преиздаване на диплена „ Защо животните не пушат“ по фактор тютюнопушене – 400 бр.
- издаване на диплена „Захарен диабет“ - 200 бр.
- преиздаване на диплена „ Здравословно хранене на децата от 3-7 години“ по фактор нездравословно хранене- 400 бр.
- закупуване на поощрителни награни за участници в различните дейности.

Тютюнопушене:

Световен ден без тютюн - 31 май:

Всяка година, РЗИ – Силистра отбелязва Световния ден без тютюнев дим, като подчертава здравните рискове, свързани с употребата на тютюн и се застъпва за намаляване на консумацията на тютюн. Мотото определено от СЗО през 2022 г. беше „Тютюнът – заплаха за нашата околна среда!“.

Кампанията беше насочена за повишаване на осведомеността относно вредите и последиците от употребата на тютюн и излагането на вторичен дим, и за отказване от тютюнопушенето. Целта на кампанията беше да насочи вниманието на обществеността за въздействието на тютюна върху околната среда. Проведените мероприятията бяха насочени към различни възрастови и целеви групи.

По време на кампанията експертите проведоха следните инициативи:

- Седем броя лекции сред 141 ученици от ОУ „Иван Вазов“ и СУ „Н. Й. Вапцаров“ гр. Силистра на тема“ Вредата от тютюнопушенето“.
- Представени бяха два тематични клипа, презентация „Защо животните не пушат“, демонстрация с пушеца кукла „Сю“. Участниците получиха награди и здравно-образователни материали от РЗИ.
- В Дунавски парк - Силистра, беше организирано съвместно мероприятие с ОбСНВ и ПИЦ – гр. Силистра с демонстрация с пушеца кукла „Сю“ сред 50 ученици и 20 възрастни лица;
- Изготвени 3 броя информационни материали /интернет публикации/ за сайта и тематично табло в сградата на РЗИ.

През м. октомври са организирани курс от лекции сред ученици от четвъртите и петите класове при ОУ „Иван Вазов“ – Силистра и СУ „Йордан Йовков“ с. Окорш на тема „Тютюнопушене и здраве“ сред 106 ученици. Представени бяха два тематични клипа, презентация „Вредни съставки на тютюневия дим“, демонстрация с пушеца кукла “Сю“. Участниците получиха награди и здравно-образователни материали от РЗИ.

По повод на Международния ден без тютюнопушене – 17 ноември

За популяризиране на Международния ден без тютюнопушене – 17 ноември се проведоха 4 бр. лекции на тема „Тютюнопушене и здраве“ в ОБУ „Иван Вазов“ с. Зафирово, СУ „Йордан Йовков“ гр. Тутракан, ОУ „Христо Смирненски“ гр. Дулово, сред 70 бр. ученици, педагози и медицински специалисти. Представени бяха два тематични клипа, презентация „Да пуша или не?“, демонстрация с пушеца кукла“Сю“. Разпространени бяха информационни материали (брошури, диглиани и постери) – 532 броя. Изготвени 2 броя информационни материали /интернет публикации/ за сайта, публикация в пресата/ в. Силистренски бряг/- 1 брой и тематично табло в сградата на РЗИ.

Консултативен кабинет за отказ от тютюнопушене: експертите от дирекция „Обществено здраве“ извършваха информационно-методична дейност насочена към консултиране на граждани за отказ от тютюнопушене.

Изнесен Консултативен кабинет за отказ от тютюнопушене /измерване на въглеродния оксид в издишания въздух при пасивни и активни пушачи и карбоксиемоглобина в кръвта с апарат Smokerlyzer / в: Обединено общезитие за средношколци „Младост“ – Силистра сред **17 ученици** и в СУ „Н. Й. Вапцаров“ – **11 ученици**.

По покана на Общинския съвет по наркотични вещества и Превантивен- информационен център - Силистра, експертите взеха участие във организираната инициатива в Дунавски парк – Силистра по повод 26 юни – Международен ден за борба със злоупотребата на нелегалния трафик на наркотични вещества с демонстрация на кукла „Сю“ и измерване на въглеродния оксид в издишания въздух при активни и пасивни пушачи с апарат Smokerlyzer на **10 лица**. Разпространени бяха 54 бр. здравно- образователни материали по теми свързани с тютюнопушенето.

Организиран беше изнесен Консултативен кабинет за отказ от тютюнопушене за измерване на въглеродния оксид в издишания въздух при пушачите и карбоксиемогробина в кръвта с апарат SmouerIzyzer в:

- ПГМСС „Н. Й. Вапцаров“ с. Средище, ПГООТ – Дулово, СУ „Христо Ботев“ – Тутракан на **94 ученици**;
- Клуб на инвалида -Дулово, Дневен център за пълнолетни лица с увреждания с. Средище, Дневен център за стари хора с. Кайнарджа, Клубове на пенсионера в с. Попина, с. Добротица и с. Йорданово на **30 лица**.

Злоупотреба с алкохол

По повод 29 юни – Ден на безопасно движение по пътищата се проведе мероприятия в три училища: ПГМСС „Н. Й. Вапцаров“ с. Средище, ПГООТ -гр. Дулово и СУ „Христо Ботев“ – гр. Тутракан с насоченост към учениците, които се обучават по специалностите „Шофьор и механизатор на земеделска техника“ с демонстрация на алко-очила с цел превенция по безопасно движение по пътищата. В мероприятиято взеха участие общо 147 ученици.

Разпространени бяха информационни материали (брошури, диплени и постери) – 147 броя, както и награди предоставени от РЗИ – Силистра.

Здравословно хранене

През м. май 2022 г. са проведени три образователни мероприятия сред ученици в ОУ „Иван Вазов гр. Силистра сред 67 броя ученици от вторите класове. Учениците получиха знания за основните групи храни чрез презентацията „Здравословно хранене“ и упражнение „Визуализиране на пирамидата на храненето“ с помощта на магнитна пирамида, викторина на тема „Хапванки“, за проверка на получените знания от лекцията. Участниците получиха награди и здравно-образователни материали от РЗИ.

Пред 20 ученици от осми клас при СУ „Н.Й.Вапцаров“ – Силистра, експертите представиха темата за храненето с презентация „Основни групи храни. Здравословно хранене и затлъстяване“. Учениците имаха възможност да измерят индекса на телесна маса с апарат HEALTH MONITOR. Представена беше анкета от 12 въпроса на тема „Здравословното е разнообразно, балансирано и редовно хранене. Извода от проведената анкета е: по - голяма част от учениците имат добър избор по отношение на здравословното хранене, но се нуждаят от допълнителни знания за ежедневна консумация на плодове и зеленчуци, мляко и млечни продукти, риба, намаляване на приема на мазнини и нисък прием на сол и безалкохолни напитки. Всички участници получиха здравно-образователни материали по темата.

По повод 1-7 август Световна седмица на кърменето, здравната инспекция участва в съвместна инициатива с Националната асоциация подкрепа за кърмене (НАПК) и училище за родители „Що е то?“ – Силистра. Проведена беше среща с 13 бременни и кърмещи майки, присъстващите бяха запознати с презентацията „Практически препоръки за здравословно хранене на кърмачета“ и дискусия с представители на НАПК и училище за родители. Предоставени бяха 60 бр. здравно-образователни материали - „Имунизационна книжка“, „Захранване на кърмачето“ и „Масаж и гимнастика за деца до 1 годинка“.

Изготвени и публикувани информационни материали /интернет публикации/ и тематично табло в сградата на РЗИ.

По повод 24 октомври – Световен ден за борба със затлъстяването

В подкрепа на борбата със затлъстяването и промоция на здравословното хранене по темите „Здравословно хранене и затлъстяване“ и „Правилното хранене е ключът към добро здраве“ бяха проведени лекции, сред 97 ученици от 1 до 5 клас в: ОУ „Стефан Караджа“ с. Искра, СУ „Йордан Йовков“ гр. Тутракан, ОУ „Христо Смирненски“ гр. Дулово и ОУ „Св.св. Кирил и Методий“ с. Правда. Учениците получиха знания за основните групи храни чрез презентация „Здравословно хранене“, упражнения „Визуализиране на пирамидата на храненето“ с помощта на магнитна пирамида, викторина на тема

„Хапванки“, за проверка на получените знания от лекцията. Участниците във викторината получиха награди и здравно-образователни материали от здравната инспекция.

Физическа активност

Под мотото „Можем да го постигнем заедно – нека се опитаме да бъдем активни“ за Европейската седмица на спорта в училище, експертите проведоха мероприятие в СУ „Йордан Йовков“ с. Окорш сред 17 ученици от 4 клас на тема „Физическата активност срещу гръбначни изкривявания“. Целта беше насърчаване на физическата активност сред учениците и включването им в спортни игри по регламент. Представена беше пирамидата на физическата активност и всеки участник получи здравно-образователни материали и награди осигурени от РЗИ.

II. ДЕЙНОСТИ ПО ОГРАНИЧАВАНЕ НА ОСТЕОПОРОЗАТА

По повод 20 октомври – Световен ден без остеопороза РЗИ съвместно с Асоциация „Жени без остеопороза“ проведе кампания за скринингово изследване на костна плътност сред 37 лица. Експертите от инспекцията проведоха мероприятие сред 38 лица от Клуб на инвалида гр. Дулово по темите – „Движение за здрави кости и „Превенция на остеопорозата“, същите получиха 38 бр. здравно-образователни материали по темата. Изготвен и публикуван беше информационен материал /интернет публикации/ и тематично табло в сградата на РЗИ.

III. ДЕЙНОСТИ ПО НАЦИОНАЛНИЯ ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ 2022-2023 г. В ИЗПЪЛНЕНИЕ НА НАЦИОНАЛНАТА СТРАТЕГИЯ НА РБ ЗА РАВЕНСТВО, ПРИОБЩАВАНЕ И УЧАСТИЕ НА РОМИТЕ 2021-2030 г.

През 2022 г. експертите по ПБПЗ оказаха организационно-методична помощ и реализираха разнообразни дейности по здравна стратегия за лица в неравностойно положение, които бяха организирани в съответствие с Националните програми и традиционните дни, свързани със здравето. Тъй като не могат да се прилагат дискриминационни избори, то фокусните групи се избират така, че сред тях да има ромско население.

През 2022 г. са проведени 8 броя лекции по различни здравни теми, обхванати са 232 ученици и 17 лица в следните населени места: Общежитие „Младост“ – гр. Силистра; ОУ „Стефан Караджа“ – с. Искра; кметство с. Йорданово; ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“ с. Правда; ПГООТ – гр. Дулово; ПГСС „Н. Й. Вапцаров“ с. Средище; Кризисен център – гр. Силистра.

Извършени бяха безплатни изследвания за ХИВ, изнесени са беседи, демонстрация с кукла „СЮ“ и пирамида за здравословно хранене, измерен индекс на телесната маса с Bodi Fat Monitor, измерване на белодробна функция на бял дроб с апарат COPD-6 tm/Vitalograv/, разпространени бяха здравно-образователни материали.

През м. септември 2022 г. беше проведено обучение на здравните медиатори от общините – гр. Силистра и гр. Главиница. Медиаторите бяха запознати с НППХНБ 2021-2025г., Национална програма за превенция и контрол на туберкулозата 2021-2025г., Национална програма за превенция и контрол на ХИВ и СПИ 2021-2025г.

Медиаторите бяха запознати от представител на дирекция НЗБ с НППРМШ в Р. България 2021-2024 г., Национална програма за елиминация на морбили и рубеола 2019-2022 г. и бяха дадени насоки по темите „Имунопрофилактика по задължителния имунизационен календар за децата“ и „Остри заразни заболявания“. Предоставени бяха 48 бр. ЗОМ.

IV. НАЦИОНАЛНА ПРОГРАМА ЗА ПРЕВЕНЦИЯ И КОНТРОЛ НА ХИВ И СЕКСУАЛНО ПРЕДАВАНИ ИНФЕКЦИИ (СПИ) (2021-2025 г.)

По повод Световния ден на жертвите от СПИН през месец май под мотото „ХИВ – помним, действаме, продължаваме,“ бяха организирани „Дни на отворени врати“ в сградата на РЗИ – Силистра и ОСС „Младост“ - Силистра за безплатно, доброволно и анонимно изследване и консултиране. От безплатните изследвания се възползваха 12 лица, които провериха своя ХИВ статус. Изготвен информационен материал за сайта, фейсбук страницата на РЗИ и прес-съобщение до местните медии.

По повод лятна АНТИСПИН кампания

- Работна среща с представители на младежкото БЧК на която бяха обсъдени съвместни инициативи по време на кампанията.
- „Дни на отворени врати“ в РЗИ – Силистра от 22 -26 август за бесплатно и анонимно консултиране и изследване. От доброволното изследване се възползваха 7 лица.
- Информационен материал и тематично табло в сградата на РЗИ по повод кампанията.
- Съвместна кампания с 11 доброволци от БЧК в Дунавски парк – Силистра бяха разпространени здравно-образователни материали.
- Със съдействието на здравния медиатор беше организирана кампания за бесплатно и анонимно консултиране и изследване в кметство с. Йорданово. От доброволното и анонимно изследване се възползваха 19 лица.

Общо в кампаниите бяха разпространени 447 бр. диплени и брошури.

По повод 1 декември – Световен ден за борба със СПИН

- Съвместна кампания с Превантивно информационен център, Общински съвет по наркотични вещества, Професионална гимназия по селско стопанство с. Ситово беше представен филма „Ти гониш“, демонстрация с наркоочила и алкоочила и въпроси по темите „ХИВ/СПИН“, „Болести предавани по полов път“ сред 100 ученици.
- Разпространени бяха 100 бр. ЗОМ/брошури/ и презервативи осигурени от ОбСНВ.
- В Информационна кампания в ПГСУАУ „Атанас Буров“ гр. Силистра бяха предоставени 100 бр. ЗОМ/брошури/ и презервативи закупени от ОбСНВ.
- Тематично табло в сградата на РЗИ и предоставени брошури за посетителите.

V. НАЦИОНАЛНА ПРОГРАМА ЗА ПРЕВЕНЦИЯ И КОНТРОЛ НА ТУБЕРКУЛОЗАТА (208)

Във връзка с Националната програма за превенция и контрол на туберкулозата в Република България и Световния ден за борба с туберкулозата - 24 март бяха реализирани инициативи под надслов „Инвестирайте за прекратяване на туберкулозата. Спаси животи“. Темата на мотото показва спешната необходимост от инвестиране на ресурси за засилване на борбата срещу туберкулозата и постигане на ангажиментите за прекратяване на туберкулозата, поети от световните лидери. Организирани бяха следните инициативи:

- „Седмица на отворени врати“ за скрининг на риска от туберкулоза в ПФО на МБАЛ-Силистра“ е проведена двукратно, с участие на д-р Мирена Сапунджиева, по време на които бяха обхванати 185 лица с проведен скрининг за риска от туберкулоза и анкета, медицински преглед, проба Манту и рентгеноскопия на гръден кош. На установените в риск лица са проведени допълнителни прегледи и изследвания. Открити са 2 случая с латентна туберкулоза, включени на химиопрофилактика. За поредна година се доказва, че „Дни на отворени врати“ е проява, доказала своята ефективност за повишаване на обществената информираност за заболяването и за предоставяне на безплатен достъп до медицинска грижа;
- Здравно-образователни материали на сайта на РЗИ-Силистра: „24 март – Световен ден за борба с туберкулозата“.
- Тематично табло със слогана „Инвестирайте за прекратяване на туберкулозата. Спаси животи“ в сградата на РЗИ-Силистра.

VIII. НАЦИОНАЛНА ПРОГРАМА ЗА ПРОФИЛАКТИКА НА ОРАЛНИТЕ ЗАБОЛЯВАНИЯ ПРИ ДЕЦА ОТ 0 ДО 18 ГОДИНИ В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ 2021-2025 г.

Образователна беседа в ДГ „Ян Бибиан“ гр. Силистра пред 20 деца на 5-6 год. възраст по темата „Здрави зъбки и хигиенни норми на поведение“. По развлекателен и игрови начин подходящи за възрастта /презентация, филм-анимация, гатанки и др./, децата получиха знания за правилно поддържане на устната хигиена и здравословен избор на храни и напитки.

По данни на регионалния координатор на програмата през 2022г. в област Силистра са обхванати 179 деца от 5 до 9 год. възраст от общините: Силистра, Кайнарджа, Дулово, Тутракан и Ситово, с общ брой 707 силанизиращи зъби.

VI. ДРУГИ ДЕЙНОСТИ:

През летния период мероприятията протичаха под надслов „Лятна здравна академия“, бяха организирани и проведени шест броя мероприятия сред 156 лица от Клубове на пенсионера и инвалида, Социални услуги – Дневни центрове за възрастни лица в следните населени места: гр. Дулово, с. Кайнарджа, с. Средище, с. Попина, с. Добротица и с. Йорданово. Представени бяха презентации по теми свързани с хранене и хипертония, измерен е индекса на телесна маса с апарат HEALTH MONITOR на 55 лица и белодробната функция на белият дроб с апарат Vitalograf на 97 лица.

VII. ОРГАНИЗАЦИОННО-МЕТОДИЧНА ДЕЙНОСТ

През 2022 г. беше оказвана ОМП на медицински специалисти от здравните кабинети в детски и учебни заведения, насочена към планиране и отчитане на дейността по промоция и превенция на здравето на децата и учениците, анализ на данните от профилактичните прегледи, работа по Национални програми и здравно-образователни дейности.

Проведени два планови семинара със служители от дирекция „Обществено здраве“ на теми: „Националната програма за превенция на хроничните незаразни болести – цели, задачи, и дейности, насочени към превенция на ХНБ“ и „Тютюнопушенето при децата – отговорност на цялото общество“.

През м. ноември 2022 г. бяха организирани и проведени обучения на 74 медицински специалисти от детски и учебни заведения от област Силистра по теми свързани със здравословното състояние на деца и ученици, здравословното хранене, национални програми, Наредба № 3/2000 г. за здравните кабинети в детските заведения и училищата и Наредба № 15/2005 за имунизациите в РБ. По време на обучението бяха предоставени 592 бр. здравно-образователни материали.

VIII. УЧАСТИЕ В КОМИСИИ, СЪВЕТИ И ОБУЧЕНИЯ

- Общински консултативен съвет по въпросите на младежта (ОКСВМ).
- Общинския съвет за сътрудничество по етническите и интеграционни въпроси.
- Комисия за детето по Общинската програма за закрила на детето.
- Областна комисия по безопасност на движението по пътищата;
- Областна комисия за класиране на кандидатурите за членове на Съвета на децата към Държавната агенция за закрила на детето.
- Общински съвет по наркотични вещества.
- Съвет по въпросите на социалните услуги.
- Комисия за подкрепа на личностно развитие на децата и учениците.
- Онлайн обучение на тама „Информационна и медийна грамотност“.
- Онлайн обучение на тема „Правна уредба на защита на личните данни“.
- Експерт по направление ПБПЗ участва в националната среща на координаторите с презентация на тема „Добри практики при реализирането на дейностите по програмата в РЗИ – Силистра“. Обучението се проведе на 13-14 октомври 2022 г. в НЦОЗА гр. София.
- Обучителен семинар за консултантите от ККОТ в НЦОЗА на тема „Новите рискове от тютюнопушенето с оглед пандемията и SARS- COV-2 и изискванията към консултантите за отказване които те поставят“.

ЛАБОРАТОРНИ ДЕЙНОСТИ

Дейността на РЗИ-Силистра по държавния здравен контрол изисква обективизиране с лабораторни изследвания на фактори на средата, имащи значение за здравето на човека. В тази връзка извършваме планов мониторинг по химични, микробиологични и радиологични показатели на питейни води от централно и ведомствено водоснабдяване, от местни водоизточници и на води от плувни басейни. Бутилирани води и козметични продукти също подлежат на лабораторни анализи по химични и микробиологични показатели. Поради липса на лабораторни и медицински кадри в РЗИ-Силистра лабораторните анализи се извършват по договор от РЗИ-Добрич и РЗИ-Варна. Пробонабирането се осъществява от служители на ДОЗ и ДНЗБ, по предварително съгласуван график със съответната РЗИ

За обективизиране на държавния здравен контрол на фризьорски, бръснарски, козметични салони в РЗИ-Силистра извършваме анализ на проби от биоциди и дезинфекционни разтвори за съдържание на АДВ, по неакредитирани методи.

За изготвяне на шумовата характеристика на гр. Силистра осъществяваме измерване на транспортен шум с наши средства и служители, по Програма за мониторинг, съгласувана от Главния държавен здравен инспектор.

Пробите за анализ на питейни води, води от плувни басейни, бутилирани води и козметични продукти са изпращани за анализ както следва:

- в РЗИ-Добрич – контрол на питейни води по показатели на постоянния мониторинг от централно водоснабдяване, гравитачни чешми и контрол на води от басейни; контрол на текущи дезинфекции и контрол за стерилност в лечебни заведения и серологични изследвания за ХИВ, хепатит Б, хепатит С и Сифилис;

- в РЗИ-Варна - контрол на питейни води по показатели на периодичния мониторинг от централно водоснабдяване, мониторинг на бутилирани води и на козметични продукти;

С РЗИ-Русе работим, съгласно указание и разпределение от МЗ, по мониторинг на питейни води по радиологични показатели и мониторинг на електромагнитни полета, по предварително съгласуван график. Относно мониторинга на нивата на радиоактивност в околната среда за целите на оценка на облъчване на населението, РЗИ-Силистра извършва организация съвместно с ОДБХ-Силистра за пробонабиране на определени от РЗИ-Русе храни, като ги предоставя в отдел „Радиационен контрол“ на РЗИ-Русе за извършване на лабораторен анализ.

За нуждите на противоепидемичния контрол в лечебни заведения, в изпълнение изискванията на МС за превенция и контрол на ВБИ се планира и осъществява контрол за качеството на дезинфекциите и за стерилност, като взетите проби се изследват в РЗИ-Добрич. В РЗИ-Силистра изпълняваме само биологичен контрол на стерилизационна апаратура с пара под налягане, като инкубираме в термостат на 62⁰С биологични проби натоварени със спороносни микроорганизми, престояли в автоклав за времетраенето на работния цикъл за стерилизация на материали и консумативи.

Дейностите включващи лабораторен контрол на проби се осъществява на база годишен план, разчетен по тримесечия и месеци, разработен в съответствие с указанията на МЗ.

Пробонабирането се извършва от здравните инспектори. За логистиката отговарят директор ДАПФСО, който осигурява необходимите консумативи за пробонабиране, както и експерта-физик от ДОЗ и главен инспектор от ДНЗБ, които следят за изпълнение на планирания обем проби и показатели. ДАПФСО изпълнява заявки и доставки на материали, консумативи, реактиви и хранителни среди за РЗИ-Добрич и РЗИ-Варна, които по силата на сключени договори извършват лабораторни изследвания по химични и микробиологични показатели, по плана на РЗИ-Силистра, за който нямаме кадрови капацитет да бъде изпълнен.

Дейността по пробонабиране и доставяне на пробите се обезпечава с транспорт на РЗИ-Силистра, за да се осигури доставка на пробите в деня на пробовземане.

Взетите по плана за 2022г. проби по ДЗК са групирани по направления, както следва:

- **козметични продукти** - само за целите на ДЗК 24 проби, от които 4 - за тежки метали (изследвани в РЗИ-Варна);
- **питейни води:**
  - 150 проби по показатели на **постоянния мониторинг** на водите за питейно-битови цели от централно водоснабдяване за целите на ДЗК (изследвани в РЗИ-Добрич);
  - 61 проби по показатели на **периодичния мониторинг** на водите за питейно-битови цели от централно водоснабдяване за целите на ДЗК и 2 бр. проби за последващ контрол при констатирани несъответствия по МБ показатели (52 проби са изследвани по микробиологични и химични показатели в РЗИ-Варна и 9 проби по радиологични показатели - изследвани в РЗИ-Русе);
  - 40 бр. проби на **питейни води от местни водоизточници** по микробиологични и химични показатели (изследвани в РЗИ-Добрич);
- **води от плувни басейни** (2 закрити и 8 сезонни) – 22 проби изследвани по микробиологични и химични показатели за целите на ДЗК (изследвани в РЗИ-Добрич);
- **бутилирани води** - 13 проби, изследвани по микробиологични показатели и 7 проби по химични показатели (изследвани в РЗИ-Варна);
- **биоциди и разтвори за дезинфекция** – само за целите на ДЗК 60 проби (анализите за АДВ са извършени в РЗИ-Силистра);
- **измерване на имисионен шум** – 60 бр. с инструментален метод и 15 бр. с изчислителен метод, извършено от РЗИ-Силистра;
- **проби от външна среда в лечебни заведения** за контрол на текущи дезинфекции и за контрол на стерилност – 430 проби (изследвани в РЗИ-Добрич);
- **нейонизиращи лъчения** – 74 планови измервания по ДЗК (извършени от екип на РЗИ-Русе).

В изпълнение на плана на взетите проби през 2022г. са извършени 4017 физико-химични, микробиологични, паразитологични анализи и физични измервания.

Резултатите от извършените лабораторни анализи показват:

По постоянния мониторинг на питейни води:

- *води от централно водоснабдяване* - от 150 проби води, изследвани по микробиологични и химични показатели, отклонения са показали 6 проби по показатели нитрати, мътност, колиформи и Е.коли. Извършени са 825 изследвания по физико-химични и микробиологични показатели, с 817 отговарящи на нормативните изисквания (97%);
- *води от местни водоизточници*, които се ползват от населението за питейно-битови цели – от 40 взети проби, отклонения са показали 17 от тях по показатели нитрати, ел. проводимост, колиформи и Е.коли. Извършени са 200 изследвания по физико-химични и микробиологични показатели, със 183 отговарящи на нормативните изисквания (87,5%);

По периодичния мониторинг на питейни води:

- *води от централно водоснабдяване по химични и микробиологични показатели* – от 52 взети проби отклонение са показали 8 от тях, по показатели: нитрати, коли форми, Ешерихия коли, микробно число и ентерококи. Извършени са 1631 изследвания по микробиологични и физико-химични показатели, с 1617 отговарящи на нормативните изисквания (99,1%). Извършен е анализ и на 2 бр. проби за последващ контрол по микробиологични показатели.
- *води от централно водоснабдяване по радиологични показатели* – от 9 взети проби и извършени 18 изследвания в РЗИ-Русе, не са установени отклонения от нормативните изисквания.

По контрола на водите от плувни басейни:

По ДЗК през 2022г. са взети 22 проби от 10 плувни басейни (8 открити и 2 закрити), като отклонения са установени при 5 от пробите по показатели: окисляемост, нитрити, рН-активна реакция, амоняк и стафилококов титър. Извършени са 132 физико-химични и

микробиологични изследвания, като 125 (94,7%) отговарят на санитарно-хигиенните изисквания.

По контрола на продукти и стоки със значение за здравето на човека:

През 2022г. са взети 20 проби бутилирани води (5 от натурални минерални води, 5 от бутилирани изворни води и 10 от бутилирани трапезни води). В РЗИ-Варна са извършени 488 анализа по физико-химични и микробиологични показатели. Отклонения от нормативните изисквания не са констатирани.

По контрола на козметични продукти:

За обективизиране дейността по държавния здравен контрол на козметични продукти през 2022г. са взети 24 проби от козметични продукти за анализ по микробиологични и физико-химични показатели, в т.ч. и тежки метали. Извършени са 84 изследвания в РЗИ-Варна, несъответствия не са констатирани.

По контрола на биоциди и разтвори за дезинфекция:

За обективизиране на дейността по държавния здравен контрол в обекти с обществено предназначение (фризьорски, бръснарски и козметични салони) през 2022г. са взети 30 проби от биоциди и 30 проби от дезинфекционни разтвори. Извършени са 60 изследвания за определяне съдържанието на АДВ. Несъответствия са установени при 14 проби от биоциди (46,7%) и при 7 проби от дезинфекционни разтвори (23,3%).

По национална система за мониторинг на шума в околната среда през 2022г. са извършени измервания на 10 контролни пункта и по изчислителен метод са обхванати 5 контролни пункта. От извършените 60 бр. измервания и 15 бр. изчисления на шумовото ниво е установено несъответствие с нормите на 13 бр. контролни пунктове (пунктове с интензивен автомобилен трафик; пунктове, подлежащи на усилена шумозащита – зони за лечебна дейност, зони за учебна дейност, зони за обществен и индивидуален отдих, жилищни зони и територии) и това са 66 измервания/изчисления (88%).

По националната система за мониторинг на електромагнитни полета - във връзка с мониторинга на електромагнитните полета, през 2022г. са извършени 74 измервания на 16 базови станции от екип на РЗИ-Русе. Не са констатирани несъответствия.

Дейност по държавния здравен контрол на шума от локални източници в урбанизирани зони, свързана с получени сигнали за шум – през 2022г. няма получени сигнали за шум от локални източници в урбанизирани зони.

НАСОКИ ЗА РАБОТА НА РЗИ ПРЕЗ 2023 ГОДИНА

1. Провеждане на ефективен здравен контрол на обекти с обществено предназначение, на продукти, стоки и дейности със значение за здравето на човека и на фактори на жизнената среда, надзора на заразните болести и опазване на общественото здраве.
2. Извършване на независима, компетентна и прозрачна инспекционна дейност при спазване на утвърдени стандартни оперативни процедури, ръководства или указания.
3. Провеждане на системен, в съответствие със законодателството и препоръките на ЕС, мониторинг и оценка на факторите на жизнената среда, с оглед предотвратяване на възможните рискове за здравето на населението.
4. Предоставяне на своевременна и достоверна информация на обществеността за резултатите от провеждания държавен здравен контрол.
5. Дейности по национални програми и политики за ограничаване на заболяемостта и смъртността от социално значими заболявания, свързани с поведенческите фактори на риска (тютюнопушене, нездравословно хранене, злоупотреба с алкохол, ниска двигателна активност и др.) и факторите на риска в жизнената среда.
6. Анализ на демографските показатели и здравното състояние на населението, оценка на зависимостта им от факторите на жизнената среда и начина на живот.
7. Разширяване на инициативите за промоция на здраве, повишаване на информираността на населението за основните предпоставки за здравословен начин на живот.

8. Провеждане на активен епидемиологичен надзор над заразните заболявания, ефективен контрол на протоепидемичния режим на работа в лечебните заведения и контрол върху качеството и ефективността на дейностите по дезинфекция и стерилизация.
9. Осъществяване на ефективни действия за опазване на страната от внос на заразни болести, укрепване капацитета на звената за граничен здравен контрол и изпълнение на изискванията, залегнали в Международните здравни правила.
10. Опазване на страната от внос и разпространение на инфекции с висок епидемичен риск чрез създаване и поддържане на механизми за своевременна и адекватна реакция при здравни заплахи от биологично естество, в т. ч. биотероризъм.
11. Дейности по Националния план за готовност при грипна пандемия, сезонен грип и Ковид-19 епидемия.
12. Постигане на 93% обхват при изпълнение на задължителните имунизации по Имунизационния календар на РБългария. Подобряване на работата при планиране и отчитане на извършените имунизации, на контрола за реда и начините на тяхното провеждане, на реда и начина за предоставяне на ваксини на лечебните заведения от склада на РЗИ-Силистра. Осигуряване на надеждно функционираща „хладилна верига”. Изпълнение на дейности по национални програми за ваксинопрофилактика с препоръчителни ваксини. Взаимодействие с лечебните заведения, местната власт и неправителствени организации, с цел осигуряване на ефективна защита на населението от ваксопретдвратими заболявания.
13. Ефективна координация на РЗИ с МЗ, лечебните заведения в областта, националните центрове по проблемите на общественото здраве и други институции при изпълнение на дейностите по превенция и контрол на заразните и паразитни заболявания.
14. Ефективна координация на РЗИ с другите регионални структури на държавната власт при изпълнение на дейностите по държавния здравен контрол, надзора на заразните болести и по профилактика на болестите и промоция на здраве
15. Експертно и методично участие в действащите на регионално ниво комисии и съвети по определени здравни проблеми.
16. Повишаване на квалификацията на кадрите в РЗИ, вкл. дигиталната компетентност, чрез самоподготовка, вътрешни семинари, участия в обучения (присъствени и в електронна среда).
17. Анализирание на потребностите от човешки ресурси в областта на здравеопазването, планиране и координиране дейностите по провеждане на следдипломно обучение в системата на здравеопазването.
18. Подобряване на качеството на медицинското обслужване на населението в областта, чрез осъществяване на ефективен контрол в лечебните заведения по спазване на медицинските стандарти, регистрацията и медицинското обслужване.
19. Организиране, ръководство и контрол на медицинската експертиза на временната и трайна неработоспособност в област Силистра.
20. Подобряване качеството на административното обслужване и повишаване на удовлетвореността на гражданите.

Д-р Теодора Начева
Директор на РЗИ-Силистра

Силистра, Февруари 2023г.